

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2013r.

Białystok, marzec 2014r.

SPIS TREŚCI

I.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	3
II.	SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA WYBRANYCH CHOROÓB ZAKAŻNYCH W 2013r. NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	3
III.	STAN SANITARNY OBIEKTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2013r.	8
IV.	REALIZACJA SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2013r.	15
V.	OCENA STANU SANITARNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY W 2013r.	16
VI.	OCENA STANU SANITARNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ W 2013r.	42
VII.	OCENA STANU SANITARNEGO HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ZA 2013r.	73
VIII.	DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH PROMOCJI ZDROWIA CELEM ZMNIEJSZENIA SKUTKÓW ZAGROŻEŃ DLA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2013r.	87
IX.	OCENA STANU SANITARNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ZA 2013r. W ZAKRESIE NADZORU ZAPOBIEGAWCZEGO	104
X.	OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ZA ROK 2013	106
XI.	OCENA STANU SANITARNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ ORAZ KOSMETYKÓW ZA ROK 2013	116
XII.	SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ	123
XIII.	SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDETACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ W 2013r.	123
XIV.	DZIAŁ LABORATORYJNY	124
XV.	ZAŁĄCZNIKI	130

I. OGÓLNACHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części kraju, w geograficznym środku Europy. Powierzchnia województwa wynosi 20.187 km², co stanowi 6,5% powierzchni Polski i plasuje je na szóstej pozycji w kraju. Województwo podzielone jest na 3 podregiony (białostocki, łomżyński, suwalski), 17 powiatów (14 ziemskich i 3 grodzkie: Białystok, Łomża, Suwałki) oraz 118 gmin.

Białystok z 294.921 mieszkańcami jest największym miastem w północno-wschodniej Polsce. Pełni funkcje administracyjnego, gospodarczego, naukowego i kulturalnego centrum Podlasia. Jest stolicą województwa podlaskiego i siedzibą jego władz.

Łomża zamieszkała przez 62.812 osób jest ważnym ośrodkiem handlu oraz przemysłu przetwórstwa produktów rolnych.

Suwałki 69.404 mieszkańców. Zlokalizowana tu Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna stwarza dogodne warunki do rozwoju prywatnej przedsiębiorczości.

Zaludnienie: wg stanu na dzień 31.12.2012r. liczba ludności woj. podlaskiego wynosi 1.198.690, co stanowi ok. 3,11% populacji Polaków. Gęstość zaludnienia 59 osób na km². Ludność miejska 723.303 osób. Ludność wiejska 475.387 osób.

Bogactwo kulturowe: Podlasie jest najbardziej zróżnicowane w Polsce pod względem etnicznym i kulturowym. Od stuleci sąsiadują różne narodowości i wyznania. Poza ludnością polską mieszkają tu: Białorusini, Litwini, Tatarzy, Rosjanie, Ukraińcy, Romowie i Żydzi.

Walory krajoznawcze: Najcenniejszym bogactwem Podlasia jest przyroda. Istnieją 4 parki narodowe, w tym najstarszy w Polsce Białowiecki Park Narodowy, a także o największej powierzchni Biebrzański Park Narodowy oraz Wigierski i Narwiański. Ochrona przyrody i środowiska naturalnego obejmuje także 3 parki krajobrazowe, 93 rezerваты przyrody oraz 2077 pomników przyrody. Atutami województwa są: nieskażone środowisko, z fragmentami pierwotnej puszczy oraz unikatowymi rozlewiskami Biebrzy. Województwo zaliczane jest do ekologicznie czystego obszaru „Zielonych Płuc Polski”. Województwo ma charakter rolniczy, lecz coraz większą rolę zaczyna odgrywać turystyka.

II. SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA WYBRANYCH CHOROÓB ZAKAŻNYCH W 2013r. NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Celem nadzoru epidemiologicznego w województwie podlaskim jest monitorowanie sytuacji epidemiologicznej chorób zakaźnych oraz wczesne wykrywanie zagrożeń w celu ich skutecznego zwalczania.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania chorób zakaźnych w 2013r. w woj. podlaskim zostały przedstawione w formie tabelarycznej (*Załącznik nr 1*) w oparciu o przygotowane przez Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny, meldunki dwutygodniowe o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatrucia zgłoszone w 2013 roku.

Grypa jest wirusową chorobą oddechową, w której ciągła ewolucja wirusa ma zasadnicze znaczenie dla występowania w populacji ludzkiej corocznych epidemii, a od czasu do czasu także pandemii. Spośród wszystkich chorób zakaźnych, grypa powoduje największą liczbę zachorowań, znaczną śmiertelność, a najbardziej uderzającą cechą w epidemiologii grypy są ogarniające całą kulę ziemską pandemie.

W Polsce sezon wzmożonych zachorowań na grypę trwa od września do kwietnia następnego roku, przy czym szczyt zachorowań przypada między styczniem a marcem. Łącznie w sezonie grypowym, w województwie podlaskim na przełomie 2012/2013 w okresie od 1 września 2012r. do 30 kwietnia 2013r. zarejestrowano 88376 przypadków zachorowań/podejrzeń na grypę. W sezonie 2011/2012r. było o 62672 przypadków mniej.

W sezonie grypowym 2012/2013 sytuację epidemiologiczną na świecie jak i w Polsce zdominowała grypa wywołana szczepem wirusa należącym do podtypu A/H1N1pmd09, zakwalifikowanego jako szczep grypy sezonowej.

W 2013 roku w Polsce zgłoszono 3157129 zachorowań na grypę i podejrzeń grypy (współczynnik zapadalności wynosił 8193,14) w tym 1396918 zachorowań dzieci do 14 r.ż. (współczynnik zapadalności wynosił 24050,28).

W analogicznym okresie w 2013r. w woj. podlaskim zachorowało 93981 osób (współczynnik zapadalności wynosił 7840,3 na 100 tysięcy mieszkańców), w tym 38842 zachorowania dotyczyły dzieci do 14r.ż. (współczynnik zapadalności wynosił 23799,1).

W ramach nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego zachorowania na grypę monitorowane są również w oparciu o system sentinel.

W systemie typu sentinel nadzór epidemiologiczny, jak i wirusologiczny prowadzony jest w tej samej populacji osób i realizowany jest przez wybranych lekarzy. Są oni zobowiązani do zbierania danych epidemiologicznych, jak i wirusologicznych, a więc do pobierania materiałów od pacjentów z objawami grypy/grypopodobnymi. Taki zintegrowany i reprezentatywny dla całego kraju nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny jest niezbędny dla systemu wczesnego ostrzegania w sytuacji epidemii czy pandemii wirusa grypy.

W nadzorze epidemiologicznym Sentinel uczestniczyło 20 lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej z 16 placówek ochrony zdrowia województwa podlaskiego. W 2013r. pobrano do badań wirusologicznych 59 wymazów, w 24 przypadkach potwierdzono obecność wirusa grypy. W sezonie grypowym 2013/2014 do końca lutego 2014r. pobrano 5 wymazów, w 1 przypadku stwierdzono obecność wirusa grypy typu A.

W 2013r. w województwie podlaskim zarejestrowano 8 zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową (wojewódzki współczynnik zapadalności wynosił 0,7) (*Załączniki nr 2 i 3*), w tym 5 posocznicy i 6 przypadków zapalenia opon mózgowych i/lub mózgu. Osoby chore to: 2 dzieci w wieku 1 roku życia, 4 lata, 5 lat, 18 lat, 22 lata, 47 lat oraz 48 lat. W 6 przypadkach potwierdzono *Neisseria meningitidis* z grupy B, 1 przypadek *Neisseria meningitidis* z grupy C i 1 przypadek posocznicy meningokokowej nie określonej. W toku dochodzenia epidemiologicznego objęto nadzorem osoby mające kontakt z chorymi i zastosowano chemioprophylaktykę.

Do tej pory w województwie podlaskim wszystkie przypadki były zachorowaniami izolowanymi pojedynczymi, nie miały charakteru epidemicznego.

Do zakażenia meningokokami może dojść w każdym wieku. Dzieci od 3 miesięcy do 5 lat są, w porównaniu do innych grup wiekowych, narażone najbardziej. Drugi szczyt zachorowań jest notowany u młodzieży między 14 a 19 rokiem życia. W tym wieku wzrasta ilość kontaktów społecznych. Przebywanie w grupie, w dyskotekach, na prywatkach oraz typowe dla młodzieży zachowania (np.: picie ze wspólnego naczynia) sprzyjają infekcji.

Meningokoki przenoszone są drogą kropelkową lub przez kontakt bezpośredni z wydzieliną z górnych dróg oddechowych. Szerzenie się choroby meningokokowej odbywa się zazwyczaj za pośrednictwem bezobjawowych nosicieli (rzadko pomiędzy osobami, które zachorowały). Nosiciele mogą stanowić 2-25% populacji, ale w środowiskach zamkniętych ich odsetek może osiągnąć 40-80%.

W przypadku wystąpienia zakażenia meningokokowego prowadzi się skoordynowane działania lekarzy profilaktyków, mikrobiologów, pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych i Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń OUN w celu podjęcia odpowiednich działań zapobiegawczych.

W 2013r. w województwie podlaskim zarejestrowano 9 przypadków zachorowań na chorobę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae* (wojewódzki współczynnik zapadalności 0,7), w tym 2 zapalenia opon mózgowych i/lub mózgu, 3 posocznice i 4 zachorowania wywołane przez *Streptococcus pneumoniae* inne nieokreślone.

Pneumokoki są przenoszone drogą kropelkową lub przez kontakt bezpośredni. U człowieka naturalnym miejscem bytowania pneumokoków jest jama nosowo-gardłowa, a kolonizacja dotyczy około 10% zdrowych dorosłych i do 60% zdrowych dzieci. Zachorowania najczęściej występują w miesiącach zimowych i wczesną wiosną, co koreluje ze wzrostem wirusowych zakażeń dróg oddechowych. Skuteczną metodą zapobiegania

zachorowaniom jest wprowadzona do powszechnego użycia skoniugowana szczepionka przeciw pneumokokom.

Województwo podlaskie jest terenem endemicznym boreliozy i wirusowego zapalenia mózgu przenoszonego przez kleszcze. Obecność na naszym terenie Puszczy Białowieskiej i Knyszyńskiej sprzyja zachorowaniom związanym z istnieniem ognisk przyrodniczych, w których patogeny krążą w biocenozie naturalnych gospodarzy – zwierząt i ich przenosicieli kleszczy.

W porównaniu do 2012r. nastąpił wzrost zachorowań na boreliozę ([Załącznik nr 4](#)). Na terenie województwa podlaskiego w 2013r. odnotowano 1199 przypadków (wojewódzki współczynnik zapadalności 99,8).

W roku ubiegłym było o 223 przypadki mniej. Najwięcej zachorowań na boreliozę w 2013r. w województwie podlaskim zanotowano w powiatach: białostockim, suwalskim, sokólskim i bielskim.

W 2013r. zarejestrowano 111 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenie mózgu przenoszone przez kleszcze (wojewódzki współczynnik zapadalności wynosił 9,2) ([Załącznik nr 5](#)). W 2012r. było o 6 zachorowań mniej.

Wieloletnie badania wykazały, że szczepienia są uznawane za najskuteczniejsze zabezpieczenie przed kleszczowym zapaleniem mózgu i jego następstwami.

W 2013r. zarejestrowano 2 przypadki zachorowań na listeriozę, w 1 przypadku nastąpił zgon - był to 86 letni pacjent z obniżoną odpornością, małopłytkowością, zaburzeniami świadomości, drugi przypadek zachorowania to zachorowanie uczennicy gimnazjum.

Listerioza jest szeroko rozpowszechnionym bakteryjnym zakażeniem środowiskowym. Do zakażenia dochodzi przez bezpośredni kontakt z zakażonymi wydaliniami chorego zwierzęcia. Punkt ciężkości w zapobieganiu listeriozie spoczywa nie na eliminacji zarazka ze środowiska i środków spożywczych, lecz na zabezpieczeniu żywności przed przeżyciem i namnożeniem drobnoustroju.

W 2013r. na naszym terenie wystąpiły 3 przypadki zawleczone gorączki denga, 1 przypadek zachorowania na tężec, 1 przypadek legionelozy, 2 przypadki zatrucia jadem kiełbasianym i 3 przypadki zakażenia jelitowego wywołanego przez *Yersinia enterocolitica*.

W 2013r. zarejestrowano 2 przypadki zachorowań na tularemię. Tularemia, to ostra odzwierzęca choroba zakaźna, występująca w naturalnych warunkach wśród gryzoni i zajęcowatych, a do zakażenia dochodzi przez uszkodzoną skórę, rzadziej drogą wziewną i pokarmową.

Klasyczną postacią kliniczną dla tularemii jest postać wrzodziejąco –węzłowa.

Rezerwuar zarazka to dzikie i domowe ssaki, a także kleszcze. W przyrodzie tworzą się trwałe rezerwuary zarazka pośród rodzimej fauny.

Niewątpliwie tularemia jest o wiele szerzej rozpowszechniona w przyrodzie niż można sądzić na podstawie statystycznych zgłoszeń przypadków u ludzi i zwierząt.

W 2013r. nastąpił spadek zachorowań na krztusiec ([Załącznik nr 6](#)), zarejestrowano 228 przypadków (wojewódzki współczynnik zapadalności 19,0), w 2012r. było o 179 przypadków więcej. Sytuacja epidemiologiczna krztuśca w ostatnich latach ulega pewnym zmianom. Polegają one na występowaniu zachorowań w grupie osób dorosłych, zwłaszcza starszych, co zwiększa ryzyko transmisji zakażenia na osoby nieuodpornione.

Najwięcej zachorowań na krztusiec w 2013r. zostało zgłoszonych z miasta Białegostoku i powiatu białostockiego.

W 2013r. odnotowano 6 zbiorowych zatruc pokarmowych. W sumie w wyniku zatruc zbiorowych zachorowały 74 osoby, w tym 22 dzieci do lat 14, hospitalizowano 25 osób, w tym 3 dzieci do lat 14. Przyczyną zatruc pokarmowych była odzwierzęca pałeczka jelitowa *Salmonella* -w 3 zbiorowych zatruciach i w 3 zatruciach wirusy nieokreślone.

W 5 zbiorowych zatruciach pokarmowych miejscem narażenia były obiekty żywienia zbiorowego, w 1 przypadku dom prywatny.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że nośnikiem pałeczek *Salmonella* w 1 ognisku były produkty zawierające surowe jaja kurze (ciasta kremowe, tort), w 2 ogniskach personel

kuchenny zakażony bezobjawowo oraz w 3 ogniskach zakażenie kontaktowe z prawdopodobną drogą pokarmową, gdzie czynnikiem zakażenia były wirusy nieokreślone.

W 2013r. nastąpił spadek zachorowań na Salmonellozy, zarejestrowano 301 przypadków (wojewódzki współczynnik zapadalności 25,1), co obrazuje [Załącznik nr 7](#). W roku ubiegłym było o 97 przypadków więcej.

W województwie podlaskim na dzień 31.12.2013r. było zarejestrowanych 5 nosicieli Salmonella typhi oraz 6 nosicieli paratyphi B.

Ilość zachorowań na zakaźne choroby przewodu pokarmowego jest miernikiem stanu sanitarnego, jak i przestrzegania przez ludność zasad higieny.

Nadal zagrożeniem dla ludności województwa podlaskiego są pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę. W 2013r. na terenie woj. podlaskiego nie potwierdzono laboratoryjnie wścieklizny. Z powodu kontaktu ze zwierzętami podejrzany o wściekliznę 240 osób poddano szczepieniom ([Załącznik nr 8](#)). W 2012r. zaszczepiono 227 osób.

Od stycznia 2013r. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. podlaskiego prowadzi nadzór w zakresie zgłaszania i rejestracji przypadków zachorowań na gruźlicę.

W 2013r. w woj. podlaskim zarejestrowano 134 zachorowania na gruźlicę, w tym 17 przypadków gruźlicy płuc. Natomiast w 2012r. zarejestrowano 171 zachorowań na gruźlicę, w tym 131 przypadków gruźlicy płuc. Najwięcej zachorowań na gruźlicę płuc w 2013r. w województwie podlaskim zanotowano w powiatach: łomżyńskim, białostockim, wysokomazowieckim i suwalskim.

Najważniejszą metodą zapobiegania szerzenia się gruźlicy w społeczeństwie jest wczesne wykrycie choroby i natychmiastowe leczenie chorego. Leczenie przeciwprątkowe prowadzące do wyleczenia doprowadza równocześnie do jego trwałego odprątkowania. Chory przestaje być źródłem zakażenia dla innych i wtedy osiągamy efekt społeczny i epidemiologiczny.

W województwie podlaskim w 2013r. zarejestrowano 42 przypadki WZW typu B ([Załączniki nr 9 i 10](#)), w tym 5 przypadków WZW typu B ostre (wojewódzki współczynnik zapadalności 0,4) i 37 przypadków WZW typu B przewlekłe (wojewódzki współczynnik zapadalności 3,1). Nastąpił spadek zachorowań na WZW typu B w stosunku do roku 2012 o 47 zachorowań. Spośród wszystkich wirusów jest jednym z najbardziej zaraźliwych, jednocześnie wykazuje dużą odporność na czynniki środowiska, tj. wysoka temperatura, substancje chemiczne.

Uzasadnione jest więc wzmożenie działań zwiększających świadomość społeczną w zakresie możliwych dróg zakażenia WZW typu B, szczególnie przypominanie, że WZW typu B przenosi się drogą kontaktów seksualnych oraz zalecanie szczepień osobom narażonym na zakażenie ze względu na tryb życia.

Zachorowania na wirusowe zapalenie wątroby typu C cechuje obserwowany od wielu lat trend wzrostowy liczby zachorowań. Liczba zakażonych wirusem zapalenia wątroby typu C nie jest dokładnie oszacowana, ze względu na najczęściej bezobjawowy przebieg choroby.

W roku 2013 w woj. podlaskim zarejestrowano ogółem 95 przypadków zachorowań na WZW typu C – wg definicji przypadku z 2005r. zarejestrowano 58 przypadków zachorowań (wojewódzki współczynnik zapadalności 4,8) ([Załącznik nr 11](#)), w 2012r. było o 15 przypadków więcej oraz 37 przypadków zakażeń na WZW typu C – wg definicji przypadku z 2009 (wojewódzki współczynnik zapadalności 3,1), ([Załącznik nr 12](#)), nastąpił spadek o 29 przypadków, są to przypadki potwierdzone laboratoryjnie bez objawów klinicznych.

Ze względu na bezobjawowy przebieg choroby oraz brak szczepionki, wirus HCV stanowi bardzo poważne zagrożenie, gdyż nieleczone zakażenie może doprowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych, takich jak: marskość wątroby, rak wątroby.

Rozpoznanie zakażenia wirusem HCV, możliwie wczesne od chwili zakażenia, zwiększa szanse na skuteczne leczenie przeciwwirusowe.

Na terenie działania Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku w 2013r. znajdowały się 32 szpitale udzielające całodobowych świadczeń zdrowotnych, w których zgodnie z obowiązującym prawem funkcjonowały zespoły kontroli zakażeń szpitalnych.

Nadzór nad zakażeniami jest jednym z priorytetów ochrony zdrowia publicznego zarówno w Polsce jak i na całym świecie. Zakażenia szpitalne są problemem złożonym i powinny być rozpatrywane jako element jakości usług szpitali.

W roku 2013 nadzór epidemiologiczny sprawowano nad wszystkimi ujętymi w ewidencji szpitalami woj. podlaskiego.

Z analizy prowadzonego nadzoru nad opracowaniem zgłoszonych ognisk epidemicznych wynika, iż na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku wystąpiło 13 ognisk zakażeń szpitalnych, na które złożyły się 4 ogniska o etiologii bakteryjnej, 8 ognisk o etiologii wirusowej i 1 ognisko wywołane przez pasożyta skóry świerzbowca. Liczba osób z zakażeniem w ogniskach objęła ogółem 77 pacjentów.

Zgodnie z aktualnie obowiązującą Ustawą z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, kierownicy podmiotów leczniczych zobowiązani są do postępowania przeciwepidemicznego zapobiegającego szerzeniu się zakażeń szpitalnych poprzez opracowanie i wdrożenie procedur zapewniających ochronę przed zakażeniami szpitalnymi, zgodnie z obowiązującymi standardami.

Podsumowanie:

1. W dalszym ciągu chorobą wymagającą stałego nadzoru epidemiologicznego jest grypa. Prowadzone działania edukacyjno-informacyjne mają na celu zwiększenie odsetka osób zaszczepionych przeciwko grypie. Natomiast sprawnie działający nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny nad grypą oparty na systemie Sentinel jest koniecznością i jest niezbędny dla systemu wczesnego ostrzegania w sytuacji epidemii czy pandemii grypy.
2. Zakażenia meningokokowe wymagają monitorowania oraz podejmowania właściwych jednolitych procedur postępowania w przypadku wystąpienia podejrzenia zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową.
3. Należy dążyć do zmniejszenia liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka poprzez promowanie szczepień ochronnych jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia opon mózgowych i mózgu. Ryzyko zakażenia chorobami endemicznymi (należą do nich choroby przenoszone przez kleszcze) zwiększa się na skutek niespotykanej dawniej migracji ludności. Ludność zamieszkująca teren endemiczny ma genetycznie wykształconą odporność swoistą. Ludność „odwiedzająca” tereny endemiczne choruje częściej i jest usposobiona do ciężkich postaci choroby.
4. Mała liczba zwierząt wściekłych rejestrowanych na terenie woj. podlaskiego w ostatnich latach, nie wpływa znacząco na zmniejszenie liczby podejmowanych szczepień przeciw wścieklicznie wśród ludzi, u których doszło do kontaktu ze zwierzęciem potencjalnie będącym źródłem zakażenia wirusem wścieklizny. Liczba szczepionych od wielu lat utrzymuje się na podobnym poziomie.
5. Występujące od dłuższego czasu problemy w zakresie zapobiegania i zwalczania zakażeń HCV powinny skłaniać do zwiększenia dostępności do specjalistycznego poradnictwa i diagnostyki laboratoryjnej zakażeń wirusami hepatopowymi. Brak swoistych metod zapobiegania zakażeniom HCV poprzez szczepienia ochronne, wymuszają działania nieswoiste polegające na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń medycznych oraz innych usług przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.
6. Monitorowanie sytuacji epidemiologicznej zachorowań na krztusiec oraz wykonawstwa szczepień ochronnych p/krztuścowi w ramach szczepień obowiązkowych, związanych z wyborem optymalnych strategii szczepień w zdefiniowanych grupach ryzyka, a także optymalizacji diagnostyki oraz nadzoru epidemiologicznego.

III. STAN SANITARNY OBIEKTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2013r.

Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2013r. w województwie podlaskim obejmowała nadzorem działalność leczniczą w:

- 898 podmiotach leczniczych: 32 szpitalach; 9 zakładach opiekuńczo-leczniczych; 5 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych; 1 zakładzie rehabilitacji leczniczej; 1 sanatorium; 2 hospicjach oraz 5 innych podmiotach leczniczych; np.: pogotowie ratunkowe, stacja krwiodawstwa, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 1. Podmioty wykonujące działalność leczniczą wg kontroli PIS.

Wyszczególnienie				Liczba urządzeń i obiektów						
				według ewidencji na 31 XII	skontrolowanych					
					ogółem	% skontrolowanych	ze stwierdzonym złym stanem			
							higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym	
Ogółem				1	898	751	83,63	5	1	12
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze	stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne	szpitalne	szpitale ogółem	2	32	32	100	3	0	5
			w tym szpitale jednodniowe	3	0	0	0	0	0	0
			w tym szpitale uzdrowiskowe	4	0	0	0	0	0	0
		inne niż szpitalne	Zakłady opiekuńczo-lecznicze	5	9	2	22,22	1	0	0
			Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze	6	5	1	20,00	0	0	0
			Zakłady rehabilitacji leczniczej	7	1	0	0	0	0	0
			sanatoria	8	1	1	100	0	0	0
			Hospicja	9	2	2	100	0	0	0
			Inne	10	5	4	80,00	0	0	0
			ambulatoryjne świadczenia zdrowotne	Przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice	11	650	574	88,31	1	1
Zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne	12	32		25	78,13	0	0	0		
Zakłady rehabilitacji leczniczej	13	31		11	35,48	0	0	0		
inne ogółem	14	130		99	76,15	0	0	0		
w tym uzdrowiskowe	15	0		0	0	0	0	0		

- 903 praktykach zawodowych: 486 indywidualnych praktykach lekarskich, w tym 390 indywidualnych praktykach lekarzy dentystów; 351 specjalistycznych praktykach lekarskich, w tym 131 indywidualnych specjalistycznych praktykach lekarzy dentystów; 27 grupowych praktykach lekarskich, w tym 19 grupowych praktykach lekarzy dentystów; 10 indywidualnych, grupowych i specjalistycznych praktykach pielęgniarskich oraz 29 innych obiektach wykonujących działalność leczniczą przez praktyki zawodowe, co obrazuje poniższa tabela.

Tabela 2. Praktyki zawodowe wykonujące działalność leczniczą wg kontroli PIS.

Wyszczególnienie			Liczba urządzeń i obiektów					
			według ewidencji na 31 XII	skontrolowanych				
				ogółem	%	ze stwierdzonym złym stanem		
						higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	Ogółem	1	903	851	94,24	0	0	1
	Indywidualne praktyki lekarskie ogółem	2	486	465	95,68	0	0	0
	W tym indywidualne praktyki lekarzy dentystów	3	390	370	94,87	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem	4	351	332	94,59	0	0	1
	W tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów	5	131	128	97,71	0	0	0
	Grupowe praktyki lekarskie ogółem	6	27	25	92,59	0	0	0
	W tym grupowe praktyki lekarzy dentystów	7	19	19	100	0	0	0
	Indywidualne praktyki pielęgniarek	8	3	3	100	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek	9	1	1	100	0	0	0
	Grupowe praktyki pielęgniarek	10	6	5	83,33	0	0	0
	Inne	11	29	20	68,97	0	0	0

W 2013 roku na 1801 podmiotów leczniczych i praktyk zawodowych:

- skontrolowano 1602 obiekty wykonujące działalność leczniczą, co stanowi 89,95%;
- wydano 868 decyzji merytorycznych, 195 decyzji płatniczych;
- wystawiono:
73 postanowienia;
9 tytułów wykonawczych;
- nałożono 20 mandatów.

Tabela 3. Obiekty, w których wykonywana jest działalność lecznicza skontrolowane przez PIS województwa podlaskiego.

Rodzaj placówki	Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	% skontrolowanych obiektów objętych ewidencją
Obiekty, w których wykonywana jest działalność lecznicza ogółem	2013	1801	1602	89,95
	2012	1818	1620	89,11
	2011	1764	1562	88,55

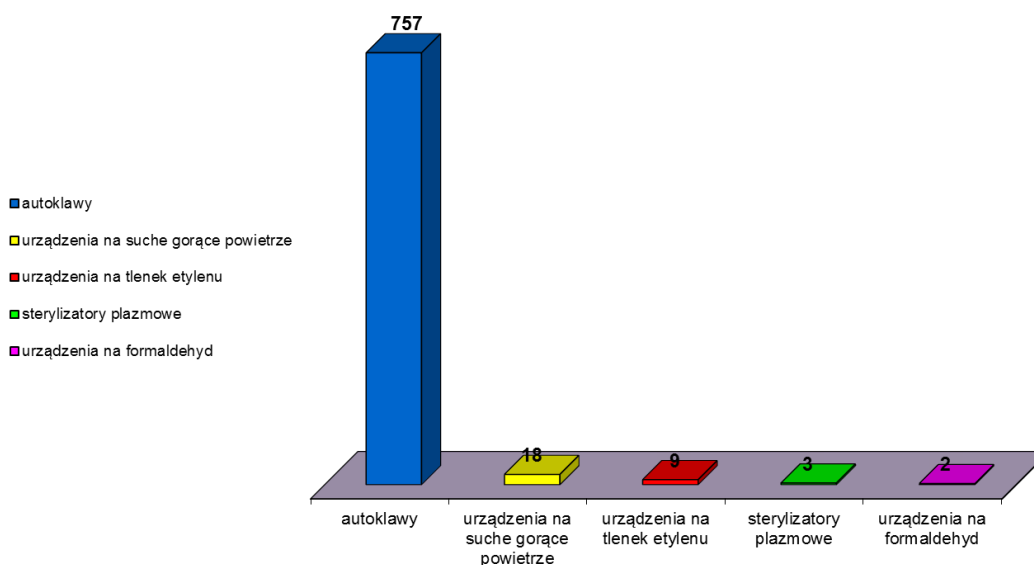
W 2013 roku w 5 obiektach stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny, w 1 tylko zły stan higieniczno-sanitarny oraz w 13 obiektach zły stan techniczny.

Tabela 4. Obiekty, w których wykonywana jest działalność lecznicza ze złym stanem sanitarnym wg kontroli PIS.

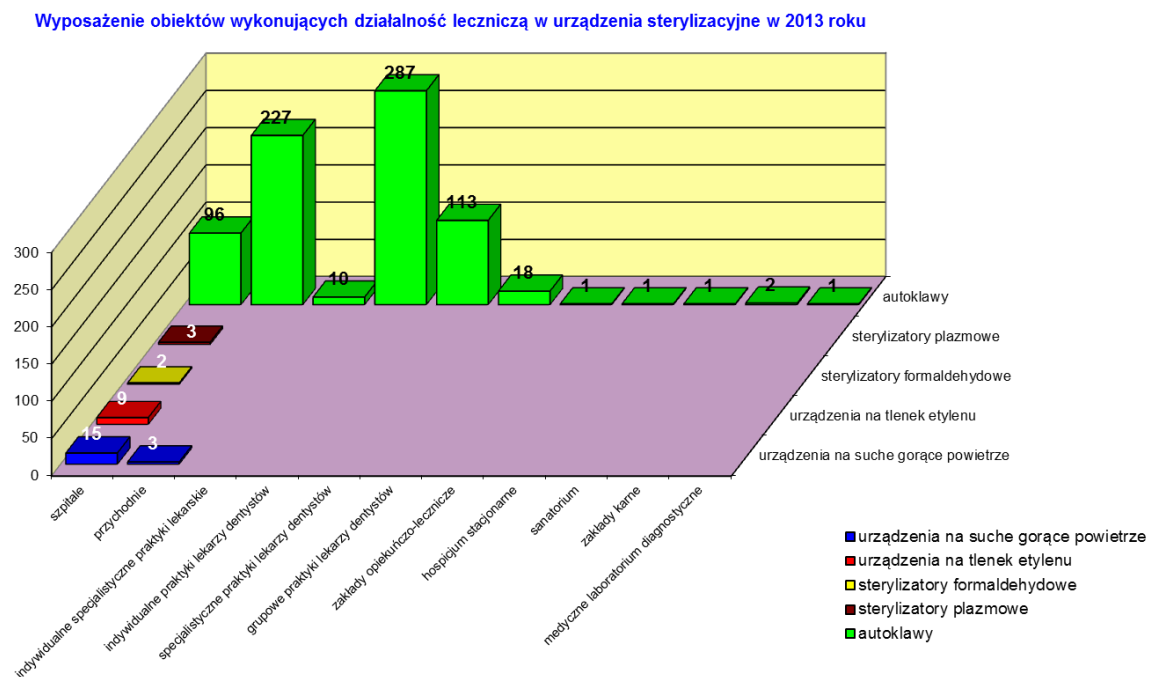
	Rok	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym	% obiektów ze złym stanem sanitarnym
Podmioty lecznicze	2013	751	18	2,40
	2012	775	22	2,84
	2011	735	29	3,95
Praktyki zawodowe	2013	851	1	0,12
	2012	845	3	0,36
	2011	827	4	0,48

Pomieszczenia, w których wykonywana jest działalność lecznicza wyposażone są w 789 urządzeń sterylizacyjnych, z tego 757 to autoklawy, 18 sterylizatory na suche gorące powietrze, 9 urządzeń na tlenek etylenu, 3 sterylizatory plazmowe oraz 2 urządzenia z wykorzystaniem formaldehydu, co przedstawiono poniżej.

Wyposażenie obiektów wykonujących działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2013r.

Wyposażenie obiektów wykonujących działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne, w rozbiu na poszczególne rodzaje przedstawia się następująco:

Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze

Do podmiotów leczniczych należą: szpitale, zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, zakłady rehabilitacji leczniczej, hospicja i inne.

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 751 obiektach tej grupy, co stanowiło 83,63% ujętych w ewidencji. Liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrolę zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2012 o 24 obiekty.

Stan sanitarny oceniono negatywnie w 18 obiektach, co stanowiło 2,4% ogółu skontrolowanych w tej grupie. Wskaźnik ten zmalał w porównaniu z rokiem ubiegłym z 2,84% do 2,4%.

Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 42 obiektach tej grupy, co stanowiło 76,36% ujętych w ewidencji. Stan sanitarny oceniono negatywnie w 18 obiektach, co stanowiło 42,86% ogółu skontrolowanych w tej grupie.

Szpitalne

W województwie podlaskim w 2013r. kontrolą objęto wszystkie funkcjonujące szpitale – 32. Podczas kontroli 3 szpitale oceniono jako ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym oraz 5 ze złym stanem technicznym.

Pomimo prowadzonych w obiektach szpitalnych prac remontowych, zastrzeżenia dotyczące stanu sanitarno-technicznego były liczne.

Głównymi usterkami natury sanitarno-technicznej stwierdzonymi podczas kontroli w szpitalach były: zniszczone powierzchnie ścian, sufitów i podłóg; zniszczona stolarka

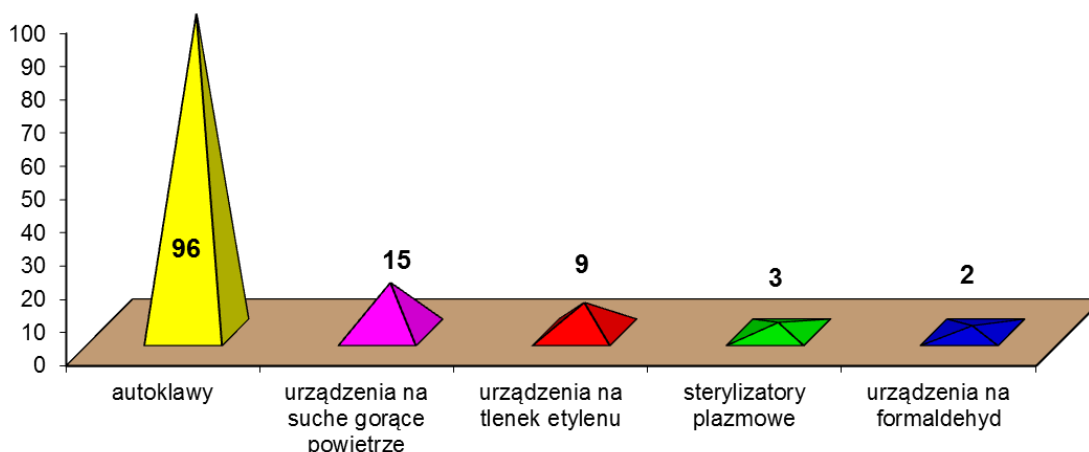
drzwiowa i okienna; zniszczone, skorodowane powierzchnie sprzętów, zacieki na sufitach, ścianach; zniszczona tapicerka foteli, krzeseł, uniemożliwiająca ich mycie i dezynfekcję. Szpitale posiadają opracowane i zatwierdzone przez właściwego inspektora sanitarnego programy dostosowawcze do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz.U. z 2012r., poz.739). Strony zobowiązały się do dostosowania wymagań szpitali do 31.12.2016r.

W obiektach, w których stwierdzono uchybienia Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku i Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni woj. podlaskiego prowadzą postępowanie administracyjne mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości.

Podczas przeprowadzanych kontroli w szpitalach w 2013 roku stwierdzono, iż są sukcesywnie kontynuowane prace remontowe dostosowujące szpitale do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz.U. z 2012r., poz.739).

W 2013 roku szpitale wyposażone były w 96 sterylizatorów parowych, 15 sterylizatorów na suche gorące powietrze, 9 sterylizatorów na tlenek etylenu, 3 sterylizatory plazmowe oraz 2 sterylizatory formaldehydowe, co obrazuje poniższy wykres:

Wyposażenie szpitali w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2013r.

Podczas kontroli w szpitalach stwierdzono, że:

- urządzenia sterylizacyjne poddawane są kontroli wewnętrznej;
- stosuje się właściwe systemy opakowań sterylizacyjnych;
- prawidłowo przygotowuje się sprzęt i materiał do sterylizacji;
- wyroby medyczne sterylne przechowywane są w Centralnych Sterylizatorniach w magazynach materiału sterylnego – na regałach; w oddziałach - w wydzielonych do tego celu zamkniętych szafkach, zgodnie z opracowanymi przez szpitale procedurami.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne

W 2013r. na terenie województwa podlaskiego funkcjonowały następujące podmioty wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne: 650 przychodni/ośrodków/poradni/ambulatoriów; 32 zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne, 31 zakładów rehabilitacji leczniczej oraz 130 innych podmiotów udzielających ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych.

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 709 obiektach tej grupy na 843 zarejestrowanych, co stanowiło 84,10% ujętych w ewidencji. Liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrolę zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 2012 o 20 obiektów.

Stan sanitarny oceniono negatywnie w 9 obiektach, co stanowiło 1,27% ogółu skontrolowanych w tej grupie. Wskaźnik ten zmalał w porównaniu z rokiem ubiegłym z 2,06% do 1,27%, co świadczy o coraz lepszych warunkach higieniczno-sanitarnych i technicznych świadczonych usług zdrowotnych.

Do najczęściej stwierdzanych podczas kontroli uchybień sanitarno-technicznych, na które prowadzone jest postępowanie administracyjne należą: zły stan sanitarno-techniczny ścian, sufitów, podłóg; brak prawidłowo zorganizowanego stanowiska higieny rąk w pomieszczeniach; zacieki, łuszcząca się farba na sufitach, ścianach; przy umywalkach brak: dozowników z mydłem; ze środkiem do dezynfekcji rąk; ręczników jednorazowego użytku; itp.

Obiekty, w których udziela się ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych wyposażone są w: 3 sterylizatory na suche gorące powietrze i 233 autoklawy.

Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową.

Działalność lecznicza wykonywana jest w ramach: Indywidualnej praktyki lekarskiej, Indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej, Grupowej praktyki lekarskiej, Indywidualnej praktyki lekarzy dentyków; Indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarzy dentyków, Indywidualnej praktyki pielęgniarek, Indywidualnej specjalistycznej praktyki pielęgniarek, Grupowej praktyki pielęgniarek.

Kontrolę stanu sanitarnego działalności leczniczej wykonywanej przez praktykę zawodową przeprowadzono w 851 obiektach tej grupy, co stanowiło 94,24% ujętych w ewidencji. Liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrolę zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2012 o 6 obiektów.

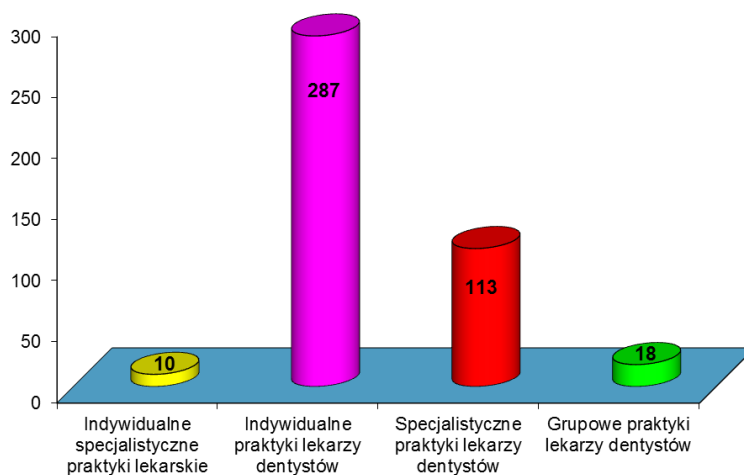
Stan sanitarny oceniono negatywnie w 1 obiekcie, co stanowiło 0,12% ogółu skontrolowanych w tej grupie. Wskaźnik ten zmniejszył się w porównaniu z rokiem ubiegłym z 0,36% w 2012 roku do 0,12% w 2013 roku.

Tabela 5. Praktyki zawodowe wykonujące działalność leczniczą wg kontroli PIS.

Wyszczególnienie			Liczba urządzeń i obiektów					
			według ewidencji na 31 XII	Skontrolowanych				
				ogółem	%	Ze stwierdzonym złym stanem		
						Higieniczno-sanitarnym i technicznym	Tylko higieniczno-sanitarnym	Tylko technicznym
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	Ogółem	1	903	851	94,24	0	0	1
	Indywidualne praktyki lekarskie ogółem	2	486	465	95,68	0	0	0
	W tym indywidualne praktyki lekarzy dentystów	3	390	370	94,87	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem	4	351	332	94,59	0	0	1
	W tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów	5	131	128	97,71	0	0	0
	Grupowe praktyki lekarskie ogółem	6	27	25	92,59	0	0	0
	W tym grupowe praktyki lekarzy dentystów	7	19	19	100	0	0	0
	Indywidualne praktyki pielęgniarek	8	3	3	100	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek	9	1	1	100	0	0	0
	Grupowe praktyki pielęgniarek	10	6	5	83,33	0	0	0
	Inne	11	29	20	68,97	0	0	0

Sterylizacja wyrobów medycznych odbywa się w 428 autoklawach, które są na wyposażeniu gabinetów praktyki zawodowej lub zlecana jest innym podmiotom – Centralnym Sterylizatorniom funkcjonującym w szpitalach. Część obiektów stosuje tylko sprzęt sterylny jednorazowego użytku.

Wyposażenie praktyk zawodowych wykonujących działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2013r.

Podsumowanie:

1. Odsetek obiektów ocenianych ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym:
 - 1,57% przychodni/ośrodków/poradni/ambulatoriów (9 obiektów);
 - 25,00% odnotowano w grupie szpitali (8 obiektów).

IV. REALIZACJA SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2013 r.

Obowiązkowe szczepienia dzieci i młodzieży zapobiegające błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis, gruźlicy, odrze, nagminnemu zakażeniu przyusznic (śwince), różyczce, inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b, inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, ospie wietrznej, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B oraz wścieklicznie finansowane ze środków publicznych przez Ministerstwo Zdrowia były realizowane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2013r., opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia, poz. 78 w formie Komunikatu z dnia 30.10.2012r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2013 r. na podstawie art. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu chorób zakaźnych u ludzi (Dz.U. z 2013, poz. 947). Program ten w porównaniu z rokiem 2012 uległ niewielkim zmianom. Dotyczą one części I SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE – KALENDARZ A. SZCZEPIENIA OBOWIĄZKOWE DZIECI I MŁODZIEŻY WEDŁUG WIEKU. Zalecono dzieciom urodzonym przed ukończeniem 37 tygodnia ciąży lub urodzonym z masą urodzeniową poniżej 2500g zastosować domięśniowo szczepionkę DTaP z bezkomórkowym komponentem krztuściowym – trzykrotnie w pierwszym roku życia i jeden raz w 2 roku życia, według cyklu DTP. Zalecane jest podanie pierwszych szczepień (BCG, WZW b, DTaP, IPV, Hib, PCV) u stabilnych dzieci urodzonych poniżej 32 tygodnia ciąży kilka dni przed ich wypisaniem z oddziału noworodkowego. Zmiany dotyczą również części II. SZCZEPIENIA ZALECANE NIEFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W BUDŻECIE MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW ZDROWIA. Rozszerzono szczepienia przeciw inwazyjnym zakażeniom *neisseria meningitidis*: 1. szczepionka skoniugowana od 2 miesiąca życia – monowalentna przeciwko serogrupie C, 2. szczepionka skoniugowana, czterowalentna przeciwko serogrupom A,C,W-135, Y – od 12 lub 24 miesiąca życia, 3. szczepionka skoniugowana monowalentna i czterowalentna zalecana dzieciom w wieku od 2 miesiąca życia z grup ryzyka zaburzeń odporności oraz szczególnie narażonych na zachorowanie nastolatkom i osobom powyżej 65 roku życia, 4. szczepionka nieskoniugowana (polisacharydowa), przeciwko serogrupom A, C dzieciom powyżej 2 lat i dorosłym.

W 2013 r. szczepiono przeciw ospie wietrznej szczepionką refundowaną przez Ministerstwo Zdrowia w szczególności dzieci narażone na zakażenie ze względu na czasowe lub stałe przebywanie we wspólnych pomieszczeniach. Głównie wykonywano szczepienia wśród dzieci uczęszczających do żłobków, zużyto 1643 dawki szczepionki. Natomiast przeciw inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* szczepiono dzieci od 2 miesiąca życia do ukończenia 5 roku życia chorujące na choroby metaboliczne, w tym cukrzycę, przewlekłe choroby płuc, w tym astmę oraz dzieci od 2 miesiąca życia do ukończenia 12 miesiąca życia urodzone przed ukończeniem 37 tygodnia ciąży lub urodzone z masą urodzeniową poniżej 2500g i zużyto 2850 dawek szczepionki PCV 13 i PCV 10.

Wykonawstwo szczepień w 2013r. w województwie podlaskim utrzymywało się na poziomie roku 2012. Większość przeprowadzonych szczepień utrzymała się na tym samym poziomie np. przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi u dzieci w 2 i 6 roku życia oraz u młodzieży przeciw błonicy, tężcowi w 14 i 19 roku życia. Na poziomie ubiegłorocznym utrzymało się również szczepienie przeciw odrze, śwince, różyczce u dzieci w 2 roku życia. Zaś nastąpiło pogorszenie wykonawstwa szczepień przeciw gruźlicy wśród noworodków ([Załączniki nr 13-15](#)).

Spadek szczepień obowiązkowych u dzieci małych spowodowany został ruchami antyszczepionkowymi, w wyniku których rodzice nie wyrażają zgody na szczepienie po urodzeniu dziecka. W 2013 r. odnotowano 200 osób uchylających się od obowiązk

szczepień ochronnych na podstawie **Kwartalnych sprawozdań z obowiązkowych szczepień ochronnych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia przechowywanych przez składającego sprawozdanie.** Powiatowe Stacje Sanitarно-Epidemiologiczne prowadziły 50 postępowań egzekucyjnych w sprawie poddania dziecka obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

W 2013 r. zarejestrowano 31 niepożądanych odczynów poszczepiennych, głównie po szczepieniach przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi po szczepionkach wysoce skojarzonych z komponentem acelularnym krztuśca oraz po szczepionce przeciw gruźlicy.

Szczepieniami obowiązkowymi objęto 229411 dzieci i młodzieży do lat 19 (dane wg sprawozdania MZ-54 za 2013 r.). 269 świadczeniodawców prowadziło szczepienia ochronne w 449 punktach szczepień.

V. OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY ZA 2013r.

Obszarem działania pionu Higieny Pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest nadzór nad środowiskiem pracy polegający między innymi na identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy, wykonywaniu pomiarów i badań stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy oraz podejmowaniu działań minimalizowania niekorzystnego wpływu w/w czynników na zdrowie pracowników, jak też nadzór nad przestrzeganiem zakazu wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

W 2013r. w ewidencji pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego znajdowały się 5334 zakłady. Ogółem zatrudniały one 123710 osób, z czego 70155 pracowało w warunkach czynników szkodliwych. W roku 2013 przeprowadzono 2087 kontroli, podczas których skontrolowano 1895 zakładów, zatrudniających łącznie 83144 osoby, w tym 52273 pracowników pracujących w warunkach czynników szkodliwych.

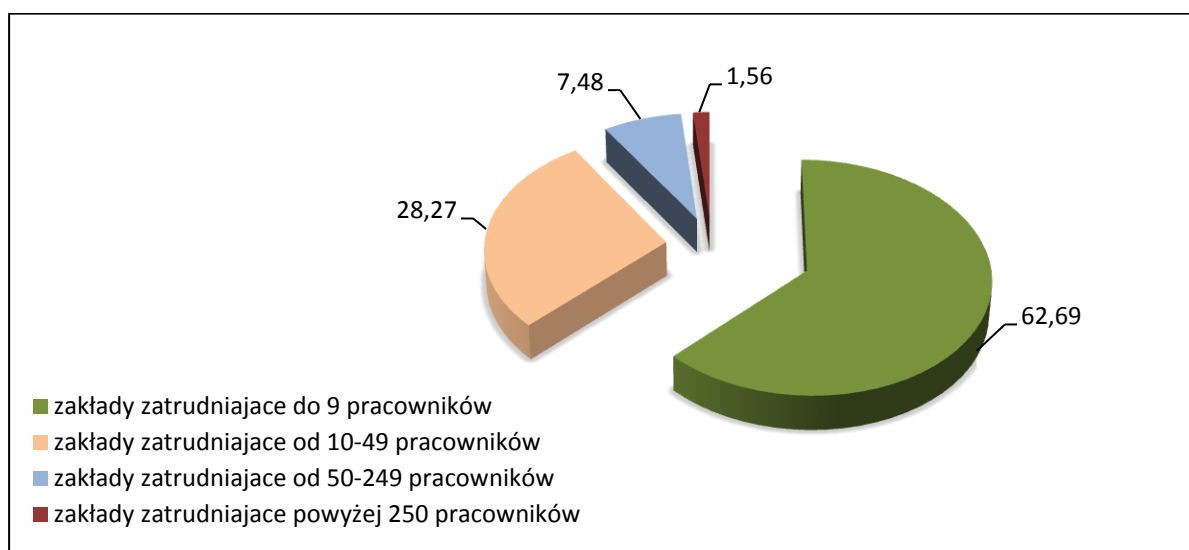
Tabela 1. Realizacja zadań pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2013r.

PSSE	Liczba zakładów w ewidencji PIS	Ogólna liczba zatrudnionych w zakładach objętych ewidencją	Ogólna liczba osób pracujących w warunkach czynników szkodliwych	Liczba zakładów pracy skontrolowanych	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych pracujących w warunkach czynników szkodliwych	Liczba kontroli	Liczba decyzji
Augustów	263	5027	3699	119	3362	2657	147	86
Białystok	2139	55629	23677	518	35052	17599	535	562
Bielsk Podlaski	193	6298	4265	139	5519	4094	141	22
Grajewo	150	3049	1852	71	2626	1502	79	19
Hajnówka	281	5308	2864	166	4841	2644	173	23
Kolno	134	1366	866	52	963	580	56	45
Łomża	404	8690	6615	157	5349	4190	187	8
Mońki	141	1360	1007	52	1185	872	61	58
Sejny	82	584	373	49	533	356	60	6
Siemiatycze	271	3278	2390	105	1932	1499	113	103
Sokółka	364	4271	2875	134	3637	2614	170	122
Suwałki	473	14203	8714	147	10006	7557	166	55
Wysokie Mazowieckie	247	5317	3670	112	3653	2466	115	15
Zambrów	121	3126	2215	51	2058	1542	61	18
WSSE Białystok	71	6204	5073	23	2428	2101	23	10
SUMA	5334	123710	70155	1895	83144	52273	2087	1152

Liczba działających podmiotów gospodarczych w poszczególnych powiatach jest zróżnicowana – najmniejsza liczba zakładów znajdujących się w ewidencji państwowej inspekcji sanitarnej jest w powiecie sejneńskim – 82 obiekty, największa w powiecie białostockim – 2139 obiektów (w powiecie białostockim działa 40,1% wszystkich zakładów województwa podlaskiego).

W województwie podlaskim przeważają zakłady małe, zatrudniające do 9 osób - 3344 zakłady, co stanowi 62,69%. Struktura zakładów w ewidencji w zależności od zatrudnionych pracowników przedstawia się następująco:

- zakłady zatrudniające do 9 pracowników – 3344 (62,69%)
- zakłady zatrudniające od 10 - 49 pracowników – 1508 (28,27%)
- zakłady zatrudniające od 50 - 249 pracowników – 399 (7,48%)
- zakłady zatrudniające powyżej 250 pracowników – 83 (1,56%)

Rys. 1 Struktura zakładów wg wielkości zatrudnienia

Struktura gospodarki w 2013 roku na terenie nadzorowanych przez pion higieny pracy powiatów wg prowadzonej działalności przedstawia się następująco:

Tabela 2. Gałęzie przemysłu wg PKD, w których przeprowadzono najwięcej kontroli

Symbol działu PKD	Nazwa działu	Liczba kontroli	Odsetek całkowitej liczby kontroli	Liczba zatrudnionych	Odsetek zatrudnionych
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	294	14,09%	3660	4,40%
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowym	231	11,07%	4930	5,93%
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	210	10,06%	1761	2,12%
10	Produkcja artykułów spożywczych	172	8,24%	12048	14,49%
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli: produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wypalania	171	8,19%	4297	5,17%
86	Opieka zdrowotna	98	4,69%	11379	13,67%
31	Produkcja mebli	92	4,40%	3112	3,74%

Głównym celem nadzoru sprawowanego przez pion higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ustalenie rodzaju czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia człowieka, źródeł ich powstawania oraz stopniowa eliminacja ze środowiska pracy, a w przypadku braku takich możliwości znaczące ograniczenie ich wpływu na zdrowie zatrudnionych, celem zapobieżenia powstawania chorób zawodowych i parazawodowych.

Celem kontroli zakładów pracy jest ocena stanu sanitarnego uwzględniająca między innymi pomieszczenia pracy, organizację i stopień zabezpieczenia stanowisk pracy przed oddziaływaniem czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia, zaplecze higieniczno-sanitarne, wyposażenie pracowników w odzież roboczą i sprzęt ochrony osobistej oraz promocja zdrowia w zakresie kształtowania właściwych zachowań prozdrowotnych.

Natomiast głównym celem nadzoru sprawowanego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad warunkami pracy jest ustalenie źródeł emisji czynników szkodliwych i uciążliwych, ich identyfikacja oraz eliminowanie bądź zminimalizowanie powodowanych przez nie negatywnych skutków zdrowotnych. W związku z powyższym pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego przeprowadzili 2087 kontroli sanitarnych, zmierzających do rozpoznania, oceny i ograniczenia zagrożeń zawodowych w środowisku pracy.

W skontrolowanych zakładach najczęściej stwierdzano następujące nieprawidłowości:

- brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych – w 277 zakładach (14,62%)
- zły stan sanitarno – higieniczny pomieszczeń - w 138 zakładach (7,28%)
- brak oceny ryzyka zawodowego - w 128 zakładach (6,75%)
- uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin – w 124 zakładach (6,54%)
- brak rejestru czynników szkodliwych – w 55 zakładach (2,90%)
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych - w 42 zakładach (2,22%)
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych – w 29 zakładach (1,53%)
- brak aktualnych badań lekarskich – w 28 zakładach (1,47%)
- uchybienia w zakresie produktów biobójczych – w 25 zakładach (1,32%).

Wskutek stwierdzonych w trakcie kontroli naruszeń wydano 1152 decyzje administracyjne, zawierające następujące nakazy:

- a) dotyczące badań i pomiarów środowiska pracy - 1085 nakazów,
- b) w zakresie oceny ryzyka zawodowego - 242 nakazy,
- c) w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin - 246 nakazów,
- d) na obniżenie NDS/N - 162 nakazy,
- e) w zakresie czynników biologicznych - 121 nakazów,
- f) w zakresie substancji, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy - 66 nakazów,
- g) w zakresie produktów biobójczych – 37 nakazów,
- h) w zakresie detergentów – 17 nakazów.

Odzwierciedleniem warunków pracy są wyniki badań i pomiarów czynników szkodliwych i uciążliwych (chemicznych i fizycznych) dla zdrowia w środowisku pracy, przeprowadzane przez laboratoria, między innymi laboratoria Inspekcji Sanitarnej. Weryfikacja zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników pomiarów i analiz wykazała, że w warunkach tych czynników pracowały 52273 osoby, tj. 62,87% ogółu zatrudnionych. W ponadnormatywnych warunkach najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów i związków toksycznych (NDS) oraz najwyższych dopuszczalnych natężeń hałasu i wibracji (NDN) pracowało 1306, co stanowi 1,57% ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach.

Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono stężenia/natężenia przekraczające normatywy higieniczne w oparciu o wyniki badań środowiskowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Porównawcze zestawienie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2011-2013

Nazwa czynnika	Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach (% ogółu zatrudnionych) 2011 rok		Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach (% ogółu zatrudnionych) 2012 rok		Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach (% ogółu zatrudnionych) 2013rok	
	hałas	1244	1,35%	1640	1,95%	1005
pyły	11	0,01%	15	0,018%	26	0,03%
czynniki chemiczne	6	0,007%	1	0,001%	6	0,007%
wibracja	5	0,005%	18	0,021%	0	0

W 2013 roku w 71 zakładach (3,75%) skontrolowanych obiektów, występowały przekroczenia NDS/N następujących czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy:

- hałas - w 50 zakładach,
- pyły - w 7 zakładach,
- czynniki chemiczne – w 2 zakładach,
- promieniowanie optyczne – w 14 zakładach.

Tabela 4. Informacje dotyczące nadzorowanych zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia czynników szkodliwych dla zdrowia

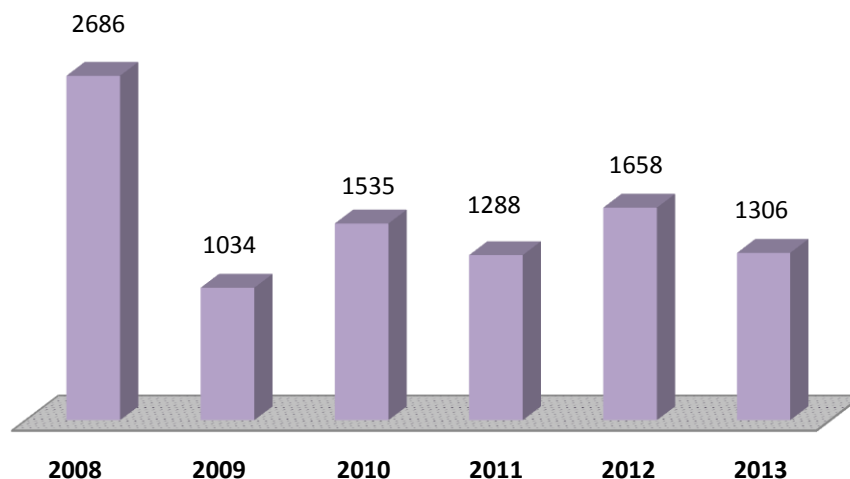
PSSE/WSSE I instancja	Liczba zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia NDS/NDN	Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach				Liczba wydanych decyzji dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych	Liczba wydanych decyzji unieruchamiających stanowisko w związku z przekroczeniem normatywu higienicznego
		NDS/NDN (ogółem)	NDS czynników chemicznych	NDS pyłów	NDN czynników fizycznych		
Augustów	7	255	5	8	242	3	0
Białystok	35	541	0	5	537	21	0
Bielsk Podlaski	4	45	0	2	43	3	0
Grajewo	0	0	0	0	0	0	0
Hajnówka	4	20	0	9	11	2	0
Kolno	0	0	0	0	0	0	0
Łomża	2	5	1	0	4	2	0
Mońki	0	0	0	0	0	0	0
Sejny	0	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	2	33	0	0	33	1	0
Sokółka	3	16	0	2	16	2	0
Suwałki	10	295	0	0	295	6	0
Wysokie Mazowieckie	1	26	0	0	26	1	0
Zambrów	2	70	0	0	70	0	0
WSSE Białystok	1	0	0	0	8	1	0
Suma	71	1306	6	26	1285	42	0

Tabela 5. Analiza narażenia zawodowego w poszczególnych rodzajach działalności gospodarczej wg PKD

Dział PKD (Nr)	Nazwa Działu według Europejskiej Klasyfikacji Działalności	Zatrudnienie ogółem w zakładach pracy	Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach powyżej NDS * (NDN)**
08	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	338	5
10	Produkcja artykułów spożywczych	12048	180
11	Produkcja napojów	852	86
12	Produkcja wyrobów tytoniowych	761	230
13	Produkcja wyrobów tekstylnych	823	34
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli: produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wypalania	4297	88
18	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	611	1
20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	487	9
22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	3769	111
23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	1659	109
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	2079	48
27	Produkcja urządzeń elektrycznych	669	53
28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowanych	3268	142
29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	1326	4
30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	728	9
31	Produkcja mebli	3112	86
32	Pozostała produkcja wyrobów	843	2
33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	244	25
35	Wytwarzanie i zaopatrywanie	1824	11
38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów, odzysk surowców	943	3
41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	2001	28
43	Roboty budowlane specjalistyczne	616	6
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi ; naprawa pojazdów samochodowych	1761	2
46	Handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4930	16
47	Handel detaliczny z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	3660	3
49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	3513	12
52	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	961	3
	OGÓŁEM	58123	1306

* NDS – najwyższe dopuszczalne stężenie substancji chemicznych i zapylenia

** NDN – najwyższe dopuszczalne natężenie hałasu i wibracji

Rys 2. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2008-2013.

Przekroczenia wartości normatywnych dotyczą przede wszystkim narażenia na czynniki fizyczne, w tym głównie na ponadnormatywny hałas – co stanowi 77% ogółu pracujących w przekroczeniach. W wyniku działań kontrolnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydano 42 decyzje, zobowiązujące pracodawców do wdrażania programów organizacyjno – technicznych mających na celu wyeliminowanie bądź obniżenie do obowiązujących norm przekroczonych NDS i NDN czynników szkodliwych.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne, a mianowicie:

- a) wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych,
- b) wymianę parku maszynowego,
- c) zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy,
- d) zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy.

Ponadto poprawę warunków higieny pracy uzyskano poprzez:

- a) egzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy z określoną częstotliwością,
- b) dokonanie oceny ryzyka zawodowego dla stanowisk pracy i zapoznanie pracowników z zagrożeniami,
- c) urządzenie zgodnie z obowiązującymi przepisami zaplecza higieniczno – sanitarnego dla pracowników,
- d) utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza higieniczno-sanitarnego.

W celu doraźnego zabezpieczenia pracownicy zostali wyposażeni w indywidualny sprzęt ochrony osobistej (ochrony dróg oddechowych, ochronniki słuchu, rękawice antywibracyjne itp.).

W efekcie prowadzonego nadzoru poprawiono warunki pracy w zakresie przekroczeń normatywów higienicznych 209 osobom.

Tabela 6. Narazenie na czynniki fizyczne na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku

PSSE i WSSE	Hałas słyszalny					Drgania ogólne					Drgania miejscowe				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,2 NDN	0,2 – 0,5 NDN	0,5-1 NDN	> 1 NDN	Ogółem zatrudnionych	< 0,2 NDN	0,2 – 0,5 NDN	0,5-1 NDN	> 1 NDN	Ogółem zatrudnionych	< 0,2 NDN	0,2 – 0,5 NDN	0,5-1 NDN	> 1 NDN
Augustów	1660	459	534	425	242	184	13	140	31	0	585	40	417	128	0
Białystok	6762	663	3349	2493	257	2357	11	1267	1079	0	741	19	268	454	0
Bielsk Podlaski	954	270	428	213	43	141	12	81	48	0	105	9	67	29	0
Grajewo	1257	223	499	535	0	237	0	152	85	0	259	0	207	52	0
Hajnówka	2095	230	590	1264	11	367	55	113	199	0	336	11	211	114	0
Kolno	489	112	180	197	0	44	0	19	25	0	51	0	21	30	0
Łomża	347	80	183	80	4	13	4	9	0	0	19	4	15	0	0
Mońki	413	218	77	118	0	175	31	76	68	0	168	26	85	57	0
Sejny	88	7	35	46	0	25	4	19	2	0	25	4	19	2	0
Siemiatycze	986	580	131	242	33	324	117	147	60	0	330	139	178	13	0
Sokółka	1965	509	425	1015	16	590	50	342	198	0	792	63	637	92	0
Suwałki	4561	1056	1549	1661	295	840	88	577	175	0	1062	119	804	139	0
Wysokie Mazowieckie	1858	195	1169	468	26	92	3	89	0	0	92	3	89	0	0
Zambrów	923	94	82	677	70	208	13	161	34	0	113	9	79	25	0
WSSE Białystok	204	65	19	112	8	106	0	35	71	0	121	0	0	121	0
Suma	24562	4761	9250	9546	1005	5703	401	3227	2075	0	4799	446	3097	1256	0

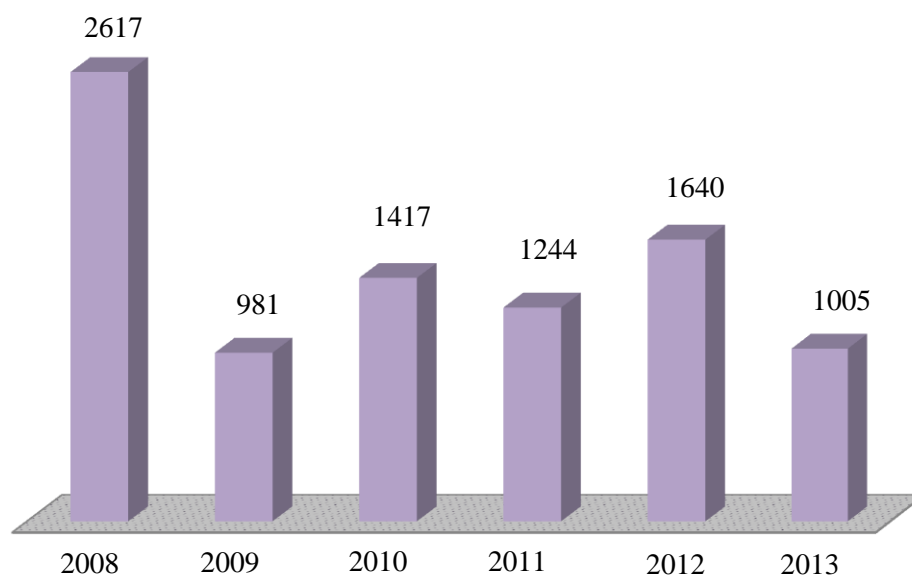
Rys 3. Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach hałasu w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2008-2013

Tabela 7. **Narażenie pracowników na pyły na terenie województwa podlaskiego w 2013r.**

PSSE i WSSE	Pyły drewna twardego, takiego jak buk i dąb - pył całkowity					Pyły drewna, z wyjątkiem pyłów drewna twardego, takiego jak buk i dąb - pył całkowity					Pyły drewna mieszane zawierające pył drewna twardego, takiego jak buk i dąb - pył całkowity				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS
Augustów	8	0	8	0	0	104	18	67	15	4	0	0	0	0	0
Białystok	17	0	11	5	1	354	15	294	45	0	16	0	1	15	0
Bielsk Podlaski	0	0	0	0	0	82	32	29	21	0	4	0	4	0	0
Grajewo	0	0	0	0	0	182	15	132	35	0	0	0	0	0	0
Hajnówka	199	0	47	152	0	467	0	251	216	0	0	0	0	0	0
Kolno	2	0	2	0	0	30	1	29	0	0	0	0	0	0	0
Łomża	13	0	9	4	0	24	9	10	5	0	0	0	0	0	0
Mońki	7	0	7	0	0	31	0	31	0	0	0	0	0	0	0
Sejny	0	0	0	0	0	13	0	13	0	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	3	0	3	0	0	68	41	24	3	0	49	19	20	10	0
Sokółka	27	0	25	2	0	111	0	39	70	2	0	0	0	0	0
Suwałki	15	0	0	15	0	505	30	399	76	0	0	0	0	0	0
Wysokie Mazowieckie	5	0	5	0	0	106	7	84	15	0	0	0	0	0	0
Zambrów	27	0	27	0	0	33	0	26	7	0	0	0	0	0	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	14	0	14	0	0	0	0	0	0	0
Suma	323	0	144	178	1	2124	168	1442	508	6	69	19	25	25	0

Tabela 8. Narażenie pracowników na pyły na terenie województwa podlaskiego w 2013r.

PSSE i WSSE	Pyły zawierające wolną (krystaliczną) krzemionkę od 2% do 50% [14808-60-7], [14464-46-1], [15468-32-3] - pył całkowity					Inne nietrujące pyły przemysłowe - w tym zawierające wolną (krystaliczną) krzemionkę poniżej 2% [-] - pył całkowity					Pyły organiczne pochodzenia zwierzęcego i roślinnego zawierające poniżej 10% wolnej krzemionki - pył całkowity				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 - 1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 - 1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 - 1 NDS	> 1 NDS
Augustów	529	17	447	65	0	420	38	352	30	0	116	3	109	0	4
Białystok	588	16	402	170	0	687	124	372	191	0	526	14	426	86	0
Bielsk Podlaski	33	3	26	4	0	17	1	16	0	0	21	0	14	5	2
Grajewo	72	0	40	32	0	47	20	24	3	0	36	0	18	18	0
Hajnówka	93	0	42	51	0	209	34	58	117	0	70	3	26	41	0
Kolno	22	0	5	17	0	36	0	6	30	0	67	20	28	19	0
Łomża	16	10	6	0	0	50	33	12	5	0	27	0	17	10	0
Mońki	25	0	25	0	0	20	1	19	0	0	134	7	53	74	0
Sejny	16	0	15	1	0	0	0	0	0	0	14	0	12	2	0
Siemiatycze	7	4	2	1	0	27	15	6	6	0	74	42	23	9	0
Sokółka	315	6	227	82	0	72	14	42	16	0	66	5	20	41	0
Suwałki	288	23	120	145	0	183	53	104	26	0	219	3	201	15	0
Wysokie Mazowieckie	40	27	13	0	0	177	99	76	2	0	12	0	0	12	0
Zambrów	5	0	5	0	0	141	139	2	0	0	2	0	2	0	0
WSSE Białystok	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	2052	109	1375	568	0	2086	571	1089	426	0	1384	97	949	332	6

Tabela 9. Narażenie pracowników na czynniki chemiczne - mieszaniny rozpuszczalników organicznych, na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku

PSSE i WSSE	Aceton [67-64-1]					Toluen [108-88-3]					Ksylen – mieszanina izomerów (1,2-, 1,3-, 1,4-) [95-47-6; 108-38-3; 106-42-3; 1330-20-7]				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1– 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS
Augustów	237	14	76	142	5	69	4	36	24	5	10	1	9	0	0
Białystok	98	54	43	1	0	115	87	23	5	0	62	46	15	1	0
Bielsk Podlaski	3	3	0	0	0	4	4	0	0	0	4	2	2	0	0
Grajewo	4	4	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Hajnówka	21	21	0	0	0	28	26	2	0	0	15	13	0	2	0
Kolno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Łomża	0	0	0	0	0	3	2	1	0	0	3	3	0	0	0
Mońki	0	0	0	0	0	19	19	0	0	0	2	2	0	0	0
Sejny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	2	1	1	0	0	7	6	1	0	0	9	8	1	0	0
Sokółka	18	18	0	0	0	48	41	7	0	0	38	35	3	0	0
Suwałki	73	5	13	55	0	91	19	17	55	0	82	7	18	57	0
Wysokie Mazowieckie	37	0	37	0	0	30	16	12	2	0	24	20	4	0	0
Zambrów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	493	120	170	198	5	415	225	99	86	5	249	137	52	60	0

Tabela 10. Narażenie pracowników na czynniki chemiczne – dymy spawalnicze, na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku

PSSE i WSSE	Tlenek węgla [630-08-0]					Tlenki żelaza – w przeliczeniu na Fe – dymy [1309-37-1]					Tlenki azotu [10102-43-9, 10102-44-0, 63907-41-5]				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS
Augustów	62	20	38	4	0	62	18	44	0	0	62	21	41	0	0
Białystok	400	157	241	2	0	426	179	238	9	0	389	164	223	2	0
Bielsk Podlaski	8	4	4	0	0	8	4	4	0	0	8	3	5	0	0
Grajewo	43	21	22	0	0	40	29	11	0	0	43	29	14	0	0
Hajnówka	187	3	74	110	0	187	30	127	30	0	187	140	11	36	0
Kolno	44	26	18	0	0	41	11	30	0	0	3	3	0	0	0
Łomża	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mońki	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sejny	19	0	19	0	0	0	0	0	0	0	3	2	1	0	0
Siemiatycze	2	0	2	0	0	2	0	2	0	0	2	0	2	0	0
Sokółka	252	16	236	0	0	246	17	192	37	0	251	175	46	30	0
Suwałki	92	18	22	52	0	90	16	22	52	0	92	16	24	52	0
Wysokie Mazowieckie	50	36	14	0	0	50	31	19	0	0	50	36	14	0	0
Zambrów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	1159	301	690	168	0	1152	335	689	128	0	1090	589	381	120	0

Nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w warsztatach samochodowych.

Pracownicy pionu Higieny Pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach kontroli warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w warsztatach samochodowych, w 2013 roku skontrolowali 218 obiektów, przeprowadzając 225 kontroli, w tym 5 kontroli sprawdzających. W ramach kontroli w 42 zakładach mechaniki pojazdowej stwierdzono uchybienia. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły braku aktualnych badań środowiska pracy (19 zakładów), braku opracowanej oceny ryzyka zawodowego (18 zakładów) oraz nieodpowiedniego stanu higienicznego pomieszczeń pracy oraz pomieszczeń higieniczno – sanitarnych (8 zakładów).

Na w/w uchybienia wydano 56 decyzji administracyjnych zawierających 148 nakazów. Dotyczyły one głównie przeprowadzenia badań i pomiarów w środowisku pracy oceny ryzyka zawodowego, obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych oraz substancji chemicznych i ich mieszanin.

W wyniku działań kontrolnych wystawiono 8 upomnień i 1 tytuł wykonawczy.

Tabela 11. Nadzór nad warunkami pracy pracowników zatrudnionych w warsztatach samochodowych na terenie województwa podlaskiego 2013 roku

PSSE	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	17	19	15	72
Białystok	69	69	25	49
Bielsk Podlaski	9	10	0	0
Grajewo	4	4	0	0
Hajnówka	10	10	1	0
Kolno	4	4	0	0
Łomża	30	30	2	2
Mońki	4	4	0	0
Sejny	0	0	0	0
Siemiatycze	5	5	0	0
Sokółka	6	6	6	0
Suwałki	13	15	2	10
Wysokie Mazowieckie	40	42	5	15
Zambrów	7	7	0	0
Suma	218	225	56	148

W warsztatach samochodowych w kontakcie z czynnikiem szkodliwym pracuje ogółem 1240 osób. Czynniki szkodliwe na które narażeni są pracownicy to m.in.: hałas, pyły, drgania mechaniczne, czynniki chemiczne - gazy, dymy spawalnicze, opary rozpuszczalników. Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych czynników znajdują się w tabeli.

Tabela 12. Liczba pracowników warsztatów samochodowych zatrudnionych w warunkach czynników szkodliwych

PSSE	Zatrudnionych w warunkach czynników szkodliwych	Liczba pracujących w warunkach poszczególnych czynników					
		Hałas	Wibracja miejscowa	Wibracja ogólna	Pyły o zawartości SiO ₂		Czynniki chemiczne
					<2%	2%-50%	
Augustów	177	161	33	3	75	35	126
Białystok	233	154	51	0	64	16	98
Bielsk Podlaski	31	16	5	0	7	0	14
Grajewo	21	17	0	0	4	13	2
Hajnówka	49	0	0	0	0	0	49
Kolno	4	4	0	0	0	0	0
Łomża	386	0	0	0	0	0	386
Mońki	7	1	0	0	0	0	7
Sejny	0	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	19	3	3	3	0	3	10
Sokółka	26	20	3	3	2	0	21
Suwałki	164	70	67	62	7	7	85
Wysokie Mazowieckie	94	94	0	0	42	8	94
Zambrów	29	8	0	0	0	2	18
Suma	1240	548	162	71	201	84	910

Na skontrolowanych 218 warsztatów w 134 stosowane są substancje chemiczne i ich mieszaniny sklasyfikowane jako niebezpieczne. W 3 zakładach stwierdzono brak aktualnego spisu stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin. Również w 3 zakładach nie zapoznano pracowników z kartami charakterystyk stosowanych substancji chemicznych i ich mieszanin.

Działania prowadzone przez pion Higieny Pracy polegały głównie na przeprowadzeniu postępowania administracyjnego. Przyczyniły się one do poprawy warunków środowiska pracy oraz poprawy stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń pracy, a także pomieszczeń higieniczno-sanitarnych. Wykonanie właściwie przeprowadzonych ocen ryzyka zawodowego oraz zaktualizowanie badań środowiska pracy umożliwiło w zakładach prawidłowe zarządzanie bezpieczeństwem i higieną pracy, co prowadziło w konsekwencji do obniżenia narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w środowisku pracy. Dzięki nakazom, pracodawcy w niektórych przypadkach musieli sporządzić lub poddać ryzyko zawodowe szczegółowej ocenie, dzięki której wykryto zagrożenia, dokonując ich analizy oraz wprowadzając środki poprawiające warunki pracy, co spowodowało ograniczenie szkodliwego wpływu procesu pracy na pracowników. Pracownikom zapewniono pranie odzieży roboczej, środki do udzielania pierwszej pomocy, instrukcje bhp, karty charakterystyki dla wszystkich stosowanych niebezpiecznych mieszanin chemicznych, co było niezbędne do ustalenia stopnia szkodliwości stosowanych chemikaliów i przeprowadzania badań.

Kolportaż materiałów Zdrowe i bezpieczne miejsce pracy, Partnerstwo dla prewencji oraz późniejsze rozmowy z pracodawcami, inspektorami bhp w powyższej tematyce spowodowały większe zaangażowanie w prowadzeniu działań na rzecz ochrony zdrowia i higieny pracy pracowników.

Nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle drzewnym

Pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2013 roku skontrolowali 237 obiektów w zakresie nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianie przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych

w przemyśle drzewnym, przeprowadzono w nich 253 kontrole (co stanowi 12,12% wszystkich kontroli).

Na podstawie przeprowadzonych działań kontrolnych i analizy warunków zdrowotnych środowiska pracy stwierdzono, iż w skontrolowanych zakładach zatrudnionych jest ogółem 6595 osób, w tym 4958 pracowników narażonych jest na czynniki szkodliwe dla zdrowia, w tym między innymi na:

- hałas - 4124 osoby,
- pył drewna z wyjątkiem drewna twardego - 2140 osób,
- pył drewna twardego- tj. dąb i buk- 364 osoby,
- czynniki biologiczne – 810 osób,
- drgania o działaniu miejscowym- 667 osób,
- drgania o działaniu ogólnym – 610 osób.

W ramach nadzoru nad zakładami przemysłu drzewnego w 82 skontrolowanych obiektach stwierdzono uchybienia (co stanowi 34,6% skontrolowanych obiektów w w/w zakresie). Na stwierdzone naruszenia Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wydali 95 decyzji administracyjnych, zawierające 422 nakazy, w tym między innymi:

- dotyczące przeprowadzenia badań i pomiarów w środowisku pracy – 187,
- dotyczące obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych – 39,
- w zakresie oceny ryzyka zawodowego - 46,
- w zakresie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – 15,
- w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin - 5.

Tabela 13. Dane liczbowe z zakresu nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle drzewnym z terenu województwa podlaskiego w 2013 roku

PSSE/WSSE i instancja	Liczba zakładów skontrolowanych w roku sprawozdawczym	Liczba zakładów, w których stwierdzono uchybienia	Liczba osób zatrudnionych		Liczba kontroli w roku sprawozdawczym	Liczba wydanych decyzji
			ogółem	w warunkach czynników szkodliwych		
Augustów	21	16	336	282	33	21
Białystok	59	26	961	723	59	27
Bielsk Podlaski	13	2	373	240	13	2
Grajewo	6	4	752	449	6	4
Hajnówka	25	6	1042	741	25	5
Kolno	5	1	30	30	5	1
Łomża	23	2	412	303	23	2
Mońki	7	2	39	32	7	3
Sejny	1	0	17	17	1	0
Siemiatycze	14	14	122	107	14	6
Sokółka	15	1	391	256	17	17
Suwałki	28	6	1811	1503	30	5
Wysokie Mazowieckie	17	2	132	124	17	2
Zambrów	3	0	177	151	3	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0
Suma	237	82	6595	4958	253	95

Nadzór nad realizacją przepisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach

Powyższe zagadnienie było realizowane podczas kontroli kompleksowych i tematycznych w obiektach wprowadzających do obrotu oraz stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego figuruje 827 podmiotów, które wprowadzają do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne, w tym 3 importerów, 16 formulatorów i 808 dystrybutorów oraz 1694 podmioty stosujące substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W 2013 roku w ramach nadzoru nad realizacją zapisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach pracownicy pionu higieny pracy przeprowadzili 508 kontroli u 433 pracodawców wprowadzających do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny. Podczas 50 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości, co stanowi 9,8% ogółu przeprowadzonych kontroli. W związku z tym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wydali 43 decyzje administracyjne nakazujące usunięcie przedmiotowych uchybień.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły między innymi:

- nieprawidłowego oznakowania substancji chemicznych i ich mieszanin - 18 zakładów, tj. 4,16% skontrolowanych obiektów,
- nieprawidłowych kart charakterystyki - 15 zakładów, tj. 3,46% skontrolowanych obiektów,
- braku kart charakterystyki wprowadzanych do obrotu substancji i mieszanin chemicznych - 11 zakładów, tj. 2,54% skontrolowanych obiektów,
- nieprawidłowej klasyfikacji mieszaniny stwarzającej zagrożenie - 8 zakładów, tj. 1,85% skontrolowanych obiektów,
- wprowadzania do obrotu mieszaniny niebezpiecznej wyprodukowanej na bazie skażonego etanolu – 7 zakładów, tj. 1,62% skontrolowanych obiektów
- braku zgłoszenia mieszaniny stwarzającej zagrożenie do Inspektora ds. Substancji Chemicznych - 3 zakłady, tj. 0,69% skontrolowanych obiektów,
- wprowadzanie do obrotu mieszaniny chemicznej bez numeru rejestracyjnego – 1 zakład, tj. 0,23% skontrolowanych obiektów.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 14. Nadzór nad zakładami wprowadzającymi do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku

PSSE/WSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
PSSE Augustów	75	29	30	3	16
PSSE Białystok	256	149	159	34	74
PSSE Bielsk Podlaski	46	29	32	2	4
PSSE Grajewo	25	15	21	0	0
PSSE Hajnówka	54	38	48	0	0
PSSE Kolno	18	16	21	2	38
PSSE Łomża	52	19	49	0	0
PSSE Mońki	16	6	6	0	0
PSSE Sejny	26	21	21	1	1
PSSE Siemiatycze	40	26	32	0	0
PSSE Sokółka	50	24	25	1	1
PSSE Suwałki	86	22	22	0	0
PSSE Wysokie Mazowieckie	70	36	39	0	0
PSSE Zambrów	13	3	3	0	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0
Suma	827	433	508	43	134

Ponadto w ramach nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa w zakresie substancji i mieszanin chemicznych skontrolowano 920 zakładów stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny przeprowadzając w nich 928 inspekcji. W 70 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, co stanowi 7,5% ogółu przeprowadzonych kontroli. W związku z tym Państwowi Inspektorzy Sanitarni wydali 56 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie przedmiotowych naruszeń.

W skontrolowanych zakładach stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny stwierdzono między innymi:

- brak lub nieaktualny spis stosowanych substancji i mieszanin chemicznych - 35 zakładów, tj. 3,80% skontrolowanych obiektów,
- nieprawidłowe karty charakterystyki stosowanych substancji i mieszanin chemicznych – 22 zakłady, tj. 2,39% skontrolowanych obiektów,
- brak kart charakterystyki - 14 zakładów, tj. 1,52% skontrolowanych obiektów,
- nieprawidłowe oznakowanie opakowań substancji i mieszanin chemicznych – 6 zakładów, tj. 0,65% skontrolowanych obiektów,
- stosowanie mieszaniny niebezpiecznej wyprodukowanej na bazie skażonego etanolu – 1 zakład, tj. 0,11% skontrolowanych obiektów.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 15. Nadzór nad zakładami stosującymi substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku

WSSE/PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
WSSE Białystok	39	14	14	0	0
PSSE Augustów	137	52	54	7	38
PSSE Białystok	566	275	275	39	54
PSSE Bielsk Podlaski	68	67	67	3	6
PSSE Grajewo	40	20	20	0	0
PSSE Hajnówka	66	60	60	0	0
PSSE Kolno	27	17	17	0	0
PSSE Łomża	278	111	111	1	1
PSSE Mońki	43	36	36	0	0
PSSE Sejny	15	15	15	0	0
PSSE Siemiatycze	64	34	34	0	0
PSSE Sokółka	94	70	76	4	11
PSSE Suwałki	122	78	78	2	2
PSSE Wysokie Mazowieckie	112	59	59	0	0
PSSE Zambrów	23	12	12	0	0
Suma	1694	920	928	56	112

Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2013 roku znajdowało się 100 podmiotów wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków kat. 2 i 3 (20 obiektów - prekursory kat. 2 oraz 100 obiektów - prekursory kat. 3). W powyższych obiektach stwierdzono obrót nadmanganianem potasu zaliczanym do prekursorów kat. 2 oraz kwasem siarkowym, kwasem solnym, acetonem, toluenem, metyloetyloketonem i eterem dietylowym sklasyfikowanymi jako prekursory kat. 3. Ponadto w ewidencji stacji sanitarno – epidemiologicznych województwa podlaskiego w 2013r. wpisanych było 189 podmiotów stosujących w swojej działalności prekursory kat. 2 i 3.

Prekursory, które znajdują się w dyspozycji poszczególnych podmiotów, wykorzystywane są najczęściej na ich potrzeby własne i używane są głównie do analiz chemicznych, laboratoryjnych oraz w procesach przemysłowych, czyszczących, a także przy uzdatnianiu wody.

W ramach nadzoru nad przestrzeganiem zapisów ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jednolity Dz. U. z 2012r. poz. 124) w zakresie prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, pracownicy pionu higieny pracy przeprowadzili łącznie 214 kontroli, w tym 71 inspekcji w podmiotach wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków kat. 2 i 3 oraz 143 kontrole w obiektach stosujących przedmiotowe substancje. Podczas wizytacji nie stwierdzano nieprawidłowości, w związku z tym nie wydawano decyzji nakazowych.

Z danych zebranych w 2013r. wynika, iż na terenie województwa podlaskiego nie funkcjonuje import i eksport prekursorów narkotyków do krajów trzecich. W związku z powyższym inspektorzy sanitarni nie wydawali zezwoleń na wywóz z kraju opisywanych wyżej substancji.

Ponadto w 2013r. nie odnotowano przypadków zgłoszeń przez podmioty gospodarcze nietypowych zamówień lub transakcji z udziałem prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, które mogły budzić podejrzenie wykorzystania substancji do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych.

W ramach realizacji zapisów art. 12 Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, przez właściwe kompetentnie instytucje oraz zgodnie z art. 32 rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r., określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi, pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno - Epidemiologicznych wypełniają formularz INCB. Dane z zakresu legalnego obrotu prekursorami narkotyków na terenie województwa podlaskiego przekazywane są do Głównego Inspektora Sanitarnego.

Nadzór nad produktami biobójczymi

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2013 roku znajdowało się 356 obiektów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 7 podmiotów było zobowiązanych do uzyskania pozwolenia na obrót zgodnie z zapisami ustawy z dnia 13 września 2002r. o produktach biobójczych (Dz. U. z 2007r. Nr 39, poz. 252 z późn. zm.).

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2013r. skontrolowano 181 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 186 kontroli, w tym 24 z uchybieniami, co stanowi 12,9% ogółu inspekcji. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydano 20 decyzji merytorycznych, w których zawarto 35 nakazów, dotyczących:

- wycofania z obrotu produktów biobójczych zawierających niedozwolone substancje czynne – 3 nakazy, co stanowi 8,6% ogółu wydanych nakazów,
- niewłaściwego oznakowania opakowania, brak nr pozwolenia na opakowaniu – 1 nakaz, co stanowi 2,6% ogółu wydanych nakazów,
- wycofania z obrotu produktów biobójczych, nie posiadających pozwolenia na obrót – 15 nakazów, co stanowi 42,6% ogółu wydanych nakazów,
- nieprawidłowego oznakowania opakowania produktu biobójczego, będącego mieszaniną stwarzającą zagrożenie – 2 nakazy, co stanowi 5,7% ogółu wydanych nakazów,
- braku karty charakterystyki mieszaniny chemicznej będącej produktem biobójczym – 2 nakazy, co stanowi 5,7% ogółu wydanych nakazów,
- nieprawidłowej karty charakterystyki produktu biobójczego, będącego mieszaniną stwarzającą zagrożenie – 10 nakazów, co stanowi 28,6% ogółu wydanych nakazów,
- nieprawidłowej klasyfikacji mieszaniny chemicznej, będącej produktem biobójczym – 2 nakazy, co stanowi 5,7% ogółu wydanych nakazów.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 16. Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku

PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
PSSE Augustów	36	10	10	3	4
PSSE Białystok	130	59	61	17	31
PSSE Bielsk Podlaski	23	12	12	0	0
PSSE Grajewo	12	4	4	0	0
PSSE Hajnówka	19	18	18	0	0
PSSE Kolno	9	6	6	0	0
PSSE Łomża	8	3	3	0	0
PSSE Mońki	8	4	4	0	0
PSSE Sejny	17	13	13	0	0
PSSE Siemiatycze	13	11	11	0	0
PSSE Sokółka	9	9	9	0	0
PSSE Suwałki	39	17	19	0	0
PSSE Wysokie Mazowieckie	29	12	13	0	0
PSSE Zambrów	4	3	3	0	0
Suma	356	181	186	20	35

Ponadto w ramach nadzoru nad powyższym zagadnieniem skontrolowano 300 obiektów stosujących produkty biobójcze przeprowadzając w nich 302 kontrole.

Nadzór nad realizacją działań wynikających z ustaleń Forum dot. wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach

W ramach realizacji działań wynikających z ustaleń Forum, dot. wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach, zaplanowano do kontroli obiekty, które wcześniej uczestniczyły w projektach REACH-EN-FORCE 1 oraz REACH-EN-FORCE 2. Jeden zakład zlokalizowany na terenie powiatu sokólskiego dokonał rejestracji wstępnej na calcium dihydroxide oraz calcium oxide.

Ponadto w związku z informacją otrzymaną z Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach przeprowadzono kontrolę podmiotu wprowadzającego do obrotu mieszaninę, dla której został cofnięty numer rejestracyjny. Wobec powyższego właściwy państwowy powiatowy inspektor sanitarny wydał decyzję zakazującą obrotu przedmiotową mieszaniną.

Jednocześnie w ramach realizacji zagadnienia prowadzone są działania edukacyjne w zakresie obowiązujących przepisów prawnych, dotyczących głównie:

- posiadania prawidłowych kart charakterystyki,
- udostępniania kart charakterystyk pracownikom, odbiorcom chemikaliów,
- obowiązku zwracania do producentów, importerów nieprawidłowo oznakowanych substancji chemicznych i ich mieszanin,
- ograniczeń dot. obrotu substancji, mieszanin oraz wyrobów,
- obowiązku rejestracji substancji w ich postaci własnej lub jako składników mieszanin.

Ponadto w dniach 19-20.11.2013r. pracownicy Oddziału Higieny Pracy WSSE w Białymstoku brali udział w telekonferencji „Training for trainers on the enforcement of REACH and CLP” organizowanej przez Forum wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów.

Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu detergentów.

W województwie podlaskim działalność prowadzi 13 podmiotów będących producentami detergentów w myśl rozporządzenia (WE) Nr 648/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004r. w sprawie detergentów. Powyższe zakłady są

zlokalizowane na obszarze działalności trzech Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych: w Białymstoku, Grajewie oraz Wysokiem Mazowieckiem.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2013r. skontrolowano 37 obiektów wprowadzających do obrotu detergenty, w tym 13 producentów. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 39 kontroli, w tym 6 z uchybieniami, co stanowi 15,4% ogółu inspekcji. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydano 5 decyzji merytorycznych, w których zawarto 17 nakazów, dotyczących:

- kart charakterystyki niezgodnych z rozporządzeniem Reach – 5 nakazów, co stanowi 29,4% ogółu wydanych nakazów,
- wstrzymania obrotu detergentami – 3 nakazy, co stanowi 17,6% ogółu wydanych nakazów,
- nieudostępnienia arkusza danych o składnikach detergentów na stronie internetowej producenta – 3 nakazy, co stanowi 17,6% ogółu wydanych nakazów,
- braku wymaganych informacji na oznakowaniu opakowania – 2 nakazy, co stanowi 11,8% ogółu wydanych nakazów,
- oznakowania opakowania w języku obcym – 1 nakaz, co stanowi 5,9% ogółu wydanych nakazów,
- braku karty charakterystyki – 1 nakaz, co stanowi 5,9% ogółu wydanych nakazów,
- braku w karcie charakterystyki informacji dot. toksyczności dla środowiska wodnego oraz informacji, na podstawie których sklasyfikowano preparat R52 – 1 nakaz, co stanowi 5,9% ogółu wydanych nakazów,
- braku arkusza danych składników, przeznaczonego dla personelu medycznego – 1 nakaz, co stanowi 5,9% ogółu wydanych nakazów,
- braku dokumentów dot. stopnia biodegradowalności detergentu – 1 nakaz, co stanowi 5,9% ogółu wydanych nakazów.

Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 roku w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy

W ewidencji Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych województwa podlaskiego znajdowało się 310 zakładów pracy, w których na stanowiskach pracy występowały substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. W zakresie nadzoru nad realizacją obowiązków wynikających z omawianego rozporządzenia skontrolowano w roku sprawozdawczym 236 zakładów (co stanowi 12,45% wszystkich skontrolowanych zakładów), które zatrudniały 21526 osób.

Pracownicy pionu higieny pracy stwierdzili w 2013 roku, iż w narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym zatrudnionych było 2604 pracowników, w tym 1009 kobiet.

Podobnie jak w roku ubiegłym największą grupę wśród zatrudnionych w kontakcie z czynnikami kancerogennymi stanowią pracownicy zatrudnieni w ochronie zdrowia (promieniowanie jonizujące 1083 osoby) oraz zatrudnieni w przemyśle drzewnym (PKD 16 - produkcja wyrobów z drewna, PKD 31 - produkcja mebli), w którym głównym czynnikiem rakotwórczym jest pył drewna twardego – 417 osób.

W 2013r. przeprowadzono 244 kontrole (co stanowi 11,69% ogółu kontroli) w zakresie realizacji obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie substancji chemicznych ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

Najczęściej stwierdzane uchybenia podczas kontroli to:

- brak rejestru prac w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi – w 16 zakładach, tj. 6,78% skontrolowanych zakładów
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych i mutagennych – w 20 zakładach, tj. w 8,47% skontrolowanych zakładów

- nie przekazano do PWIS „informacji o czynnikach rakotwórczych” – w 9 zakładach, tj. w 3,81.% skontrolowanych zakładów.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości dot. czynników rakotwórczych i mutagennych państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2013 roku wydali 28 decyzji administracyjnych.

Tabela 17. Struktura narażenia na poszczególne kancerogeny na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku

PSSE WSSE I instancja	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze						
			Promieniowanie jonizujące	Pył drewna twardego	Benzen	Benzyna, niskowirząca niespecyfikowana	Związki chromu (VI)	Azbest	WWA
WSSE Białystok	1159	47	42	0	0	0	5	0	0
PSSE Augustów	242	63	41	8	2	0	2	5	1
PSSE Białystok	15469	1279	709	34	78	75	87	16	68
PSSE Bielsk Podlaski	99	92	34	7	0	49	0	2	0
PSSE Grajewo	118	30	0	0	12	0	0	18	0
PSSE Hajnówka	659	284	17	199	0	34	0	4	0
PSSE Kolno	30	18	0	2	13	0	2	1	0
PSSE Łomża	957	332	114	21	127	0	0	7	39
PSSE Mońki	116	60	1	7	29	19	0	0	0
PSSE Sejny	3	1	0	0	0	0	0	1	0
PSSE Siemiatycze	69	69	0	52	0	0	0	4	0
PSSE Sokółka	450	94	0	31	49	49	1	11	0
PSSE Suwałki	1955	169	125	15	11	0	7	7	2
PSSE Wysokie Mazowieckie	107	19	0	5	0	0	0	3	8
PSSE Zambrów	93	47	0	36	0	0	8	3	0
Suma	21526	2604	1083	417	321	226	112	82	118

Tabela 18. Dane liczbowe z zakresu nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi lub mutagennymi z terenu województwa podlaskiego w 2013 roku

PSSE WSSE I instancja	Liczba zakładów pracy w ewidencji w PSSE / WSSE	Liczba zakładów skontrolowanych w roku sprawozdawczym	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze			Liczba kontroli w roku sprawozdawczym	Liczba wydanych decyzji
			ogółem	kobiet	mężczyzn		
WSSE Białystok	13	4	47	35	12	4	0
PSSE Augustów	18	10	63	34	29	15	5
PSSE Białystok	93	72	1279	578	701	73	17
PSSE Bielsk Podlaski	16	11	92	32	60	11	0
PSSE Grajewo	13	11	30	0	30	11	0
PSSE Hajnówka	30	30	284	74	210	30	0
PSSE Kolno	7	7	18	5	13	7	0
PSSE Łomża	34	34	332	132	200	34	0
PSSE Mońki	6	6	60	20	40	6	1
PSSE Sejny	1	1	1	0	1	1	0
PSSE Siemiatycze	9	9	69	9	60	9	3
PSSE Sokółka	18	18	94	9	85	20	1
PSSE Suwałki	37	14	169	81	88	14	1
PSSE Wysokie Mazowieckie	9	4	19	0	19	4	0
PSSE Zambrów	6	5	47	0	47	5	0
Suma	310	236	2604	1009	1595	244	28

Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

Na terenie działania Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego w ewidencji znajdują się 74 firmy zajmujące się usuwaniem, zabezpieczaniem, transportem wyrobów zawierających azbest.

Narażenie na azbest na obszarze województwa podlaskiego występuje najczęściej podczas wykonywania prac demontażowych: pokryć dachowych („płyty eternitowe”) budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz osłon budynków mieszkalnych.

W 2013 roku na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono 41 kontroli w siedzibach firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem, transportem wyrobów zawierających azbest oraz 18 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem. Podczas kontroli zwracano uwagę na zabezpieczenie pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, jak również bezpieczeństwo i higienę pracy pracowników, opracowanie oceny ryzyka zawodowego oraz posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzonych programów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi.

Podczas prac demontażowych przy zabezpieczaniu lub usuwaniu azbestu pracowało 82 pracowników. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego wydali 2 decyzje administracyjne. Stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak lub nieaktualne badania środowiska pracy w zakresie narażenia na azbest - 2 zakłady,
- brak oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego - 1 zakład.

W 2013 roku na terenie województwa podlaskiego nie stwierdzono chorób zawodowych w wyniku narażenia pracowników na azbest.

Tabela 19. Informacja dotycząca warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa podlaskiego w 2013r.

WSSE/PSSE	Liczba firm zajmujących się usuwaniem/zabezpieczaniem**/ transportem wyrobów zawierających azbest posiadających siedzibę na terenie działania właściwego PPIŚ	Liczba przeprowadzonych kontroli w siedzibach tych firm w roku sprawozdawczym.	Liczba przeprowadzonych kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem					Liczba wydanych decyzji o naruszeniu przepisów dotyczących warunków pracy w kontakcie z azbestem
			ogółem	polegających na zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest	polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest	polegających na transporcie wyrobów zawierających azbest	podczas innych prac powodujących kontakt z azbestem	
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0	0	0
PSSE Augustów	15	0	2	0	2	1	0	0
PSSE Białystok	12	12	10	0	10	0	0	2
PSSE Bielsk Podlaski	1	1	0	0	0	0	0	0
PSSE Grajewo	5	4	4	0	4	0	0	0
PSSE Hajnówka	1	1	0	0	0	0	0	0
PSSE Kolno	1	1	0	0	0	0	0	0
PSSE Łomża	4	4	0	0	0	0	0	0
PSSE Mońki	2	0	0	0	0	0	0	0
PSSE Sejny	1	1	0	0	0	0	0	0
PSSE Siemiatycze	2	2	0	0	0	0	0	0
PSSE Sokółka	1	1	1	1	1	1	1	0
PSSE Suwałki	25	10	0	0	0	0	0	0
PSSE Wysokie Mazowieckie	2	2	1	0	1	1	0	0
PSSE Zambrów	2	2	0	0	0	0	0	0
Suma	74	41	18	1	18	3	1	2

Występowanie chorób zawodowych

Choroba zawodowa jest to choroba, wymieniona w wykazie chorób zawodowych, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanych „narażeniem zawodowym”. W 2013r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zgłoszono 151 podejrzeń chorób zawodowych. Na podstawie danych zawartych w orzeczeniach lekarskich, wydawanych przez jednostki służby zdrowia uprawnione do rozpoznawania chorób zawodowych oraz analizy ocen narażenia zawodowego pracowników, organy I instancji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały 134 decyzje stwierdzające chorobę zawodową oraz 23 decyzje negatywne o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Sporządzono 131 kart stwierdzeń chorób zawodowych, które wysłano do Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy im. prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi.

Struktura zachorowań na choroby zawodowe w 2013r. przedstawia się następująco:

6. Astma oskrzelowa – 3 przypadki
7. Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych – 6 przypadków
12. Alergiczny nieżyt nosa – 2 przypadki
15. Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym – 2 przypadki
18. Choroby skóry – 1 przypadek

20. Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy – 2 przypadki
21. Obustronny trwały odbiorczy ubytek słuchu typu ślimakowego lub czuciowo-nerwowego spowodowany hałasem – 1 przypadek
25. Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi – 1 przypadek
26. Choroby zakaźne lub pasożytnicze – 113 przypadków
 - borelioza – 102 przypadki
 - kleszczowe zapalenie mózgu – 8 przypadków
 - bakteryjne zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych o etiologii Streptococcus grupy B – 1 przypadek
 - gruźlica płuc – 1 przypadek
 - brodawki wirusowe rąk – 1 przypadek.

Zaobserwowano wyraźny wzrost bezwzględnej liczby zachorowań na choroby zakaźne lub pasożytnicze. Wśród chorób zakaźnych lub pasożytniczych zdecydowanie dominowała borelioza, stwierdzono 102 przypadki zachorowań, co stanowiło 77,86% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych (90,26% chorób zakaźnych lub pasożytniczych).

Zanotowano wśród rolników indywidualnych wysoką zapadalność na boreliozę - 82 przypadki (na 102 stwierdzone) oraz kleszczowe zapalenie mózgu – 8 przypadków (wszystkie stwierdzone). Zjawisko to związane jest z występowaniem terenów endemicznych siedlisk kleszcza pospolitego, będącego przenosicielem tych schorzeń.

W ostatnich latach zanotowano znaczny spadek chorób zawodowych w edukacji, gdzie liczba przewlekłych chorób narządu głosu zmniejszyła się do pojedynczych przypadków, mianowicie w 2011r. – 2, 2012r. – 1, 2013r. – 2 przypadki.

W 2013 roku do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku wpłynęło 13 odwołań w sprawie chorób zawodowych.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku w 2013r. wydał 12 decyzji - 8 utrzymujących w mocy decyzje organów I instancji i 4 decyzje uchylające w całości zaskarżone decyzje i przekazujące sprawy do ponownego rozpatrzenia przez organ I instancji.

Tabela 20. Liczba chorób zawodowych stwierdzonych przez poszczególne PSSE i WSSE na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku

PSSE/WSSE	Liczba stwierdzonych chorób
Augustów	12 (9,16%)
Białystok	20 (15,27%)
Bielsk Podlaski	9 (6,87%)
Grajewo	14 (10,69%)
Hajnówka	6 (4,58%)
Kolno	6 (4,58%)
Łomża	7 (5,34%)
Mońki	6 (4,58%)
Sejny	6 (4,58%)
Siemiatycze	2 (1,53%)
Sokółka	8 (6,10%)
Suwałki	18 (13,74%)
Wysokie Mazowieckie	12 (9,16%)
Zambrów	3 (2,29%)
WSSE Białystok	2 (1,53%)

Tabela 21. Liczba decyzji pozytywnych i negatywnych wydawanych przez poszczególne PSSE na terenie województwa podlaskiego w 2012r. i 2013r.

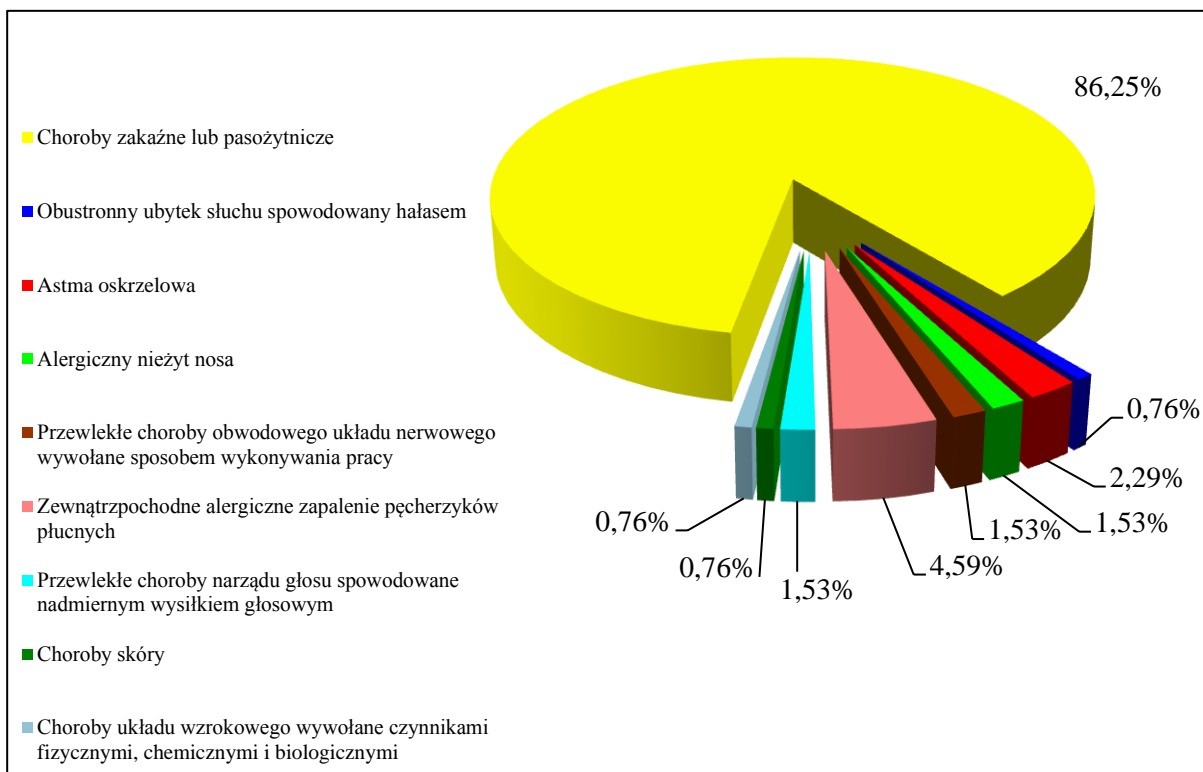
PSSE/WSSE	Decyzje w 2012r.		Decyzje w 2013r.	
	pozytywne	negatywne	pozytywne	negatywne
Augustów	9	1	13	1
Białystok	26	11	21	16
Bielsk Podlaski	4	3	9	-
Grajewo	9	4	14	1
Hajnówka	7	2	7	1
Kolno	4	1	6	-
Łomża	5	3	7	-
Mońki	1	1	6	-
Sejny	9	-	6	-
Siemiatycze	8	1	2	-
Sokółka	11	4	8	-
Suwałki	25	2	18	2
Wysokie Mazowieckie	10	-	12	2
Zambrów	3	-	3	-
WSSE Białystok	-	-	2	-
Suma	131	33	134	23

Tabela 22. Choroby zawodowe stwierdzone w 2013r. przez PPIS i PPWIS na terenie województwa podlaskiego

PSSE/WSSE	Choroby zawodowe w 2013r.									Ogółem
	6. Astma oskrzelowa	7. Zewnątrzpochoodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	12. Alergiczny nieżyt nosa	15. Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym	18. Choroby skóry	20. Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	21. Obustronny ubytek słuchu spowodowany hałasem	25. Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	26. Choroby zakaźne lub pasożytnicze	
Augustów	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
Białystok	1	-	1	-	1	2	1	1	13	20
Bielsk Podlaski	-	-	-	-	-	-	-	-	9	9
Grajewo	-	-	-	-	-	-	-	-	14	14
Hajnówka	-	-	-	-	-	-	-	-	6	6
Kolno	-	1	-	-	-	-	-	-	5	6
Łomża	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7
Mońki	-	1	-	-	-	-	-	-	5	6
Sejny	-	-	-	-	-	-	-	-	6	6
Siemiatycze	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
Sokółka	1	2	-	1	-	-	-	-	4	8
Suwałki	-	1	-	-	-	-	-	-	17	18
Wysokie Mazowieckie	1	-	1	-	-	-	-	-	10	12
Zambrów	-	1	-	-	-	-	-	-	2	3
WSSE Białystok	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2
Suma	3	6	2	2	1	2	1	1	113	131

Tabela 23. Częstość występowania chorób zawodowych w latach 2011 – 2013 na terenie województwa podlaskiego

Schorzenia wymienione w wykazie chorób zawodowych	Liczba stwierdzonych w 2011r. przypadków (% stwierdzonych przypadków)	Liczba stwierdzonych w 2012r. przypadków (% stwierdzonych przypadków)	Liczba stwierdzonych w 2013r. przypadków (% stwierdzonych przypadków)
6. Astma oskrzelowa	1 (0,84%)	2 (1,55%)	3 (2,29%)
7. Zewnętrzne pochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	3 (2,52%)	2 (1,55%)	6 (4,59%)
12. Alergiczny nieżyt nosa	1 (0,84%)	2 (1,55%)	2 (1,53%)
15. Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym	2 (1,68%)	1 (0,775%)	2 (1,53%)
18. Choroby skóry	1 (0,84%)	1 (0,775%)	1 (0,76%)
19. Przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	-	1 (0,775%)	-
20. Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	2 (1,68%)	2 (1,55%)	2 (1,53%)
21. Obustronny ubytek słuchu spowodowany hałasem	-	4 (3,10%)	1 (0,76%)
22. Zespół wibracyjny	-	1 (0,775%)	-
25. Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	-	1 (0,775%)	1 (0,76%)
26. Choroby zakaźne lub	109 (91,60%)	112 (86,82%)	113 (86,25%)
- wzw	1 (0,84%)	2 (1,55%)	-
- gruźlica	1 (0,84%)	1 (0,775%)	1 (0,76%)
- borelioza	92 (77,31%)	97 (75,19%)	102 (77,86%)
- kleszczowe zapalenie mózgu	-	11 (8,53%)	8 (6,11%)
- mykobakterioza płuc	-	1 (0,775%)	-
- nawracające zapalenie płuc	1 (0,84%)	-	-
- bakteryjne zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych o etiologii Streptococcus grupy B	-	-	1 (0,76%)
- brodawki wirusowe rąk	-	-	1 (0,76%)

Rys 4. Występowanie chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w 2013r.

Wnioski:

1. Nadal większość podmiotów będących w ewidencji stanowią zakłady zatrudniające do 9 pracowników (3344, co stanowi 62,69% ogółu).
2. W województwie podlaskim w 2013 roku najwięcej zachorowań na boreliozę występowało wśród rolników indywidualnych, co stanowi 80,39% stwierdzonych zachorowań na boreliozę.

Działania podejmowane w ramach nadzoru nad środkami zastępczymi w 2013 roku

Środki zastępcze, tzw. „dopalacze” stanowią nowe narkotyki o działaniu odurzającym lub psychotropowym, zawierające zmodyfikowane substancje psychoaktywne. Wprowadzane na rynek kolejne substancje psychoaktywne nie mają badań toksyczności, tym samym stanowią nieidentyfikowalną i niejednorodną grupę produktów o trudnym do przewidzenia, rzeczywistym efekcie działania. Zawarte w środkach zastępczych substancje stanowią niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia, z uwagi na szereg działań niepożądanych.

Wprowadzanie do obrotu lub wytwarzanie środków zastępczych jest w Polsce nielegalne. Państwowy Inspektor Sanitarny w przypadku uzasadnionego podejrzenia zagrożenia życia lub zdrowia ludzi po użyciu środków zastępczych, posiada uprawnienia do wycofania tego typu produktów, nakazania zaprzestania działalności obiektów służących do wytwarzania lub wprowadzania oraz wymierzenia kary pieniężnej w wysokości od 20 000zł do 1 000 000zł.

W roku 2013 Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w województwie podlaskim przeprowadzili kontrole i działania rozpoznawcze w obiektach podejrzanych o wprowadzanie do obrotu środków zastępczych. Skontrolowali 66 obiektów typu: puby, salony gier, lombardy, kwaciarnie, sklepy ze sprzętem komputerowym, całodobowe sklepy z alkoholem,

sklepy z artykułami i akcesoriami tytoniowymi, sklepy z upominkami, z artykułami do organizacji imprez rozrywkowych, palarnie fajek wodnych, sex shopy, sklepy z kadzidełkami indyjskimi. W okresie wakacyjnym wzmożono działania rozpoznawcze i profilaktyczne, na terenie poszczególnych powiatów w ramach kontroli placówek wypoczynku letniego, lokali gastronomicznych, klubów, dyskotek, i sklepów nocnych oraz obiektów podczas trwania imprez masowych. **W wyniku przeprowadzonych działań stwierdzono sprzedaż środków zastępczych w 1 sklepie stacjonarnym na terenie województwa podlaskiego.**

W celu zwalczania handlu środkami zastępczymi, prowadzono analizę pojawiania się nowych rodzajów środków zastępczych, skutków wywołanych ich użyciem i miejsc występowania poprzez: monitorowanie stron internetowych, przegląd doniesień medialnych oraz zgłoszonych podejrzeń zatruc środków zastępczymi. Strony internetowe monitorowane były pod kątem obecności sprzedaży środków zastępczych na terenie województwa i poszczególnych powiatów. Środki zastępcze w dalszym ciągu wprowadzane były na stronach na serwerach polskich i zagranicznych, gdzie dane adresowe sklepu dostępne były jedynie po zalogowaniu lub w formie formularza kontaktowego oraz na różnego rodzaju serwisach ogłoszeniowych z drobnymi ogłoszeniami lokalnymi, gdzie do kontaktu podany był telefon.

W zakresie egzekwowania zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego współpracowała z Policją. Miejskie/Powiatowe Komendy Policji udzielały wsparcia Państwowym Powiatowym Inspektorom Sanitarnym poprzez wspólne podejmowanie czynności kontrolnych lub asystę funkcjonariuszy Policji. Wymieniano również informacje dotyczące zatruc środkami zastępczymi i informacje odnośnie rozpoznania rynku substancji psychoaktywnych na terenie powiatów. W niektórych powiatach Policja wspólnie prowadziła działania prewencyjno-profilaktyczne.

W roku 2013 kontynuowano współpracę z placówkami ochrony zdrowia w zakresie zgłaszania podejrzeń zatruc/zatruc środków zastępczymi. Zgłoszenia z placówek ochrony zdrowia otrzymane przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych przekazywane były do Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku i właściwych miejscowo jednostek Policji. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku na bieżąco przekazywał informacje o podejrzaniach zatruc/zatruciach środkiem zastępczym do Ośrodka Kontroli Zatruc w Warszawie, Ministerstwa Zdrowia, Głównego Inspektoratu Sanitarnego i Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku.

W ramach współpracy w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Białymstoku odbyło się spotkanie przedstawicieli Państwowej Inspekcji Sanitarnej szczebla wojewódzkiego i powiatowego, Eksperta wojewódzkiego ds. Informacji o narkotykach i narkomanii, Podlaskiego Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Miejskiego w Białymstoku, Urzędu Marszałkowskiego w Białymstoku oraz Policji, na którym poruszano kwestie współdziałania różnych organów.

W 2013r. na terenie woj. podlaskiego przeprowadzono szereg działań prozdrowotnych służących zmniejszeniu skutków zdrowotnych i społecznych wynikających z używania środków psychoaktywnych. Pracownicy promocji zdrowia organizowali szkolenia kadry pedagogicznej szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych (dyrektorów, nauczycieli pedagogów, psychologów), pielęgniarek szkolnych oraz służb interwencyjnych. W ramach realizacji działań profilaktycznych prowadzono prelekcje i pogadanki dla młodzieży angażując m.in. przedstawicieli ośrodka leczenia uzależnień, Policji i rodziców w placówkach oświatowych, placówkach wypoczynku letniego oraz zimowego. Prowadzono również dystrybucję ulotek i filmów edukacyjnych do podległych jednostek. Ogółem działania prozdrowotne w zakresie problematyki tzw. „dopalaczy” w woj. podlaskim objęły około 30 tyś. osób. Realizowano 3 programy profilaktyczne skierowane do uczniów. We współpracy z przedstawicielami samorządów lokalnych, szkół, kościołów, Policji i organizacji pozarządowych przeprowadzono 26 akcji profilaktycznych, uświadamiając o szkodliwym wpływie dopalaczy na zdrowie człowieka.

Wnioski:

1. Istnieje konieczność dalszego monitorowania nielegalnego wprowadzania do obrotu środków zastępczych.
2. W związku ze specyfiką rynku środków zastępczych nieodzowne jest kontynuowanie współpracy z wieloma organami kontrolnymi, w tym szczególnie z Policją.
3. W dalszym ciągu konieczne jest uświadamianie społeczeństwa o zagrożeniach wynikających z używania środków zastępczych z jednoczesnym informowaniem o możliwości karania podmiotów wprowadzających do obrotu środki zastępcze.

VI. OCENA STANU SANITARNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ W 2013 ROKU

Ocena zaopatrzenia ludności województwa podlaskiego w wodę do spożycia

Podstawy prawne do nadzoru nad jakością wody

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. podlaskiego w 2013r. prowadziła nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie: Ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011r., Nr 212, poz. 1263 z późn. zm.) oraz Ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.). Według wyżej wymienionych przepisów jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody produkowanej i podawanej do sieci wodociągowej są producenci wody, czyli przedsiębiorstwa wodociągowe i władze samorządowe.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawują nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi poprzez monitoringowe badania próbek wody oraz egzekwowanie od producentów wody właściwej jej jakości – zgodnej z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).

Charakterystyka ujęć wody

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części Polski. Zaliczane jest do regionów o charakterze rolniczo-przemysłowym. Obszar województwa podzielony jest na 17 powiatów, w tym 3 powiaty grodzkie: Białystok, Suwałki, Łomża oraz 118 gmin. Stolicą jest miasto Białystok, liczący 294.921¹ mieszkańców. Pozostałe większe miasta regionu to Suwałki (69.404 mieszkańców¹) i Łomża (62.812 mieszkańców¹). Powierzchnię województwa – 20.187 km² zamieszkuje 1.198.690¹ osób, co stanowi 3,11% ludności kraju.

Sieć rzeczną województwa podlaskiego tworzą dorzecza: Wisły (z większymi rzekami: Narew, Biebrza, Nurzec, Bug) oraz Niemna i Pregoty. W dorzeczu Niemna głównymi ciekami są: Szeszupa oraz Czarna Hańcza i jej dopływ Marycha. W dorzeczu Pregoty znajdują się cieki: Błędzianka i Bludzia.

Zlewnie głównych rzek posiadają w większości cechy typowe dla zlewni nizinnych. Dominują meandrujące koryta rzek, tworzące rozległe doliny, często o charakterze podmokłym i bagiennie-torfowym. Znaczne obszary zlewni rzek pokrywają łąki i powierzchnie leśne, w tym obszary objęte, ze względu na walory przyrodnicze różnorodnymi formami ochrony.

Podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę ludności województwa podlaskiego stanowią wody podziemne. Wody te charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością, w związku z tym w większości nie wymagają uzdatniania, wymagają natomiast ochrony

¹ Główny Urząd Statystyczny „Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2012r.” - stan na 31.12.2012r.

ilościowej i jakościowej. Woda pozyskiwana z tych ujęć z zastosowanym procesem uzdatniania – nie wymagała stałej dezynfekcji. Natomiast ujęcie wody podziemnej w Jurowcach (Wodociągi Białostockie) czerpie wodę z dwóch czwartorzędowych poziomów wodonośnych. Zlokalizowane na powierzchni 55 ha studnie są zgrupowane w zespoły studzienne, pobierające wodę z głębokości od 20 do 120 metrów. Woda z ujęć głębinowych w Jurowcach była uzdatniania w Wydziale Produkcji Wody Jurowce w Białymstoku. Poddawano ją wstępnemu ozonowaniu, filtracji na filtrach antracytowo-piaskowych i dezynfekcji końcowej chlorem gazowym.

Na terenie województwa podlaskiego istnieje jedno ujęcie powierzchniowych wód płynących, zlokalizowane na rzece Supraśl (prawy dopływ Narwi) w Wasilkowie. Stanowi ono jedno ze źródeł zaopatrzenia w wodę do spożycia miasta Białegostoku (Wodociągi Białostockie). Woda z rzeki ujmowana jest w Wasilkowie z ujęć: powierzchniowego i infiltracyjnego (ujęcie brzegowe, 6 stawów infiltracyjno-retencyjnych, 18 studni pobierających wodę infiltracyjną z głębokości od 5 do 25 metrów).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. z 2002r., Nr 204, poz. 1728) - zgodnie z § 2 ust. 1 ustala 3 kategorie jakości wód, zależne od wartości granicznych wskaźników jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane różnym procesom uzdatniania w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

- kategoria A1 – woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji;
- kategoria A2 – woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji i dezynfekcji (chlorowania końcowego);
- kategoria A3 – woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego).

Woda powierzchniowa ujmowana ze stawu infiltracyjnego w Wasilkowie w zakresie wykonanych badań w 2013r. spełniała sześciokrotnie obowiązujące wymagania dla kategorii A2, jednokrotnie – dla kategorii A3 oraz jednokrotnie (próbka wody pobrana 06.05.2013r.) nie odpowiadała warunkom kategorii A3 ze względu na ogólny węgiel organiczny.

W związku z powyższym woda poddawana była wstępnemu ozonowaniu oraz filtracji na filtrach kontaktowych (SUW Wasilków), a następnie przesyłana do Stacji Uzdatniania Wody Pietrasze w celu dalszego jej uzdatniania, tj. filtracji na filtrach pospiesznych, pośredniemu ozonowaniu, filtracji na filtrach węglowych, dezynfekcji końcowej chlorem gazowym. Woda z tego ujęcia dostarczana mieszkańcom gminy Wasilków była poddawana dodatkowo dezynfekcji dwutlenkiem chloru (SUW Wasilków).

Analiza prowadzonego monitoringu jakości wody

W 2013r. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego objęła monitoringiem kontrolnym i przeglądownym wodę produkowaną przez 329 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę oraz wodociągi lokalne pełniące rolę zbiorowego zaopatrzenia, a więc zaopatrujące w wodę m.in. budynki wielorodzinne.

Celem monitoringu:

- ✓ kontrolnego było regularne dostarczanie informacji o organoleptycznej, fizykochemicznej i mikrobiologicznej jakości wody dostarczanej do spożycia przez ludzi, a także informacji o efektywności uzdatniania wody do spożycia i stwierdzeniu, czy badana woda odpowiadała normatywom higienicznym,
- ✓ przeglądownego było dostarczenie informacji niezbędnych do określenia, czy wartości parametrów ustanowione w obowiązujących przepisach były dotrzymane.

W monitoringu kontrolnym badano 8 - 9 parametrów, w tym 2 - 3 mikrobiologiczne, natomiast w monitoringu przeglądowym badano 49 parametrów w tym 5 - mikrobiologicznych. Dla aglomeracji białostockiej w Wodociągach Białostockich badania prowadzone były w zakresie 2 – 5 parametrów mikrobiologicznych oraz 7 – 50 parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych.

Wodociągi na terenie woj. podlaskiego zarządzane były przez 109 administratorów (*Załącznik nr 16*). Próby wody do badań pobierane były w ustalonych stałych miejscach, z częstotliwością zależną od dobowej wielkości produkcji wody, zgodnie z załącznikiem nr 6 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).

Dla wodociągów o objętości wody produkowanej poniżej 100 m³/dobę pobierano 2 próbki wody w roku dla monitoringu kontrolnego i 1 próbkę na 2 lata dla monitoringu przeglądowego (32,8% nadzorowanych wodociągów znajduje się w tej grupie). Infrastruktura wodociągowa w województwie charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem – tylko 4% wodociągów znajduje się w grupie produkujących wodę powyżej 1000 m³/dobę.

Wodę o kontrolowanej jakości w woj. podlaskim spożywało 1.138.435 osób tj. 94,98% z czego 936.263 osoby tj. 82,25% o niekwestionowanej jej jakości.

W 48 niżej wymienionych gminach w 2013r. wszystkie wodociągi dostarczały mieszkańcom wodę o niekwestionowanej w ciągu roku jakości.

Nazwa powiatu	Nazwa gminy
augustowski	gm. m. Augustów, gm. Lipsk, gm. Nowinka
białostocki ziemski	gm. Czarna Białostocka, gm. Poświętne
bielski	gm. m. Bielsk Podlaski, gm. m. Brańsk, gm. Bielsk Podlaski, gm. Brańsk, gm. Boćki, gm. Orla, gm. Rudka, gm. Wyszki
grajewski	gm. m. Grajewo, gm. m. Rajgród, gm. Rajgród, gm. m. Szczuczyn
hajnowski	gm. m. Hajnówka, gm. Kleszczele, gm. Białowieża, gm. Czeremcha, gm. Czyże, gm. Dubicze
kolneński	gm. m. Kolno, gm. Kolno, gm. Grabowo, gm. Mały Płock, gm. Turośl
łomżyński grodzki	gm. m. Łomża
łomżyński ziemski	gm. Jedwabne, gm. Wizna, gm. Przytuły
moniecki	gm. Knyszyn, gm. Jaświły, gm. Krypno
sejneński	gm. Krasnopol, gm. Giby, gm. Puńsk
siemiatycki	gm. m. Siemiatycze, gm. Mielnik
suwalski grodzki	gm. m. Suwałki
suwalski ziemski	gm. Jeleniewo, gm. Przerośl, gm. Wizajny
wysokomazowiecki	gm. m. Wysokie Mazowieckie, gm. Wysokie Mazowieckie, gm. Czyżew, gm. Nowe Piekuty

Tabela nr 1 Gminy dostarczające mieszkańcom wodę o niekwestionowanej w ciągu roku jakości

Wodę o kontrolowanej jakości największa liczba ludności spożywała w następujących powiatach:

- białostockim grodzkim (100%),
- łomżyńskim grodzkim (100%),
- suwalskim grodzkim (100%),
- zambrowskim (100%),
- suwalskim ziemskim (99,98%),
- bielskim (99,57%),
- hajnowskim (99,41%).

Podobnie jak w latach ubiegłych najmniej ludzi spożywało wodę o kontrolowanej jakości w następujących powiatach:

- sejneńskim (81,33%),
- kolneńskim (83,26%),
- monieckim (83,89%).

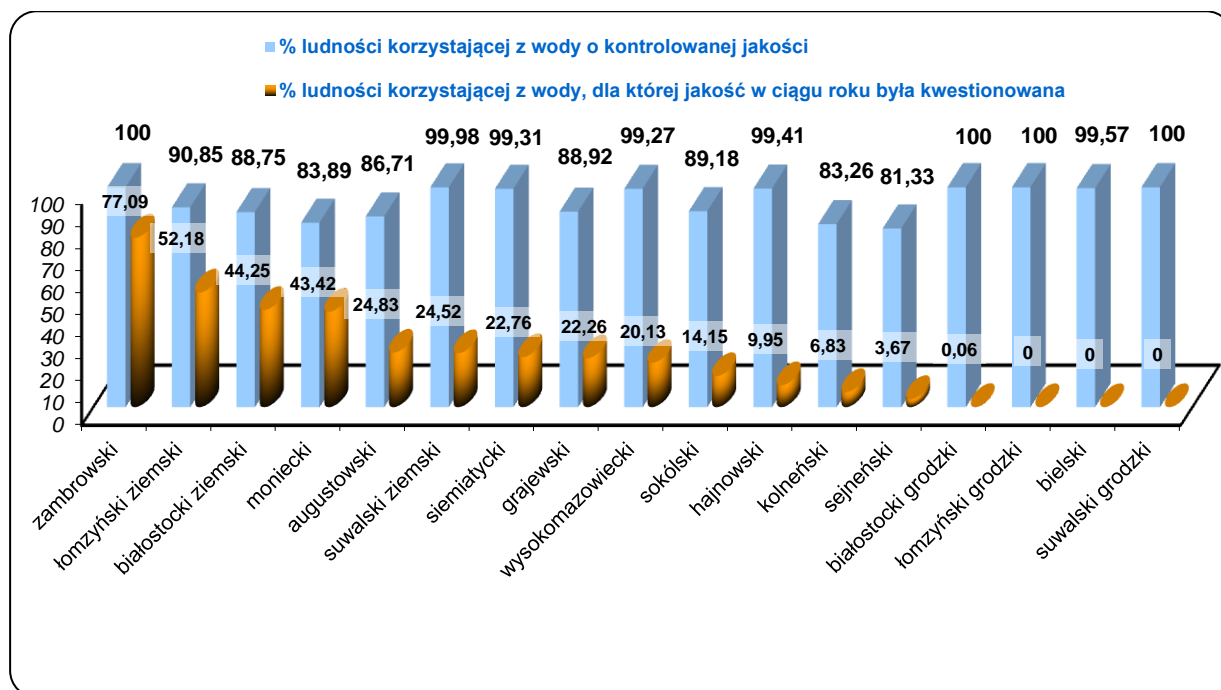
Na terenie woj. podlaskiego są to tereny o najniższym stopniu zwodociągowania. Bardzo słabo zwodociągowana jest gmina Turośl w powiecie kolneńskim. Mieszkańcy tylko jednej miejscowości w tej gminie korzystają z wody wodociągowej, w związku z czym tylko 11,6% ludności tej gminy spożywało wodę o kontrolowanej jakości.

W 2013r. spośród ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości 202163 osoby, tj. 17,76% spożywały wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana, a więc nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm).

Wodę **kwestionowaną w ciągu roku**, w różnych jego okresach najwięcej osób spożywało w powiatach:

- zambrowskim (77,09%),
- łomżyńskim ziemskim (52,18%),
- białostockim ziemskim (44,25%),
- monieckim (43,42%),

Dane w tym zakresie dla wszystkich podmiotów województwa podlaskiego przedstawia poniższy wykres.

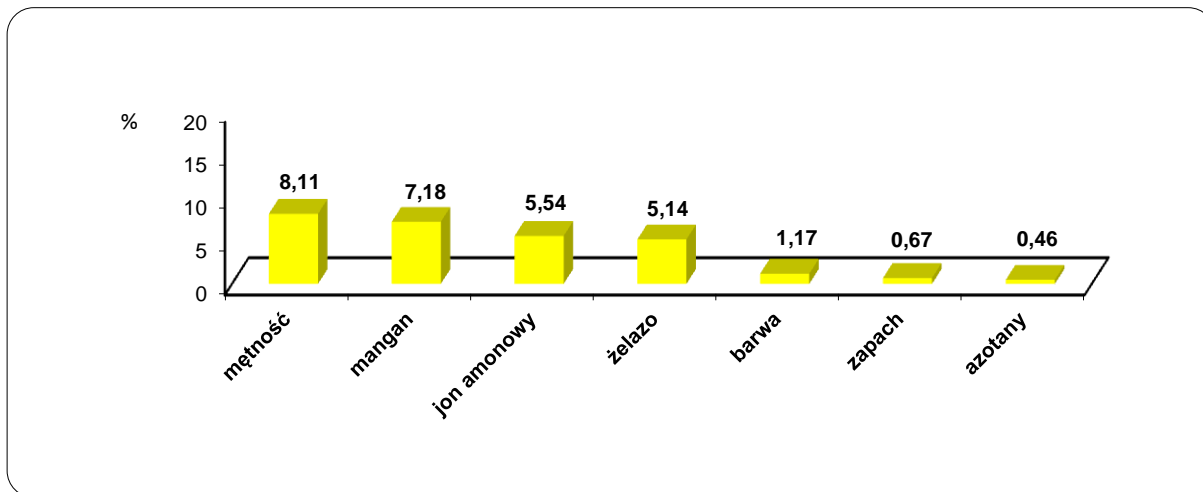
Wykres nr 1 Procent ludności woj. podlaskiego korzystającej z wody kontrolowanej i kwestionowanej

Analiza w zakresie monitoringu parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych

Szczegółowa analiza parametrów i wskaźników jakości wody wykazała, że wśród najczęstszych przyczyn kwestionowania jakości wody do spożycia były:

- ✓ **mętność** – w 19,77% wodociągów (8,11% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ **mangan** – w 12,50% wodociągów (7,18% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ **żelazo** – w 10,47% wodociągów (5,14% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),

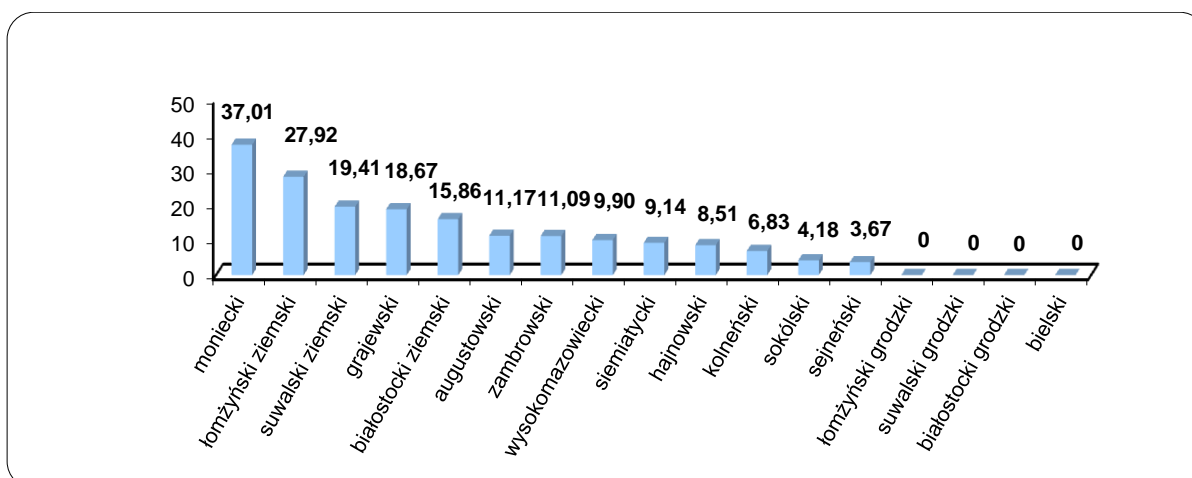
- ✓ **jon amonowy** – w 9,31% wodociągów (5,54% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ **zapach** – w 2,04% wodociągów (0,67% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ **azotany** – w 1,75% wodociągów (0,46% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- ✓ **barwa** – w 1,17% wodociągów (0,55% ludności spożywającej wodę kontrolowaną).

Wykres nr 2 Procent ludności województwa podlaskiego spożywającej wodę kontrolowaną z ponadnormatywną zawartością poszczególnych parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych w różnych okresach 2013 roku

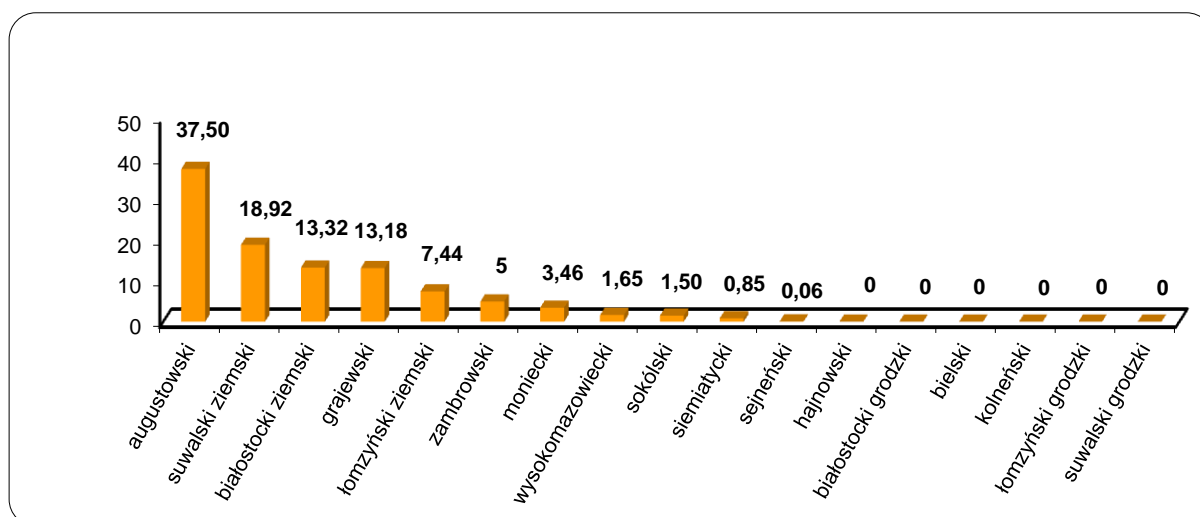
Spośród ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości, odsetek pijących wodę z ponadnormatywną zawartością poszczególnych zbadanych parametrów w powiatach województwa podlaskiego przedstawiono na wykresach o nr 3,4,5,6,7.

Najczęstszą przyczyną kwestionowania jakości wody nadzorowanej w woj. podlaskim była **mętność**. Wynika ona z obecności drobnych cząsteczek stałych, które mogą znajdować się w wodzie na skutek nieodpowiedniego uzdatniania lub z powodu unoszenia się cząstek osadów pochodzących z sieci wodociągowej. Może być również spowodowana obecnością nieorganicznych substancji stałych w niektórych wodach podziemnych. Woda o dużej mętności może chronić mikroorganizmy przed działaniem procesu dezynfekcyjnego i może pobudzać wzrost bakterii. Parametr ten jest więc znaczący dla oceny skuteczności dezynfekcji.

Wykres nr 3 Procent ludności spożywającej wodę z ponadnormatywną w ciągu roku mętnością

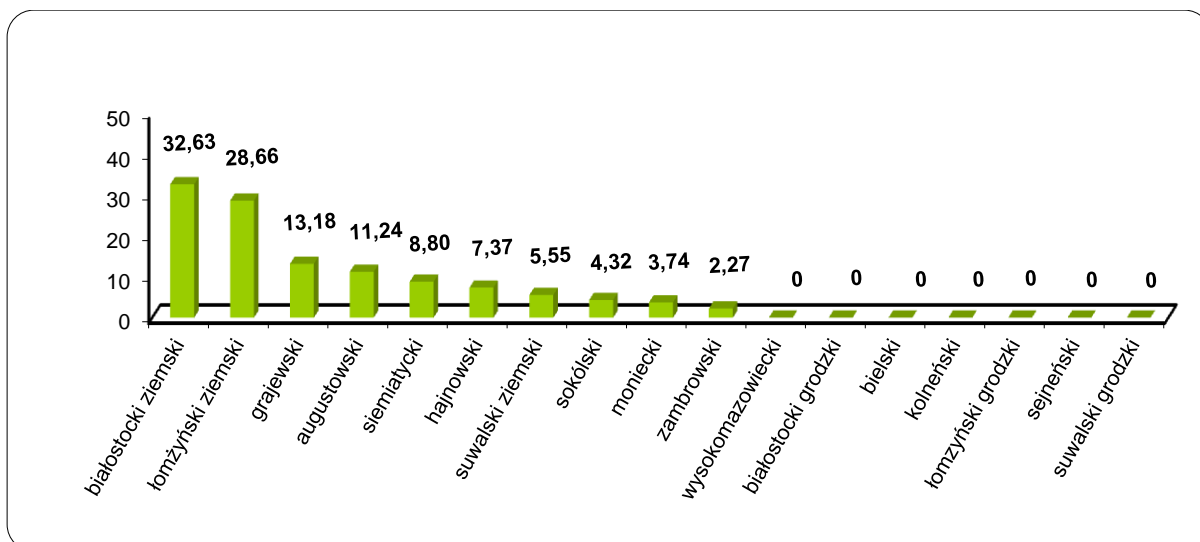
Kolejnymi parametrami powodującymi kwestionowanie wody przeznaczonej do spożycia w woj. podlaskim był mangan i żelazo. Zwiększona zawartość **żelaza i manganu** nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi. Światowa Organizacja Zdrowia nie zaproponowała opartej na przesłankach zdrowotnych zalecanej dopuszczalnej wartości żelaza w wodzie do spożycia, a zalecana dopuszczalna wartość dla manganu, oparta na przesłankach zdrowotnych jest pięć razy wyższa niż wartość progowa akceptowana przez odbiorców wynosząca 0,1 mg/l. Żelazo w ponadnormatywnych wartościach stężeń ma bardzo duże znaczenie techniczne i organoleptyczne. Obniżone wartości użytkowe wody (jej walory smakowe oraz podwyższona barwa) mogą być przedmiotem uzasadnionych skarg odbiorców wody. Żelazo łatwo odkłada się w rurach, tworząc twarde lub maziste osady, które odrywają się od ścianek rurociągów np. w trakcie awarii, zwiększonego przepływu, powodując efekt brudnej wody u odbiorców po włączeniu odcinka rurociągu do ponownej pracy. Osady w rurach mogą też negatywnie wpływać na sprawność sieci wodociągowej, pracę filtrów i wodomierzy. Żelazo osadzone w rurach zmniejsza ich światło, powodując duże straty energii pomp tłoczących wodę. Ponadto w osadach tych mogą rozwinąć się najróżniejsze bakterie powodujące wtórne zanieczyszczenie wody.

Wykres nr 4 Procent ludności spożywającej wodę z ponadnormatywnym w ciągu roku żelazem

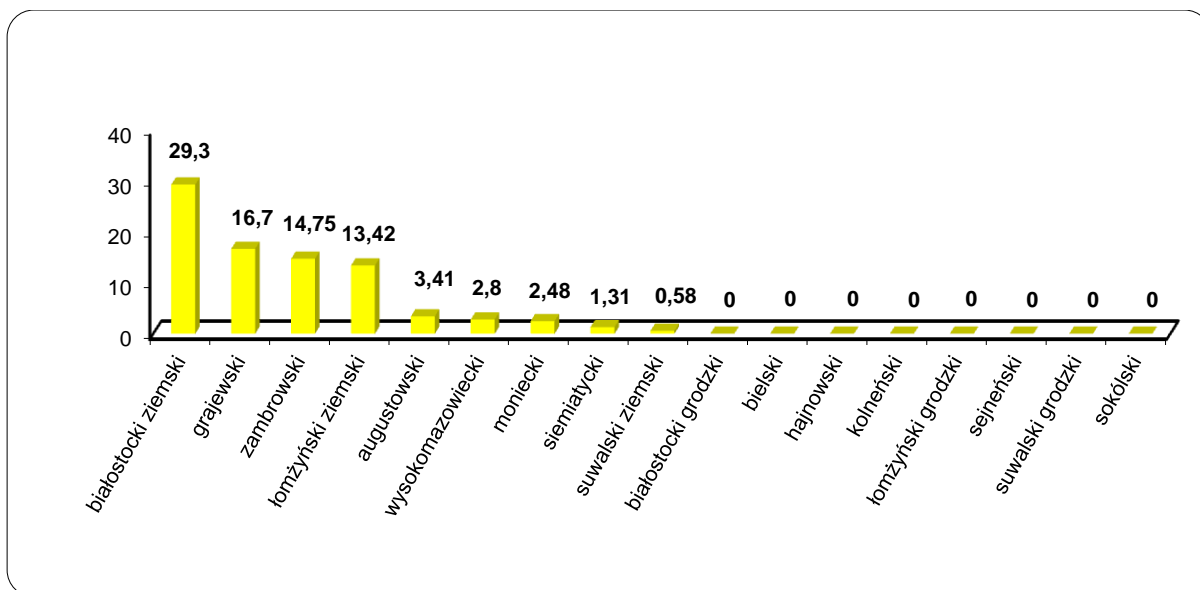
Mangan najczęściej współwystępuje w wodzie z żelazem. Podobnie jak w przypadku żelaza, negatywne skutki przekroczonej wartości manganu to głównie nieprzyjemny smak oraz zapach wody. Mangan tworzy charakterystyczne czarne osady w rurach, armaturze, które są jeszcze bardziej uciążliwe niż w przypadku żelaza i są trudniejsze w usunięciu. W osadach manganowych bardzo intensywnie rozwijają się różne bakterie.

Przyczyną ponadnormatywnej ilości tych parametrów może być ujmowanie wód podziemnych z utworów czwartorzędowych oraz brak lub niewłaściwie przeprowadzane procesy uzdatniania wody. Usunięcie manganu jest trudniejsze niż żelaza. Mangan łatwo się nie wytrąca i trzeba stosować specjalne metody uzdatniania, tj. stosować silne utleniacze lub odpowiednie złoża katalityczne. Przyczyną ponadnormatywnej zawartości tych metali bywa też niesystematyczne płukanie odżelaziaczy i odmanganiaczy. Sytuacja w tym zakresie na przestrzeni ostatnich lat nie ulega poprawie. Trwała poprawa jakości wody w większości przypadków wykracza poza ograniczone możliwości technologiczne istniejących stacji uzdatniania. Niezbędne jest wdrożenie technologii uzdatniania uwzględniającej nowe realia, a więc: rozbudowaną sieć wodociągową, nierównomierne zużycie dobowe wody oraz znacząco zaostrzone prawem wymagania jakościowe dla tych parametrów w ostatnich latach – infrastruktura wodociągowa była projektowana i wykonana dla warunków, w których dopuszczalne wartości tych parametrów były znacznie wyższe.

Wykres nr 5 Procent ludności spożywającej wodę z ponadnormatywnym w ciągu roku manganem

Jon amonowy występuje często jako składnik naturalny w wodzie surowej w punktach ujęć wody. Wpływ może mieć też rolnicze wykorzystanie tych terenów, na których stosowano nawozy mineralne. Zgodnie jednak z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) jon amonowy nie ma bezpośredniego wpływu na zdrowie i nie zaproponowano zalecanej dopuszczalnej wartości opartej na przesłankach zdrowotnych.

Wykres nr 6 Procent ludności spożywającej wodę z ponadnormatywnym w ciągu roku joniem amonowym

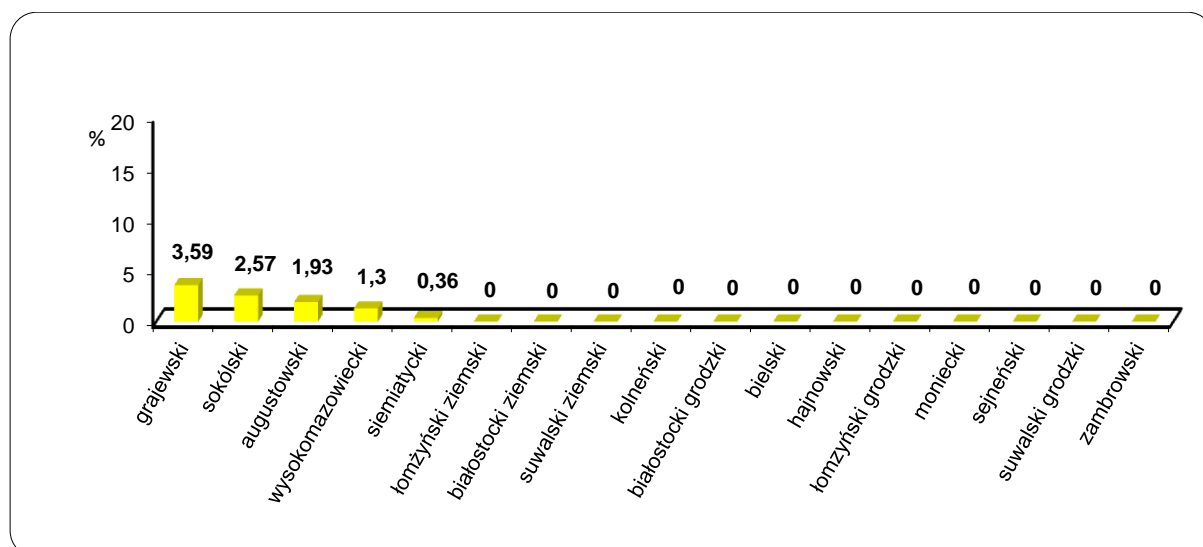
Nadal obserwowano w wodzie kilku wodociągów przekroczoną zawartość **azotanów**. W niektórych przypadkach były to zanieczyszczenia krótkotrwałe, np.: Wodociąg Krasnybór, gmina Sztabin powiat augustowski (przeprowadzono płukanie sieci, ponowne pobranie próbki wody nie wykazało przekroczeń), Wodociąg Święcienin, gmina Radziłów, powiat grajewski (przekroczenie trwało 4 dni), Wodociąg Szudziałowo, powiat sokółski (próbka wody pobrana pod koniec 2013 roku wykazała podwyższoną zawartość azotanów). Przyczyną takiego stanu rzeczy była awaria pompy w studni. Zaistniała w związku z tym konieczność eksploatacji drugiej studni, w której woda pod względem azotanów nie spełnia wymagań. Przedsiębiorstwo wodociągowe zadeklarowało zakup nowych pomp o dużej wydajności, które zostaną zamontowane w dwóch ujęciach.

W innych wodociągach przekroczenie azotanów w wodzie trwało dłuższy okres, tj. Wodociąg Radziszewo Sieńczuch, gmina Ciechanowiec, powiat wysokomazowiecki i powiat siemiatycki oraz Wodociąg Horczaki, gmina Szudziałowo, powiat sokólski. W związku z tym zgodnie z §21 oraz §25 ust 2. rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.) niedotrzymanie ustalonego limitu zobowiązuje przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne do uzyskania zgody na odstępstwo.

Z powodu powtarzających się w przeciągu trzech lat przekroczeń azotanów w Wodociągu Radziszewo Sieńczuch na początku 2013r. na wniosek Przedsiębiorstwa Robót Komunalnych „FARE” w Ciechanowcu Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Wysokiem Mazowieckiem przyznał zgodę na odstępstwo od dopuszczalnego poziomu zawartości azotanów w wodzie do końca 2015r.

Natomiast Wodociąg Horczaki, gmina Szudziałowo, powiat sokólski w związku z ciągłym, nadal trwającym przekroczeniem azotanów w wodzie w 2013r. na wniosek Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Szudziałowie uzyskał zgodę na II odstępstwo udzielone przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku do końca 2013r. Problem został rozwiązany poprzez wyłączenie z eksploatacji ujęcia Horczaki oraz przyłączenie sieci do wodociągu Babiki.

Azotany są ważnym parametrem biorąc pod uwagę zdrowie konsumentów. Mogą prowadzić szczególnie u małych dzieci, kobiet ciężarnych oraz u osób w wieku podeszłym, do powstawania przewlekłych, a nawet ostrych zatruc (tzw. methemoglobinemii). Mogą powodować niedobór witaminy A, a także zahamowanie wzrostu. Badania epidemiologiczne wskazują też na prawdopodobną korelację pomiędzy śmiertelnością na raka żołądka i długotrwałym spożyciem nadmiernej ilości azotanów.

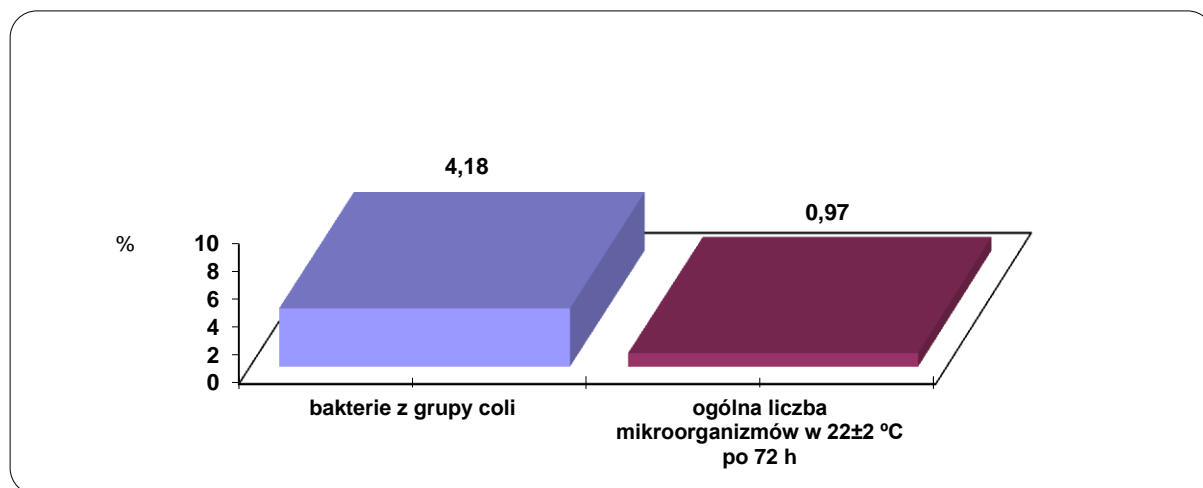
Wykres nr 7 Procent ludności spożywającej wodę z ponadnormatywną w ciągu roku zawartością azotanów

W 2013 roku kontynuowano monitoring obecności pozostałości pestycydów i ich metabolitów w wodzie, szczególną uwagę zwrócono na pestycydy chloroorganiczne. Badania zawartości dieldryny i endryny oraz pozostałości innych pestycydów chloroorganicznych w wodzie nadzorowanych wodociągów wykazały ich poziomy poniżej granicy oznaczalności metodyk.

Analiza w zakresie monitoringu parametrów mikrobiologicznych

Monitoringiem w zakresie wymagań mikrobiologicznych, jakim powinna odpowiadać woda do spożycia objęto 5 parametrów. Najczęściej stwierdzano w wodzie następujące parametry:

- ✓ bakterie z grupy coli (7,56% wodociągów – dotyczy 4,18% ludności spożywającej kontrolowaną wodę),
- ✓ ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 72 h (3,20% wodociągów – dotyczy 0,97% ludności spożywającej kontrolowaną wodę).

Wykres nr 8 Procent ludności spożywającej wodę kontrolowaną – okresowo zanieczyszczoną mikrobiologicznie w woj. podlaskim

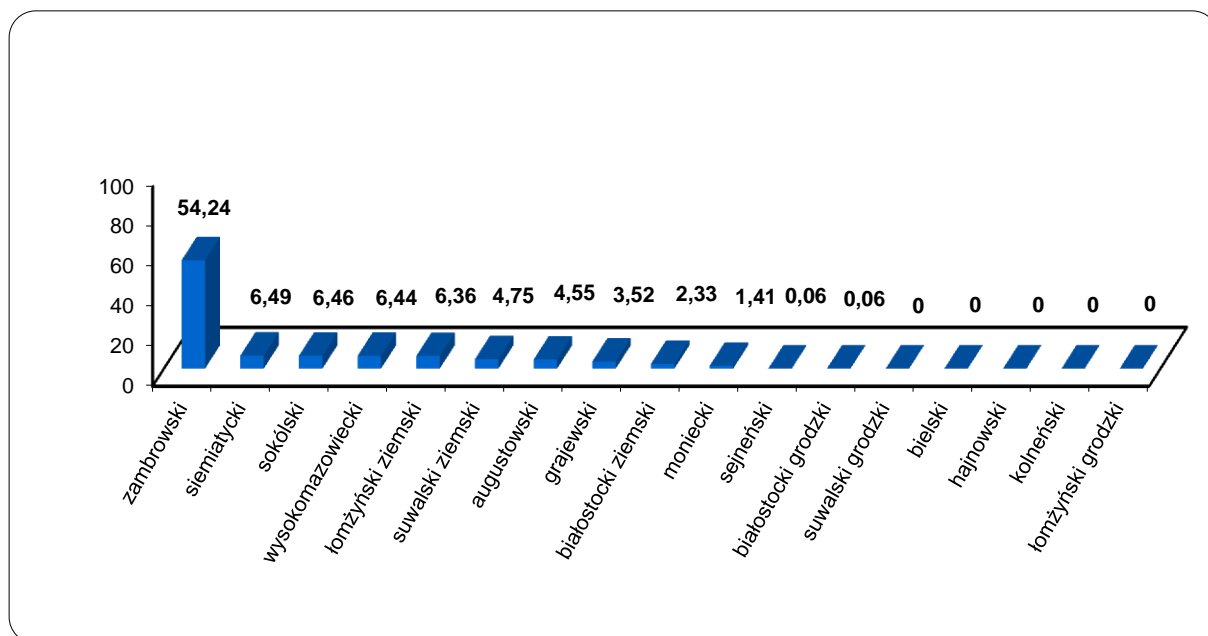
Zanieczyszczenia mikrobiologiczne wody występowały w następujących powiatach:

- ✓ augustowskim (Tajno Stare gm. Bargłów Kościelny – bakterie z grupy coli, trwało 9 dni),
- ✓ białostockim grodzkim (FADOM-BUD - bakterie z grupy coli, trwało 9 dni),
- ✓ białostockim ziemskim (Wodociąg Jałówka, gm. Michałowo - ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 72 h, trwało 7 dni; Wodociąg Pajewo gm. Tykocin – ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 72 h, trwało 21 dni; Wodociąg Saniki gm. Tykocin - ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 72 h, trwało 30 dni, Wodociąg Ignatki Osiedle gm. Juchnowiec Kościelny - ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 72 h, trwało 7 dni; Wodociąg Ogrodniczki gm. Supraśl - bakterie z grupy coli, trwało 6 dni; Wodociąg Krynickie gm. Zabłudów - bakterie z grupy coli, trwało 9 dni; Wodociąg Zawady gm. Zawady - bakterie z grupy coli, trwało 14 dni),
- ✓ grajewskim (Wodociąg Radziłów gm. Radziłów - bakterie z grupy coli, trwało 6 dni),
- ✓ łomżyńskim (Wodociąg Jeziorko gm. Piątnica - bakterie z grupy coli, trwało 6 dni; Wodociąg Miastkowo gm. Miastkowo - bakterie z grupy coli, trwało 15 dni oraz ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 72 h, trwało 238 dni; Wodociąg Podgórze - ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 72 h, trwało 6 dni; Wodociąg Szczepankowo gm. Śniadowo - ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 72 h, trwało 91 dni),
- ✓ monieckim (Wodociąg Wroceń gm. Goniądz – bakterie z grupy coli, trwało 9 dni),
- ✓ sejneńskim (Wodociąg Oddziału Zakładu Produkcji Mleczarskiej w Sejnach - bakterie z grupy coli, trwało 8 dni),
- ✓ siemiatyckim (Wodociąg Perlejewo gm. Perlejewo - bakterie z grupy coli, trwało 14 dni; Wodociąg Grodzisk gm. Grodzisk - ogólna liczba mikroorganizmów w 22±2 °C po 72 h, trwało 27 dni; Wodociąg Dziadkowice gm. Dziadkowice – bakterie z grupy coli, trwało 42 dni),
- ✓ sokólskim (Wodociąg Bogusze gm. Sokółka – bakterie z grupy coli, trwało 5 dni; Wodociąg Zwierzyniec Wielki gm. Dąbrowa Białostocka – bakterie z grupy coli, trwało 15 dni; Wodociąg Janów gm. Janów – bakterie z grupy coli, trwało 20 dni; Wodociąg

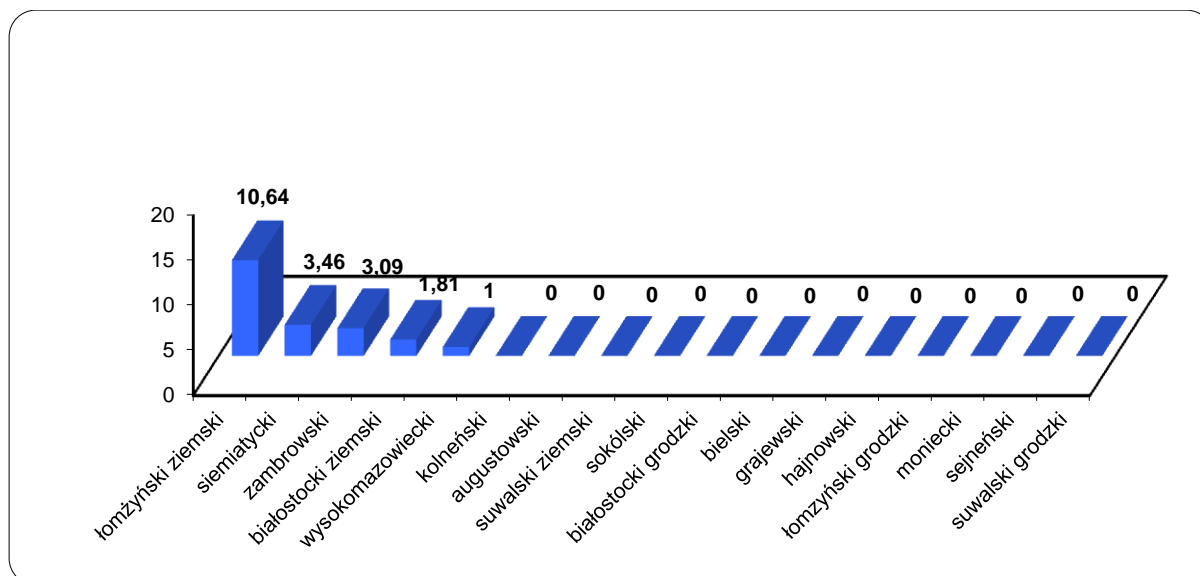
- Bombla gm. Korycin – bakterie z grupy coli, trwało 5 dni; Szudziałowo gm. Szudziałowo – bakterie z grupy coli, trwało 20 dni; Wodociąg Babiki, gm. Szudziałowo – bakterie z grupy coli, trwało 20 dni; Wodociąg Sidra gm. Sidra – bakterie z grupy coli, trwało 5 dni; Wodociąg Rogacze gm. Nowy Dwór – bakterie z grupy coli, trwało 5 dni),
- ✓ suwalskim ziemskim (Wodociąg Dubowo gm. Suwałki - bakterie z grupy coli, trwało 14 dni, Wodociąg Kaletnik gm. Szypliszki – bakterie z grupy coli, trwało 20 dni),
 - ✓ wysokomazowieckim (Wodociąg Kulesze Kościelne gm. Kulesze Kościelne - bakterie z grupy coli, trwało 13 dni; Wodociąg Piętki Gręzki gm. Klukowo - bakterie z grupy coli, trwało 40 dni; Wodociąg Truskolasy Olszyna gm. Sokoły - ogólna liczba mikroorganizmów w 22 ± 2 °C po 72 h, trwało 41 dni),
 - ✓ zambrowskim (Wodociąg Zambrowski miasto i gm. Zambrów – bakterie z grupy coli, trwało 6 dni; Wodociąg Grądy Woniecko gm. Rutki – bakterie z grupy coli, trwało 6 dni; Wodociąg Szumowo gm. Szumowo - ogólna liczba mikroorganizmów w 22 ± 2 °C po 72 h, trwało 8 dni).

Pogorszenie jakości wody w zakresie mikrobiologicznym było spowodowane głównie awariami urządzeń, przeciekami na sieci, brakiem właściwej dezynfekcji po dokonanej konserwacji, złym stanem technicznym instalacji wewnętrznej, małym rozbiorem wody, brakiem regularnego płukania sieci, co mogło być skutkiem wtórnego zanieczyszczenia w związku z odkładaniem się w przewodach związków żelaza i manganu (np. Wodociąg Miastkowo, Podgórze, Szczepankowo). W niektórych przypadkach bezpośredniej przyczyny złej jakości bakteriologicznej wody w systemie dystrybucji nie dało się ustalić. Wg administratorów sieci taką przyczyną może być zasysanie wody do sieci publicznej z lokalnych ujęć wody, co jest bardzo trudne do zlokalizowania.

Odsetek ludności zaopatrywanej w wodę warunkowo dopuszczoną, okresowo zanieczyszczoną mikrobiologicznie w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono na wykresach nr 9, 10.

Wykres nr 9 Procent ludności narażonej w ciągu roku na spożywanie wody warunkowo dopuszczonej, w której stwierdzono obecność bakterii z grupy coli (ludność powiadomiona o zanieczyszczeniu, zalecono przegotowanie wody)

Wykres nr 10 Procent ludności narażonej w ciągu roku na spożywanie wody warunkowo dopuszczalnej – ze względu na ogólną liczbę mikroorganizmów w 22 ± 2 °C po 72 h (ludność powiadomiona o zanieczyszczeniu, zalecono przegotowanie wody)

Zaopatrzenie w wodę do spożycia mieszkańców miasta Białegostoku

Mieszkańcy Białegostoku (24,6% ludności woj. podlaskiego) w większości zaopatrywani byli w wodę przez Wodociągi Białostockie sp. z o.o. Woda eksploatowana była z ujęć: wody głębinowej w Jurowcach, wody powierzchniowej i infiltracyjnej w Wasilkowie.

Ponadto około 170 osób korzystało z wody produkowanej przez FADOM - BUD, tj. wodociągu lokalnego o charakterze publicznym. Średnie dobowe zaopatrzenie mieszkańców Białegostoku w wodę do spożycia z tych wodociągów wynosiło 35254,9 m³/d, w tym Wodociągi Białostockie dostarczały – 35251,7 m³/d, oraz FADOM – BUD 3,2 m³/d.

W 2013r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku kontynuował monitoring kontrolny i przeglądowy jakości wody w tych wodociągach w stałych, uprzednio wytypowanych punktach kontroli jakości wody, znajdujących się w stacji uzdatniania wody oraz u jej odbiorców w Białymstoku i Wasilkowie. Łącznie pobrano do badań 144 próbki. Pobrane próbki wody wykazały dobrą jej jakość.

Próbki wody do badań pobierano również ośmiokrotnie w stawie infiltracyjnym, stanowiącym ujęcie brzegowe rzeki Supraśl. Oznaczono w nich 45 parametrów/wskaźników, w tym następujące pestycydy: lindan, aldryna, dieldryna, endryna, izodryna, p,p' DDT oraz DDT całkowity. Wśród zbadanych parametrów były 4 parametry mikrobiologiczne: liczba bakterii grupy coli, liczba bakterii grupy coli typu kałowego, liczba paciorkowców kałowych, bakterie z rodzaju Salmonella. Woda powierzchniowa w zakresie wykonanych badań spełniała sześciokrotnie obowiązujące wymagania dla kategorii A2, jednokrotnie – dla kategorii A3 – ze względu na zawartość w niej ogólnego węgla organicznego oraz jednokrotnie nie odpowiadała warunkom kategorii jakości wody A3 – ze względu na ogólny węgiel organiczny.

Obecność ogólnego węgla organicznego w wodzie może być spowodowana spływem wód infiltrowanych z torfowego i leśnego podłoża górnej części zlewni do koryta rzeki Supraśl. Wysoka zawartość OWO w wodzie surowej wymaga szczególnego podejścia technologicznego w procesie uzdatniania w celu usunięcia z niej substancji organicznych.

Nadzór Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku nad jakością wody w wodociągu FADOM-BUD obejmował kontrolę ujęcia wody, pobór próbek wody przeznaczonej do spożycia do badań laboratoryjnych oraz ocenę jakości wody w pobranych próbkach. Łącznie pobrano do badań 2 próbki. Jakość jednej z nich zakwestionowano z uwagi na obecność bakterii grupy coli. W związku z tym odbiorcy wody z tego wodociągu (ok. 170 osób) spożywali wodę przeznaczoną do spożycia o zakwestionowanej jakości przez 9 dni. Badanie rekontrolne wody z ww. wodociągu w zakresie mikrobiologicznym przeprowadził właściciel wodociągu po 10 dniach od daty poprzedniego badania - jakość wody odpowiadała obowiązującym wymaganiom sanitarnym. W związku z tym, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał decyzję umarzającą postępowanie administracyjne.

W 2013r. stężenie chloroformu, dichlorobromometanu i Σ THM kształtowało się na poziomie wartości niższych niż dopuszczalne przez cały rok. Stężenie pozostałych parametrów zbadanych w wodzie również spełniało wymogi określone w obowiązujących przepisach.

Działania naprawcze przeprowadzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe w przypadku stwierdzenia niewłaściwej jakości wody

W wodociągach, w których stwierdzono niewłaściwą jakość wody administratorzy przede wszystkim zwiększali częstotliwość poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej w celu ustalenia przyczyny. W zależności od wyników badań podejmowano działania naprawcze:

- ✓ zwiększano napowietrzanie wody surowej, w skrajnych przypadkach wyłączano z eksploatacji zanieczyszczone studnie (np. Wodociąg Horczaki i Chorużowce – ich ujęcia zostały wyłączone z eksploatacji, a sieci przyłączone do wodociągów sąsiadujących),
- ✓ płukano i/lub dezynfekowano odcinki sieci wodociągowej oraz urządzenia uzdatniające (np. Wodociągi Jaziewo, Krasnybór, Pomiany, Bargłów Kościelny, Tajno Stare, Perlejewo, Dziadkowice, Grodzisk, Tymianka, Klukowicze),
- ✓ intensyfikowano płukanie źródeł filtracyjnych (Wodociąg Czartajew, Klukowicze) lub dokonywano ich wymiany (np. Wodociąg Drohiczyn),
- ✓ montowano pompy o dużej wydajności (ujęcie wody Wodociągu w Szudziałowie, ujęcie wody Wodociągu w Babikach).

W wielu przypadkach były to jednak poprawy krótkotrwałe. Praktyka pokazuje, że gruntowna i trwała poprawa jakości wody w większości wodociągów jest ograniczona bieżącymi możliwościami technologicznymi stacji uzdatniania w zakresie filtrowania wody, a jest możliwa tylko poprzez zmianę obecnych technologii uzdatniania, które uwzględniałyby nowe realia, takie jak rozbudowa sieci wodociągowych, zwiększone i nierównomierne zużycie dobowe wody. W takich sytuacjach podejmowano decyzje o modernizacji stacji uzdatniania wody. Przykładem jest modernizacja stacji wodociągowej wraz z procesem technologicznym uzdatniania w wodociągach: Nowoberezowo, Jaziewo, Ruda, Knyszyn.

Ponadto w pełni zautomatyzowano SUW Wodociągu Rajsk oraz wyposażono w agregaty prądotwórcze SUW w Domanowie, Brzeźnicy, Kalnicy, Koszewie. Planowaną na 2013r. wymianę urządzeń uzdatniających, bądź zmianę sposobu uzdatniania, modernizację SUW w wodociągach Białaszewo, Niedźwiadna z uwagi na brak środków finansowych przesunięto na 2014r.

Modernizacja infrastruktury wodociągowej m. in. z funduszy UE

W 2013r. na terenie woj. podlaskiego wiele wodociągów poddano modernizacji przy realizacji inwestycji wykorzystywanych z środków własnych gmin, a w części z funduszy unijnych uzyskanych m. in. w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Były to, np:

- ✓ powiat augustowski: Wodociąg Rudawka (modernizacja ujęcia wody, która polegała na odcięciu zbiorników wody - 25m³ i zastąpieniu ich dwoma hydroforami o pojemności

- 0,5m³ każdy i nowym połączeniem do sieci. Wartość dobową pobieranej wody przez mieszkańców była bardzo mała, co powodowało zaleganie wody w dużych zbiornikach), Wodociąg Jaziewo (modernizacja SUW),
- ✓ powiat białostocki: Wodociąg Sokole (wymiana 2 odżelaziaczy, wymiana złóż kwarcowych); Wodociąg Białystok (Ujęcie Jurowce: wykonano dwie nowe studnie zastępcze o głęb. 94,5 m oraz 103;8 m - zlikwidowano trzy studnie o głęb. 85,0m, 20,0m i 98,0m; Ujęcie Wasilków: wykonano trzy nowe studnie zastępcze o głęb. 34,0m, 40,8m, 27,9m); Wodociąg Cibory Gałęckie (wymiana sprężarki w SUW),
 - ✓ powiat hajnowski: Wodociąg Nowoberezowo (zakończono modernizację stacji wodociągowej wraz z procesem technologicznym uzdatniania wody. Do gromadzenia wody uzdatnionej wykonano 2 zbiorniki wyrównawcze o pojemności 100m³ każdy. Zmodernizowano obudowy studni wierconych. Wybudowano osadnik do gromadzenia wody z popłuczyn - filtrów oraz zbiornik na ścieki z chlorowni. Inwestycja wykonywana była ze środków własnych gminy oraz z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013.),
 - ✓ powiat moniecki: Wodociąg Ruda (budowa nowej SUW wraz z wyposażeniem w nowe urządzenia tj. hydrofony, odżelaziacze, napowietrzacze itp.); Wodociąg w Knyszynie (modernizacja SUW: m. in. zamontowanie nowych zbiorników na wodę, odżelaziaczy, odmanganiaczy, 2 zbiorników wyrównawczych, chloratora),
 - ✓ powiat suwalski: Wodociąg Filipów (wymiana sieci wodociągowej z azbestowo – cementowej na PCV łącznie ok. 4,5 km),
 - ✓ powiat wysokomazowiecki: Wodociąg Stypułki Świątchy (wybudowano nową stację uzdatniania wody),
 - ✓ powiat zambrowski: Wodociąg Poryte Jabłoń (modernizacja hydroforni: wybudowano kontener, w którym zainstalowano zestaw hydroforowy – pompownia II stopnia, zmieniono sposób płukania filtrów, zmieniono aerator na bardziej wydajny, wybudowano zbiornik na wodę uzdatnioną – 100m³, wybudowano nową studnię; Wodociąg Szczodruchy – wymiana 2 filtrów wraz ze złożem w hydroforni).

Ponadto w 2013r. na terenie woj. podlaskiego rozbudowano sieć wodociągową poprzez oddanie do eksploatacji nowych wodociągów lub rozbudowę już istniejących, m. in.:

- na terenie powiatu białostockiego grodzkiego wykonano 15240m sieci wodociągowej, w tym 1140m magistrali wodociągu Białystok oraz 195 przyłączy o długości 2925m. Inwestycja dotycząca rozbudowy sieci wodociągowej/magistrali wodociągu Białystok była częściowo finansowana ze środków unijnych - kolejny etap realizacji Projektu „Rozbudowa i Modernizacja Systemu Wodociągowo -Kanalizacyjnego w Białymstoku i Gminie Wasilków” pochodzącego z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013.),
- na terenie powiatu białostockiego ziemskiego - rozbudowano rozdzielczą sieć wodociągową/magistrale 16 wodociągów na terenie 6 gmin. Łącznie wykonano 7449,8m nowych odcinków magistrali lub sieci rozdzielczych. Ponadto zostało wykonanych 201 przyłączy w 81 miejscowościach do sieci wodociągowych 30 wodociągów,
- rozpoczęto budowę Wodociągu w Lemanie gm. Turośl wraz ze stacją uzdatniania wody i pod koniec roku nastąpił jego rozruch. Od 1.01.2014r. zaopatruje on w wodę mieszkańców wsi Leman (411 osób),
- powiat moniecki: rozbudowa Wodociągu Jaświły (2000m),
- powiat grajewski: rozbudowa sieci wodociągowej Wodociągu Rajgród (1958m) oraz nowych odcinków przyłączy w wodociągach: Grajewo (370m), Rajgród (2232m), Szczuczyn (98m), Wojewodzin (200m), Wąsosz (92m), Wólka (280m), Niedźwiadna (46m), Święcienin (35m),
- rozbudowano wodociąg Zbójna gm. Zbójna powiat łomżyński (dł. sieci 23800m), doprowadzając wodę do miejscowości: Gawrychy, Jurki, Kuzie, Popiołki, Wyk;
- powiat sejneński: rozbudowano sieć wodociągową o ok. 33 km,

- powiat siemiatycki: rozbudowano sieć wodociągową Wodociągu Narojki (5719m), Siemiatycze (2029m), Moczydły Pszczółki (3142m),
- powiat sokólski: rozbudowa sieci wodociągowej gminy Nowy Dwór – odcinek łączący wodociągi Rogacze i Chorużowce (1809m), gminy Szudziałowo – odcinek łączący wodociągi: Horczaki i Suchynicze (1574m), gminy Korycin – Wodociąg Milewyszczyna (943m). Z udziałem funduszy unijnych w ramach projektu EFRROW realizowana była rozbudowa sieci wodociągowej w gminie Nowy Dwór.

Ocena kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowe

W 2013 roku państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni woj. podlaskiego dokonali oceny realizacji kontroli wewnętrznej jakości wody do spożycia prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowe – kanalizacyjne – zgodnie z art. 5 ust. 1a ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2006r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.). W szczególności oceniono realizację obowiązków zawartych w §4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.). Stwierdzono nadal następujące nieprawidłowości:

- ✓ wykonano niepełny zakres badań – w 7 wodociągach,
- ✓ próbki wody do badań pobierano z niewłaściwą częstotliwością – w 16 wodociągach,
- ✓ nie informowano państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych o pogorszeniu jakości wody – w 34 wodociągach.

Stwierdzono, że przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne w sposób zadowalający realizowały kontrolę wewnętrzną we wszystkich wodociągach na terenie powiatów: bielskiego, grajewskiego, hajnowskiego, kolneńskiego, łomżyńskiego grodzkiego i ziemskiego, monieckiego, sejneńskiego, suwalskiego grodzkiego, wysokomazowieckiego i zambrowskiego. Natomiast w powiatach: augustowskim, białostockim grodzkim i ziemskim (dot. gmin: m. Białystok, Choroszcz, Czarna Białostocka, Dobrzyniewo Duże, Gródek, Juchnowiec Kościelny, Łapy, Michałowo, Supraśl, Suraż, Turośń Kościelna, Tykocin, Zabłudów, Zawady), kolneńskim, siemiatyckim, sokólskim, suwalskim ziemskim kontrolę wewnętrzną wodociągi realizowały w niepełnym zakresie i/lub z niewłaściwą częstotliwością. Przedsiębiorstwa wodociągowe nie zawsze w trybie niezwłocznym informowały państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych o ujawnionych w ramach kontroli wewnętrznej przypadkach pogorszenia jakości wody. Starły się jednak przy tym jednocześnie doprowadzić do szybkiej poprawy jakości wody i udokumentowania tego ponownym jej badaniem. Należy jednak stwierdzić, że nie były to przypadki ekstremalne, wymagające radykalnych działań, np. zamknięcia wodociągu.

W 2013r. we wszystkich wodociągach punkty poboru próbek wody wraz z terminami badań były wcześniej uzgodnione z państwowymi powiatowymi inspektorami sanitarnymi.

Na terenie woj. podlaskiego tylko jedno laboratorium - należące do Wodociągów Białostockich sp. z o. o. posiadało zatwierdzony przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku system jakości, co zgodnie z obowiązującymi przepisami uprawnia do wykonywania badań w ramach kontroli wewnętrznej. Pozostałe wodociągi wykonują badania w ww. laboratorium lub – w ramach umowy/zlecenia - w trzech istniejących laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej funkcjonujących w zintegrowanym systemie badań jakości wody tj. w Białymstoku, Łomży i Suwałkach oraz w laboratoriach spoza woj. podlaskiego.

Sposób informowania konsumentów o jakości wody

O jakości spożywanej wody konsumenci wzorem lat poprzednich byli informowani w następujący sposób:

- a) poprzez umieszczenie informacji:
 - ✓ na krajowym portalu internetowym Głównego Inspektoratu Sanitarnego MJSW – w 2013 roku wydano 48 komunikatów,

- ✓ na własnych stronach internetowych WSSE i PSSE oraz właścicieli i administratorów wodociągów,
 - ✓ na stronach Biuletynu Informacji Publicznej,
 - ✓ na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin,
 - ✓ na tablicach ogłoszeń w poszczególnych miejscowościach,
 - ✓ na klatkach schodowych bloków mieszkalnych w przypadku budynków wielorodzinnych,
- b) w nielicznych przypadkach informacje o jakości wody publikowane były w prasie lokalnej oraz ogłaszane w radiu lokalnym,
- c) w przypadku potwierdzonych zanieczyszczeń mikrobiologicznych informacje przekazywane były sołtysom poszczególnych miejscowości przez konserwatorów wodociągów.

Ocena jakości wody w innych urządzeniach wodociągowych

Poza wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia, w 2013 roku na terenie woj. podlaskiego pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali ponadto oceny jakości wody w 37 innych podmiotach zaopatrujących w wodę. Były to m. in. wodociągi zakładowe - obiekty produkujące i sprzedające żywność, zaopatrujące szkoły, szpitale oraz w sezonie letnim obiekty o znaczeniu turystycznym. Jakość wody w ww. podmiotach na koniec 2013r. odpowiadała wymogom obowiązującego rozporządzenia i zaopatrywała 4512 osób, co stanowi 0,4% ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości na terenie woj. podlaskiego.

Podsumowanie

Ogółem na kwestionowaną jakość wody Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. podlaskiego wydała 139 decyzji administracyjnych. Ponadto wystosowano kilkadziesiąt wystąpień do organów administracji rządowej i samorządowej oraz do jednostek odpowiedzialnych za eksploatację ujęć wodociągowych dotyczących poprawy sytuacji w zakresie zaopatrzenia ludności w wodę.

W wyniku prowadzonego postępowania administracyjnego w wielu przypadkach wyegzekwowano od administratorów wodociągów poprawę jakości wody. Na koniec 2013r. stwierdzono, że już tylko 2,3% ludności spożywało wodę o kwestionowanej jakości.

Obiekty użyteczności publicznej

W ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 3437 obiektów pełniących funkcję użyteczności publicznej. Liczba tych obiektów w porównaniu z 2012 rokiem zwiększyła się o 140. Spośród ogólnej liczby obiektów objętych ewidencją w 2013 roku, skontrolowano 2273 obiekty, co stanowiło 66,13% obiektów objętych ewidencją.

Z grupy obiektów skontrolowanych w 2013 roku oceniono jako złe ogółem 70, co stanowi 3,08 % obiektów skontrolowanych. Największą grupę obiektów ocenionych jako złe stanowią obiekty złe pod względem technicznym – 39, pod względem higieniczno-sanitarnym – 27 oraz obiekty ocenione jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym - 4.

Grupy obiektów użyteczności publicznej, ich ilość w ewidencji, liczbę obiektów skontrolowanych oraz liczbę obiektów ze złym stanem sanitarnym, higienicznym i technicznym w latach 2012-2013 przedstawia poniższa tabela nr 2

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego 2013

L.p.	Grupa obiektów użyteczności publicznej	2012 rok			2013 rok		
		Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym w tym pod względem technicznym	Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym i /lub higienicznym i /lub technicznym
1	Ustępy publiczne	37	37	4	33	33	0
2	Pływalnie kryte	29	28	2	30	30	2
3	Pływalnie odkryte	10	10	1	10	8	0
4	Domy pomocy społecznej i inne jednostki pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę	40	29	3	41	35	6
5	Noclegownie	3	3	0	3	3	0
6	Hotele	30	30	0	36	29	0
7	Motele	1	1	0	1	1	0
8	Pensjonaty	5	5	0	6	6	0
9	Kempingi	3	3	0	3	3	0
10	Schroniska, w tym schroniska młodzieżowe i pola biwakowe	26	26	0	25	25	0
11	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	513	410	9	542	396	13
12	Zakłady fryzjerskie	860	658	0	873	647	16
13	Zakłady kosmetyczne	375	250	0	396	255	5
14	Zakłady tatuażu	10	7	0	10	9	0
15	Zakłady odnowy biologicznej	113	64	1	134	47	2
16	Inne zakłady świadczące usługi łączone w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej	161	97	0	158	105	6
17	Dworce autobusowe	15	14	1	15	14	1
18	Dworce i stacje kolejowe	30	30	7	30	25	4
19	Przystanie statków żeglugi śródlądowej	1	1	0	1	1	0
20	Przystanie jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych	4	4	0	4	3	0
21	Przejścia graniczne	8	8	0	7	7	0
22	Tereny rekreacyjne	168	92	5	168	59	0
23	Cmentarze	283	125	0	283	97	2
24	Inne obiekty użyteczności publicznej	523	398	18	554	377	13

Tabela nr 2 Grupy obiektów użyteczności publicznej województwa podlaskiego, ich ilość w ewidencji, liczba obiektów skontrolowanych oraz liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym, higienicznym i technicznym w latach 2012- 2013

Spośród obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych w 2013 roku domy pomocy społecznej, inne jednostki pomocy społecznej, w tym placówki zapewniające całodobową opiekę stanowiły grupę obiektów o najwyższym odsetku obiektów złych pod względem technicznym i higieniczno-sanitarnym, w odniesieniu do liczby obiektów skontrolowanych, co stanowi 17,14%. W następnej grupie złych obiektów znalazły się dworce i stacje kolejowe, co stanowi 16,00%.

W stosunku do roku 2012 poprawie uległ stan sanitarny i techniczny ustępów publicznych. Sytuację w poszczególnych wybranych grupach obiektów użyteczności publicznej szczegółowo opisano poniżej.

Dworce autobusowe, dworce i stacje kolejowe

W 2013 roku ogółem w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 30 dworców i stacji kolejowych. Kontrolą sanitarną objęto 83% obiektów wykazanych w ewidencji. W porównaniu z 2012 rokiem liczba ww. obiektów w ewidencji nie uległa zmianie. Ogółem jako zły na koniec roku oceniono stan techniczny 4 obiektów, co stanowi 16% skontrolowanych dworców, stacji i przystanków osobowych PKP. Negatywnie oceniono Dworzec Kolejowy w Bielsku Podlaskim i Sokółce oraz przystanki osobowe PKP w Kamiennej Nowej i Różanymstoku.

Stwierdzonymi uchybieniami były:

- zniszczone ściany (popisane, nieestetyczne) w przedsionkach i poczekalni dla podróżnych;
- zniszczona stolarka okienna i drzwiowa w pomieszczeniu poczekalni;
- zniszczona elewacja budynku dworca;
- zacieki na ścianach i suficie w toaletach.

Lepiej natomiast przedstawiał się stan sanitarny dworców autobusowych wśród, których negatywnie oceniono 7,14%. Kontrolą sanitarną objęto 14 spośród 15 działających na obszarze województwa. Tylko 1 obiekt oceniono jako zły ze stanem technicznym. Dworzec autobusowy w Brańsku oceniono negatywnie ze względu na: brudną, zniszczoną elewację zewnętrzną budynku, zniszczoną stolarkę okienną i drzwiową w poczekalni, zacieki, zawilgocenie, zapleśnienie, odpryski farby i tynku w pomieszczeniu poczekalni i wc.

Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku zwrócił uwagę na fakt, iż modernizacji wymaga Dworzec PKS w Białymstoku.

Ustępy publiczne i ogólnodostępne

Ustępy publiczne i ogólnodostępne należą do obiektów, których stan sanitarny, w tym bieżąca czystość i higiena często budziła zastrzeżenia w latach poprzednich. W 2013 roku przeprowadzono kontrole sanitarne 33 ustępów publicznych i w 14 ustępach ogólnodostępnych będących w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego. Podczas przeprowadzonych czynności kontrolnych nie stwierdzono uchybień, a zatem stan sanitarny uległ radykalnej poprawie. Jednocześnie jest ich wciąż za mało, jak to wynika z potrzeb ludności w tym zakresie.

Domy pomocy społecznej, inne placówki organizacyjne pomocy społecznej i placówki zapewniające całodobową opiekę oraz noclegownie

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2013 roku było 41 tego typu obiektów. W porównaniu z 2012 rokiem ich liczba zwiększyła się o 1 ponieważ objęto nadzorem placówkę zapewniającą całodobową opiekę w powiecie łomżyńskim. Liczba domów pomocy społecznej (19) i innych placówek organizacyjnych pomocy społecznej (10) w ciągu dwóch lat nie uległa zmianie.

W 2013 roku skontrolowano łącznie 35 placówek z wyżej wymienionej grupy obiektów, co stanowi 85,37% obiektów objętych ewidencją. Łącznie objęto kontrolą 15 domów pomocy społecznej, co stanowi 78,94% ewidencji, 8 innych placówek organizacyjnych pomocy społecznej, co stanowi 80% objętych ewidencją oraz wszystkie 12 placówek zapewniających całodobową opiekę.

Wskutek przeprowadzonych kontroli i stwierdzonych nieprawidłowości organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadziły postępowanie administracyjne mające na celu poprawę warunków sanitarnych i technicznych osób przebywających i zamieszkujących ww. obiekty. W związku z tym w 2013 roku znacznie więcej obiektów, bo 6 zakwalifikowano do grupy obiektów ze złym stanem technicznym (5) i higieniczno-sanitarnym (1). W 2012 roku do tej grupy zaliczono 3 obiekty.

Do obiektów ze stwierdzonym złym stanem technicznym zaliczono:

- 3 domy pomocy społecznej z powiatu białostockiego, gdzie stwierdzono m.in. następujące usterki techniczne: plamy zaciekowe na sufitach i ścianach w pokojach, łazienkach i korytarzach, zabrudzone ściany w pokojach i w łazienkach przy niektórych pokojach, odpryski farby w kilku łazienkach przy pokojach oraz w kilku pokojach, ubytki w ścianie tuż nad podłogą w palarniach jednego z obiektów i skorodowane obudowy grzejników na korytarzu tej placówki, a także odpryski farby oraz zacieki na suficie w sali rehabilitacji pacjentów jednego z obiektów. Ponadto stwierdzono uchybienia dotyczące konieczności uzupełnienia oceny ryzyka zawodowego o wszystkie czynniki szkodliwe (fizyczne, chemiczne, biologiczne) występujące na poszczególnych stanowiskach pracy w obiekcie, dokonania i udokumentowania oceny ryzyka zawodowego w zakresie zranienia ostrym narzędziem oraz przeniesienia zakażenia w wyniku ekspozycji na krew lub inny potencjalnie zakaźny materiał biologiczny na danym stanowisku pracy, przeszkolenia w tym zakresie pracowników.
- 1 placówkę organizacyjną pomocy społecznej z powiatu bielskiego, gdzie przedmiotem prowadzonego w 2013 roku postępowania administracyjnego były: plamy po zaciekach na suficie w pokoju dziennego pobytu; zniszczone, zdeformowane drzwi od pomieszczenia natrysku; niesprawny wentylator w pomieszczeniu natrysku; nieszczelności, ubytki tynku przy grzejniku c.o. w pomieszczeniu natrysku; brak ciepłej bieżącej wody przy umywalce do mycia rąk w WC; brak kratki wentylacyjnych w pokojach pensjonariuszy; uszkodzone, niesprawne drzwi do wszystkich pomieszczeń na piętrze w starej części budynku; zniszczoną powierzchnię drzwi z korytarza do pomieszczenia socjalnego, dwóch kabin WC oraz trzech pokoi; niesprawną wentylację mechaniczną w WC damskim i męskim na parterze i na piętrze budynku; brak umywalki z bieżącą ciepłą i zimną wodą w WC damskim na piętrze.
- 1 placówkę zapewniającą całodobową opiekę w powiecie hajnowskim, gdzie prowadzone postępowanie administracyjne dotyczy zapewnienia prawidłowych warunków do prania i suszenia odzieży mieszkańców.

Do grupy obiektów ze stwierdzonym złym stanem higieniczno – sanitarnym zaliczono 1 dom pomocy społecznej z powiatu bielskiego, z uwagi na wykrycie ponadnormatywnej liczby bakterii *Legionella* sp. w instalacji ciepłej wody obiektu.

W 2013 roku organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w ramach swoich działań ustawowych i prewencyjnych, a także mając na względzie zapisy załącznika nr 1 litera D rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.) przeprowadziły badania laboratoryjne wody ciepłej na obecność bakterii *Legionella* sp. z sieci 15 placówek ocenianych w tej grupie obiektów. Badania przeprowadzono w: 7 placówkach powiatu białostockiego i 1 w mieście Białystok, 3 hajnowskiego, 3 bielskiego i 1 siemiatyckiego pobierając łącznie 15 prób. Tylko w jednym obiekcie - domu pomocy społecznej z powiatu bielskiego wskutek stwierdzonej ponadnormatywnej liczby bakterii *Legionella* sp. w sieci instalacji ciepłej wody prowadzono postępowanie administracyjne mające na celu podjęcie czynności w celu wyeliminowania tych bakterii z sieci instalacji ciepłej wody tego obiektu.

Ponadto na terenie województwa podlaskiego nadal nadzorem sanitarnym objęte są 3 noclegownie zapewniające schronienie osobom bezdomnym, ich liczba w stosunku do ubiegłego roku nie uległa zmianie. W 2013 roku wszystkie placówki skontrolowano, a ich stan sanitarny nie budził zastrzeżeń.

Dwie placówki znajdują się na terenie miasta Białegostoku i należą do „CARITAS” Archidiecezji Białostockiej. Obiekty zaopatrzone są w wodę z wodociągu miejskiego, a ścieki

odprowadza się do kanalizacji miejskiej. Odpady komunalne gromadzone w kontenerach, odbierane były przez uprawnione firmy. Otoczenie budynków uporządkowane. Kontrole sanitarne nie wykazały nieprawidłowości dotyczących stanu sanitarno-technicznego placówek.

Jedna placówka zlokalizowana jest w Łomży, to noclegownia z ogrzewalnią prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Łomży zapewniająca schronienie w porze nocnej osobom bezdomnym. Obiekt jest ogrzewany i podłączony do sieci wodno-kanalizacyjnej, wyposażony w podstawowe sprzęty jak: piętrowe łóżka, szafki ubraniowe, krzesła, stoliki, pralkę oraz posiada aneks kuchenny i pomieszczenie sanitarne. Bielizna do prania przekazywana jest do pralni zewnętrznej. O stan bieżącej czystości pomieszczeń dbają sami mieszkańcy pod nadzorem kierownika. Pod względem sanitarnym obiekt nie budził zastrzeżeń.

Obiekty hotelarskie oraz inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

W 2013 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się ogółem 71 obiektów hotelarskich posiadających decyzje odpowiedniego organu dotyczące zaszeregowania do właściwego rodzaju i kategorii. W stosunku do 2012 roku ewidencja zwiększyła się o 6 obiektów. W 2013 roku objęto nadzorem m.in.: „Borowinowy Zdrój” w Supraślu, „Aristo” w Białymstoku, „Bajdarka” w Suraziu.

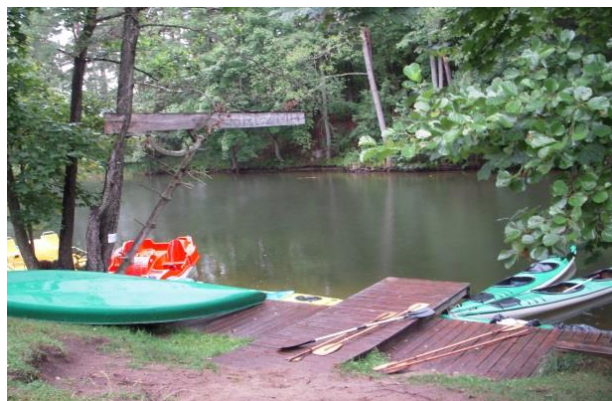
W 2013 roku skontrolowano 64 obiekty, co stanowi 90,14 % obiektów objętych ewidencją i wszystkie skontrolowane obiekty utrzymane były w dobrym stanie sanitarno-technicznym.

Najwięcej obiektów hotelarskich nadal funkcjonuje na terenie miasta i powiatu augustowskiego (30) oraz białostockiego (21).

Ponadto w województwie podlaskim w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowały się 542 inne obiekty, w których są świadczone usługi hotelarskie. Największą liczbę tego typu obiektów pod nadzorem posiada Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w: Suwałkach (143), Augustowie (81), Łomży (62) i Białymstoku (54).

Jak wynika z powyższych danych w województwie podlaskim branża hotelarska skupia się przede wszystkim w regionach najbardziej atrakcyjnych turystycznie. Suwalszczyzna, Pojezierze Augustowskie to najbardziej dynamicznie rozwijające pod względem turystycznym regiony województwa podlaskiego. To tam jest największe skupisko ośrodków wczasowych, gospodarstw agroturystycznych oraz innych obiektów świadczących usługi hotelarskie chcących swoją ofertą zachęcić turystów z kraju i zza granicy do odpoczynku w województwie podlaskim.

W stosunku do 2012 roku ich liczba zwiększyła się o 29 obiektów. Między innymi objęto nadzorem następujące obiekty: „Pokoje Nad „Narwią” w Łomży, w Augustowie - „Pałac na Wodzie” ,Dom Turysty, Ośrodek Wypoczynkowo - Szkoleniowy „Marina Borki”, Domek letniskowy „Zagajnik” w Gorzycy gm. Płaska, „Villa Regent” w Tykocinie, „Lipowy Most” w Borkach, gm. Supraśl, Stanica żeglarska – Integracyjny Ośrodek Żeglarski Jacht Club „Arcus” w Rajgrodzie, Pokoje noclegowe w Zambrowie, Pokoje Gościnne „Banga” w Oszkaniach, gm. Puńsk.

W 2013 roku skontrolowano ogółem 396 tego typu obiektów świadczących usługi hotelarskie, co stanowiło 73,07% tych obiektów objętych ewidencją. W trakcie trwania sezonu upoważnieni pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego kontrolowali bazę noclegową w trakcie kontroli planowych i interwencyjnych. Przedmiotem kontroli było przede wszystkim zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia, odprowadzanie ścieków bytowo-gospodarczych, postępowanie z odpadami komunalnymi, postępowanie z bielizną brudną i czystą, zaopatrzenie w środki czystościowe, stan techniczny pomieszczeń mieszkalnych, sanitariatów, zaplecza oraz stan bieżącej czystości i higieny obiektu jak również otoczenia.

Do grupy obiektów skontrolowanych i ocenionych jako złe zaliczono 13 obiektów, co stanowi 3,04% obiektów skontrolowanych, przy czym uchybienia dotyczące stanu technicznego stwierdzono w 12 obiektach, zaś w zakresie higieniczno-sanitarnym i technicznym stwierdzono w 1 obiekcie z powiatu grajewskiego. W grupie obiektów zaliczonych do złych pod względem technicznym 10 zlokalizowanych jest w powiecie augustowskim i po 1 w powiecie hajnowskim i suwalskim. Do najczęściej stwierdzanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej uchybień należały: zły stan techniczny ścian (brudne, popękane z ubytkami tynku i zawilgoceniami), podłóg (zniszczone wykładziny, płytki terakoty), niektóre elementy wyposażenia pokoi i korytarzy komunikacyjnych (zniszczone balustrady), zły stan techniczny stolarki okiennej i drzwiowej oraz kabin natryskowych w domkach kempingowych (zniszczone zasłony, uszkodzone drzwi wejściowe).

Kąpieliska, miejsca wykorzystywane do kąpeli

Kąpieliska oraz miejsca wykorzystywane do kąpeli na terenie woj. podlaskiego w sezonie letnim 2013 roku funkcjonowały zgodnie ze zmianami zawartymi w ustawie Prawo wodne stanowiącymi wdrożenie do polskiego prawa postanowień dyrektywy 2006/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006r. dotyczącej zarządzania jakością wody w kąpieliskach i uchylającą dyrektywę 76/160/EWG.

Na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku, podobnie jak w roku ubiegłym funkcjonowały 2 kąpieliska: Arkadia w Suwałkach, Kąpielisko miejskie w Siemiatyczach. Nadzór nad jakością wody prowadzili Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w Suwałkach i Siemiatyczach.

Do najistotniejszych elementów nadzoru sanitarnego nad kąpieliskami należy ocena jakości wody, prowadzona zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. Nr 86, poz. 478). Organizator kąpieliska jest zobowiązany do ustalenia wspólnie z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym harmonogramu poboru próbek w sezonie kąpielowym i wykonywania zgodnie z nim badania wody tak, aby każde kąpielisko było zbadane minimum czterokrotnie w trakcie jego funkcjonowania.

Jakość wody była oceniana przed rozpoczęciem sezonu kąpieliskowego w ramach kontroli urzędowej - pobrano 2 próby wody do badań mikrobiologicznych (po jednej z każdego kąpieliska). Na podstawie wyników badań przekazanych przez organizatora w trakcie sezonu kąpielowego państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali łącznie 9 bieżących ocen o jakości wody w kąpieliskach.

W przypadku obu kąpielisk przez cały sezon kąpielowy, który rozpoczął się 24.06.2013r. w kąpielisku Arkadia Suwałki, 29.06.2013r. w Kąpielisku miejskim w Siemiatyczach, jakość wody odpowiadała wymaganiom wyżej cytowanych przepisów prawa. W związku z tym Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku działając na podstawie art. 4 ust 1 pkt.1, a także art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011r., Nr 212, poz. 1263 ze zm.), art. 156 ust. 1 pkt. 8 i ust. 2 oraz art. 163 ust 1. pkt 1a ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2012r., poz. 145 ze zm.), rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 08 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpeli (Dz. U. z 2011r., Nr 86, poz. 478) wydał komunikat stwierdzający przydatność wody do kąpeli.

Oba kąpieliska zostały skontrolowane raz w sezonie. Stan sanitarno – techniczny obiektów nie budził zastrzeżeń. Zarówno Kąpielisko miejskie w Siemiatyczach, jak i Arkadia w Suwałkach posiadały wyznaczoną strefę w wodzie (miejsce ogrodzone bojami); wyznaczoną strefę na plaży do rekreacji i sportu (siatkówka plażowa, korty, itd.); na kąpieliskach był pomost; możliwość cumowania sprzętu wodnego; kąpieliska wyposażone były w kosze na śmieci i toalety; były maszty z flagą WOPR i ratownicy; wydzielono specjalne miejsce do kąpieli dla dzieci i miejsce na plaży dla dzieci (plac zabaw/piaskownica). Na kąpieliskach obowiązywał zakaz wprowadzania zwierząt domowych (psów); był dostępny regulamin dla osób kąpiących się i wypoczywających oraz tablica informacyjna. Ponadto na terenie kąpieliska Arkadia w Suwałkach zapewniono dostęp do punktu czerpania wody z odprowadzeniem do ścieków oraz przebieralnię.

Zgodnie z zapisami art. 6 pkt. 2 ustawy - Prawo wodne organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej są obowiązane do prowadzenia od sezonu kąpielowego w 2013r. internetowego Serwisu kąpieliskowego.

Serwis kąpieliskowy zawiera informacje dotyczące kąpielisk, a w szczególności:

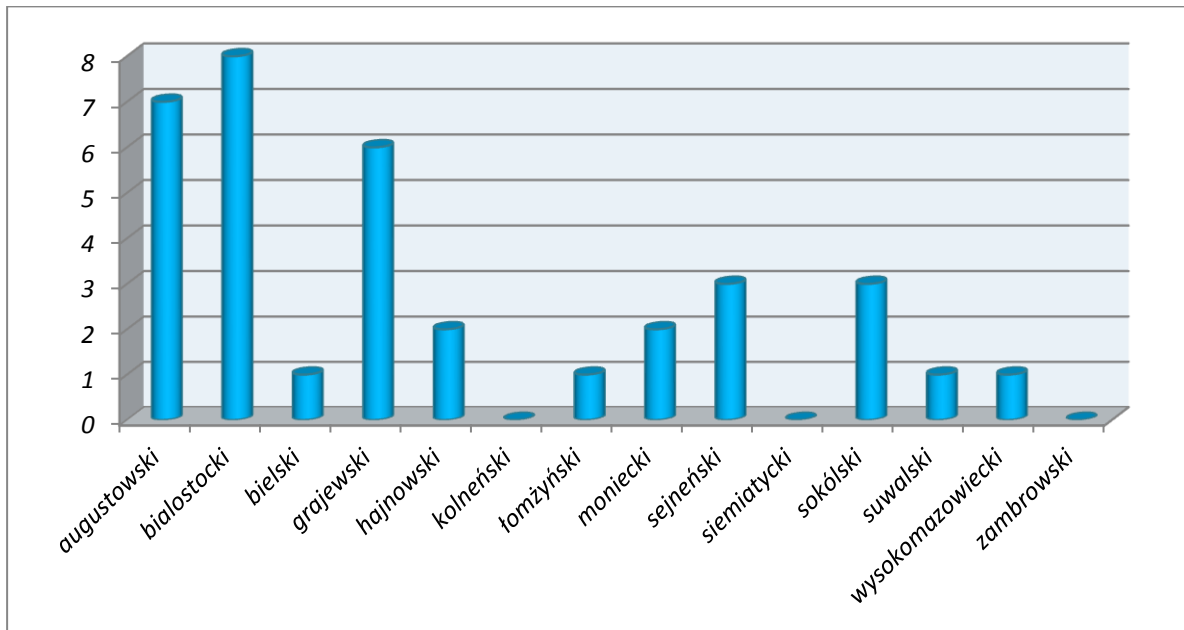
- wykaz kąpielisk;
- klasyfikację wody w każdym kąpielisku na przestrzeni ostatnich trzech lat oraz profilu wody w kąpielisku;
- bieżącą ocenę jakości wody w kąpielisku;
- informację o zakazie kąpieli wraz ze wskazaniem przyczyn zakazu oraz informację o innych zaleceniach dotyczących jakości wody;
- ogólny opis wody w kąpielisku, sporządzony w oparciu o profil wody w kąpielisku, przedstawiony w języku nietechnicznym;
- informacje o:
 - ✓ możliwości występowania krótkotrwałych zanieczyszczeń;
 - ✓ liczbie dni, w których kąpiel była zakazana w czasie poprzedniego sezonu kąpielowego, z uwagi na takie zanieczyszczenie;
 - ✓ ostrzeżeniu o każdym takim występującym lub przewidywanym zanieczyszczeniu;
- dane o rodzaju oraz spodziewanym czasie trwania sytuacji wyjątkowej, której występowania nie przewiduje się przeciętnie częściej niż raz na cztery lata.

Krajowy serwis informacyjny jest prowadzony przez Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie w oparciu o dane z szesnastu Wojewódzkich Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych. Aktualizacja danych odbywała się na bieżąco.

Nadmienia się, że sezon kąpielowy dla ww. 2 kąpielisk zakończył się 1 września 2013r. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał komunikat w powyższym zakresie.

Oprócz kąpielisk w świetle wyżej cytowanych przepisów prawnych na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku funkcjonowało 35 miejsc wykorzystywanych do kąpieli.

W 2013 roku największa liczba miejsc wykorzystywanych do kąpieli zlokalizowana była na terenie powiatu białostockiego - 8, augustowskiego – 7, i grajewskiego – 6. Na terenie dwóch powiatów: sejneńskiego, sokólskiego znajdowały się po 3 miejsca wykorzystywane do kąpieli, w powiecie hajnowskim i monieckim znajdowały się po 2 miejsca wykorzystywane do kąpieli, a w pozostałych powiatach: bielskim, suwalskim, łomżyńskim i wysokomazowieckim po 1 miejscu. Na terenie powiatu siemiatyckiego, kolneńskiego i zambrowskiego nie było miejsc wykorzystywanych do kąpieli. Obrazowo sytuację przedstawia poniższy wykres nr 11 oraz tabela nr 3

Wykres nr 11

Liczba miejsc wykorzystywanych do kąpielii w powiatach województwa podlaskiego w 2013 roku.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego 2013

Powiat	Nazwa akwenu	Adres miejsca wykorzystywanego do kąpielii
augustowski	jezioro Serwy	Ośrodek Sportów Wodnych "CHRIS" Serwy 1, 16-326 Płaska
	jezioro Serwy	Plaża Gminna n/j Serwy
	jezioro Serwy	Centrum Wypoczynkowo-Rekreacyjne "PROSERWY" Hotel Albatros Serwy 18, 16-326 Płaska
	jezioro Necko	Augustów, ul. Wczasowa 1
	jezioro Necko	Plaża "Radiowej Trójki" n/j Necko, Augustów
	jezioro Mikaszewo	Plaża Gminna n/j Mikaszewo, Jazy
	jezioro Orle	Plaża Gminna n/j Orle, Płaska
białostocki	zalew Dojlidy na rzece Białej	Białystok, ul. Plażowa b/n
	rzeka Supraśl	Supraśl, Plac Kościuszki b/n
	zalew Czarna Białostocka, na rzece Czapielówka	Czarna Białostocka, ul. Białostocka b/n
	zalew Zarzeczany	Gródek
	zalew Siemianówka	Rudnia
	rzeka Supraśl	Michałow
	rzeka Narew	Uhowo
	rzeka Supraśl	Wasilków, ul. Białostocka b/n
grajewski	jezioro Rajgrodzkie	Rajgród, ul. Leśna 21
	jezioro Rajgrodzkie	Tama k/Rajgrodu
	jezioro Rajgrodzkie	Okoniówek k/Rajgrodu
	jezioro Rajgrodzkie	Rajgród, ul. Leśna 1
	jezioro Rajgrodzkie	Rajgród ul. Szkolna
	jezioro Dręstwo	Woźnawieś
bielski	rzeka Narew	Ośrodki Wypoczynkowe w okolicy wsi Ploski
hajnowski	zalew Repczyce	Repczyce k/Kleszczel
	zalew Dubicze Cerkiewne	Dubicze Cerkiewne
łomżyński	rzeka Narew	Łomża, przy moście Hubała
moniecki	rzeka Biebrza	Goniądz, ul. Demokratyczna 2
	rzeka Biebrza	Dolistowo
sejneński	jezioro Pomorze	Ośrodek Wypoczynkowy FZZ PPRiTV Posejnelle 26 16-506 Giby
	jezioro Pomorze	Ośrodek Turystyczny "Kukle" Zygmunt Modzelewski Kukle, 16-506 Giby
	jezioro Pomorze	Ośrodek Wczasowy "Campercamp" w Gibach 91A, 16-506 Giby
sokólski	zalew w Sokółce	Sokółka, ul. Wodna 20
	zalew w Korycinie	Korycin, ul. Słowiańska
	zalew w Karpowiczach	Karpowicze
suwalski	jezioro Wigry	Stary Folwark
wysokomazowiecki	rzeka Nurzec	Ciechanowiec

Tabela. 3 Lista miejsc wykorzystywanych do kąpielii w powiatach województwa podlaskiego w sezonie letnim 2013 roku.

Pobór prób wody w miejscach wykorzystywanych do kąpielii prowadzony był zgodnie z wymogami wyżej cytowanego rozporządzenia Ministra Zdrowia przez organizatorów tych miejsc, którzy w ramach kontroli wewnętrznej przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego pobierali po jednej próbce wody i jeden raz w trakcie jego trwania. Sprawozdania z wynikami badań laboratoryjnych przekazywane były państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym województwa podlaskiego, którzy na ich podstawie wydawali oceny i decyzje o przydatności wody do kąpielii.

W trakcie trwania sezonu kąpielowego w miejscu wykorzystywanym do kąpielii na rzece Supraśl w Wasilkowie w powiecie białostockim w okresie od 14.08.2013r. do 23.08.2013r. była kwestionowana jakość wody do kąpielii. Na podstawie przekazanych przez organizatora miejsca wykorzystywanego do kąpielii wyników badań wody, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał decyzję stwierdzającą, że woda nie odpowiada wymaganiom zawartym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 08.04.2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpielii (Dz. U. Nr 86, poz. 478) oraz wprowadził zakaz kąpielii i korzystania wody w ww. miejscu wykorzystywanym do kąpielii. Na podstawie badań mikrobiologicznych próbek wody stwierdzono ponadnormatywną liczbę bakterii Enterokoków – paciorkowców kałowych (NPL) w 100 ml wody. Po przedstawieniu przez organizatora miejsca wyników badań laboratoryjnych wody zgodnych z wymaganiami zawartymi w ww. rozporządzeniu, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku w dniu 23.08.2013r. stwierdził, iż woda z ww. miejsca nadaje się do kąpielii.

Natomiast w czasie jednej z kontroli miejsca wykorzystywanego do kąpielii w powiecie suwalskim stwierdzono obecność sinic w wodach jeziora Wigry. W związku z powyższym wystawiono decyzję nakazującą tymczasowy zakaz kąpielii do czasu ustąpienia zakwitów sinic. Zakwity sinic trwały 8 dni.

Ustawodawca w obowiązujących przepisach prawnych nie zobowiązuje organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej do przeprowadzania kontroli miejsc wykorzystywanych do kąpielii, a jedynie do dokonania bieżącej oceny jakości tej wody na podstawie przekazywanych przez organizatora miejsca wykorzystywanego do kąpielii sprawozdań z badań wody. Niemniej jednak większość Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego mając na względzie sprawowanie bezpośredniego nadzoru nad obiektami, w sezonie letnim zarządzili przeprowadzanie kontroli tych miejsc i terenu wokół nich. W 2013 roku na 35 objętych ewidencją miejsc wykorzystywanych do kąpielii przeprowadzono 29 kontroli. Z informacji uzyskanych od Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego wynikało, iż stan sanitarno-porządkowy miejsc wykorzystywanych do kąpielii, plaż oraz przyległego terenu w trakcie prowadzonych czynności kontrolnych na ogół nie budził zastrzeżeń, a obowiązki nałożone na organizatorów miejsc wykorzystywanych do kąpielii wynikające z wyżej cytowanych przepisów wypełniane były przez nich prawidłowo.

Ponadto pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego podczas kontroli miejsc wykorzystywanych do kąpielii dokonywali kontroli wizualnej w zakresie: obecności zakwitów sinic, czy obecności innych zanieczyszczeń i odpadów jak: materiały smoliste, szkło, tworzywa sztuczne, przedmioty pływające jak również zwracali uwagę na ich wyposażenie.

Informacje na temat przydatności wody do kąpielii w miejscach wykorzystywanych do kąpielii dostępne były na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Białymstoku.

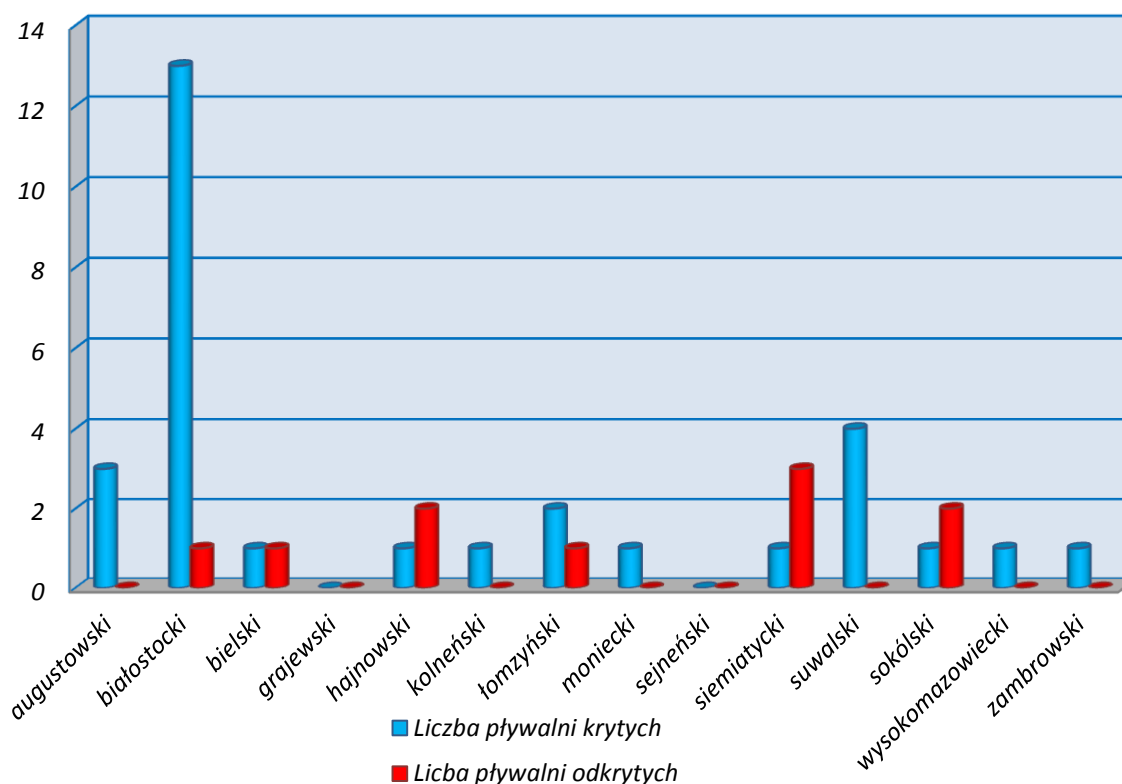

Pływalnie kryte i odkryte

Pływalnie z uwagi na związane z korzystaniem z nich ryzyko zakażeń wymagają szczególnego nadzoru. Kontrola jakości wody basenowej jest ważnym elementem tego nadzoru, ale właściwa jej realizacja ciągle natrafia na trudności, wynikające z braku szczegółowych regulacji prawnych określających wymagania, jakim woda powinna odpowiadać, oraz sposób ich kontroli i oceny. Ze względu na możliwość wystąpienia zagrożenia zdrowotnego spowodowanego zanieczyszczeniem wody w pływalniach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego nadal sprawują nadzór nad jej jakością.

W 2013 roku w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 40 pływalni, z czego 30 to obiekty kryte, w tym 5 parków wodnych oraz 10 pływalni odkrytych funkcjonujących sezonowo.

Liczbę pływalni krytych i odkrytych zlokalizowanych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2013 roku przedstawia wykres nr 12.

Wykres nr 12 Liczba pływalni krytych i odkrytych w powiatach województwa podlaskiego w 2013 roku.

Stan sanitarno-techniczny nadzorowanych pływalni w 2013 roku w porównaniu z rokiem ubiegłym uległ nieznacznej poprawie. W 2013 roku w grupie obiektów ze złym stanem technicznym znalazły się 2 obiekty – działające w Augustowie będące parkami wodnymi. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Augustowie podczas prowadzenia czynności kontrolnych stwierdził nieprawidłowości dotyczące stanu technicznego obiektów. W drodze decyzji administracyjnej nakazał usunięcie uchybień.

Poza wyżej opisanymi obiektami w 2013r. były prowadzone również postępowania administracyjne w związku ze złym stanem technicznym w 4 pływalniach zlokalizowanych w powiecie białostockim.

W ramach podejmowanych działań profilaktyczno-prewencyjnych zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa osób kąpiących się, tak jak w ubiegłym roku, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadziły nadzór nad jakością wody

w pływalniach krytych, odkrytych i parkach wodnych. W tym celu przeprowadzono łącznie 217 badań laboratoryjnych.

W przypadku stwierdzenia obecności dużej liczby bakterii w wodzie do kąpeli, właściwi państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni obligowali właścicieli pływalni do przeprowadzenia działań mających na celu poprawę jakości wody. W związku z tym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wystosowały 7 wystąpień i nadały 7 telefonogramów.

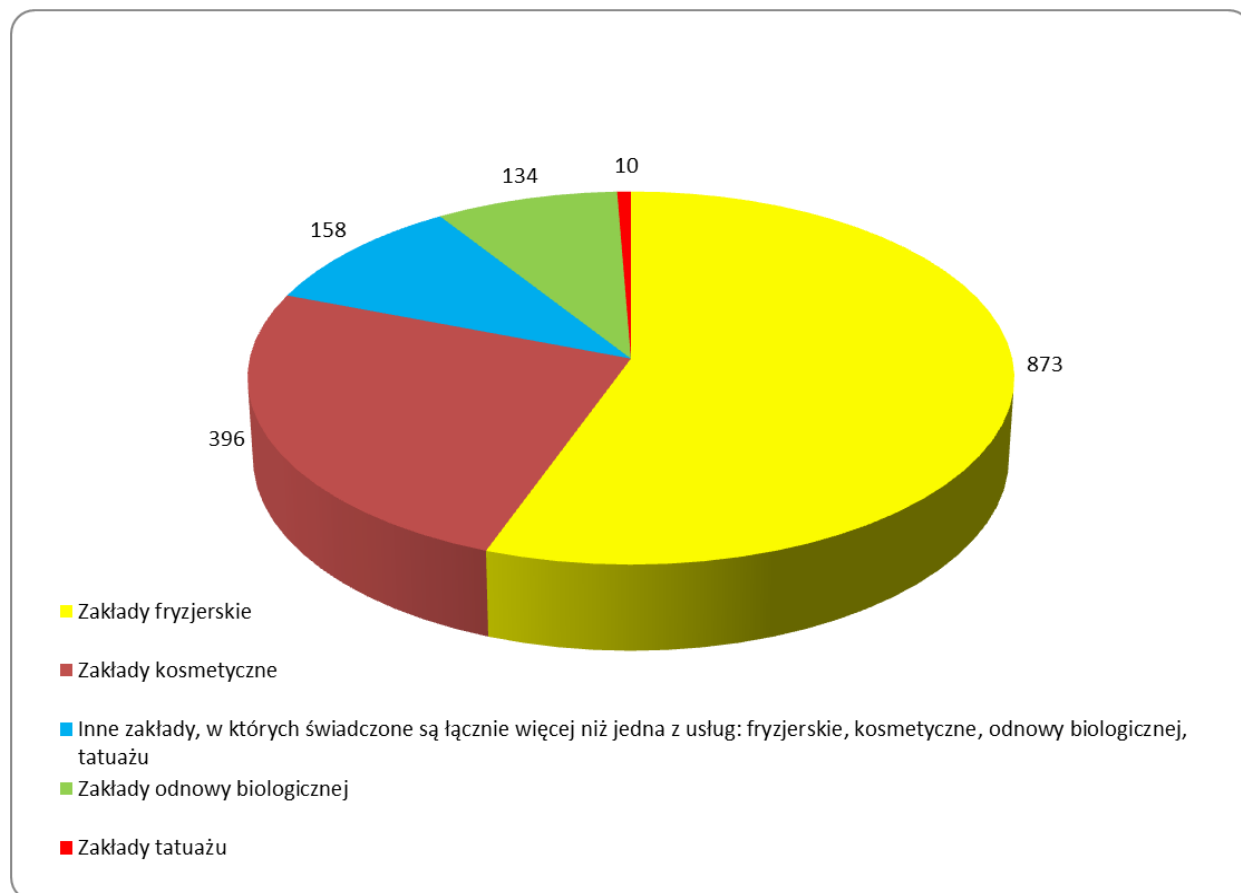
Pomimo stwierdzanych incydentalnie uchybień dotyczących jakości wody wszystkie baseny funkcjonujące na terenie województwa podlaskiego zostały ocenione dobrze.

W działających na terenie województwa podlaskiego pływalniach krytych całorocznych do dyspozycji osób korzystających z tych obiektów udostępniane są następujące atrakcje: sauny różnego rodzaju: suche, parowe, fińskie, rzymskie, na podczerwień; jacuzzi, zjeżdżalnie, grotty solne, wanny z hydromasażem, solaria, siłownia, a także masujące łóżko jadeitowe, jaskinia śnieżno-lodowa, łaźnia parowa oraz atrakcje wodne typu gejzer wodny, fala i dzika rzeka, trampolina.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W 2013 roku w ewidencji państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego ujęto łącznie 1571 tego typu obiektów. Największą grupę stanowiły zakłady fryzjerskie – 873, zakłady kosmetyczne - 396, inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna usługa 158 oraz zakłady odnowy biologicznej - 134. Najmniejszą grupę zakładów stanowiły zaś zakłady świadczące usługi tatuażu, których w województwie podlaskim w 2013r. było tylko 10. Powyższe dane przedstawia wykres nr 13.

Liczba obiektów świadczących ww. usługi rokrocznie ulega zwiększeniu. W porównaniu z 2012 rokiem w 2013 roku ewidencją objęto o 52 zakłady więcej.

Wykres nr 13 Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których świadczone są łącznie więcej niż jedna z ww. usług będące w ewidencji w 2013r.

Pracownicy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2013 roku skontrolowali ogółem 1063 obiekty świadczące usługi fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu oraz zakłady świadczące łącznie ww. usługi, co stanowi 67,67% ogólnej liczby obiektów tego typu będących w ewidencji województwa.

Spośród 873 zakładów fryzjerskich w 2013 roku skontrolowano 647, co stanowi 74,11% objętych ewidencją w województwie podlaskim. Z 396 zakładów kosmetycznych skontrolowano 255, co stanowi 64,40% tego typu zakładów. Natomiast ze 134 gabinetów odnowy biologicznej skontrolowano 47, co stanowi 35,08% zakładów objętych ewidencją. Spośród 158 zakładów świadczących usługi łączone w 2013 roku skontrolowano 105, co stanowi 66,46% tych obiektów objętych ewidencją. Na działających 10 gabinetów tatuażu będących w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2013 roku skontrolowano 9, co stanowi 90%.

Nadal na terenie województwa podlaskiego najwięcej obiektów świadczących usługi w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej zlokalizowanych jest w mieście Białystok i powiecie białostockim – 650, co stanowi aż 41,38% wszystkich tego typu obiektów objętych ewidencją w województwie podlaskim. Na terenie miasta i powiatu łomżyńskiego 161 oraz i miasta i powiatu suwalskiego 141.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego w związku ze stwierdzonymi uchybieniami w ww. zakładach prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie dobrego stanu higienicznego - sanitarnego i technicznego nadzorowanych obiektów.

Na 1063 skontrolowane na koniec roku obiekty świadczące wszystkie wyżej wymienione usługi - 24 zakwalifikowano jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym, co stanowi tylko 2,26%. Pod względem technicznym takich obiektów było 5, co stanowi 0,47%.

Najczęściej stwierdzane uchybienia natury higieniczno-sanitarnej dotyczyły braku lub niewłaściwej dezynfekcji narzędzi (nieprawidłowego czasu dezynfekcji, przeterminowanych środków dezynfekcyjnych lub ich niewłaściwego stężenia), braku sterylizacji narzędzi do wykonywania zabiegów powodujących naruszenie ciągłości tkanek lub niewłaściwego ich przechowywania, stosowania brudnej bielizny przy wykonywaniu usług (stosowania wielokrotnie tych samych rękawików i peleryn), braku procedur postępowania przy zabiegach naruszających ciągłość tkanek.

Najczęściej stwierdzane uchybienia natury technicznej związane były ze złym stanem technicznym ścian na zapleczach lub sanitariatach obiektów.

Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad ww. obiektami prowadzony był w oparciu o:

- ustawę z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2013r., poz. 947);
- ustawę z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2013r., poz. 1409 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002r., Nr 75, poz. 690 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003r., Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.);
- rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 października 2002r. w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2002r., Nr 174, poz. 1426 ze zm.).

Brak szczegółowego aktu prawnego jakim było rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 lutego 2004r. w sprawie szczegółowych wymagań sanitarnych, jakim powinny odpowiadać zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej, które utraciło moc z dniem 2 stycznia 2012r. utrudnia nadzór nad obiektami stanowiącymi jedną z największych grup obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych przez pion higieny komunalnej.

Przejścia graniczne

W 2013r. w obszarze województwa podlaskiego na granicy z Republiką Białorusi funkcjonowało 7 przejść granicznych nad którymi nadzór sprawuje Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach. Do nich należą:

- 4 drogowe przejścia w: Bobrownikach, Kuźnicy, Połowcach, Białowieży,
- 2 kolejowe przejścia w Kuźnicy i Siemianówce,
- 1 rzeczne przejście w Rudawce na Kanale Augustowskim.

W porównaniu do roku ubiegłego ilość nadzorowanych przejść granicznych zmniejszyła się o 1 z uwagi na zawieszenie międzynarodowego ruchu osobowego na trasie Czeremcha–Wysokolitowsk (likwidacja połączenia kolejowego) oraz przeniesienie wszystkich służb granicznych z Czeremchy do innych placówek.

Wszystkie wyżej wymienione przejścia graniczne skontrolowano. Podczas kontroli zwracano uwagę na stan sanitarno – techniczny przejść granicznych, zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi, sposób usuwania ścieków oraz sposób gromadzenia odpadów komunalnych, a także zaopatrzenie przejść w sprzęt porządkowy, środki myjące, dezynfekcyjne oraz sposób ich przechowywania. Sprawdzano stan czystości i porządku toalet ogólnodostępnych oraz zaopatrzenie sanitariatów w środki higieny oraz ciepłą i zimną wodę. Na dwóch największych drogowych przejściach granicznych w Kuźnicy i Bobrownikach sprawdzano stan sanitarny pomieszczeń izolatoriów, zaopatrzenie izolatoriów w środki dezynfekcyjne oraz stan sanitarno – techniczny zlewni ścieków z autokarów.

Ogółem przeprowadzono 16 kontroli (15 z zakresu bieżącego nadzoru sanitarnego oraz 1 doraźną). Sporządzono 16 protokołów kontroli. Uchybień nie stwierdzono. Wydano 16 decyzji administracyjnych (umarzających). Grzywnien w drodze mandatu karnego nie nakładano.

Ocena stanu sanitarnego drogowych przejść granicznych

W analizowanej grupie znajdowały się 4 przejścia graniczne tj.:

3 ogólnodostępne:

- Bobrowniki – Bierestowica, zlokalizowane w powiecie białostockim (dozwolony ruch graniczny osobowy, towarowy),
- Kuźnica Białostocka – Bruzgi, zlokalizowane w powiecie sokólskim (ruch osobowy, towarowy),
- Białowieża – Piererow, położone w powiecie hajnowskim (ruch osobowy: pieszy i rowerowy),

1 międzypaństwowe dla obywateli Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Białorusi:

- Połowce – Pieszczałka, położone w powiecie hajnowskim (dozwolony ruch graniczny osobowy – z wyłączeniem autobusowego).

W 2013 roku dokonano 11 kontroli ww. przejść. (10 kontroli planowych i 1 kontrolę doraźną przeprowadzoną w związku z zakończeniem modernizacji pomieszczeń izolatorium na drogowym przejściu w Kuźnicy). Sporządzono 11 protokołów. Wydano 11 decyzji administracyjnych umarzających.

Stan sanitarno–techniczny drogowych przejść granicznych nie budził zastrzeżeń. Teren posesji, pomieszczenia do obsługi podróżnych oraz pomieszczenia sanitarne ogólnodostępne dla osób

przekraczających granicę utrzymane w należyтым stanie sanitarnym. Sanitariaty czyste, dezynfekowane, zaopatrzone w bieżącą zimną i ciepłą wodę oraz środki higieny. Wentylacja w sanitariatach grawitacyjna lub mechaniczna – sprawna. Na wszystkich drogowych przejściach znajdują się toalety przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Sposób przechowywania sprzętu porządkowego i środków czystości był właściwy.

Stan sanitarny izolatorów zlokalizowanych na drogowych przejściach w Kuźnicy i Bobrownikach, przeznaczonych do tymczasowej izolacji chorych lub podejrzanych o zachorowanie na choroby szczególnie niebezpieczne i wysoce zakaźne nie budził zastrzeżeń. Pokoje chorych i osób z kontaktu utrzymane w czystości. Sanitariaty zaopatrzone w ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny. Izolatoria zaopatrzone w środki dezynfekcyjne - do dezynfekcji powierzchni i do odkażania rąk.

W trakcie 2013r. (wrzesień – grudzień) dokonano przebudowy izolatorium na przejściu w Kuźnicy, o co Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wnioskował w latach poprzednich. W wyniku prac modernizacyjnych uzyskano trwałe oddzielenie pomieszczenia przeznaczonego do izolacji chorych/podejrzanych o zachorowanie od korytarza ogólnodostępnego. Z w/w pomieszczenia istnieje bezpośredni dostęp do pomieszczenia higieniczno – sanitarnego, a od korytarza ogólnego oddziela je śluza umywalkowo – fartuchowa. Pomieszczenie przeznaczone do izolacji osób z kontaktu zostało również oddzielone od korytarza ogólnodostępnego. Wszystkie pomieszczenia posiadają ściany i podłogi łatwo zmywalne.

Zlewnie ścieków z autokarów znajdujące się na drogowych przejściach granicznych z możliwością ruchu autobusowego (w Bobrownikach i Kuźnicy), utrzymane we właściwym stanie sanitarno – technicznym.

Podróźni przekraczający granicę Państwa mieli zapewnioną odpowiedniej jakości wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Drogowe przejścia w Kuźnicy i Połowcach korzystają z wodociągów nadzorowanych przez właściwych terenowo Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Sokółce i Hajnówce. Drogowe przejścia w Bobrownikach i Białowieży zaopatrywane są w wodę z urządzeń wodociągowych zlokalizowanych w obszarze tych przejść, dlatego nadzór nad nimi sprawuje Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach. W ramach nadzoru nad jakością wody, próbki do badań pobrano w okresie przygotowań do sezonu turystycznego - jakość wody nie budziła zastrzeżeń.

W wyniku przeprowadzonych kontroli przejść nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie usuwania ścieków jak i postępowania z odpadami komunalnymi. Na przejściach granicznych w Bobrownikach i Białowieży nieczystości płynne oczyszczane są we własnych oczyszczalniach ścieków. W Kuźnicy odprowadzane są do sieci kanalizacyjnej i gminnej oczyszczalni. Natomiast na przejściu granicznym w Połowcach, ścieki gromadzone są w zbiorniku bezodpływowym i systematycznie wywożone przez specjalistyczną firmę. Nieczystości stałe gromadzone w pojemnikach lub kontenerach utrzymanych czysto, w dobrym stanie technicznym, systematycznie opróżnianych - umowy na odbiór odpadów aktualne.

Ocena stanu sanitarnego kolejowych przejść granicznych

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach obejmował nadzorem 2 ogólnodostępne kolejowe przejścia graniczne, tj.:

- Kuźnica Białostocka – Grodno, zlokalizowane w powiecie sokólskim (ruch osobowy, towarowy)
- Siemianówka – Świsłocz, położone w powiecie hajnowskim (dozwolony ruch towarowy).

W analizowanym okresie przeprowadzono ogółem 3 kontrole, przy czym kolejowe przejście w Kuźnicy skontrolowano dwukrotnie (przed sezonem i w trakcie sezonu turystycznego). Sporządzono 3 protokoły kontroli. Uchybień nie stwierdzono. Wydano 3 decyzje administracyjne umarzające postępowanie.

Kontrolowane obiekty utrzymane były w należyтым stanie sanitarnym. Zachowana była czystość bieżąca posesji, peronów, poczekalni dla podróżnych oraz pomieszczeń sanitarnych ogólnodostępnych, które na kolejowym przejściu w Kuźnicy zlokalizowane są w budynku dworca. Toalety oddzielne dla kobiet, mężczyzn oraz osób niepełnosprawnych czyste, dezynfekowane, zaopatrzone w bieżącą zimną i ciepłą wodę oraz środki higieny (mydło, papier

toaletowy, ręczniki papierowe). Sprzęt porządkowy i środki czystości, których zapas uzupełniano na bieżąco przechowywano w wydzielonym miejscu, a sposób ich przechowywania nie budził zastrzeżeń. Towarowe, kolejowe przejście graniczne w Siemianówce nie posiada zaplecza sanitarnego ogólnodostępnego.

W/w przejścia zaopatrywane są w wodę do picia odpowiedniej jakości z wodociągów gminnych nadzorowanych przez właściwych terenowo Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych w Sokółce i Hajnówce. Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie usuwania ścieków i odpadów komunalnych.

Ocena stanu sanitarnego rzeczno-granicznego przejścia granicznego

Rzeczne przejście Rudawka - Lesnaja zlokalizowane w powiecie augustowskim (ogólnodostępne, dozwolony ruch graniczny osobowy).

W okresie sprawozdawczym rzeczno-graniczne przejście w Rudawce na Kanale Augustowskim kontrolowano dwukrotnie. Jest to przejście sezonowe czynne od 01.05 do 01.10. Kontrole przeprowadzono przed rozpoczęciem sezonu turystycznego oraz w trakcie sezonu letniego 2013. Sporządzono 2 protokoły kontroli i wydano 2 decyzje umarzające postępowanie administracyjne. Stan sanitarny obiektu nie budził zastrzeżeń. Teren posesji utrzymany w czystości i porządku. Sanitariaty dla podróżnych we właściwym stanie sanitarnym, zaopatrzone w zimną i ciepłą wodę, mydło, ręczniki jednorazowego użytku, papier toaletowy. Dodatkowo usytuowane na terenie przejścia toalety przenośne - czyste, zaopatrzone w środki higieny i zimną wodę do mycia rąk.

Rzeczno-graniczne przejście w Rudawce zaopatrywane jest w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi z wodociągu gminnego nadzorowanego przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Augustowie. Jakość wody nie budziła zastrzeżeń.

Odpady komunalne gromadzone w pojemnikach utrzymanych w dobrym stanie sanitarno-technicznym i usuwane w miarę potrzeb. Nieczystości płynne odprowadzane do zbiornika bezodpływowego, wywożone i oczyszczane w gminnej oczyszczalni ścieków.

Akcje kontrolne

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w trakcie 2013 roku w uzgodnieniu z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego przy Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim w Białymstoku objęły wzmożonym nadzorem drogę krajową nr 19 prowadzącą do przejścia granicznego w Kuźnicy oraz drogę krajową nr 65 prowadzącą do przejścia granicznego w Bobrownikach, w celu zapewnienia bezpieczeństwa i minimalizowania niekorzystnych skutków dla osób oczekujących na przekroczenie granicy. Szczególnie uciążliwe oczekiwanie było zimą przy długich, kilkunastokilometrowych kolejkach samochodów i niskich temperaturach powietrza atmosferycznego. Tworzono wtedy strefy buforowe w celu usprawnienia ruchu. W związku z powyższym zarówno Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sokółce jak i Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wystosował wystąpienia do Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Białymstoku. Dotyczyły one również wzmożenia nadzoru ze strony ww. Dyrekcji, w tym szczególnie w dni wolne od pracy, w zakresie utrzymania czystości pasów drogowych przylegających do dróg krajowych prowadzących do przejść granicznych oraz bieżącego usuwania odpadów komunalnych. W trakcie kontroli przeprowadzanych przez pracowników powiatowych stacji stwierdzano nieliczne uchybienia, tj.: zaśmiecone pobocza i rowy, przepełnione kosze na odpady, zalegające śmieci w sąsiedztwie przenośnych toalet. W związku z powyższym wydano decyzję administracyjną nakazującą systematyczne i dokładne sprzątnięcie drogi oraz zapewnienie wystarczającej liczby pojemników na odpady. Powyższe zalecenia zostały wykonane, co w sposób bezsporny wpłynęło na poprawę warunków sanitarnych panujących na drodze. Podsumowując stan sanitarny dróg dojazdowych do granic państwa oceniono jako dobry. Akcje kontrolne Państwowa Inspekcja Sanitarna przeprowadzała kilkakrotnie w 2013 roku, ze szczególnym uwzględnieniem grudniowego okresu przedświątecznego oraz noworocznego.

Podsumowanie

W 2013r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w zakresie higieny komunalnej przeprowadziły 4359 kontroli. Na podstawie tych kontroli wydano 1270 decyzji merytorycznych i 316 płatniczych oraz 246 postanowień. W zakresie postępowań odwoławczych Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 2 decyzje administracyjne.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami dotyczącymi stanu sanitarno-higienicznego nałożono 35 mandatów karnych na sumę 5.300,00zł. W ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego wystawiono 15 tytułów wykonawczych.

Pracownicy pionu higieny komunalnej pobrali w okresie sprawozdawczym 2039 próbek do badań laboratoryjnych. Ogółem przeprowadzono 6285 badań. Wykonano 15214 oznaczeń chemicznych, 9541 oznaczeń fizycznych i 5625 mikrobiologicznych.

Wnioski:

1. W województwie podlaskim 94,98% ludności spożywało wodę o kontrolowanej jakości, z czego 17,76% spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana.
2. Podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę ludności województwa podlaskiego stanowią wody podziemne. Wody te charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością, w związku z tym w większości nie wymagają uzdatniania – wymagają natomiast ochrony ilościowej i jakościowej.
3. W wyniku prowadzonego przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. podlaskiego wzmożonego nadzoru, w wielu przypadkach wyegzekwowano od administratorów wodociągów poprawę jakości wody. Na koniec 2013r. stwierdzono, że tylko 2,3% ludności spożywała wodę, której jakość była kwestionowana.
4. W 2013r. dwa wodociągi uzyskały zgodę na odstąpienie od dopuszczalnego poziomu zawartości azotanów w wodzie. Wodociąg Radziszewo Sieńczuch (pierwsza zgoda udzielona przez Państwowego Powiatowego inspektora Sanitarnego w Wysokiem Mazowieckiem do końca 2015r.), Wodociąg Horczaki (druga zgoda udzielona przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku do końca 2013r.).
5. Woda powierzchniowa ujmowana ze stawu infiltracyjnego w Wasilkowie na potrzeby Wodociągu Białystok w zakresie wykonanych badań w 2013r. spełniała sześciokrotnie obowiązujące wymagania dla kategorii A2, jednokrotnie – dla kategorii A3 oraz jednokrotnie (próbka wody pobrana 06.05.2013r.) nie odpowiadała warunkom kategorii A3 ze względu na ogólny węgiel organiczny.
6. Mieszkańcy Białegostoku w większości zaopatrywani byli przez Wodociągi Białostockie sp. z o.o. w wodę dobrej jakości. W 2013r. stężenie chloroformu, dichlorobromometanu i Σ THM kształtowało się na poziomie wartości niższych niż dopuszczalne przez cały rok. Stężenie pozostałych parametrów zbadanych w wodzie również spełniało wymogi określone w obowiązujących przepisach.
7. Zgodnie z art. 5 ust. 1a ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2006r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) w 2013 roku państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni woj. podlaskiego dokonali oceny realizacji kontroli wewnętrznej jakości wody do spożycia prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne. Stwierdzono nadal następujące nieprawidłowości:
w 7 wodociągach wykonano niepełny zakres badań, w 16 wodociągach próbki wody do badań pobierano z niewłaściwą częstotliwością, administratorzy/właściciele 34 wodociągów nie informowali państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych o pogorszeniu jakości wody.
8. Na terenie woj. podlaskiego tylko jedno laboratorium - należące do Wodociągów Białostockich sp. z o. o. posiadało zatwierdzony przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku system jakości, co zgodnie

z obowiązującymi przepisami uprawnia do wykonywania badań w ramach kontroli wewnętrznej.

9. W 2013 roku skontrolowano 7 przejść granicznych funkcjonujących w obszarze województwa podlaskiego. Na podstawie przeprowadzonych kontroli Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach stwierdził, iż ich stan sanitarny nie budził zastrzeżeń. Natomiast problemy stwarzały pod względem sanitarnym drogi krajowe do przejść granicznych, a mianowicie nr 19 prowadząca do Przejścia Granicznego w Kuźnicy oraz nr 65 do Przejścia Granicznego w Bobrownikach szczególnie zimą przy długich czasami nawet kilkunastokilometrowych kolejkach samochodów oczekujących na przekroczenie granicy. Sytuacja ta wymaga szybkiego podjęcia działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa i to nie tylko sanitarnego oraz minimalizację niekorzystnych skutków dla osób oczekujących na przekroczenie granicy np. przez utworzenie stałych stref buforowych, parkingów lub innych rozwiązań.
10. Egzekucja należytego stanu sanitarnego terenów, obiektów dworcowych i stacji kolejowych, przystanków kolejowych jest szczególnie trudna ze względu na rozdrobnienie kompetencyjne komórek organizacyjnych działających na mieniu PKP. Niestety jest to grupa obiektów oceniona jako zła w 16% w stosunku do ewidencji.
11. Nadal niezbędne jest podjęcie wszelkich działań zmierzających do budowy stałych, skanalizowanych ustępów publicznych w miejscowościach i na trasach turystycznych województwa podlaskiego.
12. Brak szczegółowych przepisów prawnych dotyczących nadzoru sanitarnego nad obiektami użyteczności publicznej, w szczególności pływalni krytych i odkrytych i zakładów świadczących usługi fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej utrudnia prowadzenie bieżącego nadzoru sanitarnego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

VII. OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ZA 2013 ROK

W roku 2013 Państwowa Inspekcja Sanitarna obejmowała nadzorem ogółem 1504 placówki, w tym:

- 1106 stałych placówek oświatowo-wychowawczych,
- 17 szkół wyższych i 12 domów studenta,
- 369 placówek sezonowych.

W ciągu roku sprawozdawczego skontrolowano 999 stałych placówek oświatowo-wychowawczych, 16 szkół wyższych, 11 domów studenta i przeprowadzono 1224 kontrole, podczas których dokonano oceny:

- stanu sanitarnego i technicznego placówek,
- umeblowania sal zabaw/lekcyjnych i usadzenia uczniów zgodnie z wymogami ergonomii,
- przestrzegania zasad higieny przy układaniu tygodniowych rozkładów zajęć,
- przestrzegania przez szkoły obowiązków wynikających z ustawy z dnia 25 lutego 2011r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322) oraz rozporządzeń Wspólnot Europejskich w niej wymienionych.

Ponadto zbierano dane statystyczne na temat liczby dzieci korzystających z różnych form dożywiania prowadzonych przez szkoły.

Jak wynika z analizy sporządzonej na podstawie materiałów własnych i otrzymanych z PSSE stan sanitarny i techniczny placówek stałych utrzymuje się na dobrym poziomie, gdyż tylko w 0,49 % skontrolowanych stwierdzono zły stan techniczny budynku, tj. w:

- 2 samodzielnych szkołach podstawowych w powiecie sokólskim;
- 2 samodzielnych gimnazjach, w tym po 1 w powiatach: kolneńskim i łomżyńskim;
- 1 zespole szkół w powiecie łomżyńskim.

Na koniec roku sprawozdawczego w dalszym ciągu ubicacje zewnętrzne posiadała jedynie stała baza harcerska w pow. sokólskim. Uległa natomiast zmianie liczba placówek zlokalizowanych

w budynkach nieprzystosowanych. W roku sprawozdawczym w powiecie grajewskim rozbudowano jedną szkołę podstawową z oddziałem przedszkolnym, a w powiecie augustowskim jedną placówkę opiekuńczo-wychowawczą wsparcia dziennego i w powiecie białostockim jedno przedszkole przeniesiono do innych budynków przystosowanych do ich potrzeb. Wcześniej wyżej wymienione placówki działały w budynkach adoptowanych. W związku z tym na koniec roku sprawozdawczego w budynkach nieprzystosowanych funkcjonowało 6 placówek, w tym:

- 1 przedszkole (w powiecie grajewskim),
- 3 szkoły podstawowe, w których znajdują się 2 oddziały przedszkolne (1 w powiecie bielskim i 2 w grajewskim),
- 1 filia szkoły podstawowej wchodząca w skład zespołu szkół (w powiecie zambrowskim),
- 1 zespół szkół ogólnokształcących w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa specjalna, gimnazjum specjalne, zasadnicza szkoła zawodowa specjalna i szkoła przysposabiająca do pracy (w powiecie grajewskim).

Placówki te mieszczą się między innymi: w budynkach zabytkowych, w budynku po Komitecie Partii oraz w budynkach mieszkalnych adoptowanych na ich potrzeby. W części budynków są wąskie korytarze, sale lekcyjne małe, niektóre wąskie uniemożliwiające zachowanie odpowiedniej odległości między rzędami ławek. W budynku jednej szkoły podstawowej (w powiecie bielskim) nadal stwierdzano niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych, a w obiekcie szkoły filialnej (w powiecie zambrowskim) wspólny sanitariat dla personelu i uczniów.

Dane liczbowe dotyczące warunków do utrzymania higieny oraz jakości wody używanej w placówkach nauczania i wychowania województwa podlaskiego w latach 2012-2013 przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1. Warunki do utrzymania higieny i jakość wody używanej w placówkach nauczania i wychowania województwa podlaskiego w latach 2012-2013.

Rok	Placówki					
	Objęte nadzorem	Skontrolowane	Korzystające z wody nie odpowiadającej wymogom rozporządzenia	Z niewłaściwymi warunkami do utrzymania higieny		
				ogółem	w tym w których stwierdzono	
				niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych	brak dostępu do ciepłej wody w sanitariatach	
2012	1127	1054	16 (1,52%)	32 (3,04%)	29 (2,75%)	3 (0,29%)
2013	1135	1026	19 (1,85%)	10 (0,97%)	9 (0,88%)	1 (0,09%)

Z przedstawionych w tabeli danych liczbowych wynika, że na terenie województwa podlaskiego poprawiły się warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów i wychowanków, ponieważ o 0,2% zmniejszyła się liczba placówek, w których notowano brak dostępu do ciepłej wody w sanitariatach. Do poprawy warunków w tym zakresie obligowały dyrektorów placówek oświatowych przepisy prawa. Ustawodawca zmieniając rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. z 2003r., Nr 6, poz. 69 z późn. zm.) nakazał do 1 września 2011r. zapewnić ciepłą i zimną bieżącą wodę oraz środki higieny osobistej w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych.

W roku sprawozdawczym brak dostępu do ciepłej wody we wszystkich pomieszczeniach sanitarnych, odnotowano tylko w 1 przedszkolu, w powiecie białostockim.

W dalszym ciągu jednak w 0,88% skontrolowanych placówek notowano ponadnormatywną liczbę uczniów/wychowanków na 1 urządzenie sanitarne. Dane o niezachowaniu standardów dostępności do urządzeń sanitarnych są zmienne, ponieważ ich liczbę ustala się przeliczając znajdujące się w placówce urządzenia sanitarne na największą liczbę uczniów/wychowanków przebywających jednocześnie w placówce, która co roku może być inna.

W 2013r. ponadnormatywną liczbę uczniów/wychowanków na 1 urządzenie sanitarne odnotowano w następujących placówkach:

- 5 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 3 w powiecie augustowskim oraz po 1 w powiatach: bielskim i suwalskim;
- 1 samodzielnym gimnazjum w powiecie augustowskim;
- 1 samodzielnym liceum ogólnokształcącym w powiecie białostockim;
- 2 zespołach szkół w powiecie białostockim.

Z przedstawionych w tabeli danych liczbowych wynika, że o 0,33% wzrosła liczba placówek oświatowo – wychowawczych korzystających z wody nieodpowiadającej wymogom rozporządzenia. W związku z tym w porównaniu do 2012r. odnotowano wzrost współczynnika określającego placówki z wodą nieodpowiadającą wymogom rozporządzenia na 10 skontrolowanych w następujących powiatach:

- augustowskim o 0,06
- grajewskim o 0,17
- siemiatyckim o 0,36
- sokólskim o 0,31
- wysokomazowieckim o 0,68.

Na koniec roku sprawozdawczego z wody warunkowo dopuszczonej do spożycia korzystało 19 placówek, w tym:

- 6 placówek innych form wychowania przedszkolnego (po 1 w powiatach: grajewskim, hajnowskim i sokólskim oraz 3 w powiecie wysokomazowieckim),
- 8 samodzielnych szkół podstawowych, w których znajduje się 8 oddziałów przedszkolnych (1 w powiecie białostockim, po 2 w powiatach: grajewskim i sokólskim oraz 3 w powiecie wysokomazowieckim),
- 4 zespoły szkół, w skład których wchodzi: 2 placówki innych form wychowania przedszkolnego, przedszkole, 3 oddziały przedszkolne, 4 szkoły podstawowe, 4 gimnazja i 1 liceum ogólnokształcące (po 1 w powiatach: augustowskim i hajnowskim oraz 2 w powiecie siemiatyckim),
- 1 szkoła filialna wchodząca w skład zespołu szkół (w powiecie augustowskim).

Zakłady zaopatrzone w wodę nieodpowiadającą wymogom rozporządzenia znajdują się w powiatach: augustowskim, grajewskim, hajnowskim, siemiatyckim, sokólskim i wysokomazowieckim, a obliczony współczynnik określający placówki zaopatrzone w wodę warunkowo dopuszczoną do spożycia na 10 skontrolowanych wynosi odpowiednio 0,35; 0,61; 0,62; 0,93; 0,44 i 1,22. W porównaniu do 2012r. jest on niższy tylko w powiatach: hajnowskim o 0,80 i łomżyńskim o 0,12.

Podobnie jak w roku ubiegłym jakość wody kwestionowano głównie ze względu na przekroczenia parametrów fizyko-chemicznych, tj. ze względu na przekroczenia zawartości żelaza, azotanów, manganu, jonu amonowego jak również ze względu na mętność, barwę i określono jako wodę warunkowo dopuszczoną do użytku na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. (Dz. U. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).

W 2013 r. nie badano wody z 1 wodociągu lokalnego w powiecie białostockim zaopatrującego w wodę szkołę podstawową z oddziałem przedszkolnym na wsi, ponieważ wszystkie podejmowane wcześniej działania nie doprowadziły do poprawy jakości wody. W dalszym ciągu dyrekcja szkoły zgodnie z zaleceniem decyzji administracyjnej wydanej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku w 2008 r. zapewniała uczniom i personelowi placówki wodę mineralną.

Kwestionowaną jakość wody w placówkach oświatowo-wychowawczych w poszczególnych powiatach przedstawia [Załącznik nr 17](#).

Mając na uwadze poprawę warunków higieniczno-sanitarnych i technicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie województwa podlaskiego organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały ogółem w 2013 roku 300 decyzji administracyjnych, w tym 136 nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i 164 zmieniające treść wydanych decyzji oraz nałożyły 7 mandatów karnych na sumę 1000 złotych. Ogółem wyegzekwowano wykonanie 134 decyzji, w tym 93 z lat ubiegłych. W związku z tym odnotowano poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych w niżej wymienionych placówkach ponieważ:

- **przeprowadzono remonty generalne w całym/części budynku w:**
 - 1 żłobku – w powiecie białostockim,
 - 3 przedszkolach – po 1 w powiatach: białostockim, siemiatyckim i wysokomazowieckim,
 - 1 samodzielnej szkole ponadgimnazjalnej – w powiecie siemiatyckim,
 - 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa i gimnazjum - w powiecie siemiatyckim,
 - 1 szkole wyższej – w powiecie białostockim,
- **przeprowadzono remonty bieżące polegające na malowaniu części pomieszczeń placówek i/lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg w:**
 - 9 przedszkolach – po 1 w powiatach: monieckim i suwalskim, 3 w powiecie siemiatyckim oraz 4 w białostockim,
 - 1 placówce innych form wychowania przedszkolnego – w powiecie sokólskim,
 - 45 samodzielnych szkołach podstawowych, w których znajduje się 39 oddziałów przedszkolnych - po 1 w powiatach: łomżyńskim, monieckim, sokólskim i suwalskim, po 2 w hajnowskim i zambrowskim, po 6 w grajewskim i siemiatyckim, 4 w powiecie bielskim, 9 w białostockim oraz 12 w augustowskim,
 - 2 szkołach filialnych, w których znajdują się 2 oddziały przedszkolne – w powiecie bielskim,
 - 10 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: augustowskim i monieckim, po 2 w grajewskim i siemiatyckim oraz 4 w powiecie suwalskim,
 - 2 samodzielnych liceach ogólnokształcących – po 1 w powiatach: białostockim i łomżyńskim,
 - 51 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 3 przedszkola, 23 oddziały przedszkolne, 42 szkoły podstawowe, 39 gimnazjów, 8 liceów ogólnokształcących, 7 techników, 1 zasadnicza szkoła zawodowa – po 1 w powiatach: sokólskim, wysokomazowieckim i zambrowskim, po 4 w grajewskim i hajnowskim, po 9 w białostockim i bielskim, 2 w powiecie monieckim, 3 w augustowskim, 6 w siemiatyckim, oraz 11 w suwalskim,
 - 3 internatach zespołów szkół – po 1 w powiatach: białostockim, sokólskim i suwalskim,
 - 1 warsztacie zespołu szkół - w powiecie białostockim,
 - 1 domu studenta – w powiecie białostockim,
- **przeprowadzono remonty sanitariatów (malowanie pomieszczeń, wymiana urządzeń sanitarnych, wyłożenie ścian glazurą i posadzek terakotą) połączone z modernizacją podnoszącą ich standard w placówkach:**
 - 6 przedszkolach – po 1 w powiatach: hajnowskim i suwalskim, po 2 w białostockim i siemiatyckim,
 - 9 samodzielnych szkołach podstawowych, w których znajduje się 7 oddziałów przedszkolnych – po 1 w powiatach: bielskim i zambrowskim, 3 w powiecie suwalskim oraz 4 w białostockim,
 - 3 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: grajewskim, suwalskim i zambrowskim,
 - 2 samodzielnych szkołach ponadgimnazjalnych – po 1 w powiatach: hajnowskim i zambrowskim,
 - 14 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 9 oddziałów przedszkolnych, 14 szkół podstawowych, 12 gimnazjów, 2 licea ogólnokształcące i 1 zasadnicza szkoła zawodowa – po 1 w powiatach: bielskim i monieckim, po 2 w białostockim, grajewskim i siemiatyckim oraz po 3 w hajnowskim i suwalskim,
 - 1 internacie – w powiecie białostockim,
 - 1 bursie szkolnej – w powiecie augustowskim,
 - 1 domu studenta – w powiecie białostockim,

- **zainstalowano wentylację mechaniczną w sanitariatach w placówce:**
 - 1 samodzielnej szkole podstawowej z oddziałem przedszkolnym – w powiecie białostockim,
- **zapewniono dostęp do ciepłej wody w sanitariatach w następujących placówkach:**
 - 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie białostockim,
 - 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie białostockim,
 - 3 zespołach szkół w skład których wchodzi: 3 oddziały przedszkolne, 3 szkoły podstawowe i 3 gimnazja – w powiecie białostockim,
- **zamontowano kolektory słoneczne do podgrzewania wody w placówkach:**
 - 3 samodzielnych szkołach podstawowych, w których znajdują się 3 oddziały przedszkolne – 3 w powiecie grajewskim,
- **zwiększono liczbę pomieszczeń sanitarnych w budynkach następujących placówek:**
 - 1 samodzielnej szkole podstawowej i 1 samodzielnego gimnazjum – w powiecie suwalskim,
 - 1 zespołu szkół w skład którego wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum - w powiecie suwalskim,
- **przeprowadzono termomodernizację budynków w następujących placówkach:**
 - 1 przedszkolu – w powiecie siemiatyckim,
 - 4 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 placówka innych form wychowania przedszkolnego, 2 oddziały przedszkolne, 2 szkoły podstawowe i 2 gimnazja – po 1 w powiatach: augustowskim, białostockim, łomżyńskim i wysokomazowieckim,
- **dokonano wymiany/naprawy dachu w placówkach:**
 - 1 przedszkolu – w powiecie siemiatyckim,
 - 2 samodzielnych szkołach podstawowych w skład których wchodzi 2 oddziały przedszkolne – w powiecie augustowskim,
 - 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie augustowskim,
 - 1 samodzielnym liceum ogólnokształcącym – w powiecie łomżyńskim,
 - 3 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 3 szkoły podstawowe i 3 gimnazja – po 1 w powiatach: kolneńskim, siemiatyckim i suwalskim,
- **doprowadzono do właściwego stanu sanitarno-technicznego elewację budynku szkolnego:**
 - 2 samodzielnych szkół podstawowych w skład których wchodzi 2 oddziały przedszkolne – w powiecie augustowskim,
 - 1 samodzielnego gimnazjum – w powiecie augustowskim,
- **dokonano wymiany bądź bieżących napraw w ogrodzeniu terenu placówki w:**
 - 2 przedszkolach – po 1 w powiatach: sokólskim i suwalskim,
 - 3 samodzielnych szkołach podstawowych, w skład których wchodzi 3 oddziały przedszkolne – po 1 w powiatach: augustowskim, siemiatyckim i sokólskim,
 - 4 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 przedszkole, 1 oddział przedszkolny, 3 szkoły podstawowe, 2 gimnazja i 1 technikum – po 1 w powiatach: białostockim i suwalskim oraz 2 w powiecie bielskim,
- **przeprowadzono remonty bieżące bloków żywienia w placówkach:**
 - 1 przedszkolu – w powiecie augustowskim,
 - 1 samodzielnej szkole podstawowej z oddziałem przedszkolnym – w powiecie bielskim,
 - 2 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: augustowskim i bielskim,
 - 5 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 5 szkół podstawowych i 5 gimnazjów – 1 w powiecie monieckim i po 2 w powiatach: bielskim i suwalskim,
- **oddano do użytku nowo otwarte bloki żywienia oparte na cateringu w placówkach:**
 - 5 żłobkach – po 2 w powiatach: białostockim i suwalskim oraz 1 w powiecie bielskim,
 - 6 przedszkolach – 5 w powiecie białostockim i 1 w suwalskim,
 - 2 placówkach innych form wychowania przedszkolnego – po 1 w powiatach: białostockim i bielskim,
 - 2 samodzielnych szkołach podstawowych, w skład których wchodzi 2 oddziały przedszkolne – po 1 w powiatach: białostockim i grajewskim,

- 1 zespole szkół specjalnych, w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa i gimnazjum – w powiecie siemiatyckim,
- 1 bursie szkolnej – w powiecie kolneńskim,
- **dokonano modernizacji istniejących bloków żywienia w placówkach:**
 - 1 samodzielnej szkole podstawowej – 1 w powiecie kolneńskim,
- **wymieniono instalację elektryczną w części lub we wszystkich pomieszczeniach w budynkach:**
 - 4 samodzielnych szkół podstawowych w skład których wchodzi 3 oddziały przedszkolne – po 1 w powiatach: białostockim i siemiatyckim oraz 2 w powiecie bielskim,
 - 7 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 1 oddział przedszkolny, 4 szkoły podstawowe, 5 gimnazjów, 1 liceum ogólnokształcące, 2 technika i 1 zasadnicza szkoła zawodowa – po 1 w powiatach: grajewskim i siemiatyckim, 3 w powiecie białostockim i 2 w suwalskim,
 - 1 szkoły wyższej – w powiecie hajnowskim,
- **wymieniono/odrestaurowano stolarkę okienną i/lub drzwiową w części pomieszczeń w budynkach placówek:**
 - 6 przedszkoli – po 1 w powiatach: siemiatyckim i suwalskim oraz 4 w powiecie: białostockim,
 - 10 samodzielnych szkół podstawowych w których znajduje się 7 oddziałów przedszkolnych – 1 w powiecie augustowskim, 2 w łomżyńskim, 3 w grajewskim oraz 4 w białostockim,
 - 2 samodzielnych szkół ponadgimnazjalnych – po 1 w powiatach: hajnowskim i siemiatyckim,
 - 8 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 1 przedszkole, 3 oddziały przedszkolne, 7 szkół podstawowych, 7 gimnazjów, 1 zasadnicza szkoła zawodowa, 1 technikum – po 1 w powiatach: bielskim, grajewskim, hajnowskim i siemiatyckim, wysokomazowieckim oraz po 2 w białostockim i suwalskim,
 - 1 szkoły filialnej wchodzącej w skład zespołu szkół – w powiecie zambrowskim,
 - 1 internatu samodzielnego technikum – w powiecie hajnowskim,
- **oddano do użytku nowo wybudowaną halę sportową z pełnym zapleczem higieniczno-sanitarnym w placówce:**
 - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła artystyczna i zasadnicza szkoła zawodowa – 1 w powiecie wysokomazowieckim,
- **oddano do użytku nowe boiska sportowe w placówkach:**
 - 3 samodzielnych szkołach podstawowych, w których znajdują się 2 oddziały przedszkolne – po 1 w powiatach: augustowskim, siemiatyckim i wysokomazowieckim,
 - 1 samodzielnej szkole podstawowej i 1 samodzielnym gimnazjum, mieszczących się w jednym budynku – w powiecie suwalskim,
- **dokonano modernizacji istniejących sal gimnastycznych/zastępczych i/lub pomieszczeń zaplecza sanitarnego w budynkach:**
 - 1 samodzielnej szkoły podstawowej z oddziałem przedszkolnym – w powiecie siemiatyckim,
 - 4 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 2 szkoły podstawowe, 2 gimnazja, 1 liceum profilowane, 2 technika i 2 zasadnicze szkoły zawodowe – 1 w powiecie bielskim i 3 w suwalskim,
- **dokonano modernizacji istniejących boisk szkolnych w placówkach:**
 - 2 samodzielnych szkołach podstawowych w których znajdują się 2 oddziały przedszkolne – po 1 w powiatach: grajewskim i suwalskim,
 - 2 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 oddział przedszkolny, 1 szkoła podstawowa, 1 gimnazjum i 1 technikum – po 1 w powiatach: bielskim i suwalskim,
- **przeprowadzono remonty bieżące bloków sportowych w placówkach:**
 - 3 samodzielnych szkół podstawowych, w których znajdują się 3 oddziały przedszkolne – 1 w powiecie augustowskim i 2 w sokólskim,
 - 2 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: augustowskim i bielskim,
 - 1 samodzielnym technikum – w powiecie hajnowskim,

- 8 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 3 oddziały przedszkolne, 7 szkół podstawowych, 7 gimnazjów, 1 technikum, 1 zasadnicza szkoła zawodowa – po 1 w powiatach: augustowskim, białostockim, grajewskim i hajnowskim oraz 4 w powiecie bielskim,
- **naprawiono i odnowiono sprzęt terenowy do gier i zabaw w placówkach:**
 - 2 samodzielnych szkół podstawowych, w których znajdują się 2 oddziały przedszkolne – 2 w powiecie w augustowskim,
- **wybudowano nowe place zabaw dla dzieci w placówkach:**
 - 3 samodzielnych szkołach podstawowych – 2 w powiecie białostockim i w 1 siemiatyckim,
 - 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum – 1 w powiecie suwalskim,
- **doprowadzono do właściwego stanu technicznego plac szkolny (np. ułożono polbruk) w placówkach:**
 - 1 przedszkola – w powiecie sokólskim,
 - 5 samodzielnych szkół podstawowych, w których znajdują się 4 oddziały przedszkolne – po 1 w powiatach: białostockim i sokólskim oraz 3 w powiecie augustowskim,
 - 1 samodzielny gimnazjum – w powiecie augustowskim,
 - 5 zespołów szkół, w skład którego wchodzi: 1 oddział przedszkolny, 3 szkoły podstawowe, 3 gimnazja, 1 liceum ogólnokształcące, 2 zasadnicze szkoły zawodowe i 2 technika - 1 w powiecie bielskim oraz po 2 w powiatach: białostockim i suwalskim,
- **urządzono sanitariat dla uczniów niepełnosprawnych w budynkach placówek:**
 - 1 samodzielnej szkoły podstawowej i 1 samodzielnego gimnazjum – w 1 wspólnym budynku w powiecie suwalskim,
 - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum – 1 w powiecie suwalskim,
 - 1 pozaszkolnej placówce specjalistycznej – 1 w powiecie suwalskim,
- **zamontowano windę dla dzieci niepełnosprawnych w placówce:**
 - 1 przedszkolu – w powiecie siemiatyckim,
- **zapewniono w salach lekcyjnych/ pokojach mieszkalnych wentylację grawitacyjną w placówkach:**
 - 2 zespołach szkół, w skład których wchodzi: szkoła podstawowa, gimnazjum i technikum – po 1 w powiatach: białostockim i bielskim,
- **obudowano kaloryfery w pomieszczeniach przeznaczonych na zbiorowy pobyt dzieci w placówkach:**
 - 5 przedszkoli – w powiecie białostockim
 - 1 samodzielnej szkole podstawowej, w której znajduje się oddział przedszkolny - 1 w powiecie białostockim,
- **dokonano wymiany stolików i krzeseł na nowe w części sal zabaw/lekcyjnych w placówkach:**
 - 1 przedszkolu – 1 w powiecie suwalskim,
 - 6 samodzielnych szkół podstawowych, w których znajdują się 3 oddziały przedszkolne – po 2 w powiatach: białostockim, grajewskim i siemiatyckim,
 - 7 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 3 oddziały przedszkolne, 6 szkół podstawowych, 5 gimnazjów i 1 technikum – po 1 w powiatach: grajewskim, monieckim i suwalskim oraz po 2 w białostockim i siemiatyckim,
- **odnowiono schody wejściowe do budynku placówek:**
 - 1 przedszkola – w powiecie białostockim,
 - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa, gimnazjum, liceum ogólnokształcące i zasadnicza szkoła zawodowa – 1 w powiecie bielskim,
- **zabezpieczono otwarte przestrzenie między biegami schodów w placówce:**
 - 1 zespole szkół w skład którego wchodzi technikum – 1 w powiecie bielskim.

Ponadto poprawiono warunki do nauki/opieki w istniejących placówkach oświatowo - wychowawczych podejmując następujące działania:

- **przenosząc placówki do budynków dostosowanych do ich potrzeb:**

- 1 przedszkole – 1 w powiecie białostockim,
- 1 placówkę opiekuńczo-wychowawczą wsparcia dziennego – 1 w powiecie augustowskim,

➤ **rozbudowując bazę dydaktyczną placówek:**

- 1 szkoły ogólnokształcącej artystycznej kształcącej jednocześnie w zakresie szkoły podstawowej - 1 w powiecie suwalskim,
- 3 samodzielnych szkół podstawowych, w których znajdują się 3 oddziały przedszkolne – po 1 w powiatach: białostockim, grajewskim i kolneńskim,
- 1 zespołu szkół w skład którego wchodzi: liceum ogólnokształcące, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa i artystyczna szkoła ogólnokształcąca - w powiecie wysokomazowieckim,
- 1 szkoły wyższej – 1 w powiecie białostockim,
- 1 pozaszkolnej placówki specjalistycznej – 1 w powiecie grajewskim,

➤ **zwiększając bazę lokalową placówki przez przejęcie i zaadoptowanie budynku po innym zakładzie:**

- 1 samodzielnej szkoły podstawowej z oddziałem przedszkolnym – 1 w powiecie suwalskim,

Podobnie jak w latach ubiegłych w czasie przeprowadzanych kontroli poza bezpieczeństwem i higieną bazy lokalowej oceniano również przestrzeganie zaleceń higienistów przy organizacji procesów nauczania.

Warunki higieny procesów nauczania w szkołach charakteryzują wyniki:

- oceny wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu wychowanków/uczniów,
- oceny prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć

Tabela nr 2

Rok	Umeblowanie pomieszczeń do nauki				Tygodniowe rozkłady zajęć			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane		Skontrolowano		Niewłaściwe	
	Liczba zbadanych uczniów	Ilość szkół	Liczba uczniów	Ilość szkół	Oddziałów	Ilość szkół	W ilu oddziałach	Ilość szkół
2012	18460	575	29 (0,16%)	4 (0,70%)	2751	718	153 (5,56%)	50 (6,96%)
2013	19752	579	14 (0,07%)	1 (0,17%)	2578	686	100 (3,88%)	27 (3,94%)

Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów dokonywano w szkołach samodzielnych i wchodzących w skład zespołów szkół. Ogółem przeprowadzono ją w **579** szkołach, w tym:

- w 391 szkołach podstawowych (262 samodzielnych i 129 wchodzących w skład zespołów szkół)
- w 188 gimnazjach (63 samodzielnych i 125 wchodzących w skład zespołów szkół).

Z danych zamieszczonych w powyższej tabeli wynika, że w roku sprawozdawczym o 0,53% zmniejszyła się liczba szkół, w których dzieci siedzą w meblach niedostosowanych do wzrostu, a także o 0,09% zmniejszyła się liczba dzieci siedzących nieprawidłowo.

Należy stwierdzić, że na terenie województwa podlaskiego w dalszym ciągu w 0,17% ocenianych szkół z mebli niedostosowanych do wzrostu korzystało 0,07% badanych uczniów.

Ponadto pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych dokonali oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 320 przedszkolach, w tym 280 samodzielnych i 40 wchodzących w skład zespołów szkół.

Tabela nr 3

Rok	Umeblowanie sal zabaw w przedszkolach			
	Dostosowanie do wzrostu		Meble niedostosowane	
	Liczba zbadanych dzieci	Ilość przedszkoli	Liczba dzieci	Ilość przedszkoli
2012	8183	298	0	0
2013	8555	320	0	0

Z przedstawionych danych w tabeli nr 3 wynika, iż tak samo jak w roku 2012 w skontrolowanych przedszkolach wszystkie dzieci objęte badaniem siedziały w meblach dostosowanych do ich wzrostu.

Tygodniowe rozkłady zajęć skontrolowano w 686 szkołach, w tym w:

- 390 szkołach podstawowych (260 samodzielnych i 130 wchodzących w skład zespołów szkół),
- 194 gimnazjach (63 samodzielnych i 131 wchodzących w skład zespołów szkół),
- 44 liceach ogólnokształcących (16 samodzielnych i 28 wchodzących w skład zespołów szkół),
- 58 ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych (11 samodzielnych i 47 wchodzących w skład zespołów szkół).

W porównaniu do 2012 roku stwierdzono zmniejszenie się o 3,02% liczby szkół, w których oceniono rozkłady zajęć jako niewłaściwe i zmniejszenie się o 1,68% liczby oddziałów, w których tygodniowe rozkłady oceniono jako nieprawidłowe. Należy jednak zaznaczyć, że w roku sprawozdawczym 2013 zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie zmieniły się kryteria oceny tygodniowych rozkładów zajęć. Dyskwalifikowano tylko rozkłady zajęć w których stwierdzano, że:

- zajęcia nie rozpoczynają się o stałej porze;
- różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia jest większa od 1 godziny.

Z przedstawionych w tabeli danych liczbowych wynika, że w roku sprawozdawczym w 3,94% badanych szkół tygodniowe rozkłady zajęć nie spełniały powyższych kryteriów.

Dożywianie uczniów. Ze względu na długi okres pobytu dzieci w szkole, często wydłużony o czas dojazdu, spożywanie posiłku w szkole staje się koniecznością. Dane liczbowe zebrane w 2013 roku na temat korzystania uczniów z różnych form dożywiania prowadzonego przez szkoły podstawowe (samodzielne i wchodzące w skład zespołów szkół) oraz gimnazjalne (samodzielne oraz wchodzące w skład zespołów szkół) przedstawiają tabela nr 4 i 5.

Tabela nr 4. Dożywianie uczniów szkół podstawowych (łącznie z dziećmi z oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych) i gimnazjalnych.

Rok	Liczba uczniów w szkołach	Dożywianie							
		Wydawanie ciepłych posiłków				Organizowanie II śniadań		Podawanie napoju	
		Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających ogółem	W tym:		Liczba placówek	Liczba korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających
Liczba uczniów korzystających z posiłków dwudaniowych	Liczba uczniów korzystających z posiłków jednodaniowych								
2012	106591	500	47192 (44,27%)	38078 (35,72%)	9114 (8,55%)	69	2166 (2,03%)	257	35609 (33,41%)
2013	104076	489	47213 (45,36%)	38873 (37,35%)	8340 (8,01%)	49	1704 (1,63%)	224	37488 (36,01%)

Porównując dane liczbowe przedstawione w tabeli zauważa się, że w roku sprawozdawczym zwiększyła się liczba uczniów korzystających z ciepłych posiłków dwudaniowych i napoju, a zmniejszyła się liczba korzystających z ciepłych posiłków jednodaniowych i z drugich śniadań organizowanych przez szkoły. I tak obserwuje się:

- wzrost liczby korzystających:
 - z posiłków dwudaniowych o 1,62%,
 - z napoju o 2,60%,
- spadek liczby korzystających:
 - z posiłków jednodaniowych o 0,54%,
 - z drugich śniadań organizowanych przez szkoły o 0,40%,

Przedstawione dane jednoznacznie świadczą o tym, że w dalszym ciągu w szkołach najczęstszą formą dożywiania jest:

- podawanie posiłku dwudaniowego.
- podawanie napoju.

Tabela nr 5. Korzystanie uczniów z ciepłych posiłków w szkołach podstawowych i gimnazjalnych na terenie województwa podlaskiego w latach 2012 – 2013

		Augustów	Białystok	Bielsk Podlaski	Grajewo	Hajnówka	Kolno	Łomża	Mońki	Sejny	Siemiatycze	Sokółka	Suwałki	Wysokie Mazowieckie	Zambrów	Razem:
Liczba uczniów w skontrolowanych szkołach ogółem	2012	6203	36322	4802	6262	3332	4341	8424	3812	1834	4237	6181	10272	6104	4465	106591
	2013	5225	36704	4805	5987	2956	4443	8017	3493	1697	3991	6347	10824	5876	3711	104076
Liczba uczniów korzystających z dożywiania w szkołach	2012	1564	16994	2959	2453	2127	1785	3656	1918	629	2816	4094	3127	1816	1254	47192
	2013	1506	18433	3161	2313	1918	1638	2537	1802	588	2667	4079	3528	1806	1237	47213
Współczynnik uczniów dożywianych na 100 uczących się w szkołach	2012	25,21	46,79	61,62	39,17	63,84	41,12	43,4	50,31	34,3	66,46	66,24	30,44	29,75	28,09	44,27
	2013	28,82	50,22	65,79	38,63	64,88	36,86	31,64	51,58	34,64	66,82	64,26	32,59	30,73	33,33	45,36

Na podstawie analizy danych liczbowych z tabeli nr 5 należy stwierdzić, że w porównaniu do roku 2012 odnotowano wzrost współczynnika korzystających z ciepłych posiłków na 100 uczących się w szkołach o 1,09. W dalszym ciągu najwyższy współczynnik odnotowano w szkołach w powiecie siemiatyckim, bielskim, hajnowskim, sokólskim, monieckim i białostockim. Najniższy współczynnik odnotowano w powiecie augustowskim i wysokomazowieckim.

Częstość korzystania uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z ciepłych posiłków w poszczególnych powiatach przedstawia załącznik nr 2.

Nadzór nad szkołami wyższymi w roku 2013.

W 2013 roku na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 20 uczelni wyższych w tym 8 uczelni publicznych oraz 12 niepublicznych i 12 domów studenta. W ciągu roku sprawozdawczego trzy szkoły wyższe niepubliczne zakończyły swoją działalność, w tym dwie znajdujące się w Białymstoku i jedna w Suwałkach. W związku z tym na koniec roku sprawozdawczego ewidencja szkół wyższych przedstawiała się następująco:

- PSSE w Białymstoku - 12 szkół wyższych i 10 domów studenta,
- PSSE w Hajnówce - 1 szkoła wyższa,
- PSSE w Łomży – 3 szkoły wyższe i 1 dom studenta,
- PSSE w Suwałkach – 1 szkoła wyższa i 1 dom studenta.

Pracownicy Powiatowych Stacji Sanitarno- Epidemiologicznych skontrolowali 87 obiektów należących do 18 szkół przeprowadzając 18 kontroli oraz 11 domów studenta przeprowadzając 5 kontroli. Kontrole uczelni, które posiadają laboratoria przeprowadzono wspólnie z pracownikami pionu higieny pracy.

W czasie kontroli uczelni wyższych dokonano:

- oceny stanu sanitarno-higienicznego i technicznego obiektów dydaktycznych oraz bloków i terenów sportowych;
- oceny zapewnienia odpowiednich pomieszczeń do nauki, urządzeń sanitarnych;
- oceny warunków zaplecza do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego;
- oceny stanu technicznego umeblowania;
- oceny przestrzegania przepisów zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy;
- oceny przestrzegania przepisów w zakresie stosowania i przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin (zagadnienia realizowane przez Oddział Higieny Pracy).

W wyniku przeprowadzonych kontroli Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 1 decyzję administracyjną nakazującą poprawę warunków środowiska pracy oraz 3 decyzje prolongujące terminy wykonania nakazów.

Także w czasie kontroli zbierano informacje nt. zmian jakie zaszły w wyższych uczelniach. Odnotowano następujące zmiany:

- działalność zakończyły: Wyższa Szkoła Gospodarowania Nieruchomościami w Warszawie Wydział Zamiejscowy w Białymstoku ul. Sienkiewicza 40A, Wyższa Szkoła Matematyki i Informatyki Użytkowej w Białymstoku ul. Kamienna 17 oraz Wyższa Szkoła Suwalsko-Mazurska im. Jana Pawła II w Suwałkach;
- z uwagi na zbyt małą liczbę studentów wyłączono z użytkowania budynki Wyższej Szkoły Administracji Publicznej w Białymstoku ul. Dojlidy Fabryczne 26 (Pałac Lubomirskich) i budynek główny Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Białymstoku ul. Choroszczańska 31;
- na potrzeby Laboratorium Wydziału Elektrycznego przebudowano oraz rozbudowano istniejący budynek Politechniki Białostockiej (budynek po stołówce);
- w ramach Projektu Inno-Eko-Tech rozpoczęto budowę nowego obiektu — Laboratorium Wydziału Budownictwa i Inżynierii Środowiska Politechniki Białostockiej;
- dokonano kompleksowych remontów budynków bloku A, B, łączników Collegium Pathologicum oraz Zakładu Toksykologii Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku;
- oddano do użytku nowoczesnie wyposażoną pracownię środowiska leśnego składającą się z pracowni chemicznej i mikroskopowej w Zamiejscowym Wydziale Leśnym Politechniki Białostockiej w Hajnówce, w której prowadzone są zaawansowane badania umożliwiające identyfikację botaniczną, pomiary morfometryczne oraz analizy chemiczne;

- we wszystkich pomieszczeniach budynku Zamiejscowego Wydziału Leśnego Politechniki Białostockiej w Hajnówce, w którym znajdują się laboratoria wymieniono oświetlenie z żarowego na jarzeniowe;
- dom studenta Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Edwarda F. Szczepaniaka w Suwałkach przeniesiono do wyremontowanego budynku, przejętego przez uczelnię po bursie szkolnej;
- w budynku Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Edwarda F. Szczepaniaka w Suwałkach od 01.09.2013r. umieszczono również nowo utworzone VII Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Dwujęzycznymi wchodzące w skład Akademickiego Zespołu Szkół podlegającego uczelni;
- w budynku Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Edwarda F. Szczepaniaka w Suwałkach poprawiono infrastrukturę do wychowania fizycznego, tworząc salę do treningu boks.

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego na poszczególnych uczelniach przedstawia się następująco.

Uczelnie państwowe

W roku sprawozdawczym pięć uczelni państwowych posiadało infrastrukturę do prowadzenia wychowania fizycznego.

Trzy niżej wymienione dysponowały własnymi zespołami sportowymi składającymi się z jednej lub więcej sal sportowych i pomieszczeń pomocniczych: przebieralni, natryskowni, ustępów, przechowalni sprzętu sportowego, gabinetu wychowania fizycznego oraz posiadały własne siłownie, sale do aerobiku tj.

- Politechnika Białostocka;
- Uniwersytet w Białymstoku;
- Uniwersytet Medyczny w Białymstoku.

Natomiast Zamiejscowy Wydział Zarządzania Środowiskiem Politechniki Białostockiej w Hajnówce posiada tylko zastępczą salę gimnastyczną, ale zajęcia wychowania fizycznego prowadzone są tylko dla 37 studentów pierwszego roku studiów w wymiarze 2 godzin tygodniowo. Zajęcia odbywają się na basenie miejskim i na własnej sali gimnastycznej. W roku sprawozdawczym uczelnia nie korzystała już z infrastruktury Klubu Sportowego „Żubr”.

Także studenci Wyższej Szkoły Zawodowej w Suwałkach korzystają tylko z własnych pracowni sportowych, tj. z siłowni, sali fitness i nowo otwartej sali do treningu boks. W roku sprawozdawczym ze znajdującego się w budynku uczelni jacuzzi i sauny studenci mogli korzystać odpłatnie w godzinach popołudniowych.

Pozostałe 3 szkoły wyższe państwowe nie posiadają infrastruktury do prowadzenia wychowania fizycznego i studenci uczęszczają na basen.

Uczelnie niepaństwowe

Także trzy niżej wymienione szkoły wyższe niepaństwowe posiadają własne zespoły sportowe z zapleczem sanitarnym, są to:

- Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku;
- Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku;
- Wyższa Szkoła Agrobiznesu w Łomży.

Studenci pozostałych skontrolowanych szkół odbywają zajęcia z wychowania fizycznego korzystając z bloków sportowych innych szkół wyższych, zakładów nauczania i wychowania oraz na basenach. Ponadto cztery uczelnie niepaństwowe posiadają własne siłownie oraz sale do aerobiku/fitness, w tym jedna z nich posiada również salę rekreacyjną.

Stan sanitarno-techniczny uczelni wyższych państwowych oceniono na dobry, a niepaństwowych uczelni na bardzo dobry.

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami.

W roku sprawozdawczym pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej skontrolowali 104 szkoły posiadające substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym:

- 28 samodzielnych gimnazjów;

- 8 samodzielnych liceów ogólnokształcących;
- 68 zespołów szkół.

W trakcie przeprowadzanych kontroli oceniano warunki przechowywania i stosowania substancji i preparatów chemicznych w szkolnych pracowniach chemicznych. Nieprawidłowości nie stwierdzono. We wszystkich skontrolowanych szkołach osoby pracujące z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami zapoznaly się z kartami charakterystyki i mają możliwość stałego korzystania z nich. W pracowniach chemicznych wywieszony jest regulamin określający zasady bhp. Uczniowie i pracownicy są wyposażeni w środki ochrony indywidualnej oraz mają zapewnione wszystkie wymagane środki do udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku. Nauczyciele przeszkoleni są w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

W wyniku przeprowadzonych kontroli ustalono, że:

- część szkół przekazało posiadane odczynniki chemiczne w całości do utylizacji, tj.:
 - samodzielne gimnazjum - w powiecie białostockim,
 - 4 zespoły szkół – po 1 w powiatach: monieckim i siemiatyckim oraz 2 w powiecie białostockim,
- 2 szkoły zużyły posiadane substancje chemiczne i ich mieszaniny podczas zajęć dydaktycznych, a 1 szkoła w ramach realizacji projektu „Niezwyczajny świat chemii i fizyki wokół nas” i nie zakupiły nowych zestawów odczynników, tj.:
 - 1 samodzielne gimnazjum – w powiecie kolneńskim,
 - 1 samodzielne liceum ogólnokształcące - w powiecie białostockim,
 - 1 zespół szkół - w powiecie sejneńskim,
- 2 szkoły, które w ubiegłym roku nie znajdowały się w ewidencji placówek posiadających substancje chemiczne i ich mieszaniny, zakupiły odczynniki chemiczne, tj.:
 - 1 samodzielne gimnazjum - w powiecie białostockim,
 - 1 zespół szkół - w powiecie białostockim,
- 1 szkoła znajdująca się w ewidencji placówek posiadających substancje chemiczne i ich mieszaniny została w 2013 roku zlikwidowana, tj.:
 - 1 samodzielna szkoła policealna – w powiecie łomżyńskim,
- 1 szkoła w związku ze zmianą stopnia organizacyjnego weszła w skład zespołu szkół, tj.:
 - 1 samodzielne gimnazjum – w powiecie białostockim,
- 1 nowopowstała szkoła posiada na stanie substancje chemiczne i ich mieszaniny, tj.:
 - 1 zespół szkół - w powiecie łomżyńskim.

W związku z powyższym w ewidencji szkół posiadających substancje chemiczne i ich mieszaniny wprowadzono następujące zmiany:

- wykreślono:
 - 5 zespołów szkół,
 - 3 samodzielne gimnazja,
 - 1 samodzielne liceum ogólnokształcące,
 - 1 samodzielna szkołę policealną,
- dopisano:
 - 1 samodzielne gimnazjum,
 - 3 zespoły szkół.

Ocena infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach na terenie woj. podlaskiego.

Warunki do prowadzenia wychowania fizycznego w szkołach ulegają systematycznej poprawie. W 2013 roku oddano do użytku:

- 1 nowo wybudowaną halę sportową z pełnym zapleczem higieniczno-sanitarnym w placówce:
 - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła artystyczna i zasadnicza szkoła zawodowa – w powiecie wysokomazowieckim,
- 4 nowe boiska sportowe przy szkołach:

- 3 samodzielnych szkołach podstawowych, w których znajdują się 2 oddziały przedszkolne – po 1 w powiatach: augustowskim, siemiatyckim i wysokomazowieckim,
- 1 samodzielnej szkole podstawowej i 1 samodzielny gimnazjum, mieszczących się w jednym budynku – w powiecie suwalskim.

Ponadto dokonano:

- adaptacji istniejących pomieszczeń na salę rekreacyjną w budynku:
 - 1 samodzielnej szkoły podstawowej z oddziałem przedszkolnym – w powiecie suwalskim,
- modernizacji istniejących sal gimnastycznych/zastępczych i/lub pomieszczeń zaplecza sanitarnego w budynkach:
 - 1 samodzielnej szkoły podstawowej z oddziałem przedszkolnym – w powiecie siemiatyckim,
 - 4 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 2 szkoły podstawowe, 2 gimnazja, 1 liceum profilowane, 2 technika i 2 zasadnicze szkoły zawodowe – 1 w powiecie bielskim i 3 w suwalskim,
- modernizacji istniejących boisk szkolnych w placówkach:
 - 2 samodzielnych szkołach podstawowych, w których znajdują się 2 oddziały przedszkolne – po 1 w powiatach: grajewskim i suwalskim,
 - 2 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 oddział przedszkolny, 1 szkoła podstawowa, 1 gimnazjum i 1 technikum – po 1 w powiatach: bielskim i suwalskim.

Przeprowadzono także remonty bieżące bloków sportowych polegające na malowaniu części pomieszczeń i/lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg w następujących placówkach:

- 3 samodzielnych szkół podstawowych, w których znajdują się 3 oddziały przedszkolne – 1 w powiecie augustowskim i 2 w sokólskim,
- 2 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: augustowskim i bielskim,
- 1 samodzielny technikum – w powiecie hajnowskim,
- 8 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 3 oddziały przedszkolne, 7 szkół podstawowych, 7 gimnazjów, 1 technikum, 1 zasadnicza szkoła zawodowa – po 1 w powiatach: augustowskim, białostockim, grajewskim i hajnowskim oraz 4 w powiecie bielskim.

Ponadto w celu dalszej poprawy warunków do prowadzenia wychowania fizycznego rozpoczęto budowę sali gimnastycznej z pełnym zapleczem sanitarnym w:

- 2 samodzielnych szkołach podstawowych – po 1 w powiatach: sejneńskim i suwalskim.

Dane liczbowe opisujące infrastrukturę do prowadzenia wychowania fizycznego w placówkach szkolnych województwa podlaskiego w latach 2012-2013 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 6

Rok	Liczba placówek		Liczba placówek posiadających									Liczba placówek nie posiadających warunków do prowadzenia wychowania fizycznego
	w ewidencji	skontrolowanych	tylko			salę(e) gimnastyczną(e) z boiskiem	salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e) z boiskiem	salę(e) gimnastyczną(e) i salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e)		szkolny zespół sportowy		
			salę(e) gimnastyczną(e)	salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e)	boisko(a) szkolne			z boiskiem	bez boiska	z boiskiem	bez boiska	
2012	619	588	11 1,87%	17 2,89%	81 13,78%	29 4,93%	117 19,9%	14 2,38%	1 0,17%	254 43,20%	22 3,74%	42 7,14%
2013	607	553	7 1,26%	16 2,89%	70 12,65%	35 6,32%	111 20,07%	17 3,07%	2 0,36%	243 43,94%	17 3,07%	35 6,32%

Z przedstawionych danych wynika, że w porównaniu do ubiegłego roku zaszły następujące zmiany:

- o 1,39% wzrosła liczba szkół posiadających salę gimnastyczną z boiskiem,
- o 0,17% wzrosła liczba szkół posiadających sale zastępcze rekreacyjne z boiskiem,
- o 0,69% wzrosła liczba szkół posiadających zarówno salę gimnastyczną, salę zastępczą i boisko,
- o 0,19% wzrosła liczba szkół posiadających zarówno salę gimnastyczną i salę zastępczą, ale bez boiska,
- o 0,74% wzrosła liczba szkół posiadających szkolny zespół sportowy z boiskiem,
- o 0,61% zmniejszyła się liczba szkół posiadających tylko salę gimnastyczną,
- o 1,13% zmniejszyła się liczba szkół posiadających tylko boisko sportowe,
- o 0,67% zmniejszyła się liczba szkół posiadających szkolny zespół sportowy bez boiska,
- o 0,82% zmniejszyła się liczba szkół nieposiadających warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

W związku z powyższym dokonana w czasie przeprowadzanych kontroli ocena warunków do prowadzenia wychowania fizycznego w skontrolowanych szkołach przedstawia się następująco:

- o 1,29% zwiększyła się liczba szkół, w których warunki do prowadzenia wychowania fizycznego oceniono jako wystarczające,
- o 0,62% zwiększyła się liczba szkół, w których warunki do prowadzenia wychowania fizycznego oceniono jako niewystarczające,
- o 1,90% zmniejszyła się liczba placówek, w których stwierdzono brak warunków do prowadzenia wychowania fizycznego.

Z informacji zebranych w czasie kontroli wynika, że szkoły, w których stwierdzono brak warunków lub niewystarczające warunki do prowadzenia wychowania fizycznego korzystają z infrastruktury poza placówką lub ćwiczą na korytarzach. Z sal gimnastycznych lub hal sportowych w innych szkołach, klubach sportowych lub ośrodkach sportu i rekreacji korzystało 48 szkół, z siłowni/fitness klubu/innej placówki specjalistycznej 39 szkół, z basenu 160 szkół i z boisk/stadionów sportowych 47 szkół.

Wnioski:

1. Warunki zdrowotne w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie województwa podlaskiego ulegają systematycznej poprawie. Jednak w dalszym ciągu istnieją placówki zlokalizowane w obiektach nie w pełni spełniających warunki do ich prawidłowego funkcjonowania.
2. Z punktu widzenia higieny osoby odpowiedzialne za kształtowanie środowiska szkolnego powinny stworzyć warunki do prawidłowego rozwoju psychofizycznego ucznia. Jednak w dalszym ciągu stwierdza się, że przy ustalaniu tygodniowych rozkładów zajęć często nie uwzględnia się zasad higieny pracy umysłowej ucznia, a przy usadzeniu dzieci w ławkach szkolnych zasad ergonomii.
3. Posiłek w szkole stanowi niezbędny element racjonalnego żywienia warunkujący prawidłowy rozwój dziecka, jego dobre samopoczucie i zdolność do pracy. Dlatego konieczne jest kontynuowanie działań zmierzających do zapewnienia przynajmniej jednego posiłku w szkole jak największej liczbie uczniów.

VIII. DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH PROMOCJI ZDROWIA CELEM ZMNIEJSZENIA SKUTKÓW ZAGROŻEŃ DLA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W 2013 ROKU

Nieustający rozwój cywilizacyjny oraz postępujące uprzemysłowienie i urbanizacja niosą za sobą negatywne skutki zdrowotne dla uczestniczących w nich społeczeństw. Proces umożliwiający jednostkom i grupom społecznym zwiększenie kontroli nad uwarunkowaniami zdrowia w celu poprawy ich stanu zdrowia oraz sprzyjający rozwijaniu zdrowego stylu życia,

a także kształtowaniu innych środowiskowych i osobniczych czynników prowadzących do zdrowia nazwano promocją zdrowia.

Głównym zadaniem promocji zdrowia jest reprezentowanie strategii mediacyjnej pomiędzy ludźmi, a ich środowiskiem, w celu umożliwienia zarówno wyboru osobniczego, jak i odpowiedzialności społecznej za zdrowie obecnie i w przyszłości. Ma ona obejmować wszystkich ludzi i dotyczyć ich codziennego życia oraz publicznego udziału w określaniu problemów, podejmowaniu decyzji dotyczących poprawy lub zmiany czynników warunkujących zdrowie.

Misja promocji zdrowia realizowana jest poprzez programy prozdrowotne (w placówkach oświatowych, podmiotach leczniczych i środowisku pracy), akcje i kampanie informacyjno-edukacyjne kierowane do konkretnych grup odbiorców (np. studentów, kobiet, osób starszych) i/lub ogółu społeczeństwa, szkolenia tematyczne, a także imprezy plenerowe, ekspozycje form wizualnych i informacje upowszechniane za pośrednictwem mediów lokalnych.

Wszelkie inicjatywy w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną wynikają ze zdiagnozowanych problemów zdrowotnych w skali globalnej, krajowej lub lokalnej. Kierunki działań profilaktycznych wytycza Światowa Organizacja Zdrowia, Ministerstwo Zdrowia, Główny Inspektorat Sanitarny oraz sytuacja epidemiologiczna w województwie i poszczególnych jego powiatach.

Tabela 1. Zakres tematyczny działań promujących zdrowie podejmowanych przez PIS woj. podlaskiego w 2013 roku

Rodzaj i zakres oddziaływań	Sposób realizacji	Zasięg
Profilaktyka palenia tytoniu i chorób odtytoniowych	PROGRAM OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH NASTĘPSTW PALENIA TYTONIU	
	PROGRAMY PROFILAKTYCZNE	
	Realizowane w placówkach oświatowych: a) Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas” b) Program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych „Nie pal przy mnie, proszę” c) Program profilaktyki palenia tytoniu dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum „Znajdź właściwe rozwiązanie”	ogólnopolski
	AKCJE I KAMPANIE SPOŁECZNE	
	Światowy Dzień bez Tytoniu	ogólnopolski
	Światowy Dzień Rzucania Palenia	
	DZIAŁANIA SŁUŻĄCE UPOWSZECHNIANIU INFORMACJI O OBOWIĄZUJĄCYCH REGULACJACH PRAWNYCH W ZAKRESIE MIEJSC WOLNYCH OD DYMU TYTONIOWEGO ORAZ EGZEKOWANIU ZAPISÓW USTAWY z dnia 8 kwietnia 2010r o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych	
	Projekt „Odświeżamy nasze miasta. TOB3CIT (Tobacco Free Cities)”	ogólnopolski
	Nadzór nad przestrzeganiem art.4 ustawy z 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych	ogólnopolski

KRAJOWY PROGRAM ZAPOBIEGANIA ZAKAŻENIOM HIV I ZWALCZANIA AIDS		
Profilaktyka HIV/AIDS	Kampania społeczna „Zrób test na HIV!”	ogólnopolski
	Światowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS	
	Światowy Dzień Walki z AIDS	
	Konkurs na tekst i wykonanie piosenki o HIV/AIDS pt. „MAT – wygrywa Miłość Akceptacja Tolerancja”	wojewódzki
	Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS	wojewódzki
	Powiatowa Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS	lokalny
Profilaktyka innych chorób zakaźnych	STOP! HCV	lokalny
	Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych	wojewódzki
	Profilaktyka chorób wywoływanych przez meningokoki w tym programy: „Nie! Dla Meningokoków”, „Pierwszy dzwonek”	lokalny
	Światowy Dzień Zdrowia ph. „Zdrowe bicie serca”	lokalny
	Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach	lokalny
	Europejski Tydzień Szczepień Ochronnych	ogólnopolski
	XXVII edycja ogólnopolskiej akcji „Żółty Tydzień”	ogólnopolski
Profilaktyka chorób odkleszczowych (KZM, borelioza)	Program zapobiegania chorobom przenoszonym przez kleszcze na człowieka pn. „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”	lokalny
Profilaktyka nadwagi i otyłości	Program edukacyjny promujący zdrowe odżywianie się i aktywność fizyczną pn. „Trzymaj Formę!”	ogólnopolski
	Festyn „Chodzę, biegam więc jestem”	lokalny
	Kampania społeczna „Zawodniacy”	ogólnopolski
Profilaktyka chorób nowotworowych	NARODOWY PROGRAM ZWALCZANIA CHOROÓB NOWOTWOROWYCH	
	Program profilaktyki nowotworów piersi „Różowa Wstążeczka”	lokalny
	Miesiąc Walki z Rakiem	lokalny
Profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia	Program edukacyjny „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość”	lokalny
Profilaktyka wad wrodzonych u dzieci	Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej	lokalny
	„Już teraz możesz zadbać o zdrowie swego przyszłego dziecka”	lokalny
Profilaktyka schorzeń układu oddechowego	Program edukacyjny „Wolność Oddechu – Zapobiegaj Astmie”	lokalny

Profilaktyka schorzeń przewodu pokarmowego	Profilaktyka zakażeń pokarmowych i zatruc grzybami	lokalny
Profilaktyka uzależnień	STOP dopalaczom	wojewódzki
	„Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”, w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.	ogólnopolski
	Profilaktyka zatruc alkoholem metylowym	lokalny
Promocja zdrowia psychicznego	„Stres pod kontrolą”	lokalny
	„Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Mieszkańców Suwałk na lata 2011-2015”.	lokalny
	Program „Powiedz nie trądzikowi”	lokalny
Promocja higieny osobistej	Higiena Osobista Warunkiem Zdrowia – „Mamo, Tato kąp mnie śmiało, żeby nie śmierdziało ciało” dotyczy higieny osobistej	lokalny
Promocja bezpiecznych zachowań	Letnia Szkoła Bezpieczeństwa 2013	wojewódzki
	Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa 2013	wojewódzki
Promocja wychowania zdrowotnego	Program edukacyjny „Moje dziecko idzie do szkoły”	wojewódzki

PROFILAKTYKA PALENIA TYTONIU I CHORÓB ODTYTONIOWYCH

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. podlaskiego realizowane były w oparciu o zapisy Krajowego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu na lata 2010 – 2013 i miały na celu:

- a) zmianę klimatu społecznego i zachowań w stosunku do palenia tytoniu poprzez wielopłaszczyznowe populacyjne działania informacyjno-edukacyjne,
- b) zapobieganie paleniu tytoniu przez dzieci i młodzież poprzez realizację programów propagujących modę na niepalenie,
- c) upowszechnianie programów edukacyjnych i interwencyjnych w zakładach pracy i placówkach użyteczności publicznej oraz nadzór nad przestrzeganiem przepisów ustawy antytytoniowej.

Antytytoniowe inicjatywy skierowane były do różnorodnych grup odbiorców, co służyło zwiększaniu zasięgu prozdrowotnych oddziaływań:

- dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców,
- uczniów szkół podstawowych ich rodziców i nauczycieli,
- młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych,
- studentów,
- pacjentów,
- ogółu społeczeństwa.

STRATEGIE I METODY REALIZACJI PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ

- a) Zadania programowe kierowane do dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców

realizowane były na poziomie przedszkoli poprzez ich uczestnictwo w programie pn. „Czyste powietrze wokół nas”, którego głównym celem jest ochrona dzieci przed narażeniem na bierne wdychanie dymu tytoniowego. Realizacja zadań programowych zakładała ścisłą współpracę i współdziałanie wychowawców, rodziców i dzieci. W programie uczestniczyło 9233 dzieci w wieku 3-6 lat z 190 placówek (czyli 28% wszystkich przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na terenie województwa podlaskiego) i 6108 rodziców.

- b) Uczniowie szkół podstawowych uczestniczyli w programach: „Nie pal przy mnie proszę” (klasy I-III) oraz „Znajdź właściwe rozwiązanie” (klasy IV-VI).

Programem „Nie pal przy mnie proszę” objęto 11750 uczniów (38% uczniów klas I-II) ze 156 szkół podstawowych, co daje 39% tego typu szkół na terenie woj. podlaskiego oraz 5607 rodziców.

W programie dla starszych uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjum, czyli „Znajdź właściwe rozwiązanie”, uczestniczyło w sumie 17038 uczniów, czyli 25% uczniów w tej grupie wiekowej z 201 placówek oraz 5021 rodziców.

- c) Działaniami edukacyjnymi objęto dzieci, młodzież i inne grupy osób, wypoczywające w okresie ferii zimowych i wakacji letnich na terenie województwa podlaskiego, w ramach interwencji nieprogramowych pn. „Letnia i Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa”. Interwencjami objęto w sumie 11649 osób.

- d) Tegoroczne działania dot. szkodliwości biernego palenia, skupione wokół Światowego Dnia bez Tytoniu, kierowano głównie do pracowników i petentów Ośrodków Pomocy Społecznej, pracowników i pensjonariuszy Domów Pomocy Społecznej oraz zakładów opieki społecznej, pedagogów, rodziców, dzieci i młodzieży w placówkach wychowania i nauczania, a także do ogółu społeczeństwa.

Organizowano akcje informacyjno-edukacyjne, przemarsze, happeningi, imprezy prozdrowotne, konkursy z nagrodami, rozdawnictwo materiałów oświatowo-zdrowotnych i gadżetów, ekspozycje plakatów, punkty informacyjne. Podejmowane inicjatywy realizowane były we współpracy z władzami lokalnymi, instytucjami zdrowia publicznego, placówkami oświatowymi, mediami lokalnymi.

- W ramach „Światowego Dnia bez Tytoniu” pracownicy Oddziału Promocji Zdrowia WSSE w Białymstoku we współpracy z Białostockim Teatrem Lalek przeprowadzili Konkurs piosenki dla przedszkoli „Czyste powietrze wokół mnie – papierosom mówię nie!” Udział w konkursie wzięło 11 przedszkoli z terenu miasta Białegostoku, realizujących program „Czyste powietrze wokół nas”. W finale konkursu - Festiwalu Dziecięcej Piosenki o Zdrowiu wzięło udział 66 uczestników. Na scenie Białostockiego Teatru Lalek zaprezentowano 14 autorskich piosenek. Odbiorcami muzycznego spektaklu było około 300 przedszkolaków oraz ich wychowawców i rodziców.

- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Augustowie, we współpracy z przedszkolami z terenu miasta Augustów, zorganizowała happening - marsz antynikotynowy „Odświeżamy nasze miasto” w Augustowie, w którym uczestniczyły dzieci w wieku 5-6 lat (skandowały hasła antynikotynowe, wręczały przechodniom ulotki mówiące o szkodliwości palenia).

- Podobne przedsięwzięcie - Happening antynikotynowy „Nie pal przy mnie” w Sokółce i Kuźnicy Białostockiej z udziałem 116 przedszkolaków zainicjowała Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sokółce oraz Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kolnie, która angażując lokalne środowisko zainicjowała i zorganizowała przemarsz ulicami miasta Kolna - happening antynikotynowy „Rodzina silna mądrością” w Kolnie.

e) Z okazji „Światowego Dnia Rzucania Palenia” docierano do ogółu społeczeństwa poprzez różnego rodzaju akcje prozdrowotne. Ogółem objęły one ponad 100 tysięcy mieszkańców województwa podlaskiego.

- W ramach „Światowego Dnia Rzucania Palenia” w powiecie białostockim Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku zorganizowała konkurs na najciekawsze hasło antytytoniowe skierowany do przyszłych kierowców (uczestników kursów na prawo jazdy oraz osób przystępujących do egzaminu w Wojewódzkim Ośrodku Ruchu Drogowego w Białymstoku).

- 21 listopada 2013 r. w Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim odbyła się konferencja z okazji Światowego Dnia Rzucania Palenia. Jej uczestnikami była młodzież białostockich szkół ponadgimnazjalnych, studenci białostockich uczelni wyższych, przedstawiciele instytucji publicznych oraz nauczyciele akademicy. W akcji tej wzięły udział Wojewódzka i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku, prowadząc jeden z punktów informacyjnych.

Podczas tego spotkania Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wręczył podziękowania członkom Wojewódzkiego Zespołu ds. Realizacji Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu za zaangażowanie w realizację projektu „Odświeżamy nasze miasta TOB3CIT (Tobacco Free Cities)”.

- f) W 2013 roku realizowano działania antytytoniowe na terenie województwa podlaskiego poprzez uczestnictwo w programie „Odświeżamy nasze miasta. TOB3CIT (Tobacco Free Cities)”. Jego głównym celem była poprawa egzekwowania i wzrost przestrzegania postanowień ustawy z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Postawione zadania realizowane są dzięki współpracy instytucji odpowiedzialnych za sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem zakazu palenia

tytoniu tj. Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Policji i Straży Miejskiej. Najważniejsze działania realizowane w 2013 roku to emisje trzech spotów radiowych informujących o problemach zdrowotnych wywoływanych przez palenie tytoniu oraz o strefach wolnych od dymu tytoniowego. Informacje te były nadawane na antenie Radia Akadera w Białymstoku oraz Radia5 w Suwałkach. Dodatkowo przygotowano planszę graficzną informującą o miejscach objętych zakazem palenia tytoniu i karach grożących za nieprzestrzeganie przepisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Plansza była emitowana w 7 miastach województwa podlaskiego za pośrednictwem lokalnych telewizji kablowych, a także na wyświetlaczach LCD rozmieszczonych w salonach kosmetycznych i fryzjerskich. PSSE w Łomży przygotowała 12 sekundową prezentację w ramach autorskiej akcji pt. „Jedziesz? Nie pal, bądź czujny!” dotyczącą szkodliwości palenia tytoniu, przestrzegania zakazu palenia w miejscach wyznaczonych ustawą, a także promujących jazdę samochodem bez palenia tytoniu. Spot emitowano w na telebimie Wojewódzkiego Ośrodka Ruchu Drogowego w Łomży oraz na monitorach LCD w autobusach wszystkich linii Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacji w Łomży. W związku z tym, że we wrześniu 2013r. zakończyła się realizacja programu TOB3CIT (Tobacco Free Cities), we wszystkich powiatach organizowano spotkania z lokalnymi koalicjantami, podsumowujące działania od początku jego trwania, czyli od października 2011r.

Zgodnie z ustawą z dnia 8 kwietnia 2010r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych oraz ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej zakazem palenia tytoniu od 15 listopada 2010r. objęte są pomieszczenia zakładów pracy, obiektów sportowych, jednostek oświatowych, obiektów kultury i wypoczynku, tereny podmiotów leczniczych i opieki społecznej, lokale gastronomiczno-rozrywkowe, środki pasażerskiego transportu publicznego, obiekty służące obsłudze podróżnych, przystanki komunikacji publicznej oraz ogólnodostępne miejsca przeznaczone do zabaw dzieci. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego dokonywali w 2013r. oceny przestrzegania zapisów ustawy w 7977 obiektach.

Od momentu wejścia w życie nowelizacji rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 października 2002r. w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego zmienionej rozporządzeniem z dnia 30 grudnia 2010r. (Dz. U. z 2010r., Nr 259, poz. 1766) nastąpiła znacząca poprawa i spadek częstości nieprzestrzegania przepisów „ustawy antytytoniowej” w kontrolowanych, przez Państwową Inspekcję Sanitarną, obiektach z 4,5% w 2010r. do 0,21% w 2011r. oraz 0,09% w 2012r.

PROFILAKTYKA HIV/AIDS

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie zwalczania pandemii AIDS i profilaktyki zakażeń wirusem HIV realizowane były we współpracy z urzędami, instytucjami i organizacjami związanymi z ochroną zdrowia wchodzącymi w skład Podlaskiego Wojewódzkiego Zespołu ds. Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS na lata 2012 – 2016. W 2013 w działaniach wzięło 100 tys. mieszkańców województwa podlaskiego.

Kampania społeczna „Zrób test na HIV!”

Celem kampanii było promowanie testowania w kierunku HIV, które jest przejawem odpowiedzialności za zdrowie własne i innych. Do odbiorców docierano poprzez:

- lokalne mass media (reklama prasowa, emisja spotu zachęcającego do wykonania testu w kierunku HIV w TV kablowej, radiowe konkursy wiedzy o HIV/AIDS);
- rozdawnictwo materiałów oświatowo-zdrowotnych oraz gadżetów z logo kampanii podczas imprez masowych.

Konkurs na tekst i wykonanie piosenki o HIV/AIDS pt. „MAT – wygrywa Miłość Akceptacja Tolerancja”

W 2013 roku odbyła się XII edycja tego artystycznego przedsięwzięcia, które cieszy się nieustannie zainteresowaniem młodzieży. Organizatorami konkursu były instytucje: Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Białymstoku, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego w Białymstoku i Urząd Miejski w Białymstoku.

Konkurs skierowany był do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych woj. podlaskiego i miał na celu:

- podniesienie poziomu wiedzy młodzieży województwa podlaskiego z zakresu problematyki HIV/AIDS,
- kształtowanie właściwych postaw młodzieży w stosunku do zakażonych wirusem HIV i chorych na AIDS,
- zintegrowanie środowisk młodzieżowych we wspólnych działaniach z zakresu profilaktyki HIV/AIDS poprzez przygotowanie i prezentację własnych utworów muzycznych.

Przedsięwzięcie składało się z trzech etapów:

- przesłuchań wstępnych, do których zgłosiło się 13 szkół ponadgimnazjalnych, które zaprezentowały 16 autorskich piosenek. Do udziału w koncercie finałowym jury zakwalifikowało 13 piosenek w wykonaniu 36 uczestników z 12 szkół propagujących miłość, akceptację, tolerancję,
- warsztatów muzycznych dla uczestników konkursu połączonych z nagraniem płyty z ich piosenkami, które zostaną przekazane do szkół ponadgimnazjalnych jako materiał edukacyjny z zakresu problematyki HIV/AIDS
- koncertu finałowego mającego na celu zaprezentowanie piosenek szerokiemu gronu publiczności i wyłonienie zwycięzców konkursu. Koncertu wysłuchało 400 osób. W jego trakcie odbyły się konkursy wiedzy przeznaczone dla przedstawicieli widowni. Jury przyznało nagrody za zajęcie I, II i III miejsca oraz wyróżnienie za najlepszy tekst piosenki.

Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS

Celem działania było poszerzenie wiedzy młodzieży na temat zapobiegania zakażeniom HIV, chorobom przenoszonym drogą płciową oraz kształtowanie pozytywnych postaw wobec ludzi żyjących z HIV i chorych na AIDS.

W zmaganiach wzięło udział:

- około 1700 uczniów z 57 szkół gimnazjalnych województwa podlaskiego na etapie szkolnym,
- 273 uczniów ze szkół gimnazjalnych województwa podlaskiego na etapie powiatowym,
- 42 uczniów z 26 szkół gimnazjalnych województwa podlaskiego na etapie wojewódzkim.

PROFILAKTYKA NADWAGI I OTYŁOŚCI

Jak wskazują wyniki badań prowadzonych przez Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie, ponad 50% osób dorosłych cierpi na nadwagę bądź otyłość. Problemy z wagą w coraz większym stopniu dotyczą także dzieci i młodzież - wystąpiły one u 13,3% młodzieży w wieku 13-15 lat i mają tendencję wzrostową. Równie alarmujące są dane dotyczące aktywności fizycznej - zaledwie 30% młodzieży uprawia aktywność ruchową w czasie wolnym od zajęć, co przyczynia się do pogorszenia jej sprawności fizycznej. Tymczasem nadmierna masa ciała w połączeniu ze znikomą aktywnością fizyczną stanowią czynnik ryzyka przewlekłych chorób niezakaźnych (chorób układu krążenia, cukrzycy typu II, kamicy żółciowej, niektórych nowotworów, schorzeń układu kostno-stawowego). Dlatego zapobieganie nadwadze, otyłości i przewlekłym chorobom niezakaźnym stało się obecnie priorytetem na poziomie Unii Europejskiej.

Ogólnopolski Program edukacyjny promujący zdrowe odżywianie się i aktywność fizyczną „Trzymaj Formę!”

Głównym celem programu jest zwiększenie świadomości uczestników programu dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie. W 2013 roku (rok szkolny 2012/2013) realizowana była już VII edycja, pod hasłem „Talerz Zdrowia - skuteczne narzędzie zdrowego odżywiania”, w której uczestniczyło 20303 uczniów z 222 szkół województwa podlaskiego, z klas I-III szkół gimnazjalnych (13551 uczniów) i klas V-VI szkół podstawowych (6752 uczniów), czyli 40% wszystkich szkół tego typu w województwie.

W realizacji programu biorą też udział rodzice i opiekunowie uczniów. W roku 2013 w „Trzymaj Formę!” uczestniczyło 9756 rodziców, którzy aktywnie pomagali w realizacji bądź organizacji działań programowych, wspierali rzeczowo czy finansowo realizację programu, a także pomagali sprawować opiekę podczas wyjazdu na sportowe zajęcia pozaszkolne.

Uczniowie realizowali program „Trzymaj Formę!” poprzez udział w zajęciach teoretycznych (układali jadłospisy zgodnie z zasadami zbilansowanej diety, uczyli się odczytywać i rozumieć etykiety produktów spożywczych, oceniali własną aktywność fizyczną i styl życia) i praktycznych (przyrządzali zdrowe potrawy: sałatki, surówki, kanapki itp., obliczali swoje BMI, przeprowadzali m.in. testy wysiłkowe, uczestniczyli w pokazach i instruktażach ruchowych oraz ćwiczeniach gimnastycznych, zajęciach tanecznych czy aerobiku, brali udział w rajdach rowerowych czy pieszych, wyjazdach na basen czy lodowisko, organizowali wystawy tematyczne oraz akcje promujące zdrowe odżywianie, np. dni zdrowego jedzenia).

Najciekawszym działaniem realizowanym w ramach programu była akcja zorganizowana w Publicznym Gimnazjum w Klukowie (powiat wysokomazowiecki). W ramach realizacji projektu „Trzymaj Formę!” odbył się tam pieszy rajd po okolicach Klukowa pod hasłem „Żyj aktywnie, ruszaj z nami”, podczas którego każda klasa pod opieką wychowawcy wykonywała zadania, które były prezentowane kolejnego dnia.

Zadania dla uczniów (aktywności):

1. Uczniowie otrzymali zaszyfrowane alfabetem Morsa hasło „Jedz warzywa i owoce 5 razy dziennie”. Ich zadaniem było rozszyfrowanie hasła i wykonanie plakatu o tej tematyce.

2. Młodzież musiała też rozwiązać test wiedzy o zdrowiu i zdrowym odżywianiu.
3. Następnie uczestnicy musieli stworzyć zestaw ćwiczeń z wykorzystaniem skakanki i krótko je omówić.
4. Kolejnym wyzwaniem było redagowanie okrzyku, prezentującego grupę, który zachęcałby do życia bez nałogów.

Zadania grup zostały ocenione, a punkty wliczone do punktacji w ramach rywalizacji o Puchar Dyrektora Gimnazjum.

Wszyscy uczniowie doskonale się bawili, a przy okazji mieli możliwość wykazać się zdobytą i usystematyzowaną wiedzą nt. zasad zdrowego odżywiania i znaczenia aktywności fizycznej w życiu codziennym. Podsumowaniem realizowanego w Gimnazjum w Klukowie projektu była prezentacja zadań z rajdu.

Imprezy plenerowe

22 września 2013 roku w Białymstoku odbył się Ogólnopolski Bieg Uliczny „Białystok Biega”. Głównym wydarzeniem były biegi na 5 i 10 km, którym towarzyszyły dodatkowe atrakcje na stadionie BOSiR, między innymi liczne stoiska instytucji zajmujących się ochroną zdrowia oraz propagujących aktywne spędzanie wolnego czasu. Państwowa Inspekcja Sanitarna zorganizowała i obsługiwała punkt edukacyjno-informacyjny, w którym można było wziąć udział w prozdrowotnych konkursach z nagrodami, sprawdzić swoją wiedzę nt. prawidłowego odżywiania się, następstw palenia tytoniu, profilaktyki HIV/AIDS, zaopatrzyć się w materiały oświatowo-zdrowotne. W konkursach brały udział dzieci, młodzież, osoby dorosłe i starsze. Działaniem objęto około 150 osób.

PROFILAKTYKA PRÓCHNICY ZĘBÓW I CHORÓB PRZYŻĘBIA

Próchnica jest chorobą zakaźną i z uwagi na najszerszy zasięg występowania zaliczana jest do chorób społecznych. Szczególnie intensywnie rozwija się u dzieci i młodzieży. Dane epidemiologiczne próchnicy jednoznacznie pokazują, że stan uzębienia dzieci w Polsce jest bardzo zły, a województwo podlaskie ma jedno z najgorszych wskaźniki PUW (liczba zębów z próchnicą, usuniętych i wypełnionych w przeliczeniu na jedną osobę).

Program edukacyjny „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość”

Realizacja programu edukacyjnego „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość” jest jednym ze sposobów walki z pogarszającym się stanem uzębienia dzieci. Program adresowany jest do uczniów klas I-III szkół podstawowych. W 2013 roku przystąpiły do niego placówki z powiatów: bielskiego, hajnowskiego i sejneńskiego. Głównym celem programu było motywowanie do zmiany nawyków higienicznych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy nt. zdrowia jamy ustnej, kształtowanie umiejętności prawidłowego szczotkowania zębów, budowanie pozytywnego wizerunku stomatologa i zachęcanie do regularnych wizyt kontrolnych.

W programie uczestniczyło 1178 uczniów z 10 szkół podstawowych. Dzieci brały udział w pokazach i ćwiczeniach prawidłowego szczotkowania zębów, fluoryzacji zębów, oglądały filmy edukacyjne. W niektórych szkołach objęte zostały fluoryzacją zębów i zorganizowano im wizyty u stomatologa.

PROFILAKTYKA CHORÓB ODKLESZCZOWYCH

Program zapobiegania chorobom przenoszonym przez kleszcze na człowieka pn. „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”.

Na terenie województwa podlaskiego wskaźniki zapadalności na kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo – rdzeniowych oraz na boreliozę należą do najwyższych w kraju, w związku z tym Państwowa Inspekcja Sanitarna realizowała w 2013r. program zapobiegania chorobom przenoszonym przez kleszcze na człowieka pn. „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”.

Celem programu jest zmniejszenie liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka poprzez:

- edukację młodzieży szkół gimnazjalnych w zakresie profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze,
- zaktywizowanie środowisk szkolnych do działań edukacyjnych dotyczących profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze,
- promowanie szczepień ochronnych, jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia opon mózgowych i mózgu.

Uczniowie poznawali zagadnienia z zakresu fizjologii i ekologii kleszczy, uczyli się rozpoznawać pajęczaki, a także nabywali umiejętności usuwania wklutego kleszcza za pomocą dostępnych urządzeń. W trakcie realizacji programu zapoznawano również z chorobami przenoszonymi przez kleszcze oraz motywowano wszystkie uczestniczące w nim osoby do szczepień profilaktycznych i używania repelentów.

Działania programowe kierowane były głównie do uczniów kl. II, ich rodziców i kadry pedagogicznej w 24 szkołach gimnazjalnych 4 powiatów województwa podlaskiego. Ogółem w programie uczestniczyło 1170 uczniów.

ZAPOBIEGANIE ROZPRZESTRZENIANIU SIĘ CHOROÓB ZAKAŹNYCH

Działania profilaktyczne w zakresie chorób zakaźnych na poziomie promocji zdrowia prowadzą się do zwiększania świadomości społeczeństwa nt. etiologii tych chorób oraz sposobów zapobiegania ich rozprzestrzenianiu się.

STOP! HCV

Wirusowe zapalenie wątroby typu C zostało uznane przez Światową Organizację Zdrowia za jedno z największych światowych zagrożeń epidemiologicznych (dotyczący około 3% populacji świata). Zwane jest cichym zabójcą, gdyż zakażenie przebiega bezobjawowo lub objawy są niecharakterystyczne, co powoduje, że choroba rozpoznana zostaje po wielu latach w okresie poważnych zmian chorobowych w wątrobie. Podstawową metodą rozpoznania zakażenia HCV jest wykrycie przeciwciał anti-HCV, które są odpowiedzią organizmu na obecność wirusa.

W celu zwiększenia świadomości społeczeństwa w tym zakresie Państwowa Inspekcja Sanitarna oraz Polska Grupa Ekspertów HCV realizowała w 2013r. Program Profilaktyki Zakażeń HCV „STOP! HCV”, którego elementem był moduł szkolny skierowany do uczniów kl. I lub II szkół ponadgimnazjalnych. Działania programowe służyły edukacji młodzieży w zakresie dróg szerzenia się i profilaktyki zakażenia HCV. Celem było także dotarcie do rodziców z przekazem motywującym do wykonania testu na obecność wirusa.

W woj. podlaskim program realizowało 274 uczniów z 2 szkół ponadgimnazjalnych z powiatu sokólskiego.

Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych

Celem podejmowanych inicjatyw było zmniejszenie liczby zachorowań na grypę sezonową poprzez podniesienie poziomu wiedzy nt. zasad higieny oraz roli szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, a także propagowanie zaleceń dotyczących zdrowego stylu życia i zasad postępowania w przypadku zachorowania.

Działaniami edukacyjnymi objęto: dzieci i młodzież z placówek oświatowych oraz placówek wypoczynku, ich rodziców i opiekunów, personel i pacjentów placówek służby zdrowia (w sumie ok. 12 tys. w 76 placówkach) oraz ogół społeczeństwa, do którego kierowano informacje zamieszczane w mediach lokalnych, na stronach internetowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej i popularnych portali.

Profilaktyka chorób wywoływanych przez meningokoki

Zakażenia meningokokowe wywoływane są przez bakterie, które mogą spowodować zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, a także sepsę. Dochodzi do nich drogą kropelkową oraz przez

kontakt bezpośredni, dlatego podstawą działań profilaktycznych jest uwrażliwienie społeczeństwa na problem, informowanie o sposobach minimalizowania ryzyka zakażenia i szczepieniach ochronnych oraz utrwalanie podstawowych zasad higieny.

W tym celu realizowano kampanię „Nie! Dla meningokoków” w placówkach oświatowo – wychowawczych i placówkach służby zdrowia. Prowadzono pogadanki i prelekcje dla uczniów, pokazy prawidłowego mycia rąk oraz emisje filmu „Pierwszy dzwonek”.

Działania kierowano do uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym oraz osób uczestniczących w różnych formach wypoczynku letniego. W zajęciach edukacyjnych uczestniczyło 425 uczniów z 6 placówek.

Światowy Dzień Zdrowia pt. „Zdrowe Bicie Serca”

Tegoroczne obchody Światowego Dnia Zdrowia w 2013 roku skupione były na problemie chorób układu krążenia. Najważniejszym celem było podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa w zakresie zapobiegania chorobom układu krążenia, zwłaszcza poprzez leczenie nadciśnienia tętniczego krwi.

Akcja dotarła do około 80 tys. osób z województwa podlaskiego. Organizowano wystawy tematyczne, prowadzono dystrybucje materiałów edukacyjno-informacyjnych, w zorganizowanych punktach dokonywano pomiarów ciśnienia krwi i udzielano instruktaży osobom, u których ciśnienie było zbyt wysokie. Problematyka nadciśnienia tętniczego krwi była też, w miarę możliwości, nagłaśniana przez pracowników Pionu Promocji Zdrowia w lokalnych mediach (w Łomży, Suwałkach).

10 kwietnia 2013r. PSSE w Siemiatyczach zorganizowała warsztaty kulinarne dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku pod hasłem „Właściwa dieta w obniżeniu ryzyka chorób sercowo-naczyniowych”. Uczestnicy zostali zapoznani z celem i hasłem kampanii, wysłuchali prelekcji o zdrowym odżywianiu oraz mieli możliwość pomiaru ciśnienia. Rozdawane były ulotki „Zdrowe bicie serca” i „Jesień życia może być zdrowa”. Uczestnicy przyrządzali zdrowe potrawy (pasty, sałatki, paszety warzywne, ciasta bez jajek - wszystko pod nadzorem kucharza), a następnie wzięli udział w degustacji potraw.

Pracownicy Pionu Promocji Zdrowia woj. podlaskiego prowadzili we współpracy z personelem medycznym też akcje informacyjno-edukacyjne połączone z pomiarami ciśnienia krwi w placówkach służby zdrowia na terenie województwa oraz w placówkach oświatowych.

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W związku z tworzeniem się coraz większej liczby szczepów bakterii opornych na antybiotyki, a co za tym idzie zmniejszaniem skuteczności tej formy leczenia wielu chorób, 18 listopada 2013r., jak co roku, obchodzony był Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach.

Ideę rozważnego stosowania antybiotyków popiera również Państwowa Inspekcja Sanitarna przekazując wytyczne oraz materiały informacyjne o kampanii do podległych jednostek, motywując do podjęcia działań edukacyjnych w tym zakresie oraz umieszczając informacje w lokalnych mediach i na stronach internetowych. Na terenie województwa w działania zaangażowało się 59 podmiotów, a objęto nimi w sumie 7085 osób.

PROFILAKTYKA CHORÓB NOWOTWOROWYCH

Program profilaktyki nowotworów piersi „Różowa Wstążeczka”

Różowa wstążka jest międzynarodowym symbolem oznaczającym walkę z rakiem piersi. Profilaktyka tego nowotworu w formie programu edukacyjnego „Różowa wstążeczka” realizowana była w 2013r. w trzech powiatach woj. podlaskiego: sokólskim, siemiatyckim i hajnowskim.

Celem podejmowanych działań było zmniejszenie śmiertelności kobiet z powodu zbyt późnego wykrywania zmian nowotworowych poprzez zachęcanie ich do wykonywania regularnych badań profilaktycznych oraz naukę samokontroli piersi. Program adresowany był do uczennic szkół ponadgimnazjalnych oraz kobiet dorosłych. Pracownicy promocji zdrowia PIS wspomagali przy realizacji programu pracowników służby zdrowia (pielęgniarki szkolne, położne) prowadząc prelekcje, pogadanki, a także pokazy i ćwiczenia samobadania piersi. Działaniami objęto 4200 osób, w tym młodzież z 24 placówek oświatowych.

Miesiąc Walki z Rakiem Piersi

Rak piersi jest najczęściej występującym nowotworem złośliwym u kobiet. Z powodu późnej wykrywalności umiera rocznie blisko połowa z 12 tysięcy Polek, u których stwierdzono jego obecność. Dlatego październik 2013r., jak co roku był miesiącem, w którym prowadzono kampanię społeczną dot. raka piersi. Państwowa Inspekcja Sanitarna aktywnie wspierała działania Wojewódzkiego Ośrodka Koordynującego Populacyjny Program Wczesnego Wykrywania Raka Piersi poprzez udział w Marszu Nadziei pt. „Rak to nie wyrok”, a także propagowanie badań mammograficznych i samobadania piersi oraz zajęcia edukacyjne w placówkach oświatowych.

PROFILAKTYKA CHORÓB UKŁADU ODDECHOWEGO

Program edukacyjny „Wolność Oddechu - Zapobiegaj Astmie”

Astma oskrzelowa jest przewlekłą chorobą zapalną dróg oddechowych i jednocześnie najczęstszą chorobą przewlekłą występującą u dzieci. Skuteczność i efekty leczenia, a także jakość życia pacjentów uzależnione są od tego, na jakim etapie rozwoju choroba zostanie wykryta.

W 2013r. program „Wolność Oddechu - Zapobiegaj Astmie” realizowany był lokalnie w powiecie sokólskim. Jego adresatami byli uczniowie kl. I-III szkół podstawowych, ich rodzice i nauczyciele, pielęgniarki środowiska szkolnego. Działania podejmowane w trakcie realizacji treści programowych służyły głównie:

- uświadomieniu rodzicom i opiekunom dzieci znaczenia wczesnej profilaktyki astmy,
- stworzeniu dzieciom zagrożonym chorobą możliwości optymalnej jakości życia.

Zasadniczymi działaniami podejmowanymi w trakcie realizacji programu były: prelekcje, pogadanki, wykłady, szkolenia, projekcje filmów, spotkania i rozmowy indywidualne z rodzicami. W programie uczestniczyło 206 uczniów z 6 szkół.

ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU WAD WRODZONYCH U DZIECI

Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej

Wady cewy nerwowej są to nieprawidłowości w procesie tworzenia się centralnego układu nerwowego, powstające w pierwszych 4 tygodniach rozwoju zarodka. Należą do nich bezmózgowie oraz przepukliny mózgu i rdzenia. Badania wykazały, że ich występowanie jest przyczynowo związane z niedoborami kwasu foliowego w okresie przedkoncepcyjnym i pierwszych 12-tu tygodniach ciąży. Polska należy do krajów o najwyższej w Europie umieralności niemowląt z powodu WCN.

W celu upowszechnienia spożycia kwasu foliowego przez kobiety w wieku rozrodczym oraz kształtowania wśród młodych kobiet świadomości realnego wpływu kwasu foliowego na zdrowie ich przyszłego potomstwa w dwóch powiatach woj. podlaskiego: białostockim i sokólskim realizowany był Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej. Działania prowadzone były w szkołach gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, na uczelniach wyższych, w placówkach służby zdrowia oraz podczas imprez prozdrowotnych w środowisku lokalnym. Edukacja młodzieży odbywała się poprzez wykłady, prelekcje, emisje filmów i rozmowy indywidualne. Środowisko studentów uczulano na problem podczas szkoleń i za pomocą materiałów edukacyjnych. Współpracowano również z Archidiecezjalnym Duszpasterstwem Rodzinnym zaopatrując doradców rodzinnych w materiały informacyjne.

Łącznie działaniami profilaktycznymi objęto 5766 osób z 30 placówek oświatowych.

Program „Już teraz możesz zadbać o zdrowie swego przyszłego dziecka”

Głównym celem tego programu kształtowanie postaw świadomego macierzyństwa poprzez edukację uczniów z wykorzystaniem materiałów edukacyjnych. Program skierowany do uczniów szkół ponadgimnazjalnych na terenie powiatu hajnowskiego. Inicjatorem programu jest PSSE w Hajnówce. Pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej w realizacji wspomagają nauczyciele, pedagodzy szkolni oraz pielęgniarki szkolne.

W roku 2013 objęto nauczaniem 168 uczniów z 2 szkół ponadgimnazjalnych.

PROFILAKTYKA SCHORZEŃ UKŁADU POKARMOWEGO

Profilaktyka zakażeń pokarmowych i zatruc grzybami

W celu upowszechnienia informacji nt. profilaktyki zakażeń pokarmowych oraz bezpiecznego grzybobrania skierowano do społeczeństwa powiatu bielskiego działania mające na celu zapoznanie z w/w tematyką. Inicjatywę realizowano w zakładach opieki zdrowotnej oraz placówkach wypoczynku letniego poprzez pogadanki, propagowanie zasad higieny, rozdawnictwo materiałów edukacyjnych, filmy edukacyjne oraz strony internetowe. Treści profilaktyczne upowszechniano także w lokalnych mediach. Zasięgiem oddziaływań objęto 1245 osób. Efektem podejmowanych działań był brak zatruc grzybami na terenie powiatu bielskiego w 2013 roku.

PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ

Projekt KIK/68 „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”

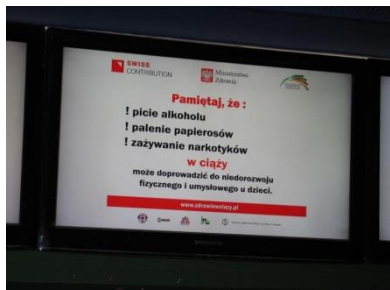
W 2013 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna realizowała „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych substancji psychoaktywnych”, współfinansowany przez Szwajcarię w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Projekt realizowany jest w partnerstwie następujących instytucji: Instytutu Medycyny Wsi im. W. Chodźki w Lublinie (IMW), Instytutu Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi (IMP), Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) oraz Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (KBPN).

Głównym celem projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Grupą docelową, która została objęta działaniami edukacyjnymi są kobiety w wieku prokreacyjnym, między 15 a 49 r.ż. Pozostałymi beneficjentami projektu są rodziny kobiet z grupy docelowej, lekarze, nauczyciele, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, pracownicy wybranych zakładów pracy, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także ogół społeczeństwa będący adresatem kampanii społecznej.

W województwie podlaskim Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmowała działania edukacyjno-informacyjne skierowane do społeczeństwa podczas akcji profilaktycznych i festynów prozdrowotnych, poprzez emisję spotów edukacyjnych w kinach, salonach fryzjersko - kosmetycznych i lokalnych telewizjach kablowych.

W ramach Projektu około 50% szkół ponadgimnazjalnych w naszym województwie przystąpiło do realizacji trzyletniego programu edukacyjnego „ARS, czyli jak dbać o miłość”. Program adresowany jest do młodzieży i dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze) w kontekście norm i wyznawanych przez młodzież wartości.

PROMOCJA BEZPIECZNYCH ZACHOWAŃ

„Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa 2013”

Akcja „Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa” to coroczne działania profilaktyczno-edukacyjne przeznaczone dla dzieci i młodzieży, spędzającej ferie zimowe na terenie województwa. W ich realizację, poza pracownikami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, włącza się też Policja, Straż Pożarna i inne jednostki zaangażowane w ochronę zdrowia publicznego.

Działania te są realizowane w placówkach wypoczynku zimowego, świetlicach, domach kultury oraz osiedlowych klubach oraz placówkach oświatowych, w których odbywają się półkolonie dla uczniów na terenie całego województwa.

W 2013 roku ogólnie przedsięwzięciem objęto 3109 osób w wieku od 6 do 18 lat. Działania edukacyjne prowadzone przez pracowników Pionu Promocji Zdrowia PIS woj. podlaskiego

dotyczyły: profilaktyki grypy, higieny osobistej i otoczenia, profilaktyki uzależnień (bierne i czynne palenie, narkotyki i dopalacze), zasad prawidłowego odżywiania, udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Dodatkowo, dzięki współpracy z lokalną Policją, przeprowadzono zajęcia zaznajamiające z zasadami postępowania w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu własnemu i innych, bezpieczeństwu w ruchu drogowym oraz bezpiecznego pobytu w domu pod nieobecność dorosłych. Podczas ferii zostały wygłoszone 34 pogadanki, przeprowadzono 21 prelekcji.

Dokonano 45 dystrybucji materiałów informacyjno-edukacyjnych tj. ulotek, broszur i plakatów. Nie zabrakło również pokazów filmów i prezentacji multimedialnych. Dodatkowo na lokalnych stronach internetowych oraz w lokalnej prasie zostały zamieszczone informacje o zbliżających się ferii zimowych i zaplanowanych na ten czas działaniach.

„Letnia Szkoła Bezpieczeństwa 2013”

Nadrzędnym celem działań podejmowanych rokrocznie w ramach akcji „Letnia Szkoła Bezpieczeństwa” jest propagowanie bezpiecznego wypoczynku oraz promocja zdrowego, aktywnego stylu życia. W okresie letnich wakacji pracownicy Promocji Zdrowia PIS na terenie woj. podlaskiego prowadzili w placówkach wypoczynku letniego wiele ciekawych spotkań edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą, często w formie pogadarek czy prelekcji, urozmaiconych pokazami pouczających filmów i prezentacji multimedialnych. Nie zabrakło również zabawy prozdrowotnej (zagadki, krzyżówki, quizy, rebusy, kalambury, puzzle, konkursy wiedzy), a także imprez sportowo – rekreacyjnych. Dodatkowo prowadzona była dystrybucja ulotek i materiałów edukacyjnych.

Na zajęciach poruszano tematykę zasad bezpiecznego wypoczynku, również pod nieobecność rodziców, istotnej roli aktywności fizycznej, szkodliwości promieniowania UV, zdrowego odżywiania i niezbędności zachowania higieny osobistej. Nie pominięto również kwestii profilaktyki chorób zakaźnych (HIV/AIDS, zatrucia pokarmowe) i chorób odkleszczowych oraz edukacji w zakresie szkodliwości alkoholu, nikotyny i innych środków psychoaktywnych, a także nauki udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej.

W celu dotarcia do jak największej grupy odbiorców kampanię nagłaśniano także w lokalnych mediach.

PROMOCJA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

Program „Stres pod kontrolą”

Program edukacyjny „Stres pod kontrolą” jest cykliczną inicjatywą Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku kierowaną do uczniów klas maturalnych ze szkół ponadgimnazjalnych miasta Białystok i powiatu białostockiego. Głównym celem programu jest zwiększenie umiejętności radzenia sobie ze stresem w sytuacjach trudnych, ze szczególnym uwzględnieniem matury. Dodatkowo młodzież mogła poszerzyć swoją wiedzę na temat istoty stresu, jego objawów i uwarunkowań, dowiedzieć się jak stres wpływa na ich zdrowie, samopoczucie i sprawność psychospołeczną oraz ukształtować w sobie umiejętności zapobiegania negatywnym skutkom stresu i redukcji napięcia emocjonalnego.

W 2013 roku w działaniach uczestniczyło 3004 uczniów z 23 szkół ponadgimnazjalnych. Zajęcia z młodzieżą prowadzili nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy i psycholodzy szkolni, którzy dostarczali maturzystom niezbędnej wiedzy o stresie, jego przyczynach i technikach redukcji napięcia emocjonalnego. Wsparciem merytorycznym służyły zakłady opieki zdrowotnej zajmujące się zdrowiem psychicznym.

„Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Mieszkańców Suwałk na lata 2011-2015”.

Głównym celem programu jest promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym, poprzez upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowania

zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego oraz rozwijania umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu.

Działania w ramach programu skierowane były do mieszkańców powiatu suwalskiego, zwłaszcza do: pielęgniarek środowiska nauczania i wychowania, uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych i ich rodziców, uczestników zorganizowanych form wypoczynku zimowego i letniego, a w 2013r. objęto nimi 1009 osób.

PROMOCJA HIGIENY OSOBISTEJ I OTOCZENIA

Program „Powiedz nie trądzikowi”

Problemy wieku dojrzewania są istotnym czynnikiem wpływającym na poziom samooceny i samoakceptacji młodzieży, w związku z tym w powiatach: hajnowskim, sokólskim realizowany był program „Powiedz nie trądzikowi”. Ma on na celu zwiększenie wiedzy i umiejętności młodzieży w zakresie dbałości o wygląd i zdrowie. Odbiorcami programu była młodzież ze szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Treści programowe realizowane były przez nauczycieli oraz pielęgniarki szkolne, na podstawie materiałów edukacyjnych będących na wyposażeniu programu i zgodnie ze scenariuszem zajęć. Prowadzono pogadanki, wykłady, szkolenia, emisje filmu. Działaniami edukacyjnymi objęto 290 osób z 3 placówek oświatowych.

Higiena Osobista Warunkiem Zdrowia

W powiecie monieckim podejmowane były działania służące zapobieganiu występowania chorób pasożytniczych związanych z brakiem higieny osobistej, tj. wszawicy i świerzbu. Akcja informacyjno-edukacyjna, skierowana do dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz rodziców, nastawiona była na kształtowanie prawidłowych postaw i nawyków higienicznych. Służyły temu pogadanki, prelekcje, konkursy plastyczne oraz akcje kontroli czystości.

W 2013 roku, w programie uczestniczyło 9413 osób z 26 placówek.

PROMOCJA WYCHOWANIA ZDROWOTNEGO

Program edukacyjny „Moje dziecko idzie do szkoły”

Celem programu jest wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci poprzez kształtowanie prawidłowych nawyków i umiejętności prozdrowotnych oraz podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat zdrowego stylu życia oraz czynników wpływających na zachowanie zdrowia. W 2013 roku program realizowany był dziesięciu powiatach województwa podlaskiego. Grupę odbiorców stanowiły dzieci 5 i 6-letnie oraz ich rodzice z 87 przedszkoli i szkół podstawowych (7119 osób).

POZOSTAŁE DZIAŁANIA

Pracownicy promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej na skutek ścisłej współpracy z podległymi placówkami angażowali się w następujące działania:

- prowadzili edukację prozdrowotną uczniów i rodziców na zaproszenie przedszkoli i szkół różnego szczebla,
- brali udział w komisjach konkursowych i sędziowskich zmaganiach o charakterze prozdrowotnym (olimpiad, konkursów),
- udzielali poradnictwa metodycznego i merytorycznego osobom realizującym działania w placówkach oświatowych i jednostkach ochrony zdrowia,
- opracowywali oraz udostępniali pomoce dydaktyczne służące wspieraniu procesu dydaktycznego i uatrakcyjnianiu działań.

PODSUMOWANIE DZIAŁALNOŚCI

Działania z zakresu Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia zrealizowane były w 2013 roku zgodnie z planem, aktualną sytuacją epidemiologiczną w województwie i poszczególnych powiatach oraz według ujednoliconych standardów i procedur. Duży nacisk kładziono na uzyskanie szerokiego zasięgu oddziaływań profilaktycznych, w związku z czym stosowano różnorodne kanały dotarcia do adresatów działań. Nawiązywano i podtrzymywano dotychczasową współpracę z władzami samorządowymi, instytucjami i organizacjami w środowisku lokalnym, dzięki czemu pozyskiwano środki finansowe przeznaczone na realizację i uatrakcyjnianie podejmowanych inicjatyw. Dążono do zwiększenia kompetencji zawodowych pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprzez organizowanie szkoleń oraz utrzymania wysokiego poziomu merytorycznego realizowanych działań w ramach współpracy z placówkami doskonalenia i specjalistami z różnych dziedzin.

Współdziałanie z jednostkami realizującymi programy edukacyjne, zawiązywanie lokalnych koalicji i nagłaśnianie działań pozwalały na szybsze i bardziej efektywne działanie w zakresie promocji zdrowia.

IX. OCENA STANU SANITARNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ZA 2013 ROK W ZAKRESIE NADZORU ZAPOBIEGAWCZEGO

Zadaniem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest podejmowanie działań mających na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w obiektach oraz zapobieganie negatywnym skutkom wpływu szkodliwych i uciążliwych czynników na zdrowie ludzi na etapie planowania przestrzennego, projektowania i realizacji inwestycji oraz dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych. Zakres kompetencji wskazuje ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne ustawy i akty wykonawcze.

W ostatnich latach w dalszym ciągu można zaobserwować działania gmin w kierunku zmiany polityki przestrzennej i dostosowanie jej do obowiązujących wymogów. Organy administracji samorządowej sporządzają studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a na ich podstawie opracowują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Należy zauważyć, iż działania planistyczne generują przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami, co znacząco wpływa na poprawę stanu sanitarnego miast, gmin i osiedli wiejskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zapisy większości planów przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć publicznych, odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne.

Nieodłącznym elementem przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest analiza prognozy oddziaływania na środowisko, która uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją zanieczyszczeń do powietrza, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów oraz zanieczyszczeniami gleby.

W 2013r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie woj. podlaskiego działając na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012r., poz. 647 z późn. zm.), uzgodniły łącznie 95 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późn. zm.) przywołuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako kompetentne w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz w kwestiach opiniowania w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano:

- 81 uzgodnień dot. odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (w 2012r. – 292 uzgodnienia),
- 119 uzgodnień zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko (w 2012r. – 268 uzgodnień),
- 121 opinii do projektów polityk, strategii, planów lub programów (w 2012r. – 206 opinii).

W większości przypadków przeważały projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, plany gospodarki odpadami i ich aktualizacje, programy ochrony środowiska oraz plany urzędzenia lasu.

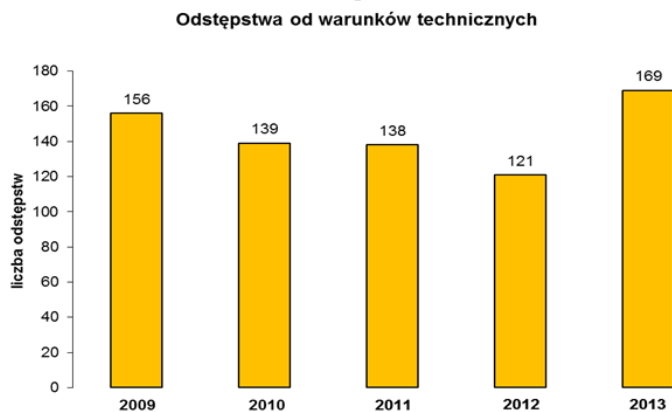
Odrębną kwestią w działaniach zmierzających do zapewnienia właściwego stanu sanitarnego województwa (następny etap w procesie inwestycyjnym) stanowi określenie przez państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego i powiatowego inspektora sanitarnego warunków realizacji szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących (zawsze lub potencjalnie) znacząco oddziaływać na środowisko, których pełną listę zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397 z późn. zm.). Każde z wymienionych w rozporządzeniu przedsięwzięć wymaga wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Najczęściej analizowane przedsięwzięcia to: elektrownie wiatrowe, drogi, sieci wodociągowe, sieci kanalizacyjne, farmy, oczyszczalnie ścieków, biogazownie. Podczas opiniowania zwracano szczególną uwagę na zebranie pełnej informacji o przedsięwzięciu i jego wpływie na zdrowie i życie okolicznych mieszkańców.

W ramach postępowania dotyczącego oceny oddziaływania przedsięwzięć kwalifikowanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wydały:

- 694 opinie co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć należących do II- ej grupy (mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko), a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (w 2012r. – 656 opinii),
- 81 opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (w 2012r. – 91 opinii),
- 11 opinii na etapie ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (w 2012r. – 7 opinii).

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku w porozumieniu z Okręgowym Inspektorem Pracy zajmował stanowiska dotyczące odstępstw od przepisów określających warunki techniczne jakie muszą spełniać budynki oraz od przepisów określających wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy. W 2013r. wydano 169 opinii, co stanowi o 40 % więcej niż w 2012r. (m.in. w zakresie obniżenia wysokości pomieszczeń, zagłębienia pomieszczeń poniżej terenu, braku oświetlenia naturalnego). Natomiast Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał 1 opinię w zakresie odstępstwa od warunków technicznych.

Kolejny bardzo ważny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie i opiniowanie dokumentacji projektowej w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uzgodnień dokonują działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego rzeczoznawcy ds. sanitarno – higienicznych, natomiast opiniowanie następuje przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych i Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaopiniowali 111 projektów budowlanych tj. o ok. 46% więcej niż w 2012r. (2012r. – 76), a rzeczoznawcy ds. sanitarno - higienicznych uzgodnili 793 dokumentacje projektowe, tj. o 46% więcej niż w 2012 r. (2012r. – 543).

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego obowiązek weryfikacji sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjmowania zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, które są składane przez prowadzącego daną instalację. W 2013 roku zweryfikowano 314 sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjęto 208 zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, których funkcjonowanie nie stwarza zagrożeń zdrowotnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2013r., poz. 217 z późn. zm.) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej mają obowiązek wydawania opinii o pomieszczeniach i urządzeniach podmiotu wykonującego działalność leczniczą. W 2013r. wydano łącznie w tym zakresie 282 decyzje.

Ostatni etap działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego stanowi uczestniczenie pracowników w dopuszczaniu obiektów budowlanych do użytkowania. W 2013r. na tym etapie postępowania zajęto 126 stanowisk, tj. o 39% mniej niż w 2012r. (2012r. – 176).

Podsumowanie

W porównaniu z latami poprzednimi w dalszym ciągu obserwuje się poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych na różnych etapach procesu inwestycyjnego. Dotyczy to zwłaszcza dużych obiektów użyteczności publicznej, komunalnych, usługowych, zakładów pracy, służby zdrowia i oświaty, które były kontrolowane pod względem zastosowania rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne przyszłych użytkowników.

W 2012r. ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przez Państwową Inspekcję Sanitarną wyniosła 4043 i była o 13% mniejsza niż w 2012r. (2012r. – 4559).

X. OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO ZA ROK 2013

Higieną radiacyjną w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zajmuje się Oddział Higieny Radiacyjnej i Dział Laboratoryjny (Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży).

Dział Laboratoryjny Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży posiada akredytację na pomiary:

Badane cechy i metody badawcze	Normy i/lub udokumentowane procedury badawcze
<p>Natężenie pola elektrycznego E w zakresie częstotliwości 5 Hz – 38 GHz zakresy pomiarowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,01 V/m – 100 kV/m dla pasma 5 Hz – 100kHz - 1,5 V/m – 1200 V/m dla pasma 100 kHz – 300 MHz - 2 V/m – 90 V/m dla pasma 300 MHz – 38 GHz <p>Natężenie pola magnetycznego H w zakresie częstotliwości 0 Hz – 1 GHz</p> <p>Zakresy pomiarowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,01 mT – 1999 mT dla 0 Hz, 1 nT – 10 mT dla pasma 5 Hz – 100 kHz - 0,7 A/m – 210 A/m dla pasma 100 kHz – 10 MHz - 0,02 A/m – 20 A/m dla pasma 10 MHz – 60 MHz - 0,026 A/m – 16 A/m dla pasma 60 MHz – 1 GHz 	<p>PN-T-06580-1:2002 PN-T-06580-3:2002</p>
<p>Natężenie pola elektrycznego E w zakresie częstotliwości 5 Hz - 300 MHz</p> <p>Zakresy pomiarowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,01 V/m -100 kV/m dla pasma 5 Hz -100 kHz -1,5 V/m -1200 V/m dla pasma 100 kHz - 300 MHz <p>Gęstość mocy w zakresie częstotliwości 300 MHz - 38 GHz</p> <p>Zakres pomiarowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> -14 mW/m²-20W/m² <p>Natężenie pola magnetycznego H w zakresie częstotliwości 0 Hz -1 GHz</p> <p>Zakresy pomiarowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,01 mT – 1999 mT dla 0 Hz -1 nT – 10 mT dla pasma 5 Hz -100 kHz - 0,7 A/m - 210A/m dla pasma 100 kHz - 10 MHz - 0,02 A/m - 20 A/m dla pasma 10 MHz - 60 MHz - 0,026 A/m -16 A/m dla pasma 60 MHz -1 GHz 	<p>Rozp. Ministra Środowiska z dnia 30.10.2003r. (Dz. U. Nr 192, poz.1883) PN-T-06580-3:2002</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Dawka ekspozycyjna promieniowania X - Moc dawki ekspozycyjnej promieniowania X <p>zakres pomiarowy:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dolny zakres mocy dawki 0,2 mR/h; - dolny zakres dawki 0,2 mR 	<p>PB-56, wyd. 4:21.05.2007</p>
<p>Stężenie radionuklidów: ¹³⁷Cs i ⁴⁰K metodą spektrometrii gamma w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> 6,0 – 10 kBq/kg dla ¹³⁷Cs 40,0 – 100 kBq/kg dla ⁴⁰K 	<p>PB-58 wyd. 5:17.05.2007</p>

Badane cechy i metody badawcze	Normy i/lub udokumentowane procedury badawcze
Parametry fizyczne: - Wysokie napięcie - Czas ekspozycji - Całkowita filtracja - Warstwa pochłonna - Wydajność lampy - Geometria wiązki - Oświetlenie pola symulującego pole promieniowania rentgenowskiego - Wielkość ogniska - Kratka przeciwrozproszeniowa - Odległość ognisko lampy- rejestrator obrazu - System automatycznej kontroli ekspozycji - Ekran wzmacniający - Moc dawki - Rozdzielczość wysokokontrastowa toru wizyjnego - Progowy kontrast obrazu - Czas reakcji wyłącznika - Kinematografia - Zgodność pola promieniowania X z polem widzenia wzmacniacza - Warunki pracy ciemni - Przebieg procesu wywoływania	PB-86 wyd. 1:01.09.2006 PB-54 wyd. 1:21.02.2007 PB-13 wyd. 1:28.03.2008

W Oddziale Higieny Radiacyjnej zatrudnionych jest pięć osób upoważnionych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku do wykonywania czynności kontrolnych. Kontrole prowadzone są w następujących zakresach tematycznych:

1. wykonywanie czynności nadzoru w zakresie higieny radiacyjnej, w tym:
 - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc stosowania źródeł promieniowania jonizującego,
 - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc użytkowania źródeł elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
 - prowadzenie dochodzenia w sprawach związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
 - udział w akcjach awaryjnych związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
2. dokonywanie ustaleń kontroli;
3. sporządzanie dokumentacji w zakresie czynności nadzoru służących do opracowywania protokołów kontroli oraz projektów wystąpień pokontrolnych.

W 2013r. sprawowano nadzór w zakresie higieny radiacyjnej nad 378 zakładami w województwie podlaskim. W 378 zakładach użytkowanych było 617 medycznych aparatów rtg i 413 urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne. W 320 zakładach stosowano wyłącznie aparaturę rentgenowską, w 27 zakładach wyłącznie źródła pola elektromagnetycznego i w 31 stosowano źródła promieniowania jonizującego oraz źródła pola elektromagnetycznego, w tym w 2 zakładach stosowano źródła izotopowe w celach medycznych. Liczbę urządzeń z podziałem na rodzaj zastosowania przedstawiają tabela 1 oraz tabela 4. Tabele 2 i 3 przedstawiają strukturę wiekową użytkowanej aparatury rtg.

Tabela 1. Ogólna liczba i rodzaj aparatów rtg według ewidencji na koniec 2013r.

Rodzaj aparatu rtg		liczba
tylko do prześwietleń	stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	8
	stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	28
	stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	3
tylko do zdjęć		90
do zdjęć i prześwietleń		42
mammografy		10
do wewnątrzustnych zdjęć zębów		364
do zdjęć panoramicznych		45
densytometry		12
tomografy komputerowe		15

Tabela 2. Wiek aparatów mammograficznych użytkowanych w województwie podlaskim – stan na koniec 2013r.

Rok produkcji	2010r.	2008r.	2007r.	2006r.	2005r.	2003r.	2000r.	1997r.
Mammografy ogółem	1	1	2	1	2	1	1	1
Mammobusy	0	1	0	0	1	1	1	0
Mammografy stosowane do badań skryningowych	1	1	2	1	2	1	1	1

Tabela 3. Struktura wiekowa aparatury RTG na terenie województwa podlaskiego na koniec 2013r.

<i>Rok produkcji</i>	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004
Liczba aparatów rtg	16	34	72	59	40	47	36	32	75	38
<i>Rok produkcji</i>	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994
Liczba aparatów rtg	31	21	18	28	10	10	8	6	3	4
<i>Rok produkcji</i>	1993	1992	1991	1990	1989	1988	1987	1986	1985	1984
Liczba aparatów rtg	2	1	2	1	2	2	2	1	4	0
<i>Rok produkcji</i>	1983	1982	1981	1980	1979	1978	1976		Brak danych	
Liczba aparatów rtg	2	3	0	0	0	1	1		5	

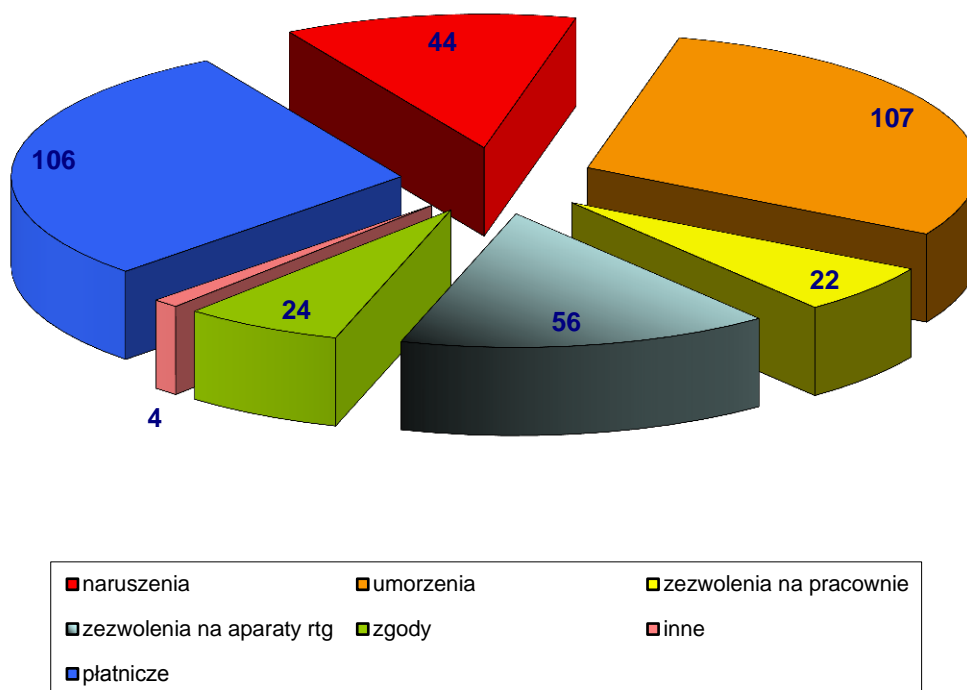
Tabela 4. Ogólna liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne 0 Hz – 300 GHz według ewidencji na koniec 2013r.

Dziedzina zastosowań	Urządzenia i instalacje	Liczba
Ochrona zdrowia	aparaty do elektrochirurgii	148
	diatermie	68
	urządzenia MRI	9
	inne	48
Przemysł	urządzenia indukcyjne	8
	zgrzewarki	2
Radiokomunikacja i łączność	radiofoniczne	20
	telewizyjne	14
	inne	96

Zdjęcie 1. Jedno z najnowszych urządzeń MRI na terenie województwa podlaskiego.

W nadzorowanych obiektach przeprowadzono 255 kontroli. W 2013r. w zakresie higieny radiacyjnej Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 363 decyzje administracyjne, w tym 284 decyzje dotyczące zakładów użytkujących źródła promieniowania jonizującego, 10 dotyczących jednostek użytkujących źródła pól elektromagnetycznych oraz 69 decyzji dotyczących jednostek użytkujących zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pól elektromagnetycznych. Z wydanych decyzji administracyjnych 34 (łącznie 123 zalecenia pokontrolne) obligowały użytkowników źródeł promieniowania jonizującego do usunięcia stwierdzonych podczas kontroli naruszeń. W 2013r. zakładom użytkującym źródła pól elektromagnetycznych wydano 1 decyzję (łącznie 1 zalecenie pokontrolne) nakazującą usunięcie naruszeń. W przypadku jednostek użytkujących zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pól elektromagnetycznych zostało wydanych 9 decyzji administracyjnych (łącznie 29 zaleceń pokontrolnych) obligujących strony do usunięcia stwierdzonych naruszeń.

Wykres 1. Liczba i rodzaj decyzji wydanych w zakresie higieny radiacyjnej w 2013r.

Wydano 22 decyzje zezwalające na uruchomienie pracowni rtg, 56 na uruchomienie i stosowanie aparatów rentgenowskich w celach medycznych oraz 24 zgody na świadczenie usług medycznych. Wykres 1 przedstawia całościowo liczbę i rodzaje decyzji wydanych przez Oddział Higieny Radiacyjnej w 2013r.

Liczbę wydanych zezwoleń w 2013r. z podziałem na rodzaje aparatów rtg prezentuje tabela 5.

Tabela 5. Wydane zezwolenia na uruchomienie i stosowanie aparatury rentgenowskiej w 2013r.

Rodzaj aparatu	Liczba wydanych zezwoleń
aparat stomatologiczny do zdjęć wewnątrzustnych zębów	31
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych	12
aparat zdjęciowy	13
aparat zdjęciowo- prześwietleniowy	2
aparatury stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	2
aparatury stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	4
tomograf komputerowy	5
aparat do densytometrii kości	2

W województwie podlaskim, w narażeniu na promieniowanie jonizujące pracuje 1331 osób, z tego 1151 osób jest objętych pomiarami dawek indywidualnych. W ubiegłym roku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych dawek rocznych u tych osób. Na tej podstawie ocenia się, że ochrona radiologiczna na stanowiskach pracy jest właściwa.

W kontakcie z polem elektromagnetycznym pracowały 1404 osoby. Wskaźnik ekspozycji W na PEM był poniżej 0,5 w przypadku 1354 osób, w przypadku 50 osób mieścił się w przedziale $0,5 \leq W \leq 1$. Nie stwierdzono stanowisk pracy, na których wskaźnik ekspozycji $W > 1$. Ocena wartości wskaźnika ekspozycji pozwala stwierdzić, że organizacja pracy i ochrona przed polami elektromagnetycznymi na stanowiskach pracy jest prawidłowa.

W tabeli 6 przedstawiono nieprawidłowości stwierdzone podczas kontroli urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne w zakresie 0 Hz – 300 GHz, natomiast w tabeli 7 przedstawiono nieprawidłowości z zakresu ochrony radiologicznej stwierdzone podczas kontroli zakładów stosujących aparaturę rentgenowską w celach medycznych występujące w roku 2013.

Tabela 6. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne w zakresie 0 Hz - 300 GHz w 2013r.

Lp.	Temat	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości
1.	brak aktualnych pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego	4
2.	brak oznakowania zasięgu stref ochronnych i oznakowania źródła pola elektromagnetycznego	2
3.	brak szkoleń pracowników w zakresie bhp przy pracy w polu elektromagnetycznym	1
4.	brak rejestru czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowisku pracy	2
5.	brak karty badań i pomiarów czynników szkodliwych	2

Dane dotyczące higieny radiacyjnej w 2013r. gromadzone były z wykorzystaniem posiadanego oprogramowania biurowego w opracowanych rejestrach i bazach.

Tabela 7. Naruszenia stwierdzone podczas kontroli pracowni rtg w 2013r.

Lp.	Temat	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości
1.	brak kontroli narażenia pracowników	2
2.	brak ewidencji dawek, osób i orzeczeń lekarskich	6
3.	brak certyfikatów potwierdzających przeszkolenie w dziedzinie ochrony radiologicznej pacjenta	6
4.	brak testów specjalistycznych	23
5.	brak testów podstawowych	7
6.	zakaz użytkowania aparatury rtg	12
7.	brak odpowiedniego oznakowania	3
8.	brak protokołu przeglądu wentylacji	13
9.	brak inspektora ochrony radiologicznej	4
10.	brak lub nieprawidłowa instrukcji ochrony radiologicznej	3
11.	brak programu szkoleń i jego realizacji	5
12.	brak informacji o konieczności powiadomienia o ciąży	1
13.	brak skierowania na badania rtg	3
14.	brak dostępu do zbiorów przepisów prawnych	1
15.	nieprawidłowy program zapewnienia jakości	26
16.	brak zgodności stanu faktycznego z projektem	2
17.	brak zgody na świadczenie usług medycznych	11
18.	brak lub nie okazano decyzji zezwalającej na uruchomienie i stosowanie aparatu rtg	3
19.	brak osłon osobistych	1
20.	brak zaświadczeń lekarskich	11
21.	brak rejestratora dawki	1

Zdjęcie 2. Aparat rtg do zdjęć z odczytem cyfrowym.

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa PAA harmonogramami Dział Laboratoryjny WSSE wykonywał pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń

promieniotwórczych przedstawia tabela 8. Skażenia promieniotwórcze żywności od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

Dział Laboratoryjny WSSE wykonywał testy eksploatacyjne kontroli fizycznych parametrów aparatury rtg oraz pomiary pól elektromagnetycznych. Wykonano badania 44 aparatów rentgenowskich oraz pomiary rozkładu pola elektromagnetycznego 71 urządzeń. W jednym z badań przy aparacie rtg wewnątrzustnym (punktowym) otrzymano negatywny wynik testu wysokiego napięcia lampy rentgenowskiej.

Tabela 8. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

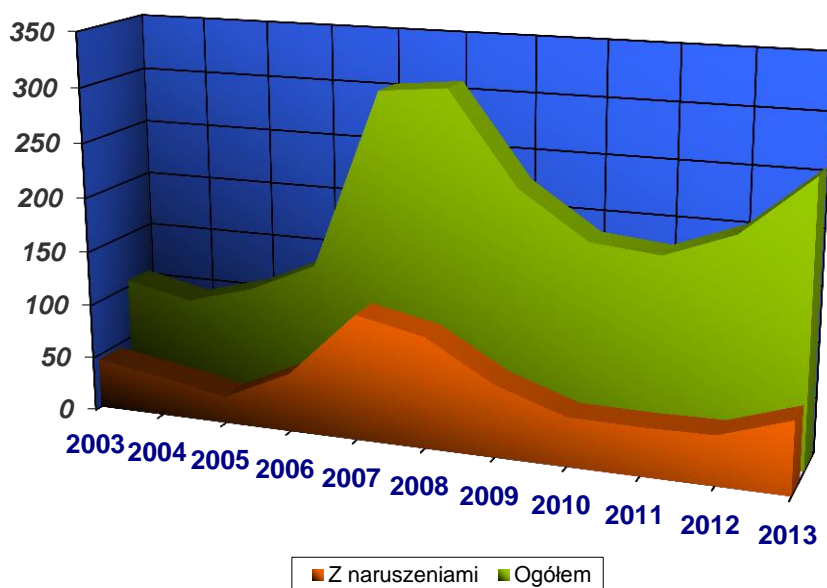
Lp.	Rodzaj próbki (produkt)	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba oznaczeń w których przekroczona była norma ¹	Przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń ²
1.	Mleko – Płynne	8	0	0,25-1,02
2.	Mięso – Wołowina i wieprzowina	8	0	0,18-0,83
3.	Ryby – Słodkowodne	4	0	0,37-1,97
4.	Drób – Kurczak	4	0	0,18-0,28
5.	Jaja	8	0	0,13-1,58
6.	Zboża – Pszenica i żyto	2	0	0,28-1,31
7.	Ziemniaki	2	0	0,23-0,46
8.	Warzywa – Kapusta, buraki	2	0	0,16-0,58
9.	Owoce – Jabłka	2	0	0,18-1,03
10.	Woda wodociągowa	8	0	0,0002-0,017
11.	Woda powierzchniowa lub jezioro	2	0	0,001-0,007
12.	Środki żywienia zwierząt – Pasze zielone	2	0	0,24-1,55

¹ 370Bq/kg dla –mleka i jego przetworów; 600Bq/kg inne produkty,

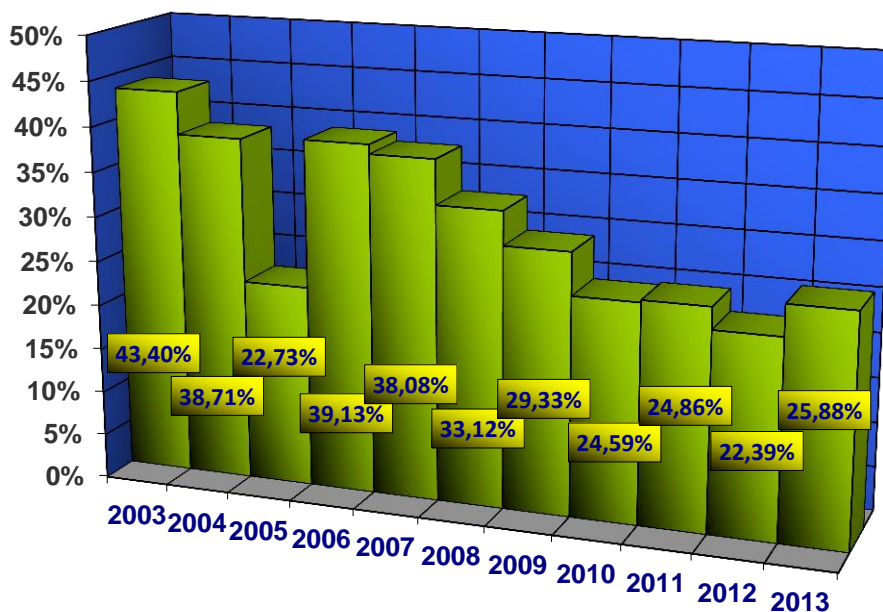
² w Bq/kg (Bq/l).

W roku 2003 stwierdzono naruszenia podczas 46 kontroli na ogólną liczbę 155 kontroli, co stanowiło 29,68% kontrolowanych obiektów. W roku 2004 stwierdzono naruszenia podczas 36 kontroli na ogólną liczbę 180 kontroli, co stanowi 20%, zaś w 2005r. stwierdzono naruszenia podczas 25 kontroli na ogólną liczbę 214, co stanowi 11,68%. W 2006r. z przeprowadzonych 186 kontroli, naruszenia stwierdzono podczas 54 kontroli, co stanowi 29,03% kontroli. W 2007r. stwierdzono naruszenia podczas 115 kontroli na ogólną liczbę 302 kontroli, co stanowi 38,1% kontroli. W 2008r. stwierdzono naruszenia podczas 102 kontroli na ogólną liczbę 308 kontroli, co stanowi 33,1% kontroli. W 2009r. stwierdzono naruszenia podczas 66 kontroli na ogólną liczbę 225 kontroli, co stanowi 29,33%. W 2010r. wykonano 183 kontrole podczas 45 stwierdzono naruszenia, co stanowi 24,59%. W 2011r. przeprowadzono 177 kontroli podczas 44 stwierdzono naruszenia, co stanowi 24,86%. W 2012r. wykonano 201 kontroli podczas 45 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 22,39% wszystkich przeprowadzonych kontroli. W 2013r. przeprowadzono 255 kontroli podczas 66 stwierdzono naruszenia, co stanowi 25,88%. Dane zostały wizualizowane na wykresach 2 i 3.

Wykres 2. Zestawienie wykonanych kontroli i kontroli, w czasie których stwierdzono naruszenia na przestrzeni lat 2003 - 2013.

Wykres 3. Procent kontroli podczas których stwierdzono naruszenia w latach 2003-2013.

Od roku 2006 wprowadzony został obowiązek wykonywania testów podstawowych i specjalistycznych fizycznych parametrów aparatury rtg oraz wdrożenia systemu zarządzania jakością, co spowodowało wzrost stwierdzanych naruszeń. Obserwowany jest nieznaczny wzrost liczby stwierdzanych w tej chwili nieprawidłowości i wynika głównie z nieterminowego wykonywania testów specjalistycznych kontroli fizycznych parametrów aparatury rtg jak również z powodu nieprawidłowego funkcjonowania systemu zarządzania jakością.

Zwiększenie ilości stwierdzonych nieprawidłowości wynika z przyczyn ekonomicznych jednostek stosujących aparaturę rtg.

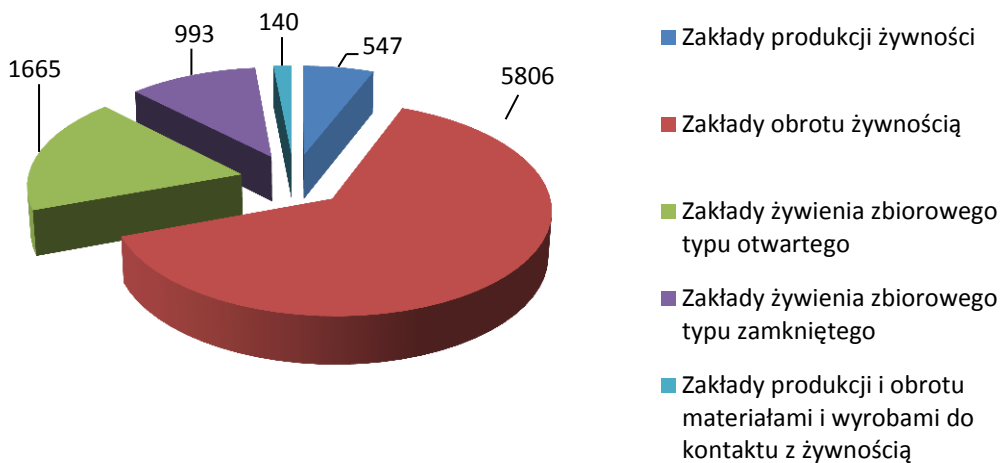
Zdjęcie 3. Aparat do tomografii komputerowej zainstalowany w 2013r.

Jednak dzięki zwiększonej ilości obowiązujących szkoleń w zakresie ochrony radiologicznej, jak również z zastosowania bardziej nowoczesnego sprzętu stan higieny radiacyjnej w naszym województwie ulega stałej, systematycznej poprawie.

XI. OCENA STANU SANITRNEGO WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ ORAZ KOSMETYKÓW ZA ROK 2013

URZĘDOWA KONTROLA ZAKŁADÓW ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA ORAZ MATERIAŁÓW I WYROBÓW DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ

Pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie podlaskim w 2013 roku obejmował urzędowym nadzorem łącznie 9151 zakładów, w tym 9011 obiektów żywności i żywienia oraz 140 zakładów produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Wykres 1: Rodzaje obiektów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością objętych nadzorem w roku 2013 wg ich liczebności.

W 2013r. skontrolowano 8154 obiekty (tj. 89,11% ujętych w ewidencji), spośród których w 7050 (tj. 77,04%) dokonano kompleksowej oceny stanu sanitarnego według jednolitych kryteriów ustalonych w obowiązujących w kraju arkuszach oceny stanu sanitarnego. Na podstawie ocen klasyfikacyjnych 109 zakładów uznano za niezgodne z wymaganiami obowiązującego prawa, co stanowi 1,55% ogółu obiektów sklasyfikowanych.

W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 11685 kontroli i rekontroli, w tym 805 kontroli interwencyjnych. Wyniki przeprowadzonych inspekcji wykazały, iż 6712 zakładów wdrożyło zasady GHP/GMP, natomiast 2160 posiada wdrożony system HACCP.

Spśród ogólnej liczby obiektów poddanych inspekcji, w ramach nadzoru nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, skontrolowano 20 zakładów produkcji oraz 83 miejsca obrotu, w których łącznie przeprowadzono 130 kontroli, w tym 22 w zakładach produkcji i 108 w miejscach obrotu materiałami i wyrobami.

W wyniku urzędowej kontroli żywności sprawowanej w obiektach ujętych w ewidencji wydano w 2013r. 2098 decyzji administracyjnych nakazowych, w tym 35 nakazujących unieruchomienie lub przerwanie działalności całego lub części zakładu oraz 50 zakazujących wprowadzania do obrotu produktu niespełniającego wymagań prawa.

Łącznie pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wydał 7479 decyzji administracyjnych, w tym były to decyzje zatwierdzające działalność podmiotów branży spożywczej, nakazowe i inne wynikające z prowadzonego postępowania administracyjnego oraz 3594 decyzje płatnicze.

Za stwierdzone naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych nałożono 700 mandatów karnych na łączną kwotę 123.050 zł oraz skierowano 12 wniosków o ukaranie osób winnych stwierdzonych zaniedbań, w tym 1 do Sądu Grodzkiego oraz 11 wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku. Złożono również 1 zawiadomienie do prokuratury o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku, działając jako organ I instancji na mocy art. 104 ustawy z dnia 25.08.2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia wydał w 2013 roku łącznie 13 decyzji administracyjnych na podstawie wniosków złożonych przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa podlaskiego. Wymierzono 12 kar pieniężnych na łączną kwotę 13.500 zł. Kary pieniężne wymierzono m.in. za: rozpoczęcie działalności w zakresie produkcji lub obrotu żywnością, bez uzyskania wymaganej prawem decyzji właściwego PPIS, prowadzenie produkcji lub obrotu żywnością w zakresie niezgodnym z uzyskaną decyzją o zatwierdzeniu oraz nieprzestrzeganie wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych.

W jednym przypadku PPWIS w Białymstoku zwrócił złożony przez PPIS wniosek bez rozpatrzenia, z uwagi na brak przesłanek do ukarania przedsiębiorcy.

W 4 przypadkach przedsiębiorcy odwołali się do Głównego Inspektora Sanitarnego od decyzji PPWIS w Białymstoku nakładających karę. Główny Inspektor Sanitarny utrzymał w mocy 3 decyzje PPWIS w Białymstoku, natomiast w 1 przypadku aktualnie brak jest rozstrzygnięcia GIS – sprawa jest w toku.

Wyniki z kontroli obiektów żywności i żywienia w województwie podlaskim w 2013 roku wskazują, iż w porównaniu do roku 2012 stan sanitarny części grup obiektów uległ poprawie. Spadek odsetka zakładów ocenionych jako niezgodne z wymaganiami prawa odnotowano w super i hipermarketach, piekarniach, ciastkarniach, innych obiektach obrotu żywnością oraz obiektach ruchomych i tymczasowych.

Spśród obiektów produkcji żywności, jako zakłady niespełniające wymagań oceniono 0,92% zakładów produkcyjnych. Negatywnie oceniono 1,42% piekarni, 1,12% automatów do lodów oraz 3,33% innych wytwórni żywności.

W odniesieniu do zakładów obrotu żywnością negatywnie oceniono 1,56% zakładów. Największy odsetek obiektów ocenionych jako niezgodne z wymaganiami odnotowano w grupie: kioski na targowiskach sprzedające inne środki spożywcze (2,78%) i sklepy spożywcze (2,04%).

Wśród obiektów żywienia zbiorowego większy odsetek zakładów negatywnie ocenionych stwierdzono w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego (1,40%) w stosunku do zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego (0,43%). Obiekty niezgodne wśród zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego stwierdzono w grupie zakładów małej gastronomii (1,18%), natomiast obiekty niezgodne wśród obiektów żywienia zbiorowego typu zamkniętego stwierdzono w 2 grupach tj. stołówkach szkolnych (0,99%) i stołówkach w przedszkolach (0,46%).

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego, poza kontrolami kompleksowymi w zakładach, przeprowadzała kontrole tematyczne, mające na celu szczegółową ocenę danego zagadnienia, m.in.:

- warunków przechowywania, higieny sprzedaży oraz identyfikowalności środków spożywczych,
- znakowania środków spożywczych produkowanych i wprowadzanych do obrotu na terenie województwa podlaskiego, w tym pod kątem zamieszczanych oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych,
- wdrożonych systemów kontroli wewnętrznej przez zakłady branży spożywczej i przestrzegania procedur opartych na zasadach GHP/GMP i systemu HACCP,
- warunków produkcji, sprzedaży i reklamy suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i żywności wzbogacanej,
- stosowania w produkcji i przetwórstwie żywności substancji dodatkowych,
- przestrzegania wymagań prawa żywnościowego w zakresie żywności zmodyfikowanej genetycznie,
- produkcji oraz jakości zdrowotnej naturalnych wód mineralnych, wód źródłanych i stołowych na terenie województwa podlaskiego,
- warunków produkcji przetworów grzybowych oraz skupu i sprzedaży grzybów świeżych, w szczególności na targowiskach oraz zakładach żywienia zbiorowego,
- działalności podmiotów w ramach produkcji pierwotnej i dostaw bezpośrednich żywności pochodzenia roślinnego.

Do nieprawidłowości odnotowywanych w zakładach sektora spożywczego skontrolowanych w roku 2013 należały w szczególności:

- brak lub nieprawidłowe znakowanie środków spożywczych,
- wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości,
- nieprawidłowe warunki przechowywania środków spożywczych: brak segregacji asortymentowej, przechowywanie żywności w temperaturze niezgodnej z deklaracją producenta,
- brak dowodów, że stosowane opakowania dopuszczone są do kontaktu z żywnością,
- niewłaściwy stan sanitarno - techniczny pomieszczeń zakładu, wyposażenia i sprzętu oraz brak czystości i porządku,
- nieprzestrzeganie w praktyce zasad GHP/GMP, m.in. w zakresie higieny osobistej personelu, zabezpieczenia zakładu przed szkodnikami, mycia i dezynfekcji naczyń i sprzętu,
- brak systematycznych zapisów dokumentujących realizację zasad GHP/GMP i HACCP.

URZĘDOWA KONTROLA KOSMETYKÓW

W roku 2013 pion bezpieczeństwa żywności i żywienia prowadził również nadzór nad produkcją i obrotem kosmetykami.

Ogółem skontrolowano 131 obiektów, w tym 3 zakłady produkcji kosmetyków, 128 obiektów obrotu kosmetykami (17 hurtowni i 111 sklepów specjalistycznych).

Łącznie przeprowadzono 228 kontroli i rekontroli. W 2 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, które były podstawą wydania 2 decyzji administracyjnych. Nie nakładano mandatów karnych.

URZĘDOWA OCENA JAKOŚCI ZDROWOTNEJ ZBADANYCH ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH, MATERIAŁÓW I WYROBÓW DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ KOSMETYKÓW

W roku 2013 pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego do badań laboratoryjnych pobrał łącznie 2603 próbki, w tym 2545 pobrano w zakładach żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością, 36 próbek w zakładach produkcji i obrotu kosmetykami oraz 22 próbki w ramach granicznej kontroli sanitarnej.

W 2013 roku pobrano: 2210 próbek żywności, 47 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, 304 próbki sanitarne oraz 41 próbek kosmetyków.

W uszczegółowieniu do nadzorowanych zakładów pobrano odpowiednio: w zakładach produkcji żywności - 538 próbek, w zakładach obrotu żywnością – 1750 próbek, w zakładach żywienia zbiorowego – 226 próbek, w wytwórniach i miejscach obrotu materiałami i wyrobami – 31 próbek oraz w zakładach produkcji i obrotu kosmetykami – 36 próbek.

Z ogólnej liczby pobranych próbek zakwestionowano 106. Kwestionowany rodzaj próbek to: 39 próbek żywności oraz 67 próbek sanitarnych.

W kierunku zawartości zanieczyszczeń mikrobiologicznych oceniono 1233 próbki, w tym 1214 krajowych środków spożywczych, 9 z UE i 10 z importu. Zakwestionowano 15 próbek krajowych, co stanowi 1,22%.

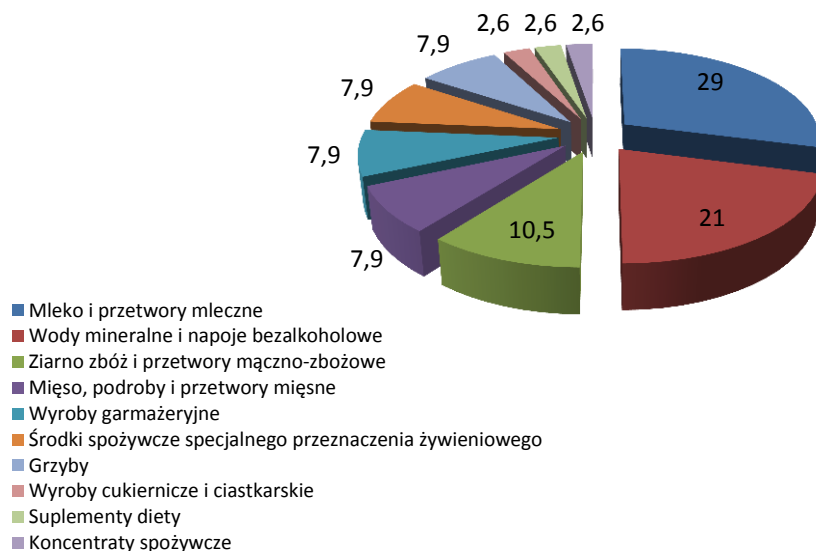
W kierunku parametrów chemicznych takich jak: metale szkodliwe dla zdrowia, pozostałości pestycydów, mikotoksyny, zanieczyszczenia azotanami, substancje dodatkowe dozwolone, obecność organizmów GMO, z zakładów nadzorowanych przez PIS woj. podlaskiego zbadano łącznie 603 próbki. Zakwestionowano 1 próbkę.

W kierunku znakowania oceniono 1132 próbki. Niewłaściwe znakowanie stwierdzono w 14 (w próbkach krajowych środków spożywczych), co stanowi 1,24%.

Organoleptycznie oceniono 1533 próbki (1478 krajowych, 28 z UE i 27 z importu), z czego zakwestionowano 3 próbki krajowe, co stanowi 0,20%.

Badania na zanieczyszczenia biologiczne przeprowadzono ogółem w 178 próbkach (161 krajowych, 4 z UE, oraz 13 z importu). W 2013 roku zakwestionowano 6 próbek (5 próbek krajowych i 1 z importu), co stanowiło 3,37%.

W 2013r. w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększył się odsetek próbek kwestionowanych na obecność zanieczyszczeń biologicznych. Natomiast zmniejszył się odsetek próbek zdyskwalifikowanych w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych, organoleptyki i znakowania.

Wykres 2: Asortymenty środków spożywczych kwestionowane w roku 2013.

W roku 2013 Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła również ocenę laboratoryjną jakości materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością produkowanych i wprowadzanych do obrotu na terenie województwa podlaskiego oraz kosmetyków.

Łącznie do badań pobrano 47 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym 31 z miejsc obrotu materiałami i wyrobami oraz 16 z obiektów obrotu środkami spożywczymi.

Spośród 47 zbadanych próbek, 7 stanowiły materiały opakowaniowe i opakowania do żywności (4 krajowe, 3 z UE), a 40 (8 krajowe, 32 z importu) - pozostałe wyroby do kontaktu z żywnością tj. wyroby z melaminy, wyroby ceramiczne, butelki dla niemowląt, przybory kuchenne z poliamidu. Próbki nie były kwestionowane w zbadanych parametrach.

W roku 2013 zbadano 41 próbek kosmetyków (36 z zakładów obrotu kosmetykami, 5 z innych zakładów obrotu), w tym 34 w kierunku dozwolonych substancji dodatkowych i 24 w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych oraz 37 w kierunku znakowania.

Pobrane asortyment stanowiły głównie: kremy, szampony, pasty do zębów dla dzieci, farby do włosów i henny do tatuaży. Próbki wyrobów kosmetycznych nie były kwestionowane.

SYSTEM RASFF

W 2013r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego podejmował szereg działań w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF), mających na celu wyeliminowanie z rynku żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zagrażających zdrowiu ludzi.

Wojewódzki Punkt Kontaktowy systemu RASFF w WSSE w Białymstoku w roku 2013 otrzymał łącznie 58 powiadomień, w tym 45 alarmowych, 12 informacyjnych oraz 1 typu NEWS. Krajowy Punkt Kontaktowy w Głównym Inspektoracie Sanitarnym przekazywał również informacje napływające spoza krajów UE, dotyczące konieczności podejmowania działań zmierzających do wyeliminowania z obrotu handlowego bądź produkcji środków spożywczych niespełniających wymagań prawa.

Wszelkie dokumenty związane z identyfikacją producenta i odbiorców kwestionowanych produktów przesyłane były bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego oraz za pośrednictwem innych Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych. W każdym przypadku, materiały natychmiast przesyłano do właściwego Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego celem podjęcia działań kontrolno-wyjaśniających i zaradczych zmierzających do wycofania produktów niebezpiecznych.

Wskutek otrzymanych informacji pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego przeprowadzili łącznie 464 kontrole w obiektach wskazanych na listach dystrybucji, do których trafiły produkty będące przedmiotem powiadomień.

W efekcie zgłoszenia z terenowej sieci powiadamiania systemu RASFF (od Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego), Wojewódzki Punkt Kontaktowy przekazał do Krajowego Punktu Kontaktowego systemu RASFF 2 powiadomienia uzupełniające FOLLOW UP dotyczące powiadomienia alarmowego zgłoszonego pierwotnie przez innego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Jedno z powiadomień alarmowych, które można określić sytuacją kryzysową zaistniała w sektorze żywnościowym dotyczyło mleka w proszku, w którym stwierdzono obecność fragmentu opakowania oraz niezidentyfikowanego granulatu przypominającego trutkę na szczury, a także wyrobów cukierniczych, które zostały wyprodukowane z udziałem ww. produktu. W związku z zagrożeniem, pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności i żywienia prowadzili skoordynowane kontrole u producentów żywności oraz w zakładach obrotu handlowego. O wynikach kontroli przeprowadzonych na terenie woj. podlaskiego regularnie (codzienne meldunki) informowano Głównego Inspektora Sanitarnego oraz Centrum Zarządzania Kryzysowego Wojewody Podlaskiego.

KONTROLA GRANICZNA PRODUKTÓW Z IMPORTU PRZYWOŻONYCH Z PAŃSTW TRZECICH NA TEREN UE LUB WYWOŻONYCH POZA JEJ OBSZAR

Graniczną kontrolę sanitarną realizowano w oparciu o zapisy rozporządzenia nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29.04.2004r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym

i żywnościowym, ustawy z dnia 25.08.2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, procedury kontroli wprowadzonej zarządzeniem Głównego Inspektora Sanitarnego z dnia 28.10.2006r., przy uwzględnieniu szczególnych warunków wwozu niektórych produktów z państw trzecich objętych rozporządzeniami Komisji (WE) Nr 669/2009 z dnia 24.07.2009r, Nr 1152/2009 z dnia 27.11.2009r. – pod kątem aflatoksyn, Nr 258/2010 z dnia 25.03.2010r. – odnośnie gumy guar, Nr 1135/2009 z dnia 25.11.2009r. – pod kątem melaminy, Nr 284/2011 – odnośnie przyborów kuchennych z Chin i Hongkongu oraz decyzją Komisji z dnia 22.12.2011r. w sprawie ryżu z Chin.

W roku 2013 w punktach granicznej kontroli sanitarnej na przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy oceniono ogółem 794 partie, w tym 693 partie żywności pochodzenia niezwiędzonego i 101 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wystawił ogółem 789 świadectw, w tym 787 spełnienia wymagań zdrowotnych (686 dotyczących żywności: 223 dopuszczające do obrotu i 463 z adnotacją tranzyt oraz 101 dotyczących materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością: 46 dopuszczających do obrotu i 55 z adnotacją tranzyt) oraz 2 świadectwa dla produktów niespełniających wymagań zdrowotnych: ciecierzycy wwożonej z Rosji na Litwę (na podstawie dokumentacji sanitarnej stwierdzono ponadnormatywny poziom pestycydu heksachlorodeksanu (HCH); wydano decyzję zakazującą wprowadzenia do obrotu i nakazującą wywóz całej partii do eksportera w Rosji oraz podjęto działania w ramach systemu RASFF) oraz preparatu smakowego do przetworów mleczarskich ZABAJONE, zwracanego z Białorusi do producenta mającego siedzibę w Polsce (Zentis Polska Sp. z o.o., w Siedlcach - towar po upływie daty minimalnej trwałości; wydano decyzję zakazującą wprowadzenia do obrotu wyżej wymienionego środka spożywczego i nakazującą jego zniszczenie). Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał w sumie 2 decyzje administracyjne zakazujące wprowadzenia do obrotu w/w środków spożywczych.

Do badań laboratoryjnych pobrano na przejściach granicznych 5 próbek: 3 próbki grzybów pochodzących z Białorusi w kierunku określenia poziomu skażenia promieniotwórczego oraz 2 próbki soków z owoców z granatu pochodzących z Rosji w celu zbadania w nich obecności syntetycznych barwników organicznych. Próbek nie kwestionowano.

W 2013r. nadzór w ramach granicznych kontroli sanitarnych realizowali również Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa podlaskiego (5 PSSE - w Białymstoku, Hajnówce, Łomży, Siemiatyczach, Suwałkach) dokonując oceny importowanych i eksportowanych partii towarów w wyniku otrzymanych wniosków od importerów/eksporterów o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej.

Łącznie pracownicy PSSE ocenili 174 partie towarów (żywności) w ramach granicznych kontroli sanitarnych, w tym: 137 partii z państw trzecich oraz 37 partii w ramach eksportu. W 2013r. nie oceniano w ramach granicznej kontroli sanitarnej materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Na wniosek przedsiębiorców (producentów krajowych) oceniono 37 partii środków spożywczych eksportowanych do państw trzecich: 19 partii wyrobów cukierniczych (lizaków) do Libii; 2 partie skrobi ziemniaczanej do Libanu i Pakistanu; 5 partii piwa do Chin i Korei; 4 partie majonezów do Maroko i Kenii; 4 partie musztardy do Maroko i Kenii; 3 partie ketchupu do Maroko. W wyniku kontroli wystawiono wszystkim ocenionym partiom świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych. Łącznie wystawiono 20 świadectw.

W wyniku granicznych kontroli sanitarnych, Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wystawili łącznie 156 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych ocenionej żywności (136 dla żywności z importu oraz 20 w ramach eksportu) i 1 świadectwo niespełnienia wymagań zdrowotnych (grzyby mrożone borowiki).

W ramach oceny jakości zdrowotnej żywności pobrano (przez PPIS w Białymstoku i PPIS w Łomży) łącznie 17 próbek środków spożywczych tj. 8 próbek grzybów w solance (kurki) z Białorusi i Ukrainy w kierunku skażeń promieniotwórczych; 4 próbki grzybów świeżych (kurki) z Rosji w kierunku skażeń promieniotwórczych; 2 próbki grzybów mrożonych (borowiki i kurki) z Chin w kierunku oceny organoleptycznej, zawartości kadmu i zawartości grzybów

pierwotnie zaczerwionych; 2 próbki rodzynek sułtańskich z Turcji w kierunku metali szkodliwych dla zdrowia (ołów i kadm) oraz w kierunku określenia poziomu ochratoksyny A, aflatoksyny B1 oraz sumy aflatoksyn B1+B2+G1+G2; 1 próbkę majeranku z Egiptu w kierunku określenia poziomu aflatoksyny B1 oraz sumy aflatoksyn B1+B2+G1+G2.

W wyniku badań laboratoryjnych zakwestionowano 1 próbkę grzybów mrożonych (borowiki) z Chin. Stwierdzono 27,7% (m/m) grzybów pierwotnie zaczerwionych.

W związku z powyższym, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał decyzję zezwalającą na przetwórstwo (presortowanie partii produktu w celu dostosowania do ogólnych wymagań dotyczących żywności). Nie podejmowano działań w ramach systemu RASFF.

OCENA SPOSOBU ORAZ JAKOŚCI ŻYWIENIA W ZAKŁADACH ŻYWIENIA ZBIOROWEGO TYPU ZAMKNIĘTEGO

W roku 2013 w ewidencji ujęte były 993 obiekty żywienia zbiorowego zamkniętego. Badaniami sposobu żywienia objęto 725 obiektów żywienia zbiorowego zamkniętego, co stanowi 73,01% ogółu tego typu zakładów figurujących w ewidencji.

Do oceny teoretycznej sposobu żywienia pobrano ogółem 59 próbek (zestawień dekadowych), z czego 54 zestawienia dekadowe tj. 91,53% nie spełniały zaleceń.

Przyczyną kwestionowania próbek zbadanych teoretycznie była niezgodna z zaleceniami zawartość witaminy C (83,05% zbadanych próbek) przypadająca na jeden dzień ocenianej dekady, niewłaściwa zawartość wapnia (79,66% zbadanych próbek), a także zawartość żelaza (64,41% zbadanych próbek). Ze względu na nieprawidłową wartość energetyczną, negatywnie oceniono 38,98% zbadanych próbek, w tym ze względu na zbyt wysoki procent udziału energii z tłuszczu 62,71% zbadanych próbek oraz zbyt niski udział energii z białka 5,08% zbadanych próbek.

W 2013r. laboratoryjnie oceniono 140 próbek posiłków, zwracając szczególną uwagę na wartość energetyczną, procentowy udział energii z białka oraz z tłuszczu, zawartość wapnia i żelaza.

Spośród laboratoryjnie zbadanych próbek posiłków 79 oceniono jako nieprawidłowe (54,43%). Najczęstszą przyczyną kwestionowania była niewłaściwa wartość energetyczna ocenianego posiłku. Z tego względu zakwestionowano 77 próbek, co stanowi 97,47% ogółu nieprawidłowych. Z uwagi na zbyt niski udział energii z białka zakwestionowano 12 posiłków, tj. 15,19% ocenionych próbek posiłków, a zbyt wysoki udział energii z tłuszczu stwierdzono w 28 posiłkach, co stanowi 35,44%.

W 2013r. oceniono 780 jadłospisów, kwestionowano 55, co stanowi 7,05%.

Biorąc pod uwagę grupy obiektów, w których oceniano sposób żywienia największy odsetek próbek kwestionowanych stwierdzono w blokach żywienia w szpitalach (55,56%), w tym w systemie cateringowym (52,63%), w blokach żywienia w sanatoriach i prewentoriach (50,00%), w stołówkach w domach dziecka i młodzieży (50,00%), w stołówkach zakładów specjalnych i wychowawczych (44,44%), w domach opieki społecznej (38,33%), w tym w systemie cateringowym (25,00%), w stołówkach w bursach i internatach (36,59%), w innych zakładach żywienia (25,00%), w stołówkach w żłobkach i domach małego dziecka (15,38%), w zakładach usług cateringowych (11,11%), w stołówkach szkolnych (5,26%), w tym w systemie cateringowym (7,62%), w stołówkach przedszkolnych (4,25%), w tym w systemie cateringowym (7,55%) i w stołówkach na koloniach, półkoloniach, obozach i zimowiskach (2,50%).

Wyniki oceny żywienia nie odbiegają w znaczący sposób od rezultatów działań z lat poprzednich. Sposób żywienia jest w dalszym ciągu niezadawalający.

WSPÓŁPRACA Z INNYMI JEDNOSTKAMI KONTROLNYMI

Na przestrzeni 2013r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia wojewódzkiej i powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego prowadził współpracę z innymi jednostkami kontrolnymi tj. Inspekcją Weterynaryjną, Inspekcją Farmaceutyczną, Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Inspekcją Handlową oraz Służbą Celną, zgodnie z zapisami zawartych porozumień o współpracy oraz przy pełnym respektowaniu obowiązujących

przepisów prawa. Pozytywnie oceniono wyniki prowadzonej współpracy, realizowanej między innymi poprzez:

- organizację wspólnych szkoleń dla przedstawicieli służb kontrolnych (szkolenia i narady z przedstawicielami Inspekcji Weterynaryjnej, Służby Celnej),
- wzajemne przekazywanie informacji i materiałów dotyczących naruszeń obowiązujących przepisów prawa ujawnionych w wyniku kontroli i badań laboratoryjnych, na szczeblu wojewódzkim i powiatowym, w tym w ramach systemu RASFF,
- organizowanie wspólnych kontroli na szczeblu powiatowym,
- przekazywanie informacji w sprawie eksportu świeżych warzyw i owoców do Federacji Rosyjskiej,
- przesyłanie do Inspekcji Handlowej aktualizowanych wykazów obiektów wprowadzających żywność do obrotu oraz programów szkoleń organizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną,
- aktualizację list zakładów zgodnie z zapisami zawartego porozumienia z Inspekcją Weterynaryjną.

XII. SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ

W Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wdrożony jest jednolity system zarządzania jakością oparty na spełnieniu wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17020 „Ogólne kryteria działania różnych rodzajów jednostek inspekcyjnych”.

Celem udokumentowanego i stale nadzorowanego systemu zarządzania jakością jest:

- poprawa skuteczności zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego,
- gwarancja takiego samego trybu postępowania podczas każdej kontroli,
- gwarancja precyzyjnych i wnikliwych kontroli przeprowadzanych zgodnie z najlepszą praktyką,
- gwarancja uzyskiwania wiarygodnych i odtwarzalnych wyników kontroli,
- wykorzystywanie tego mechanizmu w celu zapewnienia publicznego zaufania w odniesieniu do wiarygodności działań istotnych z punktu ochrony zdrowia ludzkiego.

Przyjęta polityka jakości jest realizowana w oparciu o:

1. wysoką etykę zawodową pracowników,
2. bezstronność i niezależność pracowników od jakichkolwiek nacisków finansowych, handlowych i innych, mogących wpływać na ich osąd,
3. zachowanie poufności informacji uzyskiwanych podczas kontroli oraz ochronę praw własności klienta,
4. powszechną i świadomą odpowiedzialność każdego pracownika za jakość wszystkich czynności,
5. wysoki poziom kompetencji personelu,
6. wiarygodność i rzetelność prowadzonych kontroli,
7. przeprowadzanie czynności kontrolnych w oparciu o jednolite zasady i metody zgodnie z udokumentowanymi procedurami kontroli zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi,
8. promocję zdrowego stylu życia.

Służy to przede wszystkim **ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEGO** na terenie woj. podlaskiego w obszarach działania zgodnych z Ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

XIII. SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDYTACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ W 2013r.

Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Białymstoku posiada akredytację od 2000 roku (**Certyfikat akredytacji AB 311**). Akredytacja jest najlepszym potwierdzeniem wiarygodności wyników. Zakres akredytacji jest bardzo szeroki i obejmuje:

- badania biochemiczne i biologiczne produktów rolnych w tym pasz, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania chemiczne, produktów rolnych w tym pasz, kosmetyków i wyrobów chemicznych, wody, powietrza, ceramiki, materiałów opakowaniowych, wyrobów z tworzyw sztucznych i gum, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania kliniczne medyczne obiektów i materiałów biologicznych,
- badania dotyczące inżynierii środowiska – oświetlenia, mikroklimatu, drgań, pola elektromagnetycznego w środowisku pracy i ogólnym oraz od urządzeń, a także hałasu w środowisku pracy i w środowisku ogólnym,
- badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych, kosmetyków, wody, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania właściwości fizycznych wody, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania radiochemiczne i promieniowania w środowisku, produktów rolnych w tym pasz dla zwierząt, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- badania sensoryczne materiałów opakowaniowych, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności.

Akredytowane są również Oddziały Laboratoryjne: Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży (**Certyfikat akredytacji AB 635**) i Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach (**Certyfikat akredytacji AB 530**). Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży posiada akredytację od 30.07.2009 roku.

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- badania chemiczne żywności, wody, powietrza, pyłów, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi,
- badania dotyczące inżynierii środowiska pracy – hałasu w środowisku pracy, oświetlenia, drgań,
- badania mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych ludzkich, wody, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi – w tym żywności,
- badania właściwości fizycznych wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi – w tym żywności.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach posiada akredytację od 07.09.2004r.

W zakresie akredytacji przeprowadza:

- badania chemiczne wody, żywności,
- badania biologiczne produktów rolnych,
- badania medyczne materiałów biologicznych,
- badania mikrobiologiczne wody, żywności, materiałów biologicznych ludzkich i innych,
- badania sensoryczne żywności, wody.

Szczegółowe zakresy akredytacji znajdują się na stronie www.pca.gov.pl.

Laboratoria utrzymują i rozszerzają zakresy akredytacji.

Certyfikaty akredytacji potwierdzają wysoką jakość usług świadczonych przez laboratoria zgodnych ze standardami systemu zarządzania wg normy PN-EN ISO/IEC 17025.

XVI. DZIAŁ LABORATORYJNY

W Dziale Laboratoryjnym w Białymstoku są realizowane zadania wynikające z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej w celu ochrony zdrowia publicznego. Działalność laboratorium oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 17025. Metody badawcze w większości są akredytowane.

Laboratorium realizuje politykę jakości poprzez:

- kompetentny personel posiadający odpowiednie wykształcenie, przeszkolenie, wiedzę, i doświadczenie zawodowe
- odpowiednie, wysokospecjalistyczne wyposażenie pomiarowo-badawcze
- stosowanie uznanych i wiarygodnych metod badawczych
- stosowanie certyfikowanych materiałów odniesienia
- wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań
- szkolenia zewnętrzne i wewnętrzne personelu
- udział w międzylaboratoryjnych krajowych i międzynarodowych badaniach biegłości

Laboratorium WSSE w Białymstoku:

- doskonalili system zarządzania
- wdraża nowe techniki i rozszerza systematycznie zakres metod akredytowanych
- prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością laboratoriów działających w systemie zintegrowanym w PSSE w Łomży i w Suwałkach
- organizuje szkolenia i konsultacje w zakresie swojej działalności
- współpracuje z innymi komórkami organizacyjnymi WSSE i innymi laboratoriami badawczymi
- opracowuje sprawozdania statystyczne z zakresu swojej działalności

W skład laboratorium wchodzi 8 sekcji, w których jest zatrudnionych 77 osób:

1. Sekcja Badań Żywności, Przedmiotów Użytku i Struktury Żywnienia
2. Sekcja Badań Mikrobiologicznych
3. Sekcja Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej
4. Sekcja Badań Powietrza, Wody i Gleby
5. Sekcja Analizy Instrumentalnej
6. Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych
7. Sekcja Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy
8. Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. pomiarów radiacyjnych w Łomży

Laboratorium wykonuje badania:

- fizykochemiczne i mikrobiologiczne środków spożywczych, kosmetyków, próbek sanitarnych;
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- mikrobiologiczne wymazów sanitarnych;
- posiłków;
- żywności genetycznie modyfikowanej;
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody do spożycia;
- mikrobiologiczne wody w kąpieliskach i miejscach przeznaczonych do kąpieli;
- powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
- materiału biologicznego;

oraz pomiary:

- w środowisku pracy i na stanowiskach pracy;
- pól elektromagnetycznych;
- testy specjalistyczne kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej;

Sekcja Badań Żywności, Przedmiotów Użytku i Struktury Żywnienia

Sekcja wykonuje badania w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, ustawowego nadzoru oraz badania zlecane przez klientów. W sekcji są wykonywane badania fizykochemiczne, organoleptyczne oraz znakowanie:

- żywności;
- posiłków;

- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością;
- kosmetyków;

oraz

- badania próbek sanitarnych;
- ocena teoretyczna żywienia.

W sekcji w 2013 roku wykonano 3883 oznaczenia w 1608 próbkach:

- środki spożywcze – 1198 próbek;
- materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością – 190 próbek;
- kosmetyki – 37 próbek;
- próbki sanitarne – 30 próbek;
- posiłki – 144.

Ponadto przeprowadzono ocenę teoretyczną sposobu żywienia na podstawie zestawień dekadowych (46 zestawień).

Sekcja Badań Mikrobiologicznych

W sekcji wykonuje się badania mikrobiologiczne środków spożywczych w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, w ramach nadzoru sanitarnego i na zlecenie klienta zewnętrznego:

- wody przeznaczonej do spożycia;
- wody powierzchniowej;
- wód mineralnych;
- żywności;
- kosmetyków;
- wymazów sanitarnych.

W roku 2013 wykonano 11417 oznaczeń w 4366 próbkach w tym badania:

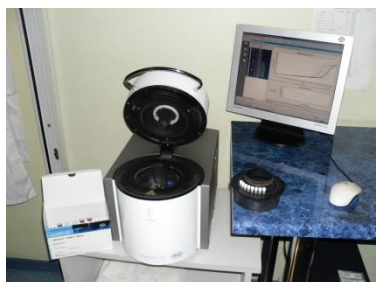
- woda – 3062 próbki;
- środki spożywcze – 1026 próbek;
- kosmetyki – 24 próbki;
- wymazów sanitarnych – 254 próbki.

Sekcja Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej

Sekcja wykorzystuje metodę PCR:

- do badań materiału roślinnego zawartego w próbkach żywności/pasz w kierunku obecności lub względnej zawartości DNA zmodyfikowanego genetycznie;
- do wykrywania bakterii chorobotwórczych (*Campylobacter*, *Escherichia coli* O157) w żywności;

- do wykrywania obecności wirusa grypy typu A (w tym wirusa grypy pandemicznej A/H1N1/v) oraz typu B w materiale biologicznym.

W 2013 roku wykonano badania 221 próbek w kierunku obecności materiału zmodyfikowanego genetycznie, 69 oznaczeń w kierunku obecności bakterii chorobotwórczych w żywności (próbki wspólne z Sekcją Badań Mikrobiologicznych) oraz 162 oznaczenia w kierunku obecności wirusa grypy (próbki wspólne z Sekcją Badań Epidemiologiczno-Klinicznych).

Sekcja Badań Powietrza, Wody i Gleby

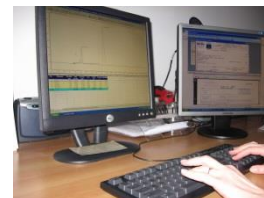
Sekcja wykonuje badania fizykochemiczne:

Wody:

- przeznaczonej do spożycia;
- powierzchniowej wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia;
- naturalnej wody mineralnej, źródlanej i stołowej;

Powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi:

- oznaczanie zanieczyszczeń emitowanych przez materiały budowlane (rozpuszczalniki organiczne, związki pochodzące z ksyłamitów, formaldehyd).

W 2013 roku w sekcji zbadano 2341 próbek i wykonano 22064 oznaczenia

Sekcja Analizy Instrumentalnej

Sekcja wykonuje oznaczenia:

- zawartości metali szkodliwych dla zdrowia metodą absorpcyjnej spektrometrii atomowej w mineralizatach próbek żywności, próbkach środowiskowych;
- mykotoksyn, dozwolonych substancji dodatkowych w ekstraktach próbek żywności metodą GC, GC/MS, HPLC;
- rozpuszczalników organicznych i innych węglowodorów w próbkach środowiskowych.

W 2013 roku w sekcji wykonano 13698 oznaczeń (większość wspólnie z Sekcją Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy, Sekcją Badania Żywności, Przedmiotów Użytku i Struktury Żywnienia oraz Sekcją Badań Powietrza, Wody i Gleby)

Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych

Sekcja wykonuje badania materiału biologicznego:

- bakteriologiczne;
- parazytologiczne;
- do książeczek zdrowia w kierunku wykrywania pałeczek z rodzaju Salmonella i Shigella;
- identyfikację szczepów Salmonella i Shigella;
- badania skuteczności procesów sterylizacji;
- badania bakteriologiczne czystości środowiska szpitalnego;

wirusologiczne:

- izolacja wirusów grypy na tkance MDCK;

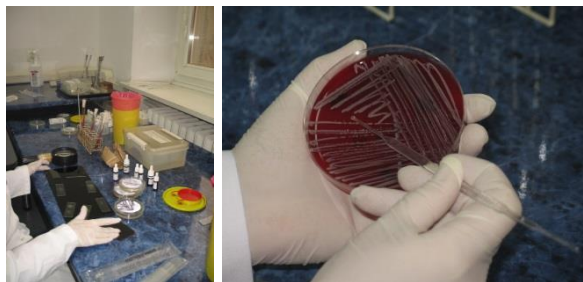
badania serologiczne w kierunku wykrywania zakażeń:

- krztuśca;
- durów i paradurów;
- wirusa opryszczki – Herpes Simplex;
- rotawirusów i adenowirusów, astrowirusów, norowirusów;
- parainfluenzy typu 1, 2 i 3, RSV, adenowirusów metodą immunofluorescencji bezpośredniej;

badania molekularne:

- w kierunku wirusów grypy typu A oraz typu B w materiale biologicznym.

W 2013 roku w sekcji przebadano 25204 próbki materiału biologicznego, wykonując przy tym 50499 oznaczeń.

Sekcja Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy

Sekcja zajmuje się:

- pobieraniem próbek do oceny narażenia zawodowego na czynniki chemiczne i pyły przemysłowe;
- badaniem chemicznych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy;
- badaniem pyłowych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy;
- badaniem czynników biologicznych w środowisku pracy;
- pomiarami hałasu słyszalnego, hałasu infradźwiękowego i hałasu ultradźwiękowego na stanowiskach pracy;
- pomiarami hałasu w pomieszczeniach przeznaczonych do przebywania ludzi;
- pomiarami drgań mechanicznych o ogólnym działaniu na organizm człowieka i działających na organizm człowieka przez kończyny górne na stanowiskach pracy;
- oceną warunków pracy w środowisku zimnym, umiarkowanym i gorącym;
- pomiarami oświetlenia elektrycznego miejsc pracy.

W 2013 roku Sekcja Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy WSSE wykonała badania w 69 zakładach pracy w województwie podlaskim. W zakładach tych przeprowadzono pomiary czynników fizycznych na 221 stanowiskach pracy, badania stężenia czynników chemicznych na 26 stanowiskach pracy, badania stężenia pyłu całkowitego i respirabilnego na 81 stanowiskach pracy. Pracownicy sekcji wykonali 1266 pomiarów czynników fizycznych, 360 oznaczeń chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia w 285 próbkach powietrza, pobrano i oznaczono 94 próbki powietrza w zakresie badania stężenia pyłu na stanowiskach pracy.

Ponadto przeprowadzono pomiary hałasu w 6 pomieszczeniach przeznaczonych do przebywania ludzi.

Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. pomiarów radiacyjnych w Łomży

Sekcja zajmuje się wykonywaniem pomiarów:

- pól elektromagnetycznych dla celów BHP i ochrony ludzi i środowiska;
- aktywności właściwej cezu 137 i potasu 40 metodą spektrometryczną;
- aktywności właściwej cezu 137 i strontu 90 metodą radiochemiczną;
- dozymetrycznych w środowisku pracy i otoczeniu, w związku z zastosowaniem promieniowania rentgenowskiego;

oraz wykonuje:

- testy specjalistyczne kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej;
- testy specjalistyczne kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie fluoroskopii;
- testy specjalistyczne kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie stomatologii;
- testy specjalistyczne kontroli jakości stomatologicznych aparatów rentgenowskich;
- testy specjalistyczne kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie mammografii;
- poświadczenia radiologiczne świadectw eksportowych na produkty rolno-spożywcze pochodzenia niezwierzęcego do krajów Unii Europejskiej.

W 2013 roku pracownicy sekcji wykonali 11749 pomiarów oraz 56 oznaczeń radiochemicznych.

W Dziale Laboratoryjnym w 2013 roku w ramach nadzoru sanitarnego wykonano ogółem 11242 badania i 37014 oznaczeń, w tym:

- 13552 - oznaczenia chemiczne,
- 11455 - oznaczenia fizyczne,
- 12007 - oznaczenia mikrobiologiczne.

XV. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1

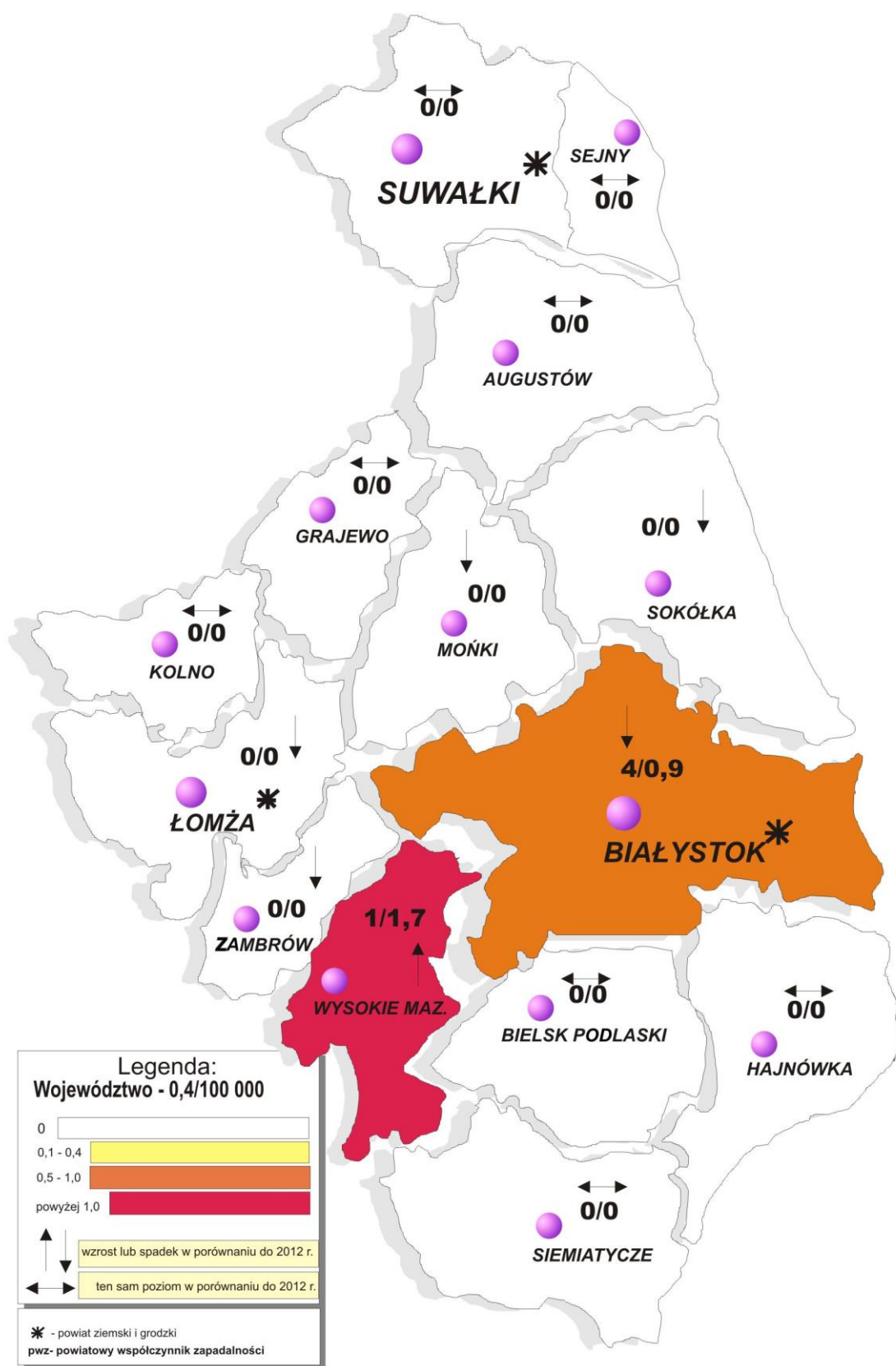
- Liczba zachorowań i współczynnik zapadalności w województwie podlaskim w 2013 roku

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności
Salmonelloza - zatrucia pokarmowe	301	25,1
Salmonelloza - posocznica	3	0,2
Salmonelloza – inne zakażenia pozajelitowe	4	0,3
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą	1	0,1
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> inną i BNO	8	0,7
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Yersinia enterocolitica</i> lub <i>pseudotuberculosis</i>	3	0,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Clostridium difficile</i>	67	5,6
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - inne określone	321	26,7
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - nie określone	110	9,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	140	60,2
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe gronkowcowe	10	0,8
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe jadem kiełbasianym (botulizm)	2	0,2
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe inne określone	5	0,4
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone	14	1,2
Lamblioza (giardioza)	433	36,1
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez rotawirusy	1069	89,0
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez norowirusy	94	7,8
Wirusowe zakażenia jelitowe - inne określone	158	13,2
Wirusowe zakażenia jelitowe - nie określone	1259	104,8
Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	1124	483,3
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu -	526	43,8
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - dzieci do lat 2	195	83,8
Tularemia	2	0,2
Mikobakteriozy –inne i BNO	4	0,3
Listerioza	2	0,2
Tężec – ogółem	1	0,1
Krztusiec	228	19,0
Płonica (szkarlatyna)	642	53,5
Choroba meningokokowa inwazyjna - ogółem	8	0,7
Choroba meningokokowa inwazyjna - zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	6	0,5
Choroba meningokokowa inwazyjna - posocznica	5	0,4
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - ogółem	94	7,8
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna – róża	94	7,8

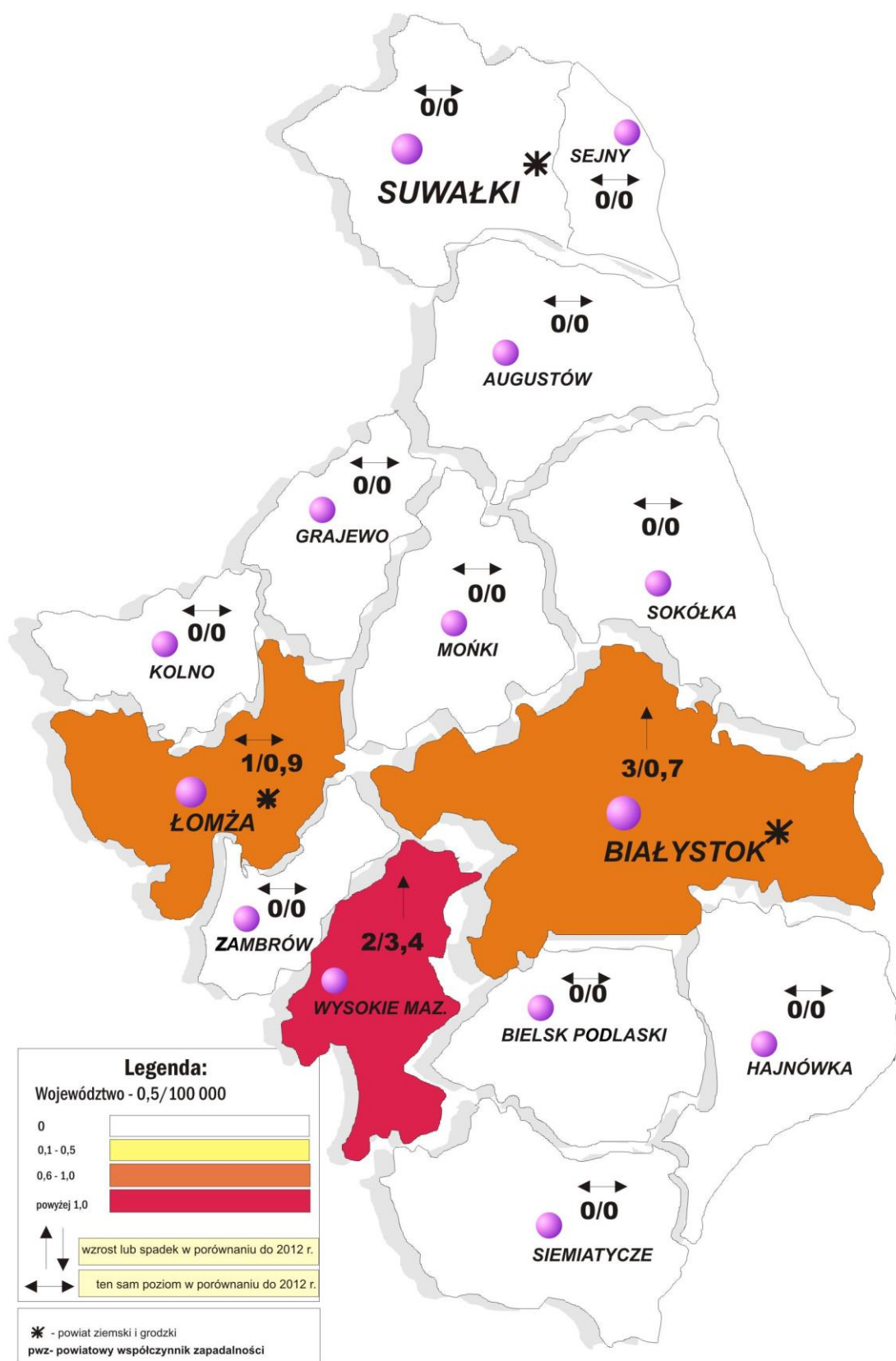
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego 2013

Legioneloza -choroba legionistów	1	0,1
Kiła –wrodzona i noworodków	1	9,1
Kiła -wczesna	4	0,3
Kiła -późna	4	0,3
Kiła –inne postacie kiły i kiła nie określona	10	0,8
Rzeżączka	11	0,9
Inne choroby przenoszone drogą płciową przez Chlamydie	18	1,5
Borelioza z Lyme	1199	99,8
Gorączka plamista i inne riketsjozy	5	0,4
Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat	2	1,2
Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień	240	20,0
Kleszczowe zapalenie mózgu	111	9,2
Inne wirusowe zapalenie mózgu-opryszczkowe	3	0,2
Inne wirusowe zapalenie mózgu - nie określone	6	0,5
Wirusowe zap. opon mózgowych – enterowirusowe	6	0,5
Wirusowe zapalenie opon mózgowych - inne określone i nie określone	44	3,7
Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna)	3	0,2
Ospa wietrzna	3686	306,9
Różyczka	628	52,3
Wirusowe zapalenie wątroby typu B – ostre	5	0,4
Wirusowe zapalenie wątroby typu B – przewlekłe	37	3,1
Wirusowe zapalenie wątroby typu C, wg definicji przypadku – 2009r.	37	3,1
Wirusowe zapalenie wątroby typu C, wg definicji przypadku – 2005r.	58	4,8
Wirusowe zapalenie wątroby inne i nie określone	1	0,1
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności	4	0,3
Nowo wykryte zakażenia HIV	19	1,6
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	67	5,6
Bąblowica (echinokokoza)	9	0,7
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumonia</i> inwazyjna - ogółem	9	0,7
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna – zap. opon mózgu. i/lub mózgu	2	0,2
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - posocznica	3	0,2
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwaz.-inna określona i nie określona	4	0,3
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu w innych chorobach objętych MZ-56	25	2,1
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne określone	8	0,7
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne, nie określone	22	1,8
Zapalenie opon mózgowych inne i nie określone	26	2,2
Zapalenie mózgu inne i nie określone	2	0,2
Grypa - ogółem	65	5,4
Grypa-u dzieci w wieku 0-14 lat	33	20,2
Inne wrodzone zakażenia i choroby pasożytnicze – toksoplazmoza	1	0,1
Zatrucie naturalnie toksycznymi substancjami spożytymi jako pokarm – grzyby	3	0,2

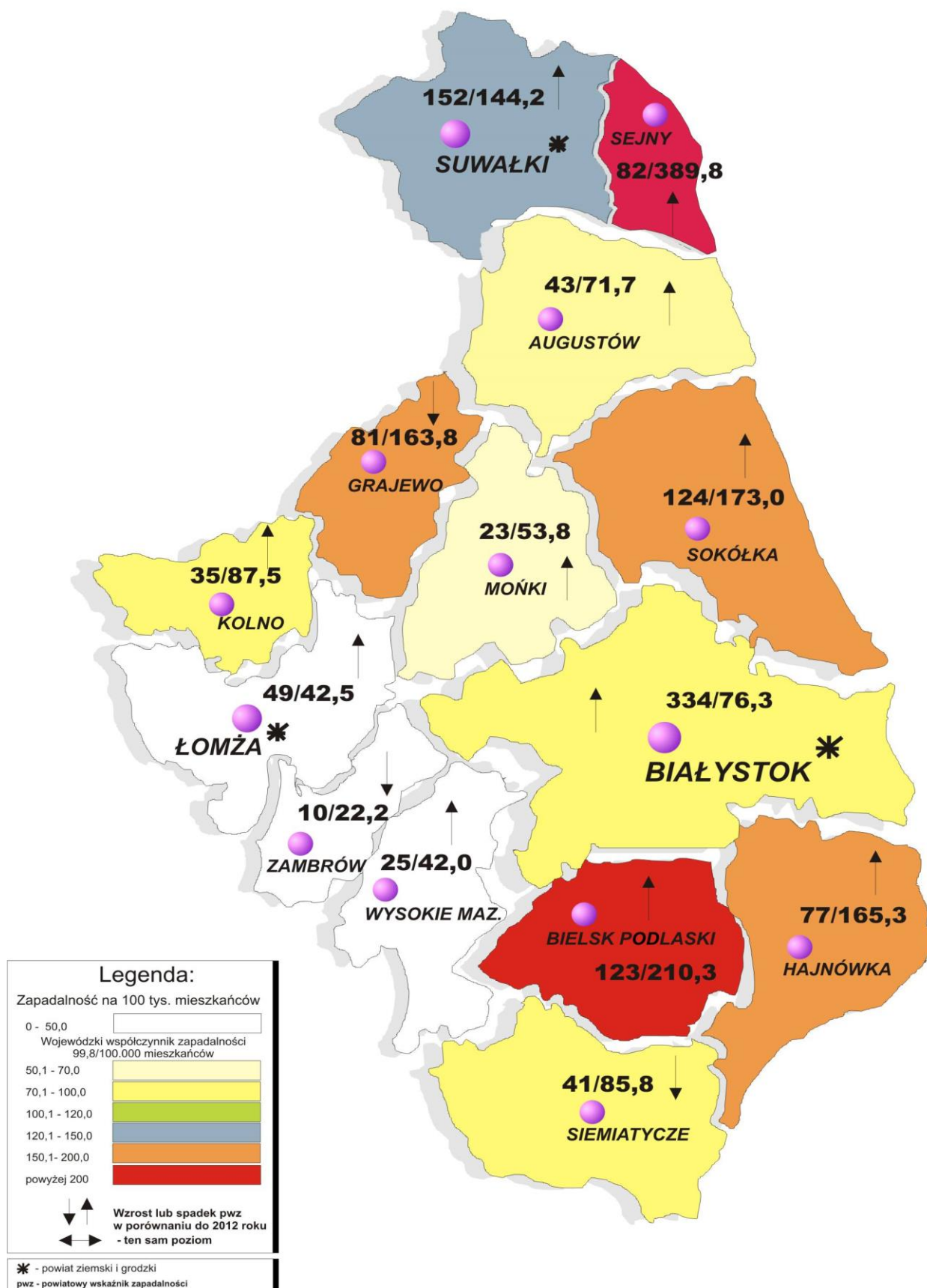
**ZACHOROWANIA NA CHOROBE MENINGOKOKWĄ - POSOCZNICĘ
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców) w województwie podlaskim w 2013 roku.**

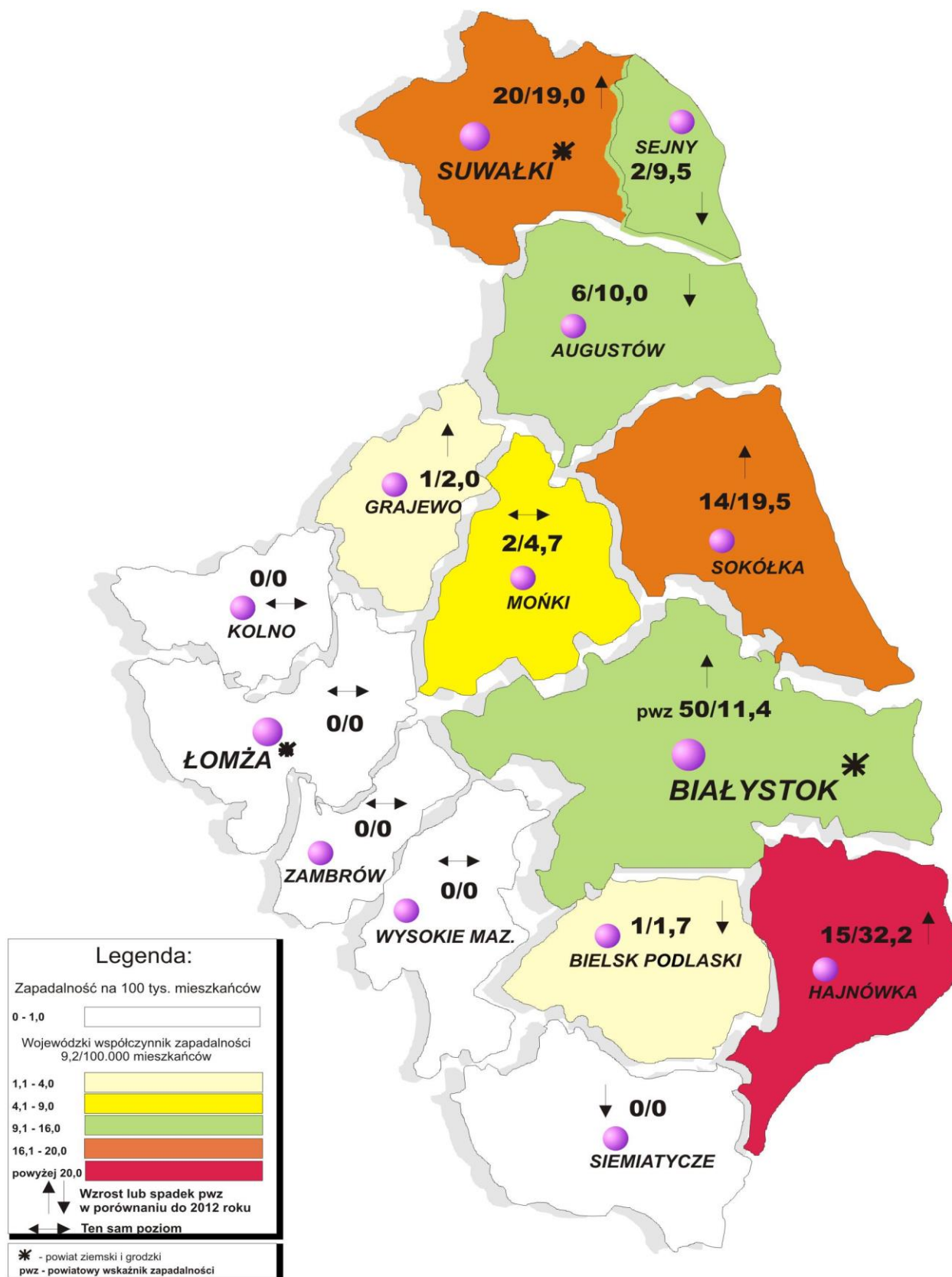
**ZACHOROWANIA NA CHOROBE MENINGOKOWĄ - ZAPALENIE OPON MÓZGOWYCH
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców) w województwie podlaskim w 2013 roku.**

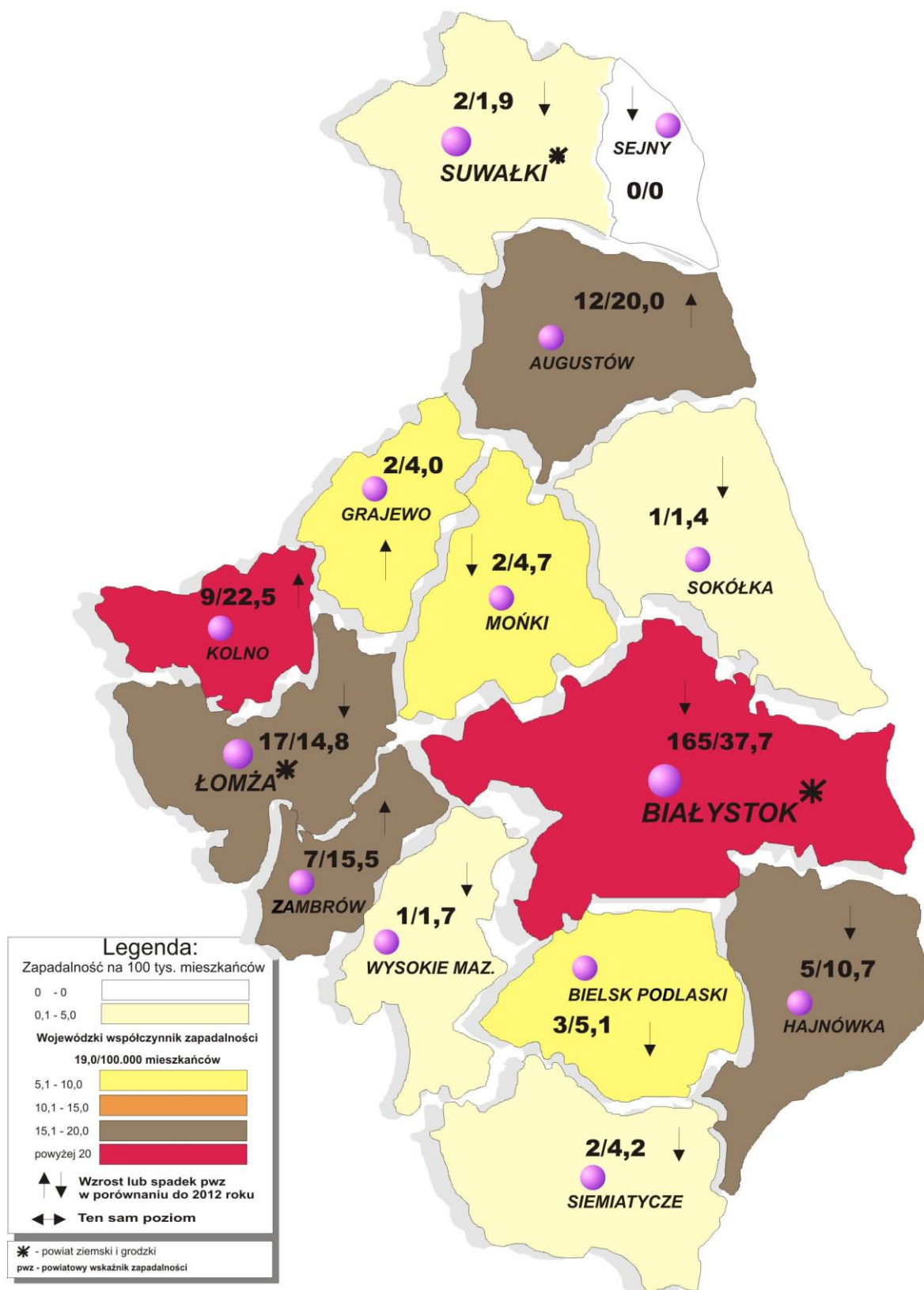
**ZACHOROWANIA NA BORELIOZĘ (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2013 roku.**

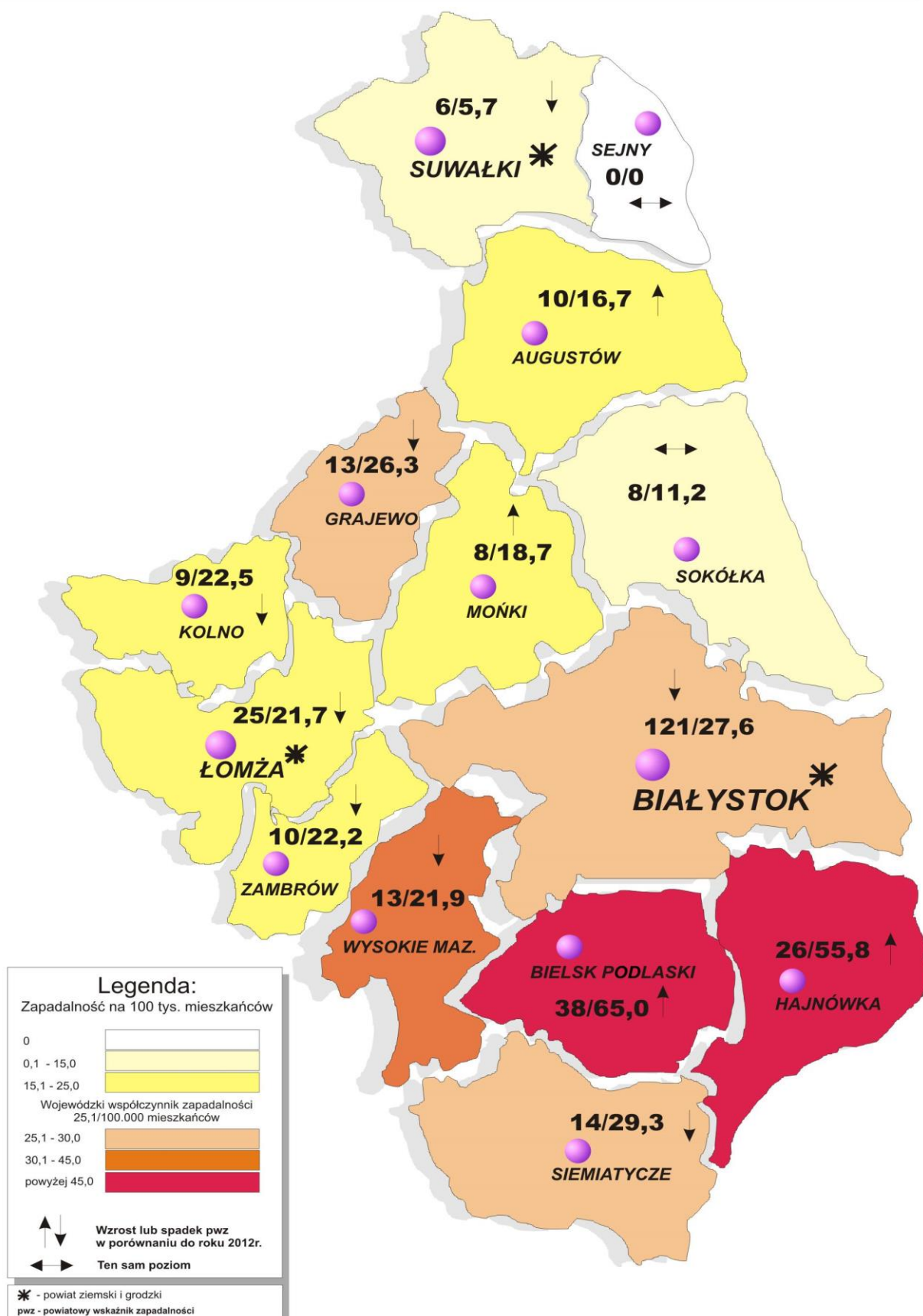
**ZACHOROWANIA NA WIRUSOWE ZAPALENIE MÓZGU
PRZENOSZONE PRZEZ KLESZCZE (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2013 roku.**

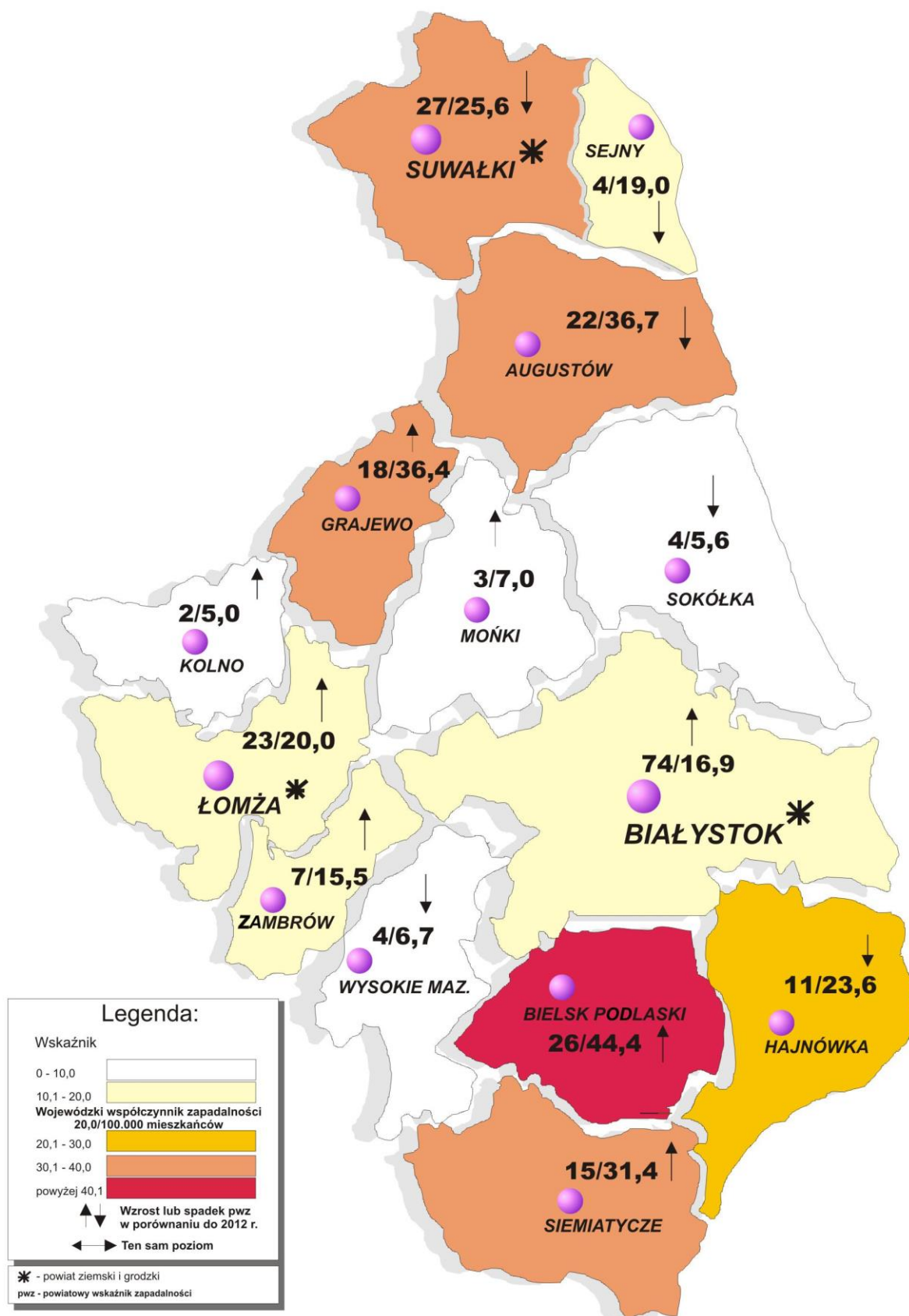
**ZACHOROWANIA NA KRZTUSIEC (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2013 roku.**

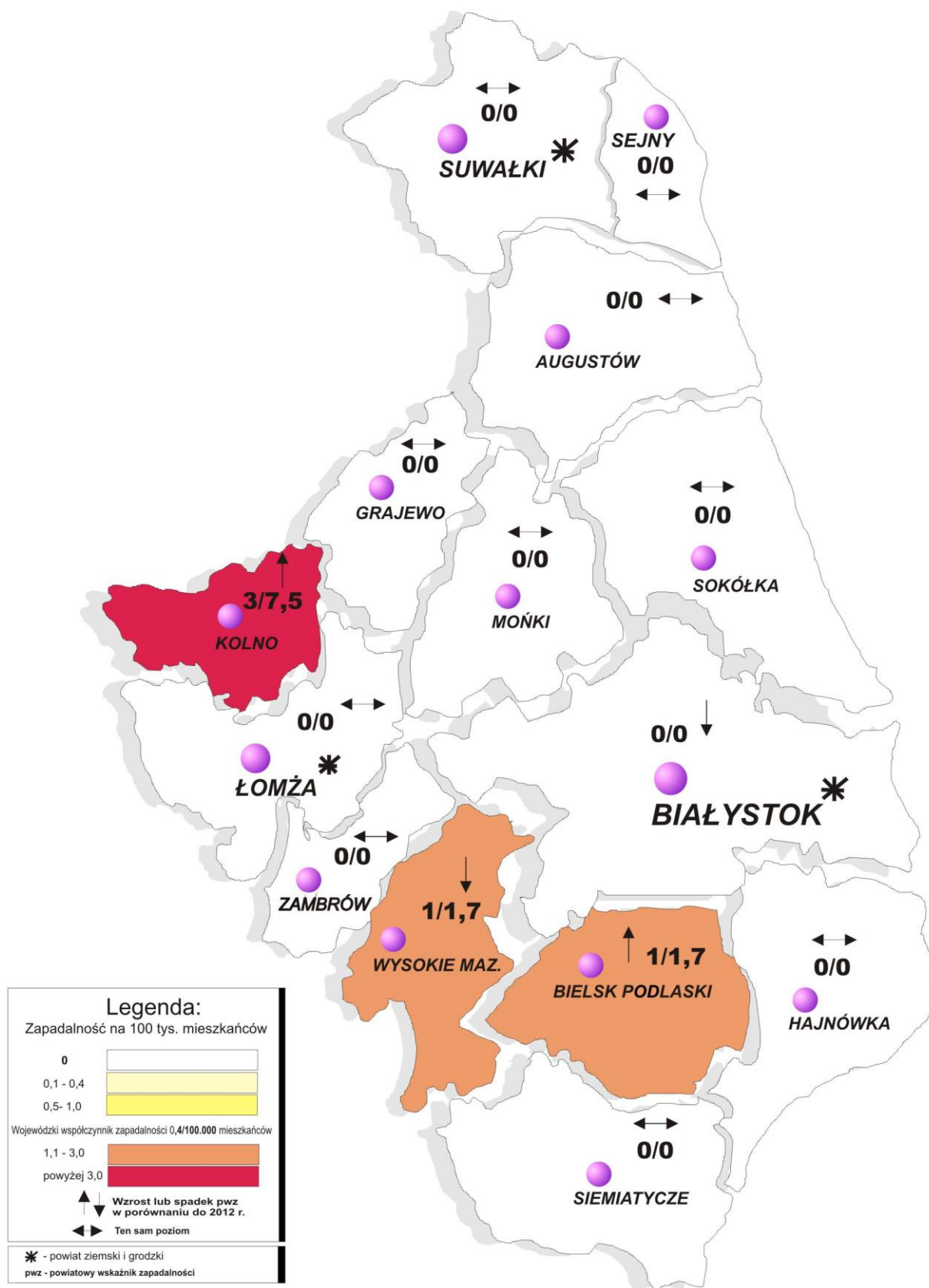
**ZACHOROWANIA NA SALMONELOZĘ (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2013 roku.**

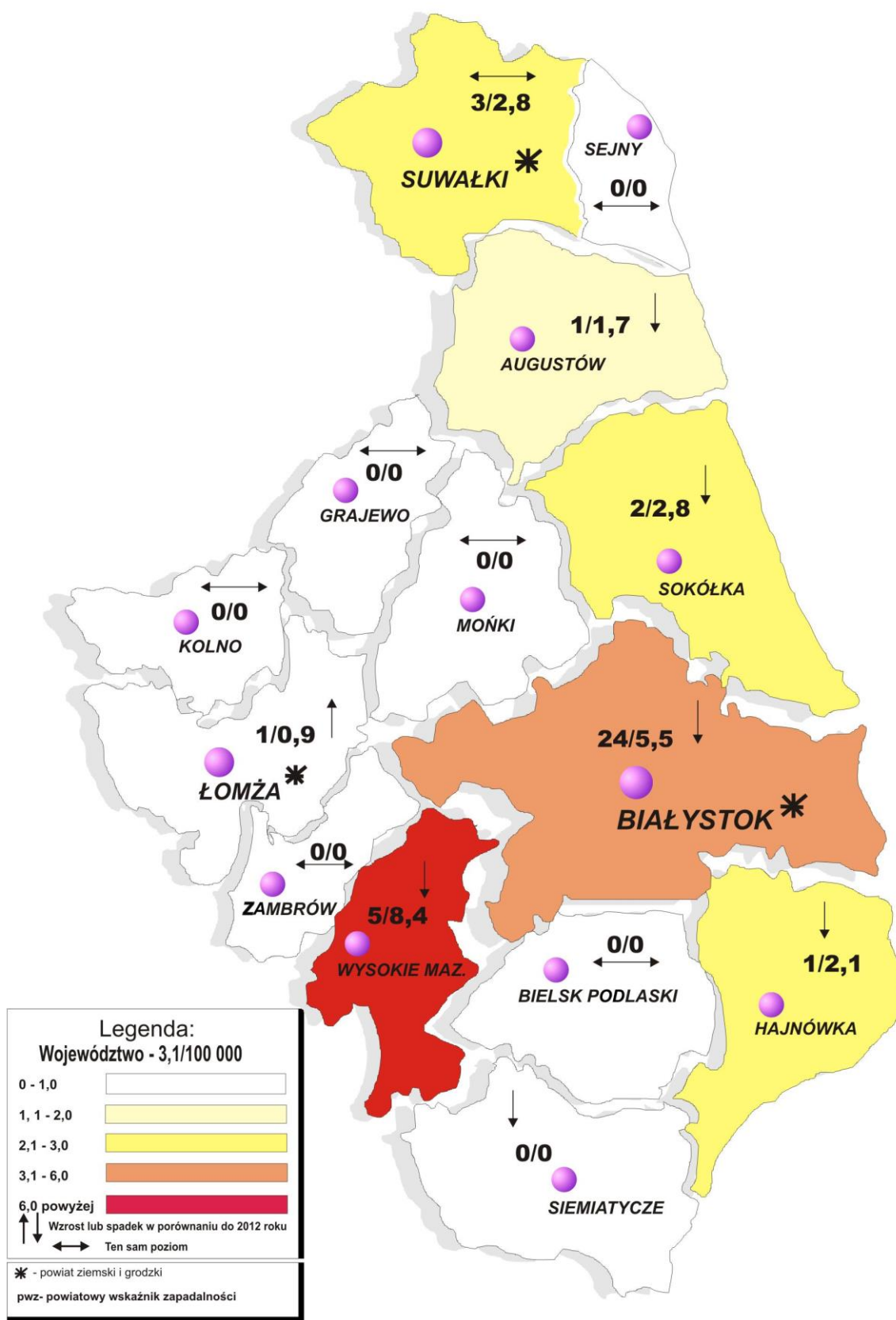
**WSKAŹNIK ZASZCZEPIENIA
OSÓB NARAŻONYCH NA ZAKAŻENIE WIRUSEM WŚCIEKLIZNY
na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku.**

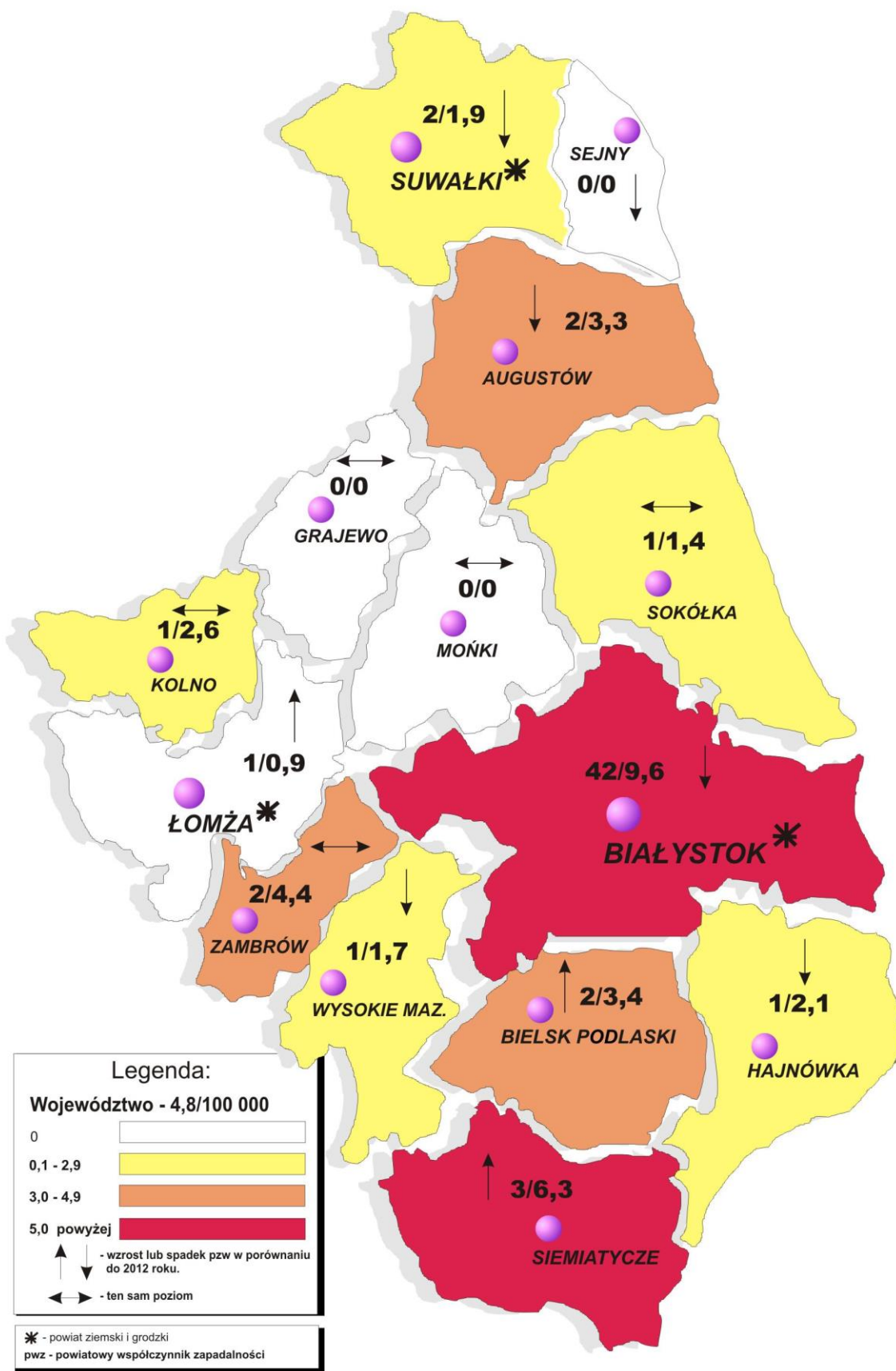
**ZACHOROWANIA NA WZW typu B (ostre) (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM W 2013 ROKU.**

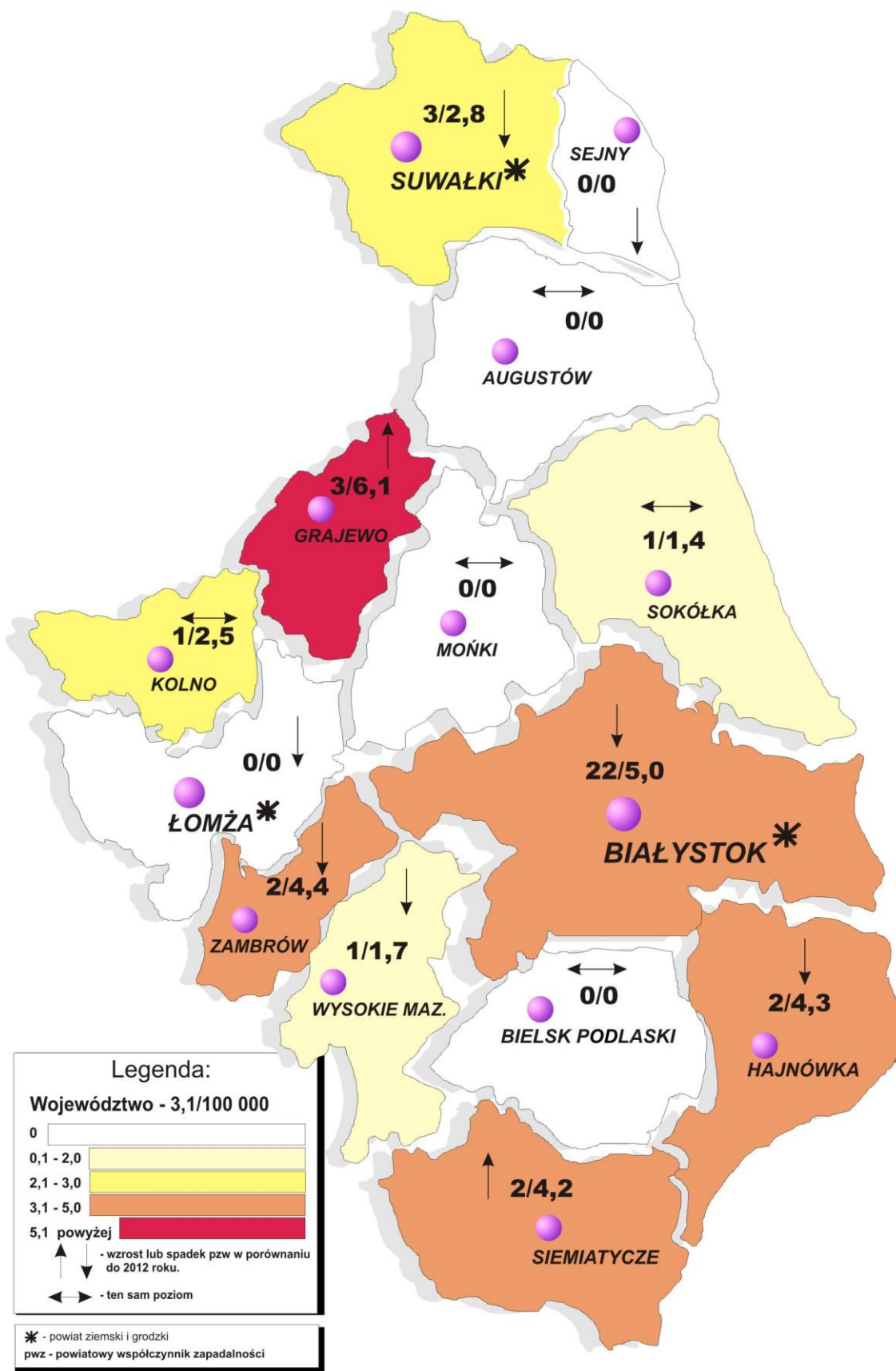
**ZACHOROWANIA NA WZW typu B (przewlekłe) (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM W 2013 ROKU.**

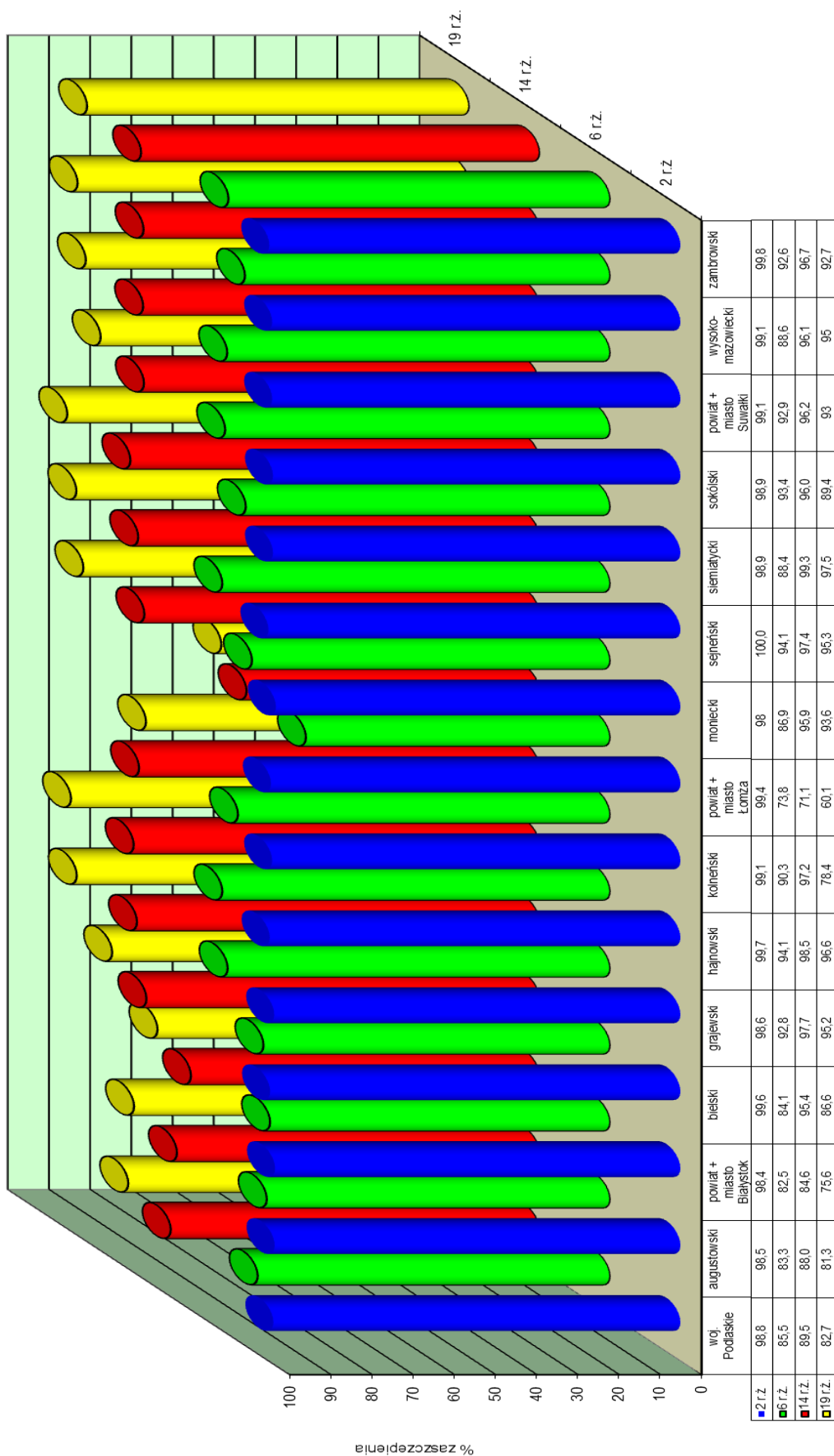
**ZACHOROWANIA NA WZW typu C (wg definicji przypadku z 2005 r.)
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców) W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM W 2013 ROKU.**

**ZACHOROWANIA NA WZW typu C (wg. definicji przypadku - 2009 r.)
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców) W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM W 2013 ROKU.**

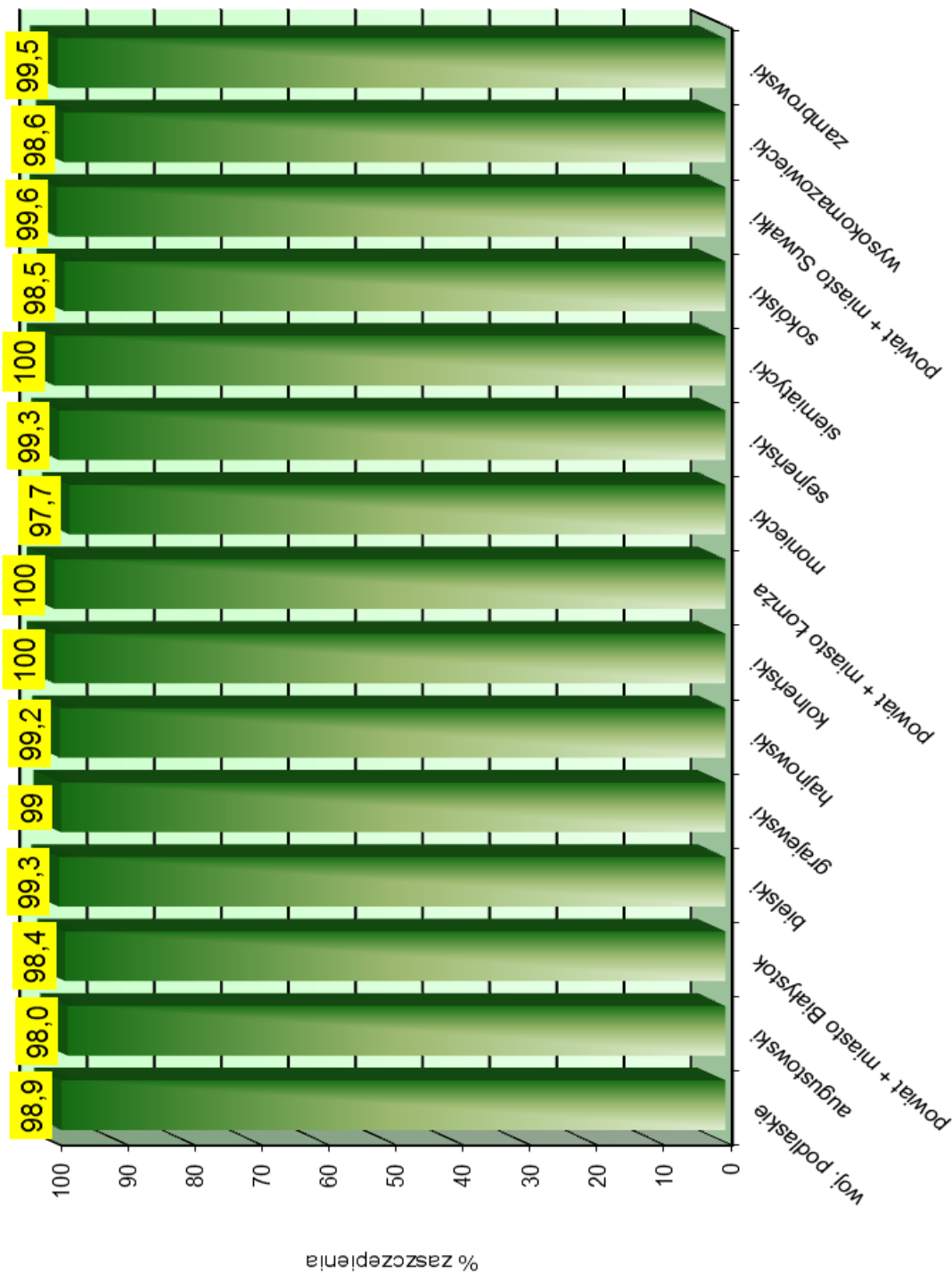
Wykonawstwo szczepień obowiązkowych dzieci i młodzieży przeciw błonicy i tężcowi prowadzonych szczepionkami finansowanymi przez MZ w 2013r. w woj. podlaskim

Wykonawstwo szczepień obowiązkowych dzieci w 2 roku życia przeciw odrze, śwince i różyczce prowadzonych szczepionkami finansowanymi przez MZ w 2013r. w województwie podlaskim

Wykonawstwo szczepień obowiązkowych noworodków przeciw gruźlicy prowadzonych
szczepionkami finansowanymi przez MZ w 2013r. w województwie podlaskim

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
augustowski	Wodociągi i Kanalizacje Miejskie sp. z o.o. w Augustowie	16-300 Augustów ul. Filtrowa 2	Augustów
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipsku	16-315 Lipsk ul. Stolarska 3	Lipsk, Skieblewo, Krasne
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Bargłowie Kościelnym	16-320 Bargłów Kościelny ul. Augustowska 47	Bargłów Kościelny, Pomiany, Tajno Stare
	Samorządowy Zakład Gospodarki Komunalnej w Płaskiej	16-326 Płaska	Płaska, Serski Las, Strzelcowizna, Gruszki, Rudawka
	Wodociągi Podlaskie sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Nowinka, Bryzgiem, Jaziewo, Krasnybór, Kamień
	„Optima” sp. z o.o. w Olecku	19-400 Olecko Aleja Zwycięstwa 6	Pruska Mała, Rutki, Netta Janówka, Grabowo
białostocki ziemski i grodzki	Wodociągi Białostockie sp. z o. o.	15-404 Białystok ul. Młynowa 52/1	Białystok
	FADOM-BUD sp. z o.o.	15-703 Białystok Al. Jana Pawła II 79	FADOM-BUD
	Zakład Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Łapach	18-100 Łapy ul. Płonkowska 44	Łapy, Daniłowo Duże, Płonka Strumianka, Bokiny, Uhowo, Brzozowo Stare
	Wodociągi Podlaskie sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Baciuty, Czaczki Małe, Pomigacze, Tołcze, Turośń Dolna, Ignatki Osiedle, Juchnowiec Kościelny, Kleosin, Wojszki, Suraż
	Komunalny Zakład Budżetowy w Supraślu	16-030 Supraśl ul. Zielona 5	Grabówka, Ogrodniczki, Supraśl, Zaścianki
	Urząd Gminy w Dobrzyniewie Dużym	16-002 Dobrzyniewo Duże, ul. Białostocka 25	Bohdan, Dobrzyniewo Duże, Fasty, Jaworówka, Kopisk, Obrubniki
	Komunalny Zakład Budżetowy w Gródku	16-040 Gródek ul. Fabryczna 12/1	Bielewicze, Bobrowniki, Gródek, Waliły
	Przedsiębiorstwo Komunalne w Czarnej Białostockiej sp. z o.o.	16-020 Czarna Białostocka ul. Piłsudskiego 62	Czarna Białostocka, Czarna Wieś Kościelna, Niemczyn
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej w Michałowie	16-050 Michałowo ul. Białostocka 70	Garbary, Jałówka, Michałowo, Sokole, Szymki
	Urząd Miejski w Zabłudowie	16-060 Zabłudów ul. Rynek 8	Białostoczek, Krynickie, Kuriany, Pawły, Zabłudów
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Wasilkowie	16-010 Wasilków ul. Białostocka 7/p. 21	Nowodworce, Rybniki
	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej w Tykocinie	16-080 Tykocin ul. Browarna 2	Bagienki, Jeżewo Stare, Pajewo, Saniki, Sierki, Stelmachowo, Tykocin
	Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji w Choroszczu sp. z o. o.	16-070 Choroszcz ul. Sienkiewicza 25A	Barszczewo, Choroszcz, Rogowo, Złotoria
	Urząd Gminy w Zawadach	16-075 Zawady Plac Wolności 12	Cibory Gałęckie, Zawady
	KURAT sp. z o.o.	15-740 Białystok ul. Antoniukowska 11	RSP Łużany

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
białostocki ziemski i grodzki c. d.	Nadleśnictwo Supraśl	16-030 Supraśl ul. Podsupraśl 8	Nadleśnictwo Supraśl
	Spółdzielnia Mieszkaniowa „KROKUS” w Dobrzyniówce	16-060 Zabłudów Dobrzyniówka 65	Sobolewo, Dobrzyniówka
	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Zubrach	16-040 Gródek Zubry 76	Zubry
	Uniwersytecki Dziecięcy Szpital Kliniczny	15-274 Białystok ul. Waszyngtona 17	UDSK wodociąg lokalny
	Uniwersytecki Szpital Kliniczny	15-276 Białystok, ul. M. Skłodowskiej - Curie 24a	Szpitala przy ul. Żurawiej 12 w Białymstoku
	SP Psychiatryczny ZOZ im. St. Deresza	16-070 Choroszcz Plac Z. Brodowicza 1	Szpitala Psychiatrycznego w Choroszczy wodociąg lokalny
	Dom Pomocy Społecznej „Jawor” w Jałowie	16-050 Michałowo Jałówka, ul. Leśna 11	Wodociąg DPS w Jałowie wodociąg lokalny
	Dom Pomocy Społecznej w Białymstoku – Filia w Bobrowej	15-530 Białystok ul. Baranowicka 203	DPS w Białymstoku – Filia w Bobrowej wodociąg lokalny
	Centrum Administracyjne Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych im. Janusza Korczaka w Krasnem	16-060 Zabłudów Krasne	Centrum Administracyjne Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych im. Janusza Korczaka w Krasnem - wodociąg lokalny
bielski	Przedsiębiorstwo Komunalne sp. z o.o.	17-100 Bielsk Podlaski ul. Studziwodzka 37	Bielsk Podlaski
	Zakład Usług Komunalnych	17-100 Bielsk Podlaski ul. Mickiewicza 46	Bielsk Podlaski (gminy), Rajsk, Bolesty
	Gmina Orla	17-106 Orla, ul. Mickiewicza 5	Orla, Oleksze
	Miasto Brańsk	17-120 Brańsk ul. Rynek 8	Brańsk
	Gmina Brańsk	17-120 Brańsk ul. Rynek 8	Domanowo, Koszewo, Kalnica, Brzeźnica
	Gmina Rudka	17-123 Rudka ul. Brańska 13	Rudka
	Zakład Usług Komunalnych w Wyszkach	17-132 Wyszki ul. Usługowa 11	Budlewo
	Wodociągi Podlaskie sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Boćki
grajewski	Zakład Wodociągów i Kanalizacji	19-200 Grajewo, ul. Sienkiewicza 34	Grajewo
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	ul. Warszawska 2A 19-206 Rajgród	Rajgród
	Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Komunalne Spółka z o.o.	19-230 Szczuczyn ul. Sienkiewicza 1	Szczuczyn, Niedźwiadna, Wólka
	Wodociągi Wiejskie sp. z o.o.	18-402 Łomża ul. Akademicka 18	Wąsosz, Ławsk, Zalesie
	Zakład Komunalny	19-213 Radziłów pl. 500 lecia 14	Radziłów, Święcienin, Łoje Awissa, Słucz
	Gminny Zakład Komunalny	19-200 Grajewo Wierzbowo 56 A	Wojewodzin, Białaszewo

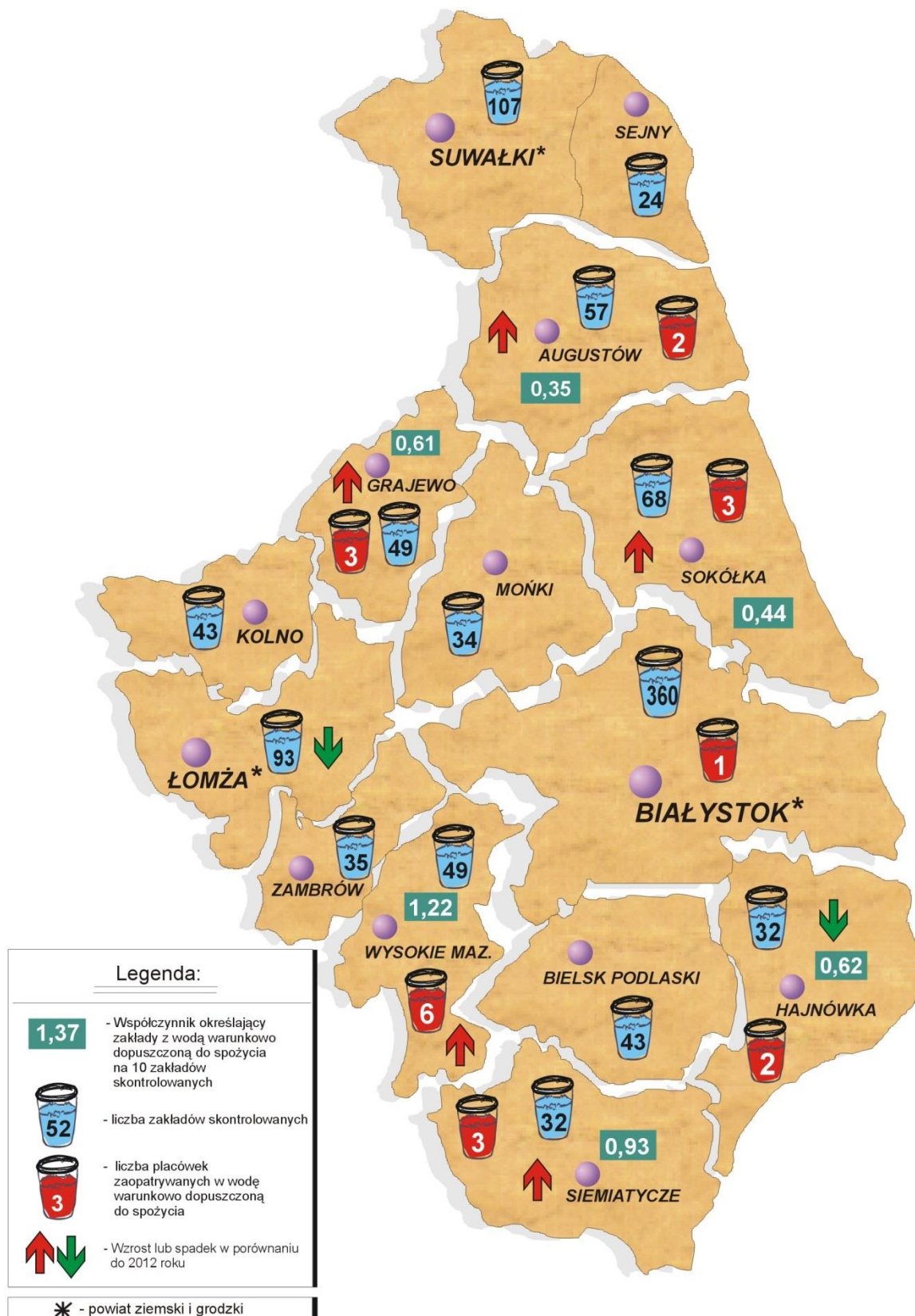
Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
hajnowski	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o.	17-200 Hajnówka ul. J. Słowackiego 29	Miejski Hajnówka, Stary Kornin, Dubicze Cerkiewne, Orzeszkowo, Nowoberezowo
	Wodociągi Podlaskie sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Narew, Iwanki, Łosinka, Białowieża, Kleszczele I, Kleszczele II, Suchowolce, Klejniki, Czyże
	Gmina Narewka	17-220 Narewka ul. Białowieska 1	Narewka, Siemianówka; Masiewo, Gruszki
	Gmina Czeremcha	17-240 Czeremcha ul. Duboisa 14	Kuzawa
	Nadleśnictwo Białowieża	17-230 Białowieża ul. Wojciechówka 4	Czerlonka
	Ceramika Budowlana LEWKOWO sp. z o.o.	17-220 Narewka Lewkowo Stare nr 64	„CB” Lewkowo Stare
kolneński	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej i Gospodarki Wodno-Ściekowej sp. z o.o.	18-500 Kolno ul. Witosa 4	Kolno
	Gmina Kolno	18-500 Kolno ul. Wojska Polskiego 20	Janów, Zabiele, Kumelsk
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	18-520 Stawiski ul. Polowa 21	Stawiski, Sokoły, Karwowo
	Zakład Gospodarki Komunalnej	18-516 Mały Płock ul. Ogrodowa 1	Korzeniste, Rogienice
	Gmina Grabowo	18-507 Grabowo ul. Wł. Sikorskiego 1	Grabów, Gnatów
	Gmina Turośl	18-525 Turośl ul. Jana Pawła II 49	Turośl
łomżyński ziemski i grodzki	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży	18-400 Łomża ul. Zjazd 23	Łomża, Piątnica, Drozdowo, Dobrzyjałowo, Jeziorko gm. Piątnica
	Wodociągi Wiejskie sp. z o.o.	18-402 Łomża ul. Akademicka 18	Zbójna (do 31.10.2013r.), Kupiski Miastkowo, Łuby Kiertany, Jarnuty, Bacze Suche, Siemień, Podgórze, Modzele Stare
	Gmina Zbójna	18-416 Zbójna, ul. Łomżyńska 64	Zbójna (od 01.11.2013r.)
	Komunalny Zakład Budżetowy w Nowogrodzie	18-414 Nowogród ul. Łomżyńska 41	Nowogród, Sławiec
	Komunalny Zakład Budżetowy w Jedwabnem	18-420 Jedwabne ul. Mickiewicza 4	Jedwabne
	Gmina Przytuły	18-423 Przytuły ul. Supska 10	Nowa Kubra
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Śniadowie	18-411 Śniadowo ul. Ostrołęcka 11	Ratowo Stare, Szczepankowo
	Spółdzielnia Kółek Rolniczych	18-430 Wizna ul. Łomżyńska 41	Wizna, Bożejewo, SKR Wizna
Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Chor. Jana Szymańskiego w Marianowie	18-421 Piątnica Marianowo 7	Marianowo	

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
moniecki	Urząd Gminy Krypno	19-111 Krypno Krypno Kościelne 23	Długoleka, Ruda
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Mońkach	19-100 Mońki ul. Kolejowa 21	Mońki, Rybaki, Kulesze, Boguszewo
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Knyszynie	19-120 Knyszyn ul. Rynek 39	Knyszyn, Zofiówka
	Zakład Usług Komunalnych w Goniądzu	19-110 Goniądz ul. Kościuszki 21	Goniądz, Osowiec, Downary, Wroceń, Białosuknie
	Wodociągi Podlaskie sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Jaświły, Dolistowo, Mikicin, Krasne Folwarczne, Słomianka
	Wodociągi Wiejskie sp. z o.o.	18-402 Łomża ul. Akademicka 18	Trzcianne, Laskowiec, Zajki
sejneński	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Sejnach sp. z o.o.	16-500 Sejny ul. 1 Maja 15	Sejny, Krasnopol
	Obsługa Komunalna Gminy Sejny w Sejnach	16-500 Sejny ul. Świerczewskiego 1	Berzniki, Burbiszki
	Urząd Gminy w Gibach	16-506 Giby 74 A	Giby
	Gospodarka Komunalna Gminy Puńsk w Puńsku	16-515 Puńsk ul. Mickiewicza 23	Puńsk, Petele
	Spółdzielnia Mleczarska "Mlekoop" Grajewo Oddział Zakładu Produkcji Mleczarskiej w Sejnach	16-500 Sejny ul. 1 Maja 41	Wodociąg Oddziału Zakładu Produkcji Mleczarskiej w Sejnach
siemiatycki	Wodociągi Podlaskie sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Kłopoty Stanisławy, Tołwin, Czarna Średnia, Nurzec-Stacja, Grodzisk, Czartajew, Klukowicze, Tymianka, Perlejewo, Moczydły Pszczółki
	Przedsiębiorstwo Komunalne sp. z o.o. w Siemiatyczach	17-300 Siemiatycze ul. A. Krajowej 26	Siemiatycze
	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Drohiczynie	17-312 Drohiczyn ul. Montera 7	Drohiczyn, Narojki
	Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Dziadkowice	17-306 Dziadkowice 36	Dziadkowice, Hornowo, Dołubowo
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Mielniku	17-307 Mielnik ul. Popław 8	Mielnik
	Gmina Milejczyce	17-332 Milejczyce ul. Szkolna 5	Milejczyce
sokólski	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Sokółce	16-100 Sokółka ul. Targowa 15	Sokółka, Bogusze, Stara Kamionka, Stara Rozedranka
	Wodociągi Podlaskie sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Janów, Białousy, Korycin, Bombla, Długi Ług, Jałówka, Nierošno, Stock, Zwierzyniec Wielki
	Zakład Komunalny w Krynkach	16-120 Krynki ul. Garbarska 16	Krynki, Górka, Kruszyniany
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	16-123 Kuźnica Pl. 1000-lecia PP 1	Kuźnica, Kuścińce

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
	Zakład Obsługi Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sidrze	16-124 Sidra ul. Fabryczna 4	Sidra, Makowlany, Krzysztoforowo
	Zakład Gospodarki Komunalnej	16-113 Szudziałowo, ul. Bankowa 1	Szudziałowo, Babiki, Horczaki
	Urząd Gminy w Nowym Dworze Referat Komunalny	16-205 Nowy Dwór ul. Sidrzańska 11	Nowy Dwór, Chorużowce, Dubašno, Rogacze
	Centrokom sp. z o.o. w Suchowoli	16-150 Suchowola ul. Goniądzka 58	Suchowola, Leśniki, Kopciówka
	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	16-200 Dąbrowa Białostocka, ul. Gen. Sulika 1	Dąbrowa Białostocka
	SP ZOZ w Sokółce	16-100 Sokółka ul. Sikorskiego 40	SPZOZ W Sokółce wodociąg lokalny
suwalski ziemski i grodzki	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. Zakład Wodociągów i Kanalizacji	16-400 Suwałki ul. Sikorskiego 14	Suwałki
	„Optima” sp. z o.o. w Olecku	19-400 Olecko Aleja Zwycięstwa 6	Bakałarzewo, Przerośl, Śmieciuchówka
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	16-404 Jeleniewo ul. Słoneczna 3	Białorogi, Gulbieniszki, Jeleniewo, Szurpiły
	Zakład Instalacji Sanitarnych Marian Ciszewski	16-424 Filipów ul. Polna 8	Czarne, Filipów, Motule Stare
	Spółdzielnia Mieszkaniowa „DROZD”	19-420 Kowale Oleckie ul. Witosy 4	Garbas, Mieruniszki
	Zakład Wodociągowo-Budowlany, Mariusz Obuchowski	16-406 Rutka Tartak Potopy 14	Rutka Tartak
	Aleksander Bobrowski Usługi Hydrauliczno - Budowlane	16-411 Szypliszki Słobódka 45/4	Kaletnik, Szypliszki, Podwojponie,
	Spółdzielnia Mieszkaniowa, Przebród	16-400 Suwałki Przebród 3	Przebród
	WODNIK Wodociągi i Kanalizacje Marek Wnuk	16-400 Suwałki ul. Zacisze 7	Nowa Wieś, Płociczno, Stary Folwark, Turówka Stara, Dubowo
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	16-420 Raczki ul. Kolejowa 4	Raczki, Wierciochy
	Urząd Gminy, Wiżajny	16-407 Wiżajny ul. Rynek 1	Wiżajny, Smolniki
	Zespół Szkół im. Gen. Ludwika Michała Pacy w Dowspudzie	16-420 Raczki Dowspuda	wodociąg lokalny w Dowspudzie
wysokomazowiecki	Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej w Wysokim Mazowieckim sp. z o.o.	18-200 Wysokie Mazowieckie, ul. 1 Maja 6	Wysokie Mazowieckie, Jabłonka Kościelna, Kalinowo Czosnowo, Mazury
	Wodociągi Wiejskie sp. z o.o.	18-402 Łomża ul. Akademicka 18	Gródek, Piętki Gręzki, Wyszonki Kościelne
	Gmina Czyżew	18-220 Czyżew ul. Mazowiecka 34	Czyżew, Rosochate Kościelne
	Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Sokółkach	18-218 Sokółki ul. Kolejowa 31	Sokółki, Bruszewo, Jeńki, Drągi, Truskolasy Olszyna

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
	Gmina Kobylin Borzymy	18-204 Kobylin Borzymy ul. Główna 11	Kobylin Borzymy, Szypułki Świąchy, Pszczółczyn, Wnory Stare
	Przedsiębiorstwo Robót Komunalnych FARE w Ciechanowcu	18-230 Ciechanowiec ul. Podlaska 1	Ciechanowiec, Radziszewo Sieńczuch
	Zakład Wodociągów Kanalizacji i Oczyszczania w Szepietowie	18-210 Szepietowo ul. Główna 6	Szepietowo, Szepietowo Podleśne, Dąbrówka Kościelna, Wojny Krupy, Bryki, Średnica
	Gmina Nowe Piekuty	18-212 Nowe Piekuty ul. Główna 8	Nowe Piekuty, Wierzbowizna
	Gmina Kulesze Kościelne	18-208 Kulesze Kościelne ul. Główna 6	Kulesze Kościelne, Czarnowo Biki
	DPS w Kozarzach	18-230 Ciechanowiec Kozarze	DPS w Kozarzach wodociąg lokalny
zambrowski	Zambrowskie Ciepłownictwo i Wodociągi sp. z o.o.	18-300 Zambrów ul. Papieża J. P. 5	Zambrów
	Zakład Gospodarki Komunalnej sp. z o.o.	18-305 Szumowo ul. 1-go Maja 50	Szumowo, Pęchratka, Łętownia, Srebrny Borek, Wyszomierz
	Wodociągi Wiejskie sp. z o.o.	18-402 Łomża ul. Akademicka 18	Rutki, Szlasy Lipno
	Urząd Gminy w Kołakach	18-315 Kołaki ul. Kościelna 11	Kołaki Kościelne, Szczodruchy, Zanie
	Spółdzielnia Mieszkaniowa NAREW	18-319 Grądy Woniecko 12	Grądy Woniecko
	Pomorska Instytucja Gospodarki Budżetowej "POMERANIA" Oddział w Czerwonym Borze	18-400 Łomża Czerwony Bór 23	Czerwony Bór
	Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej w Wysokiem Mazowieckiem sp. z o.o.	18-200 Wysokie Mazowieckie ul. 1-go Maja 6	Mroczi, Poryte Jabłoń

KWESTIONOWANA JAKOŚĆ WODY W PLACÓWKACH OŚWIATOWO - WYCHOWAWCZYCH na terenie województwa podlaskiego w 2013 roku.

**WYDAWANIE CIEPŁYCH POSIŁKÓW UCZNIOM SZKÓŁ PODSTAWOWYCH
(łącznie z dziećmi z oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych)
I GIMNAZJALNYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO W LATACH 2012-2013.**

